

Службени гласник општине Лајковац

ГОДИНА XII	БРОЈ 1А	14.03.2012. ГОДИНЕ	ИЗЛАЗИ ПО ПОТРЕБИ
------------	---------	--------------------	-------------------

На основу члана 35, став 9. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09 и 81/09 – исправка, 64/10-УС и 24/11) и члана 39. Статута општине Лајковац ("Службени гласник општине Лајковац", број 11/08), Скупштина општине Лајковац на седници одржаној дана 13.03.2012. године, донела је:

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЛАЈКОВАЦ

УВОД

На основу **Одлуке о изради Просторног плана Општине Лајковац** (бр. 06-97/09-II, донете 13.11.2009. године на седници Скупштине општине Лајковац), израда Просторног плана Општине Лајковац (у даљем тексту: Просторни план) поверена је „ИНФОПЛАН“, д.о.о. из Аранђеловца.

Просторни план ради се у складу са Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09 и 81/09- исправка, 64/10-УС и 24/11), Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 36/09) и Законом о Просторном плану Републике Србије ("Службени гласник РС", број 88/10) и другим релевантним законима и уредбама.

Просторни план представља основни плански инструмент за усмеравање и управљање дугорочним одрживим развојем локалне заједнице, коришћењем, организацијом и уређењем простора општине Лајковац. Овим планом се разрађују основна стратегијска одређења, планска решења и смернице утврђене Просторним планом Републике Србије.

Хоризонт Просторног плана је **2025. година**, с првом фазом и приоритетима реализације планских решења до 2015. године.

Процес израде Просторног плана Општине Лајковац је започео доношењем одлуке о изради плана, којом је дефинисан циљ израде плана, садржај плана и рокови за израду плана. По објављивању одлуке о изради Просторног плана приступило се изради Концепта плана. Упоредо са израдом Концепта плана формира се и Аналитичко-документациона основа Просторног плана, која садржи све податке који су прибављени у току израде Концепта и која ће се допуњавати анализама, студијама и подацима у току израде самог плана.

У припреми Плана и формирању документационе основе учествовале су стручне службе општине Лајковац (одељења општинске управе, инспекцијска служба, одељење за привреду, пољопривреду и развој, све месне канцеларије са подручја

Општине). Расположиве податке, сугестије и предлоге дала су надлежна републичка јавна предузећа и посебне организације (Јавно предузеће „Путеви Србије“, Јавно предузеће „Железнице Србије“, ЈП „Електромрежа Србије“, ЈП „Електропривреда Србије“ - Дирекција за стратегију и инвестиције, Телеком Србија Дирекција за технику, ЈП „Србијагас“) и јавне установе (Завод за заштиту природе Републике Србије, Републички сеизмолошки завод, Републички хидрометеоролошки завод...). Министарства надлежна за секторска питања: Министарство рударства и енергетике, Министарство за инфраструктуру, Министарство одбране, Министарство здравља и др.

Просторни плана општине Лајковац садржи текстуални део и графички део плана.

Текстуални део Просторног плана садржи полазне основе за израду плана на основу усвојеног Концепта плана и планска решења и пропозиције просторног развоја. Планска решења просторног развоја општине одређена су дефинисањем намене простора и планским решењима развоја, уређења и коришћења простора по областима и чиниоцима просторног развоја. Пропозиције просторног развоја одређене су правилима уређења и грађења на простору плана и начином и мерама имплементације плана. Графички део Просторног плана приказан је на рефералним картама у размери 1:50 000 и шемама уређења простора.

Просторни план је заснован на поставкама Просторног плана Републике Србије, на анализи постојеће документације и експертизама урађеним за све области од значаја за планско подручје и дефинисање планских решења.

Концептом плана понуђено је опредељења за коришћење, организацију и уређење простора и основне правце економског и социјалног развоја Општине, који су разрађени у току израде Нацрта плана кроз смернице и пропозиције коришћења простора и планска решења.

Просторни план се односи, пре свега на: просторни развој и пропозиције развоја; коришћење и заштиту природних ресурса; демографски развој и развој насеља и јавних служби, економски развој кроз привредне делатности и туризам; развој инфраструктурних система; заштиту и коришћење животне средине, предела, природног и културног наслеђа.

ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

А) ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА

1. ИЗВОД ИЗ ТЕКСТУАЛНОГ ДЕЛА КОНЦЕПТА ПЛАНА - Закључак

1.1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦЕ ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Општина Лајковац налази се у западној Србији, у средњем делу тока реке Колубаре, на њеној левој обали. Поред Лајковца пролази Ибарска магистрала, којом је од Београда удаљен 69 километара. Од Ваљева је удаљен 27 километара. У Лајковац се може стићи и железничком пругом Београд - Бар. Према попису становништва из 2002. године у општини Лајковац је живело 17.062 становника у 19 насељених места, од којих је само Лајковац градско насеље у коме живи 3.443 становника.

Границе – Општина Лајковац се налази у средњем делу колубарске долине, на 44° и 30' северне географске ширине и 20° и 15' источне географске дужине. Територијално припада Колубарском округу, заједно са општинама Ваљево, Мионица, Уб, Љиг и Осечина, а граничи се са Лазаревцем, Ваљевом, Убом, Мионицом и Љигом. Лајковац је смештен у непосредној близини Ибарске магистрале којом је од главног града Београда удаљен 69 километара, а од седишта округа Ваљево 27 километара. Због близине важних саобраћајница, повезан је врло фреквентним путним саобраћајем са Београдом, Чачком, Ваљевом, Шапцем, Лозницом и другим градовима. Налази се на 51 km. трасе будуће Јадранске магистрале. Као чувено железничко место, представља једну од важнијих станица на прузи Београд-Бар.

У административном погледу Лајковац је општински центар и заузима површину од 186 km², са 19 насељених места - варош Лајковац, Јабучје, Врачевић, село Лајковац, Бајевац, Рубибреза, Пепељевац, Ћелије, Боговађа, Ратковац, Придворица, Непричава, Степање, Словац, Мали Борак, Стрмово, Доњи Лајковац, Скобаљ, Маркова Црква. Седиште општине је у Лајковцу. Административно припада Колубарском округу.

Природне геоморфолошке и климатске погодности овог краја условиле су његово рано и трајно насељавање. У долинама река Колубара и Љиг насеља су основана по њиховом ободу или по пространим алувијалним терасама заталасалог залеђа колубарског горја. Простор који сада заузима Лајковац насељен је крајем 18. и почетком 19. века из Полимља, Потарја и Старог Влаха.

Рељеф- Лајковац се налази на надморској висини од 122 метра, у равничарско брежуљкастом крају. Има пријатну умерено-континенталну климу. У непосредној близини су ваздушне бање - Дивчибаре (45 km), висораван на планини Маљен, и Рајац (30km), испод Сувобора.

На територији општине Лајковац су корито Колубаре са притокама Љиг и Топлица. Колубара на територији ове општине обухвата дужину од 28 km, при чему је њена главна особина кривудава ток, при чему прави меандре и спрудове, што све доводи до успоравања протока воде.

Лајковац заузима изузетно повољан **саобраћајни положај** и представља саобраћајно чвориште простора у коме се налази. Пресудан утицај на постанак, физиономско обликовање и структурирање имале су копнене комуникације-путеви Лазаревац-Ваљево и Лазаревац-Уб, а посебно ускоколосечна железничка пруга Забрежје (на десној обали Саве)-Лајковац, пуштена у промет 1908.године. Од тада је пруга синоним овог насеља, које постаје значајан железнички чвор повезан са Аранђеловцем, Угриновцима, Чачком и Ваљевом. Укидањем пруга уског колосека, Лајковац губи улогу железничке раскрснице, али задржава транзитни саобраћајни положај: кроз насеље пролази железничка пруга Београд-Бар и државни пут I реда Ваљево-Лајковац, који се на удаљености од три километра, код Ћелија, укључује у Ибарску магистралу, пут националног и европског значаја.

1.2. ПЛАНСКИ И ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА

ПРАВНИ основ за израду Просторног плана је:

- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“ бр:72/09 и 81/09-исправка, 64/10-УС и 24/11);
- Правилник о садржини,начину и поступку израде планских докумената ("Службени гласник РС", број 31/2010, 69/10 , 16/11).

ПЛАНСКИ основ за израду и доношење Просторног плана општине Лајковац је:

- 1) Просторни план Републике Србије („Службени гласник РС", број 88/10)
- 2) Просторни план подручја експлоатације колубарског лигнитског басена („Службени гласник РС",37/06, 31/10)
- 3) Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд-Јужни јадран деоница Београд-Пожега ("Службени гласник РС", број 37/06)
- 4) Регионални просторни план подручја Колубарског округа погођеног земљотресом („Службени гласник РС", број 70/2002)

РЕЛЕВАНТНЕ СТРАТЕГИЈЕ, ПЛАНСКА И ДРУГА ДОКУМЕНТАЦИЈА

- Стратегија локалног одрживог развоја општине Лајковац 2010. - 2015. („Сл. гл.општине Лајковац", бр. 1/2011)
- ЛЕАП општине Лајковац („Сл. гл.општине Лајковац", бр. 6/2006)
- ПГР подручја ТЕ „Колубара Б“ - прва фаза (Сл. лист града Београда бр.29/06)
- Регионални план управљања комуналним отпадом за 11 општина Колубарског региона („Сл. гл.општине Лајковац", бр. 7/2011)
- Студија о избору микролокације за регионалну депонију комуналног чврстог отпада са рециклажним центром за колубарски регион
- Урбанистички пројекат са идејним решењем за регионални центар управљања отпадом „Каленић“
- Изградња доњег и горњег построја инфраструктурног коридора у централном делу Колубарског басена – Претходна студија оправданости са Генералним пројектом
- Измена и допуна ПДР-а Заштите површинског копа „Тамнава-Западно поље“ од великих вода међуслива Кладнице, низводно од ретензије „Кладнице“ укључујући воде Дубоког потока („Сл. гл.општине Лајковац", бр. 3/2004 и 8/2008)

- ПДР за отварање и експлоатацију површинског копа „Велики Црљени“ („Сл. лист града Београда“, бр. 16/06)
- ПДР спортско рекреативног центра на реци Колубари Лајковац („Сл. гл.општине Лајковац“, бр. 5/2004)
- План генералне регулације за насеље Вреоци („Сл. лист града Београда“ бр.54/08)

1.3. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА И ДРУГИХ РАЗВОЈНИХ ДОКУМЕНАТА

1.3.1 ИЗВОД ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

(“Службени гласник РС”бр.88/10)

Просторни план Републике Србије 2010-2020 (у даљем тексту ППРС) представља плански документ вишег реда чија се решења на територији општине Лајковац разрађују Просторним планом општине Лајковац.

- Према ППРС општина Лајковац спада у мање урбане центре где је претежно заступљено пољопривредно и шумско земљиште. Територија општине Лајковац спада у воћарско подручје које једним својим делом улази у састав лигнитског басена игде је још заступљена и интензивна пољопривреда.
- Заузимање најплоднијег земљишта у грађевинске и друге непољопривредне сврхе, економска и социокултурна демотивисаност за бављење пољопривредном производњом, напредовање депопулације и сенилизације планинских и других инфраструктурно неопремљених села представља озбиљну претњу развоју пољопривреде и укупном демографском и економском развоју.
- Концепција просторног развоја шумских подручја обухвата следећа полазишта: утврђивање зона са диференцираним режимима заштите и одрживог коришћења; функционалне везе и интеграција шумске привреде; очување и заштита шума и шумског земљишта и коришћење шума као обновљивих извора енергије. Рејонирање станишта основних врста дивљачи и просторно функционални размештај ловно узгојних центара у Републици Србији где подрињско-колубарска зона спада у подручја у којима је заступљена ситна дивљач, такође шуме подрињско-колубарског региона са подручјем Таре улазе у подручја са крупном дивљачи.
- Просечне падавине на територији Републике Србије износи 734 mm, односно 64,86 x 106 m3. Падавине су просторно и временски врло неравномерно распоређене. Најмање количине падавина су у Војводини, у долинама Ситнице, Јужне и Велике Мораве, доњег тока Колубаре. Водно земљиште је заштићено и резервисана зона уз реке, језера, акумулације и заштићене мочваре у којој је забрањена градња било каквих сталних објеката осим објеката водопривредне инфраструктуре. Тачна линија заштићеног водног земљишта, са наменом површина и начином заштите даје се у просторним плановима јединица локалне самоуправе и урбанистичким плановима.Према ППРС хидрогеолошки састав општине Лучани обухвата: интергрануларни тип порозности високо водопривредне стене, интергрануларни тип порозности средине са ниском водопроводношћу, пукотински тип порозност средине са изразито ниском водопроводношћу.

- Од квалитетних енергената у енергетском билансу, нафта и гас чине мање од 1%, а остало су различите врсте угља. Доминира нискокалорични угаљ (лигнит) у Колубарском, Костолачком и Ковинском басену. Међу стратешке приоритети до 2015. године спада израда Елабората о резервама угља у Колубарском басену и одговарајуће студијске документације за перспективна поља „Поље Радљево“, „Поље Звиздар“ и „Поље Шопић-Лазаревац“.
- Дугорочна стратегија Републике Србије у области животне средине и одрживог развоја подразумева побољшање квалитета живота становништва обезбеђивањем жељених услова животне средине и очувањем природе, смањењем загађења и притисака на животну средину, коришћењем природних ресурса на начин да се обезбеди њихова расположивост за будуће генерације. Подручје општине Лајковац обухвата зоне интензивне пољопривреде и улази у подручја квалитетне животне средине. Када су у питању притисци на животну средину за колубарски округ може се рећи да су они средњег интензитета углавном на пољопривредна подручја. Главни извори загађења ваздуха су термоелектране у Колубарском и Костолачком басену лигнита и РТБ Бор. У области заштите животне средине у наредне четири године (до 2015. године) за општину Лајковац приоритетни су следећи пројекти: повећање енергетске ефикасности у индустрији и домаћинствима; санација постојећих сметлишта, изградња постројења за компостирање органског отпада и успостављање система за рециклажу и нарочито у сарадњи са другим општинама изградња регионалног центра за управљање отпадом. На подручју општина Лајковац, Уб, Мионица и Ваљево планиран је регионални центар за управљање комуналним отпадом.
- Међу угрожене и деградиране просторе у којима је потребно спровести мере санације спада подручје отворених копова лигнита, пепелишта, термоелектране (Колубарски и Костолачко-Ковински угљени басени);
- Према сеизмолошкој карти Србије за повратни период од 100 година подручје општине Лајковац спада у подручја од 8 до 10° MCS. Подручје општине Лајковац спада још и у подручја најугроженија процесом клижења тла.
- Основне карактеристике становништва и тенденције демографског развоја представљају значајну детерминанту друштвено-економског развоја, планирања и организације простора. На територији општине Лајковац индекс раста броја становника за период 1948-2002 кретао се од 25 до 299 на појединим подручјима али за већи део општине Лајковац кретао се око 75 и мање, а индекс старења становништва 2002 године креће се од 0,50 до 1,25 и више. Стопа миграционог салда становништва за територију општине Лајковац у периоду од 1991 до 2002 године креће се од -15 до 10 али на највећем делу територије креће се од -4,99 до 0,00, а стопе природног прираштаја становништва у периоду од 1991 до 2002 године крећу се од -15 и мање до 15,01 и више али на највећем делу територије креће се од -4,99 до 5. Регионална типологија општина према индексу демографских ресурса сврстава општину Лајковац у демографско крајње угрожено подручје. Нацрт просторног плана општине Лајковац требало би да се заснива и на резултатима пописа становништва који је планиран за 2011. годину.
- Функционално урбано подручје према ESPON класификацији, представља променљив простор који обухвата морфолошко урбано подручје и његово шире окружење које генерише радну снагу града на 45-минутној дистанци од места становања. Према моделу функционалних урбаних подручја Републике Србије 2010 општина Лајковац налази се између ФУП-а регионалног значаја чији је центар град Ваљево (са 113.274 становника и површином од 1.234 km²) и

ФУП-а чији је центар град Београд европски МЕГА 3 (са 1.882.687 становником и површином од 5.758 km²). Према моделу функционалних урбаних подручја Републике Србије 2020 општина Лајковац се прикључује ФУП-у чији је центар град Ваљево, који у том случају постаје ФУП националног значаја који би бројао 130.336 становника и површину од 1.420 km², а заједно са општинама Смедеревска Паланка, Уб, Љиг и Аранђеловац ушла би и у састав ФУП-а чији је центар град Београд (МЕГА) који би бројао 2.033.560 становника и површину од 7.292 km². Подручје општине Лајковац поред тога што би ушло у саставе поменутог ФУП-а и поменутог МЕГА подручја, ушло би и у састав метрополитенског подручја Београда и Новог Сада. Општина Лајковац по подели на урбане кластере (постојећи и у настајању) улази у састав формираног кластера Западне Србије, а Град Ваљево улази у групу градова који ће бити подржавани посебним подстицајним мерама због специфичне локације унутар мреже насеља.

- Општина Лајковац улази у групу средишњих руралних подручја (Тип 2) за које је карактеристично да је њихов развој највећим делом условљен јаким везама са градом. Општа економска структура и стопа продуктивности одређених сектора је повољнија у односу на друга подручја у јужној, источној и делом западној Србији. Уколико су нека од руралних подручја и просторно удаљена, релативно добра инфраструктурна повезаност обезбеђује лак приступ до урбаних центара. У односу на структурне карактеристике овог типа, примениће се следеће мере и активности: диверзификација руралне економије; подршка улагањима у повећање конкурентности; развој додатних економских активности на газдинству; програм заштите географског порекла производа.
- У неразвијеним и сиромашним заједницама нарочито су угрожене осетљиве друштвене групе. Општина Лајковац у пољу социјалне заштите улази у групу општина са најнижим вредностима интервала. Стратешки приоритети – пројекти до 2015. године – стручна и финансијска подршка локалним властима да у сарадњи са организацијама грађана у сиромашним подручјима и ромским енклавама уведе минималне стандарде комуналне опремљености путем подстицања јавних радова, смањењем пореских стопа и др.
- Посебан феномен и драматичан резултат урбанизације у Републици Србији представљају неформална насеља и бесправна изградња. Основни циљ будућих активности усмерених на правно регулисање и унапређење неформалних насеља је безусловно заустављање даље бесправне изградње и формирања нових неформалних насеља. Како би се успешно применила нова, економски, социјално и еколошки одржива решења, неопходно је до 2015. године реализовати следеће стратешке приоритете: формирати међусекторско тело и институцију на нивоу општине Лајковац, градова и државе; усагласити катастар, судове и јавна комунална предузећа са циљем регулисања и спречавања даље бесправне изградње.
- Просторна дистрибуција и организација пољопривреде општину Лајковац сврстава у регион II који обухвата северне делове централне Србије, Шумадију, део Мачве и Стига где близина градских тржишта, развијена инфраструктура и природне погодности упућују на развој радно интензивне повртарске, воћарске и сточарске производње и прераде на породичним газдинствима и у окружењу. Према приоритетним правцима просторне оријентационе пољопривредне производње колубарска област обухвата равничарска, брдска и планинска подручја. У равничарским подручјима водеће гране тржишне производње чине ратарство и говедарство и свињарство, а у посебна усмерења ужих локалитета спада повртарство. Стратешки приоритети развоја пољопривреде до 2015. године су: унапређење конкурентности пољопривреде и прехранбене

индустрије; одрживо коришћење и заштита природних ресурса; развој пратећих делатности, инфраструктуре и локалних партнерстава.

- Колубарски угљени басен, Костолачки басен, Борски басен, косовски рудни потенцијали, изворишта нафте у АП Војводини, као и мањи постојећи и нови извори треба да помогну у остварењу енергетске самосталности Републике Србије и њене увећане конкурентности. Један од основних проблема у просторном развоју рударства је што у Републици Србији не постоји дугорочна стратегија развоја рударства, а посебан проблем је недостатак стратегије развоја лигнитских басена Колубара и Костолац која доводи у питање даљи развој енергетике Републике Србије. Концепција просторног развоја рударства у сектору угља предвиђа повећање производње и изградње нових производних капацитета у површинској и подземној експлоатацији угља. Највећи угљени басени површинске експлоатације су Колубарски и Костолачко-Ковински угљени басени. Програмом развоја ПД РБ „Колубара“ сагледана је могућност заменских капацитета за копове који престају са радом у наредном периоду до 2020. године („Поље Б”, „Тамнава-Источно поље” и „Поље Д”) са повећањем производње на 36 милиона тона угља годишње. Предвиђене су следеће активности: завршетак инвестиционог програма на површинском копу „Тамнава-Западно поље” и достизање нивоа производње од 12 милиона t годишње; замену застареле опреме на „Пољу Б”, прелазак у Поље Ц са постепеним повећањем капацитета на 3, а затим и на 5 милиона тона угља годишње; проширење експлоатационих граница површинског копа Поље Д и дислокација села Вреоци; припрема коридора за измештање реке Колубаре, пруге Београд – Бар и државног пута II реда М 22 (Ибарска магистрала); припреме за отварање површинских копова Поље Е, Радљево и Поље Г (Јужно поље). Међу најзначајније руднике, који су највећим делом приватизовани и у којима се експлоатишу неметали су рудници шљунака и кварцног песка у Колубарском басену.
- Према ППРС у погледу просторне дистрибуције и развоја индустрије општина Лајковац налази се на магистралном коридору. Општина Лајковац заједно са градом Ваљевом представља предложене локације у колубарском округу за планиране индустријске зоне и индустријски паркове. Стратешки приоритети кохезионе просторне дистрибуције и развоја индустрије до 2015. године су: опоравак индустрије; програм изградње „индустријске инфраструктуре”; испитивање могућности оживљавања браунфилд локација.
- Према просторно-функционалном структурирању туристичких простора Србије подручје општине Лајковац налази се у овиру туристичког кластера централне Србије/Београда. Кроз подручје општине пролази међународни друмски правац као и национални друмски правац.
- На подручју општине Лајковац налази се постојећи државни пут I реда, а планиран је и аутопут. Стратешки приоритети – пројекти са периодом реализације до 2015. године: активности на државном путу I реда, (изградња аутопута, Е-763) део руте 4 (SEETO): Београд – Чачак – Пожега, а у периоду после 2015. године активности на путном правцу Љиг – Мионица – Дивци (Р-202). Развојну улогу треба да стекне правац Београд-Пожега-Јужни Јадран који ће бити више артикулисан изградњом аутопута у будућности и усмерен у правцу кооперације са Црном Гором, односно луком Бар, повезујући Коридор IV у Румунији са Баријем у Италији.
- Кроз подручје општине Лајковац пролази магистрална једноколосечна електрифицирана пруга на којој се планира изградња другог колосека. У непосредној близини општине налази се локација за спортски аеродром.

Планира се и задржавање коридора свих раније укинутих пруга са циљем обнове уз претходно утврђену оправданост.

- Кроз подручје општине Лајковац пролази оптички кабл, а планиран је и нови који би се кретао у правцу од постојећег оптичког кабла на територији општине Лајковац преко општина Љиг и Горњи Милановац до града Чачка.
- Уз уважавање приоритета дефинисаних у стратешким документима када су у питању нови термоенергетски објекти у Републици Србији предвиђа се: завршетак изградње започетих блокова Колубара Б 700 MW (2x350 MW); изградња савременог новог блока ТЕНТ Б3 номиналне снаге око 700 MW са надкритичним параметрима; изградња посебног постројења у Колубарском басену са сагоревањем у циркулационом флуидизованом слоју снаге око 200 MW. Стратешки приоритети у периоду до 2014. године у енергетици Републике Србије су у: сектору електропривреде: градња ТЕ Колубара Б и ТЕНТ Б3 као и започињање градње нових термо и хидро енергетских објеката. Кроз подручје општине Лајковац пролазе два једностука надземна вода 110 kV и три једностука надземна вода 220 kV. Приоритети развоја енергетске инфраструктуре обухватају: у области електропреноса у оквиру доградња у постојећим објектима, увођење вода 220 kV ТС Бајина Башта – ТС Обреновац у ТС 220/110 kV Ваљево 3.
- Циљ Републике Србије је да до краја 2012. године повећа учешће електричне енергије произведене из обновљивих извора за 2,2%, посматрано у односу на укупну националну потрошњу електричне енергије у 2007. години, као и да заступљеност биогорива и других обновљивих горива на тржишту износи најмање 2,2% у односу на укупну потрошњу горива. Посебну пажњу треба посветити могућностима активирања обновљивих извора енергије. Територија општине Лајковац са просечном енергијом ветра на висини од 100 метара која се креће до 150 kWh/m² у јануару односно испод 75 kWh/m² у јуну, не спада у најатрактивнија подручја енергије ветра. Просечна дневна енергија глобалног зрачења на територији општине Лучани износе за јануар од 1,4 до 1,5 kWh/m² односно за јун од 1,2 до 1,3 kWh/m², која општину Лајковац не сврставају у подручја са великим интензитетом дневне енергије глобалног зрачења. На територији општине Лајковац потребно је анализирати могућности коришћења биомасе и примену биомасе у пољопривреди и индустрији.
- Рационализација коришћења вода и смањење специфичне потрошње у свим видовима потрошње обухвата: заустављање раста штета од поплава обуздавањем грађења у плавним зонама; заштиту вода на нивоу речних система комбинацијом технолошких, водопривредних и организационо-економских мера. На подручју општине Лајковац налазе се постојеће извориште подземних вода (више од >50 l/s) као и потенцијално извориште подземних вода (више од >50 l/s) и постојећа акумулација. Међу кључне постојеће акумулације и објекти улази акумулација Палгуви Виш и регулација река, а међу кључне нове акумулације, објекте и мере спада измештања Колубаре и ППОВ у насељима. Колубарски регионални системи снабдева водом насеља Ваљево, Уб, Мионица, Љиг, Лајковац, Лазаревац. Стратешки приоритети у области развоја водопривредне инфраструктуре до 2015. године су: водоснабдевање: обнова мрежа свих водовода (смањење губитака на мање од 20%); ширење Колубарског система (цевоводи од бране до ППВ и према Лазаревцу); уређење водотока и заштита од поплава: Колубара (низводно од Ваљева и најнизводнији део) као и регулације Колубаре и Тамнаве (за РЕИС Колубара).
- Наглашенију искоришћеност државног грађевинског земљишта имају развијенија подручја односно центри, а мању искоришћеност неразвијене

средине, што је случај са општинама Нова Црња, Алибунар, Лајковац, Медвеђа, Бојник, Житорађа, Димитровград, Ћићевац. Концепција политике грађевинског земљишта (реформисан систем) ће да омогући повећање вредности грађевинског земљишта као дела територијалног капитала општине Лајковац; поједностављење услова изградње, урбане обнове и подршке активирању браунфилд локалитета; смањивања трошкова уређивања земљишта и њихову транспарентност са становишта инвеститора/власника/корисника.

1.3.2 ИЗВОД ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ЕКСПЛОАТАЦИЈЕ КОЛУБАРСКОГ ЛИГНИТСКОГ БАСЕНА ("Службени гласник РС", број 122/08)

Просторни план подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена (у даљем тексту Просторни план) представља плански документ вишег реда чија се решења на територији општине Лајковац утврђују у Просторни план општине Лајковац.

Општина Лајковац улази у састав Просторног плана са катастарским општинама Мали Борак, Скобаљ, Јабучје, Лајковац, Рубибреза, Непричава и Ћелије.

- Расположиве експлоатационе резерве лигнита у Колубарском басену се процењују на 1.230 милиона тона, при чему нису узете у обзир резерве у зони инфраструктурног коридора у износу од око 400 милиона тона, односно резерве заробљене пругом Београд – Бар и другим објектима. У периоду до 2020. године било би искоришћено укупно око 518 милиона тона (процена). За тај период, била је предвиђена поуздана производња енергије са аспекта расположивости лигнита. За период после 2000. године било је планирано повећање производње, са годишњег просека од 26-27 милиона тона из друге половине 1990-тих година, на око 35-36 милиона тона годишње. При том се рачунало на потрошњу лигнита у ТЕ "Никола Тесла А и Б", ТЕ "Колубара А", у старој сушари у Вреоцима и у широкој потрошњи, а након 2013-2014. године у ТЕ "Колубара Б". У планском периоду, само би коп "Тамнава-Западно поље" остао све време у експлоатацији.
- Реком Колубаром Басен је подељен на источни и западни део. Источни део Басена смештен је између реке Турије, Пештана и Колубаре и према степену истражености и припремљености за површинску експлоатацију угља подељен је на 9 геолошко-економских целина – лежишта Западни део Басена је просторно смештен између реке Колубаре на истоку и Тамнаве и Уба на северо-западу
- Са становишта планирања простора, посебну пажњу заслужују следеће карактеристике: висок ниво индустријализације и техничке опремљености у већем делу рударско-индустријских капацитета, уз релативно низак ниво индустријализације и значајан обим незапослености на подручју Уба и Лајковца; неадекватна техничка инфраструктура у зонама веће концентрације становништва и производних капацитета и у насељима општина Уб, Лајковац и Обреновац.

- Највећи индустријски локалитети налазе се у Вреоцима (површине 271,95 ha), Каленићу (116 ha), Великим Црљенима (258,9 ha), Лазаревцу (100 ha), Убу (66,7 ha) и Лајковцу (14,9 ha).
- У просторној структури индустрије на подручју Просторног плана издвајају се следећи индустријски центри и насеља са малим погонима: мали индустријски центри (са 500-2 000 запослених у индустрији) - Уб, Лазаревац, Лајковац, Велики Црљени, Каленић; насеља са малим производним/индустријским погонима (до 50 запослених) - Степојевац, Дрен, Ћелије, Шарбане, Јабучје, Непричава, Стубленица и др.
- Индустријске зоне у Лајковцу и Убу имају одређене компаративне предности за интензивније активирање: повољан положај, слободне неизграђене, али до сада и недовољно инфраструктурно опремљене просторе, добру саобраћајну повезаност, близину осталих индустрија и др.
- Старосна структура становништва по попису из 1991. и 2002. за општину Лајковац показује смањење старосног контингента од 0 до 19 година као и смањење старосног контингента од 20 до 39 година, док се старосни контингент од 40 до 59 и преко 60 године увећао.
- Општина Лајковац броји 19 насеља од којих су 8 у обухвату плана број становника у општини износи 17 062 од којих је 11 687 у обухвату плана, површина општине износи 186 km², а у обухват плана улази 98 km².
- На основу евидентираних популационих специфичности, као и фактичког стања развијености и размештаја основних јавних и привредних садржаја, диференциране су категорије центара. Примарни општински центри су Лазаревац, Лајковац и Уб. Општински центри Лајковац и Уб представљају на општинском нивоу популационо и функционално најразвијенија насеља. У односу на ширу функционалну организацију, општински центар Уб гравитира ка Обреновцу и Београду, а Лајковац ка Лазаревцу и Београду.
- Насеље Јабучје у општини Лајковац представља центар заједнице насеља. Функционални централитет оваквих насеља заснива се на основним јавним, управним и сервисним садржајима на нивоу месних заједница. Квантитет ових садржаја одговара броју корисника на нивоу заједнице насеља. Осим обезбеђења основних животних и радних потреба, центри заједница насеља нису испољили значајније агломеративне, социоекономске и демографске развојне ефекте. На подручју општина Лајковац и Уб заступљене су разбијене насељске структуре, са изузетно малим густинама насељености и изграђености. Појам центра у овом случају је само услован, јер су функционални садржаји по правилу дисперзовани у оквиру већих насељских групација (Јабучје, Радљево).
- Лајковац и Уб ће задржати функцију општинских центара, односно развити улогу градског центра (Уб), или мањег градског центра (Лајковац), али је неопходно да ова насеља преузму нове улоге у диверзификацији привредне матрице, а нарочито да још интензивније развијају терцијарни сектор. Притом, они ће у подужем периоду задржати и улогу центара локалних пољопривредних подручја. С обзиром да су могућности додатног запошљавања у пољопривреди ограничене, треба очекивати наставак процеса деаграризације у овим општинама. Лајковац и Уб задржаће улогу центара тзв. "примарне дестинације" оног становништва са општинских подручја које напушта пољопривреду у потрази за запослењем у непољопривредним делатностима. Функцију "центра заједнице насеља" задржаће насеље Јабучје (општина Лајковац).
- Планско подручје пресецају два значајна државна пута I реда: М-4 (Лозница – Осечина – Ваљево – Лајковац – Рача), који се пружа на правцу запад-исток јужном границом

подручја и М-22 (Е-763) (Нови Сад – Београд – Лазаревац – Љиг – Краљево) који се пружа на правцу север-југ.

- На подручју Просторног плана железничку мрежу чини део пруге Београд-Бар, са четири службена места, и то железничким станицама: Степојевац, Вреоци, Лазаревац и Лајковац.
- Границом експлоатационог подручја Колубарског лигнитског басена обухваћено је двадесетпет катастарских општина од тога Мали Борак и Скобаљ на подручју општине Лајковац. У катастарским општинама у којима је завршена или је у току површинска експлоатација угља, велики део земљишта заузимају активни копови, одлагалишта пепела и рекултивисане површине: Мали Борак (31%), Скобаљ (23%). У периоду до 2020. године, рударско-енергетски комплекс обухватиће делове подручја 13 катастарских општина међу којима су Мали Борак, Скобаљ (општина Лајковац).
- У складу са стратегијом која је утврђена Водопривредном основом Србије, окосницу система за снабдевање водом насеља, као и оних индустрија које троше воду највишег квалитета, чини Колубарски регионални систем, који се развија на подручју средњег и доњег слива Колубаре. Обухват регионалног система коначне фазе развоја су насеља у општинама Ваљево, Мионица, Љиг, Лајковац, Уб и Лазаревац. У фази развоја регионалног система која се темељи на акумулацији "Стуборовни", из тог система снабдеваће се насеља у општинама Ваљево, Мионица, Лајковац, Уб и Лазаревац. Насеља општине Лајковац снабдевају се из изворишта подземних вода (извориште и водоводни подсистем "Непричава"), чији су капацитети (око 150 L/s) већ у целости искоришћени. Зато се дугорочно и стабилно снабдевање водом високог квалитета може очекивати тек након реализације Колубарског регионалног система.
- Измештање водотока (Колубаре, Пештана и Кладнице) биће извршено у етапама у складу са развојем површинских копова. По дугорочном сценарију Водопривредне основе Србије (после 2020. године), формираће се коридор пловног канала од Лазаревца/Лајковца до Обреновца.
- Намена површина у општини Лајковац (укупно 9845 ha): пољопривреда 7312 ha, шуме 1014 ha површине заузете за потребе рударства 428 ha, насеља 578 ha, инфраструктура 72 ha, остало 441 ha.
- Биланси основних намена коришћења земљишта за општину Лајковац у периоду од 2005 до 2020: укупна површина 9845 ha се не мења, пољопривредно земљиште 2005-7312 ha, 2020-6714 ha; шуме 2005-1014 ha, 2020-1163 ha; неплодно земљиште (укупно) 2005-1518 ha, 2020-1968 ha; неплодно (заузето рударством) 2005-428 ha, 2020-682 ha.
- Полазећи од основних принципа рационалности и ефикасности коришћења ресурса из аспекта коришћења простора, за развој рударско-енергетско-индустријског сектора се до 2020. године предвиђа: коришћење локација у оквиру постојећих привредно-индустријских зона (Вреоци, Велики Црљени, Уб, Лајковац); активирање нових локалитета и просторних модела смештаја индустрије и МСП и других привредних делатности (технолошки парк, бизнис инкубатор) у оквиру раније планираних привредно-индустријских зона (Лајковац, Лазаревац, Уб).
- Подручје Колубарског лигнитског басена ће и у наредном периоду представљати окосницу просторног развоја рударско-енергетског комплекса и индустрије у оквиру ширег подручја Београда. Најзначајније локације на којима ће се обављати рударско-индустријска делатност условљене су лежиштима лигнита, а главне зоне за смештај капацитета овог и других сектора су Вреоци, Барошевац, Велики Црљени, Лазаревац, Лајковац и Уб.

- Индустијска зона Лајковац, површине 104,4 ha, има основни развојни потенцијал у повољном положају, због близине коридора државног пута I реда М-22 и железничке станице Лајковац (пруга Београд-Бар). Постоји проблем недовољне комуналне опремљености простора. Планира се изградња индустријског колосека, терминала за утовар-истовар, прикључка на главни довод воде (Непричава-Лајковац-Лазаревац), изградње главних колектора, дела секундарних саобраћајница, кишне канализације до реципијентног канала за одбрану Лајковца од поплава и реке Колубаре и сл. Зона је само мањим делом активирана, али атрактивна је за смештај разноврсних привредних активности, уз потребу додатног уређења земљишта и опремања комуналном инфраструктуром и превентним мерама заштите околног подручја.
- Развој рударских радова утицаће на измештање појединих (делова) насеља а тиме и објеката јавних служби. То се посебно односи на Вреоце, Зеоке, Мали Борак и Радљево. У односу на укупну насељеност и обим захваћености атара, Мали Борак (општина Лајковац), Зеоке и Вреоци (општина Лазаревац) су насеља која се постепено гасе у периоду од 2005-2020. године. На локацијама где се измешта претежан део угроженог насеља, формираће се нови друштвени центар са новим објектима јавних служби, делом културног и историјског наслеђа и другим обележјима старог насеља.
- У односу на укупну насељеност и обим измештања насеља, поред Сакуља и Цветовца који су већ расељени, Вреоци, Зеоке и Мали Борак су насеља која ће највероватније у периоду од 2005-2020. године бити у потпуности пресељена.
- Пресељавање становништва у периоду до 2020. године за насеље Мали Борак предвиђа потенцијалне локације Јабучје, Лајковац. Пресељење становништва условљено је планираним развојем следећих површинских копова: "Тамнава Западно поље": Каленић, Мали Борак.
- Сагласно циљевима развоја саобраћајног система потребно је изградити и реконструисати, односно у складу са развојем експлоатације површинских копова, укинути неке путне правце: изградња аутопута у укупној дужини на територији Плана од око 28 km; (варијанта "Б"); измештање деонице државног пута I реда М-22 од југозападне границе површинског копа "Велики Црљени" до укрштања са М-4 у постојећи или нови коридор 31; изградња обилазнице око Лајковца у дужини од око 5,7 km; укидање деонице Р-101а, од Старог села до јужне границе површинског копа "Тамнава-Западно поље", у близини Јабучких Цигана у дужини од око 7,7 km; деоница Р-101а, од јужне границе копа "Тамнава-Западно поље" до укрштања са новом трасом Р-201 (у близини Гаја) по функционалним карактеристикама постаје локални пут, у дужини од око 6,1 km; реконструкција локалног пута Л-1008 и Л-7 (наставак Л-1011у општини Лајковац) од укрштања са Р-270 код Трњана (на северу) до укрштања са Р-101а код Шеринка (на југу) и превођење у ранг државног пута II реда - укупна дужина око 14,6 km (Л-1008 у дужини око 8 km и Л-7 у дужини око 6,6 km); повезивање са Л-1806 (нова траса Р-201) преко Шопића.
- Постоје бројни ограничавајући фактори за развој спорта, рекреације и туризма у зони великих структурних промена, које изазива површинска експлоатација лигнита. Међутим, интензивне мере рекултивације, водене акумулације које остају у депресијама површинских копова, као и планска организација и уређивање простора - што обухвата и пејзажну обраду - могу створити привлачне амбијенте за развој туристичких и рекреативних активности на том подручју. Ту се пре свега имају у виду постојеће водне акумулације ("Паљуви-Виш"), локалитет "Очага", као и планирана језера. Рекултивисане површине, поготово у зонама где је обављена "шумска" или "водена" рекултивација могу се уредити као спотрско-рекреативни комплекси.

- Имајући у виду да је акумулација "Паљуви Виш" доста плитка, њено пуњење и надвишење условљено је утврђивањем и реализацијом мера заштите од еутрофикације, са јасно дефинисаним програмом праћења абиотичких и биотичких процеса у језеру.
- Приоритете у развоју, уређењу и функцији насеља имаће: делови градских насеља и центри заједнице насеља на чијем се гравитационом подручју планира насељавање или премештање становништва - Јабучје и нови центар у Бргулама (уместо Радљева); формирање центра заједнице насеља у атару насеља Милорци, како би се плански спречило насељавање дуж коридора будућег државног пута I реда (аутопута Београд - Јужни Јадран).
- Приоритети у реорганизацији путне мреже којом се обезбеђује несметано функционисање друмског саобраћаја у свим фазама отварања и експлоатације копова је следећи: први корак: измештање државног пута I реда М-22 у делу кроз насеља Вреоци и Шопић; други корак: измештање државног пута II реда Р-270 и реконструкција пута Р-201; трећи корак: почетак изградње деонице аутопута Београд-Јужни Јадран; четврти корак: реконструкција локалног пута Л-1806 са елементима државног пута II реда на потезу од раскрснице са државним путем II реда Р-201 од Барошевца ка Лазаревцу; и пети корак: изградња нове деонице локалног пута Л-1806 (сада већ државног пута II реда) на потезу од Бурова ка државном путу II реда Р-203, северно од Шопића, веза Р-101а; реконструкција локалног пута Л-1011 са елементима који би га сврстали у категорију Р пута од Р-101а (Јабучје) преко Паљева до Р-270.
- Остваривање планских циљева заштите животне средине није само планерско и техничко-технолошко питање, већ у великој мери зависиће од организованости за заштиту животне средине свих заинтересованих субјеката, посебно у ЕПС-у и у локалним заједницама. У том смислу неопходно је спровести следеће приоритетне активности: урадити Локални акциони план за заштиту животне средине подручја (LEAP), користећи и препоруке из Анекса 8 Процене утицаја на животну средину проширења копа "Тамнава-Западно поље"; урадити план мониторинга квалитета животне средине који би обухватио елементе дефинисане у Анексу 9, Процене утицаја на животну средину проширења копа "Тамнава-Западно поље".
- Приоритети у изради и доношењу развојних стратегија и програма: Дугорочна стратегија развоја Колубарског лигнитског басена; Средњорочни програм развоја ПД РБ "Колубара" д.о.о.; Средњорочни развој и реконструкција енергетских објеката у Колубарском басену; Програм пресељења становништва из зоне рударских радова; Програм рекултивације деградираниог земљишта у зони рударских радова и Програм управљања животном средином на подручју Колубарског басена са мониторингом.

1.3.3 ИЗВОД ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРИДОРА БЕОГРАД-ЈУЖНИ ЈАДРАН, ДЕОНИЦА БЕОГРАД-ПОЖЕГА ("Службени гласник РС", број 37/06)

Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд-Јужни Јадран, деоница Београд-Пожега (у даљем тексту Просторни план) представља плански документ вишег реда чија се решења на територији општине Лајковац утврђују у Просторни план општине Лајковац.

Површином обухвата и значајем инфраструктуре смештене у коридору, одређен је степен утицаја на простор који коридор обухвата. Ужа зона утицаја инфраструктурног коридора на простор и функције у њему, дефинисана је границом плана или границом катастарских

општина насеља кроз које траса пролази. Основни облик утицаја на простор у овој зони је изградња аутопута Београд-Јужни Јадран, деоница Београд-Пожега.

Општина Лајковац са катастарским општинама Ћелије, Бајевац, Непричава, Рубибреза, Доњи Лајковац, Стрмово, Пепељевац и Боговађа представља саставни део Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд-Јужни Јадран, деоница Београд-Пожега.

- Са становишта функционалне класификације насеља на посматраном подручју постоји изражена диференцијација између градских и сеоских насеља. За општине кроз које пролази будући аутопут прогнозиран је пораст укупног броја становника. Пројекције становништа по општинама кроз које пролази аутопут рађене су на основу сагледавања досадашњег демографског развоја општина, као и на основу постављених хипотеза о фертилитету, морталитету и миграцијама. Пројекција броја становника 2002-2021. године за подручје Општине Лајковац су: 2002г.-17062ст., 2010г.-17.550ст., 2015г.-18100ст., 2021г.-18985 ст.. Укупан број становника Републике Србије расте по просечној годишњој стопи од 0,2%, док становништво у Београду и припадајућим општинама стагнира, у осталим општинама долази до повећања броја становника, пре свега у општинама Колубарског округа где је за општине Уб и Лајковац пројектован раст становништва по просечној годишњој стопи од 0,5%.
- Биланси планиране намене површина на око 772,92 km² подручја Просторног плана инфраструктурног коридора Београд - Јужни Јадран, имаће следећу структуру: грађевинско земљиште 128,55 km² (16.63%), пољопривредно земљиште 443,24 km² (57.35%), шумско земљиште 162,44 km² (21.02%) и остало земљиште 28,09 km² (3.63%). Сходно учешћу појединих катастарских општина, конверзија површина на нивоу општине Лајковац износи 0,66 km². Планирано је да се на подручју Општине грађевинско земљиште смањи са 9,83 km² на 9,52 km², да се пољопривредно земљиште смањи са 45,12 km² на 44,93 km², да се шумско земљиште смањи са 16,52 km² на 16,02 km² и за остало земљиште се планира смањење са 2,46 km² на 2,44 km².
- Према дефинисаним утицајима и критеријумима уређења сеоских подручја, овим планом се дефинише развој руралних подручја у функцији пољопривредног развоја. На подручју коридора се планира: интензивирање повртарства и значајнији узгој индустријског и крмног биља; интензивнији развој сточарства; повећање приноса укрупњавањем поседа и применом савремених агротехничких мера. Изградња инфраструктурног коридора ће утицати и на развој пољопривреде јер ће омогућити подизање саобраћајне доступности као и нивоа комуналне и опремљености јавним службама и укупне уређености села.
- У општинама Лазаревац и Лајковац доминира делатност вађење руда и камена. За поменуте општина експлоатација и прерада угља јавља се и као ограничавајући фактор, највише због угрожавања пољопривредног земљишта, пресељења становништва, поремећаја режима вода и запошљавања чланова домаћинства, која остају без пољопривредног земљишта.
- Експлоатација налазишта неметаличних минералних сировина омогућиће дисперзиван развој производних и прерађивачких капацитета у већем броју мањих центара на подручју општина Уб, Лајковац и Љиг.
- Очекивани утицај изградње инфраструктурног коридора је и у формирању нових радних зона дуж коридора у близини петљи које омогућују ефикасну комуникацију у ширем регионалном окружењу. У том смислу планирана је локација радне зоне на подручју општине Лајковац (Рубибреза - око 10 ha). Приоритет у коришћењу простора планираних радних зона у ширем заштитном појасу аутопута имаће

складишни капацитети, логистички центри, комерцијално-прометне и саобраћајне услуге, регионални трговински центри и слични садржаји.

- У односу на морфолошке карактеристике и изграђеност простора, коридор аутопута Е-763, деоница Београд-Пожега, укупне је дужине око 149,5 km. Ширина коридора, којом је обухваћена ширина путног појаса од око 70,0 m, а обострани ужи заштитни појас (80 m) и шири заштитни појас од 550 m, износи око 700m. Аутопут у оквиру путног појаса од око 70 m, има по две коловозне траке и једну зауставну траку у оба смера, као и разделно острво између, и има следећи положај и техничке карактеристике по деоницама.

Деоница У6 - Лајковац (КМ 39+800=КМ 40+729.09 до КМ 52+294.68, дужине Л=12494.68 m)

Траса аутопута има правац север-југ, хоризонталне кривине великих радијуса и при том нема великих успона и падова. Прелази преко низа мањих попречних долина, природних и вештачких препрека и, на крају, преко широке долине Колубаре. На овој деоници постоји неколико мањих насеља разбијеног типа, па је траса углавном вођена тако да се избегну веће концентрације објеката. Деоница почиње на јужном ободу насеља Стубленица мостом дужине Л=141 m преко локалног мањег водотока и локалног пута, одакле наставља опруженом трасом покрај Паљува, где наилази на долину реке Кладнице преко које прелази мостом дужине Л=600 m. Траса затим пролази западно од Рукладе, прелазећи преко више мањих водотокова све до Рукладске реке која је премошћена објектом дужине Л=240 m. Након преласка преко моста траса аутопута се издваја правцем ка југоистоку, пролазећи преко села Непричава и Рубибреза, и пресеца широку долину реке Колубаре, дуж које су положени и постојећи магистрални пут М-4 и паралелно са њим железничка пруга Београд-Бар. Аутопут је на овом делу смештен на мосту дужине Л=577 m. Укрштај и веза са магистралним путем М-4 остварени су денивелисаном раскрсницом "Лајковац", лоцираној на пространом платоу између регулисаног корита реке Колубаре, железничке пруге и поменуте магистралне друмске саобраћајнице. Несметана комуникација на мрежи локалних путева омогућена је преко три надвожњака код насеља Паљуви, Руклада и Непричава. Укупна дужина измештених локалних путева у оквиру пројекта ове деонице је 1,5 km.

Деоница Лајковац - Доњи Бањани (КМ 52+200 =КМ 52+294.68 до КМ 76+270, дужине Л=24070 m)

Деоница почиње од денивелисане раскрснице "Лајковац" мостом (Л=70 m) преко регулације реке Колубаре, југозападно од Лајковца. По преласку Колубаре, траса је положена у широку речну долину. Осовина се даље пружа североисточним ободом села Пепељевац, а затим прелази у долину реке Љиг, у простор између брдских падина са западне стране и самог речног корита. Почев од насеља Боговађа и Жупањац аутопут по благо заталасаном терену опруженом трасом пролази долином Љига, заузимајући правац североисток-југозапад и прилагођавајући се пројектованој регулацији реке. Код места Латковић траса у широком луку скреће на југ, да би у близини ушћа реке Качер једним мостом прешла реку Љиг и магистралну саобраћајницу М-22. На месту укрштања са овим путем предвиђена је денивелисана раскрсница "Љиг", на око 1,2 km североисточно од истоименог града. Непосредно по преласку реке Љиг и пута М-22, траса улази у долину реке Качер и, користећи падину са њене западне стране, савлађује превој Бранчићи тунелом дужине Л=850 m. Тунел "Бранчићи" представља најзначајнији објекат на овој деоници, али, без обзира на то, примењени елементи одговарају рачунској брзини $V_p=120$ km/h.

- Предвиђени су следећи пратећи садржаји за потребе корисника пута. На основу предложеног ритма појављивања садржаја за потребе корисника јасна је потреба за формирањем станица за снабдевањем горивом на свим одмориштима и у оквиру

мотелског комплекса. Тиме се постиже постојање 7 пумпи у сваком од смерова кретања, са просечним међурастојањем од 25 km на целој деоници аутопута Е-763 Београд - Пожега. Паркиралишта служе краћем задржавању корисника (15-30 мин.), постављају се обострано, смакнута у односу на главни саобраћајни ток. Суседна паркиралишта треба да су на сваких 10-15 km, а у зависности од осталих садржаја на траси као и макролокацијских услова. Обавезни садржаји на паркиралиштима су: паркинг простор за путничка и комерцијална возила, санитарни чвор, вода за пиће, зелене површине прилагођене одмору корисника, опремљене клупама и столовима. Проблем формирања и позиционирања паркиралишта ће се разрешавати на нивоу предстојећих урбанистичких планова и идејних пројеката. Одморишта служе дужим задржавањима путника (30-90 мин.), постављају се на растојањима од приближно 25km. Обавезни садржаји на њима су: станица за снабдевањем горивом, ресторан, кафеи, продавница прехранбене робе, продавница делова за возила, информациони центар, као и сви садржаји паркиралишта. Мотели, намењени дужем задржавању, уз могућност ноћења корисника, постављају се на растојањима 30-70km. Поред свих садржаја наведених за паркиралишта и одморишта, потребно је да се у оквиру комплекса налази и сервисна радионица за све врсте возила, као и шири дијапазон занатско-трговинских продавница, пошта, мењачница.

На подручју општине поред планиране трасе аутопута планирана је и петља – чвор „Лајковац“ (km 51+800), а од пратећег садржаја планирани су: база за одржавање, мотел, споредно наплатно место, одмориште, одмориште типа О2 (km 55+200) и станица за снабдевање горивом. На потезу од 40 до 80 km у обавезан садржај спадају: телефон за помоћ, телефон јавни, вода за пиће, санитарни чвор, информације, простор за одмор, рекреација, продавнице, кафе, ресторан и гориво, а у могући садржај спадају мотел и ауто-сервис. Базе за одржавање, на основу усвојеног линијског система одржавања пројектованог ауто-пута Београд - Пожега, као основни задатак имају да покривају својим активностима тзв. јединичну деоницу ауто-пута, дужине 40-60km. Предвиђене су четири базе за одржавање, чије су макролокације у оквиру или у непосредној близини следећих чворова: Обреновац, Лајковац, Таково, Лучани. Њиховим позиционирањем у оквиру петљи омогућава се неометано функционисање базе уз истовремено коришћење простора унутар чвора. Макролокација базе за одржавање путева Лајковац укупне је дужине 32,600 k и ти по деоницама Уб – Лајковац 12,600 km и Лајковац – Љиг 20,000 km.

- На подручју Просторног плана задржавају се све постојеће железничке пруге са (станицама и стајалиштима) и индустријским колосецима. Планирана је реконструкција и модернизација постојеће магистралне међународне пруге (Београд) - Ресник - Бар у двоколосечну пругу. Дозвољена брзина за саобраћај возова била би 100 - 160 km/h.
- Регионални колубарски систем за снабдевање становништва водом ће се развијати на подручју средњег и доњег слива Колубаре. Обухват Регионалног система до 2020. године су насеља у општинама Ваљево, Мионица, Лајковац, Уб и Љиг на планском подручју. Планиране потребе за водом у 2021. године (106 m^3) на општини Лајковац за насеља износи $2,9 \text{ m}^3$, а за индустрију $1,2 \text{ m}^3$. Насеља општине Лајковац снабдевају се из доста оскудних изворишта подземних вода, чији су капацитети највећим делом већ ангажовани. Дугорочно и стабилно снабдевање водом високог квалитета обезбедиће се реализацијом Регионалног система. У оквиру планираног капацитета Регионалног система у вршним условима потрошње резервише се 120 l/s за подручје општине Лајковац.
- Према просторном плану планира се изградња магистралног оптичког кабла у правцу Београд-Пожега који се грана ка предложеним чворним централама од којих је једна чворна централа Пепељевац. Чворна централа Пепељевац грана се ка важном центру Лајковац, одакле има приступ постојећем правцу ка Лазаревцу и Словцу, као и

планираном правцу ка Јабучју и грана се ка чворној централи Боговађа и крајњој централи Врачевић.

- У жељи да се разводним гасоводом обухвати што више већих индустријских потрошача широке потрошње, са што повољнијим годишњим радом, предвиђа се да разводни гасовод деоница Београд - Ваљево, пролази близу градова и насеља: Уб, Лајковац, Лазаревац, Ћелије, Словац, Дивци, Мионица, Ваљева, Осечине и Љига, који се потенцијално могу прикључити на овај разводни гасовод. Нешто пре Лајковца, код Руклада, магистрални гасовод се дели на два крака у правцу: Љига, пратећи планирани коридор источне варијанте аутопута Београд-Јужни Јадран; код Лајковца се предвиђа ГМРС Лајковац; код насеља Ћелије коридор аутопута са МГ улази у долину реке Љиг са југоисточне стране, пружајући се левом обалом реке Љиг скоро паралелно са постојећим магистралним путем Р-22 Ћелије-Љиг. Непосредно испред града Љига предвиђа се ГМРС Љиг; а испред града Ваљева крак даље наставља ка Мионици и Осечини и излази из планског подручја у непосредној близини места Лајковац (КО Непричава). Планирани гасоводи, остварују везу са окружењем путем ГМРС. У коридору су планиране следеће ГМРС: Уб, Лајковац, Љиг и Трбушани. Локације предвиђених ГМРС утврдиће се разрадом планских решења уз поштовање прописима предвиђених услова.
- Најзначајнији део овог система представљају свакако ТЕ Обреновац, као и далеководи ДВ 220 kV и ДВ 380 kV са припадајућим трансформаторским станицама и то: ДВ 220 kV број 213/1 Б. Башта - ТЕ Обреновац А; ДВ 220 kV број 227/2 Ваљево 3 - ТЕ Обреновац А; ДВ 220 kV број 204 Б. Башта - Београд 3; ДВ 380 kV број 412 Београд 8 - ТЕ Обреновац А; ДВ 380 kV број 436 Крагујевац 2 - ТЕ Обреновац А. Веза електроенергетског инфраструктурног система с окружењем оствариће се повезивањем трансформаторских станица ТС (110/35 kV, 220/110 kV, 400/220/110 kV) са преносном мрежом (110 kV, 220 kV, 400 kV).
- У широј заштитној зони овим планом утврђене су радне зоне у оквиру којих приоритет имају складишни капацитети, индустријски паркови, објекти комерцијалних и саобраћајних услуга и сл. као и еколошки "чисти" производни погони мањих и средњих капацитета и то на подручју Лајковца локација Рубрибреза око 10 ha.
- Смернице за заштиту пејсажа око аутопута су: адекватно озелењавање насипа и конструкција аутохтоним врстама; уклапање усека и насипа у природни облик терена; формирање нових појасева заштитног зеленила.
- Када је реч о заштити становништва од нежељених утицаја аутопута на безбедност и раздвајање простора препоручују се следеће мере заштите: постављање заштитне ограде; остављање простора са спољне стране жичане ограде за несметано кретање пешака и маневрисање пољопривредне механизације и прилаз обрадивим површинама уз аутопут; изградња пратећих садржаја за потребе корисника пута.
- Пољопривредно земљиште се штити контролисаним пречишћавањем атмосферских вода са коловоза пре упуштања у најближи реципијент. У циљу минимизарања негативног ефекта експлоатације аутопута предлаже се: контролисано сакупљање атмосферских отпадних вода које се сливају са коловозних површина и пречишћавање отпадних вода пре њиховог упуштања у реципијент.
- Поред формираних изворишта укључују се и зоне санитарне заштите. Узимајући у обзир и ове параметре морају се применити одговарајуће мере заштите на локацијама потенцијалних и постојећих изворишта у која спадају изворишта за водоснабдевање градских насеља - Лазаревац и Лајковца (Непричава).

- Поред антиерозионих и бујичарских мера и радова, постоји још један аспект решавања проблематике угрожености будуће саобраћајнице од ерозије, бујица и наноса. Ради се о хидрауличком димензионисању објеката на местима укрштања аутопута са бујичним водотоцима. С тог аспекта, посебно треба водити рачуна о опасности од заустављања наноса и формирања наносних наслага у зонама мостова и пропуста. То значи да се код хидрауличког димензионисања ових објеката мора имати у виду неопходност остварења адекватног транспортног капацитета за вучени нанос.
- Препоручује се, као мера заштите од буке, израда пројекта мониторинга, како би се пратило стање нивоа буке у посматраном коридору. За насељена подручја на удаљености мањој од 165 m од ивице аутопута препоручује се заштита од буке услед ноћног саобраћаја. Примена одговарајућег звучно-изолационог омотача на фасадама објеката угрожених буком.
- Инфраструктурни коридор аутопута Е-763 Београд-Јужни Јадран тангира простор на коме се налазе следећа заштићена културна добра и дати су и у рефералној карти бр. 3. Према подацима Завода за заштиту споменика културе у оквиру граница Плана се налазе следећа културна добра: Непричава - Илића конак; Непричава - Каменолом - праисторија - винчански период; Непричава - остаци виле рустике - римски период; Стрмово - кућа Милана Живојиновића; Стрмово - вајат Боривоја Јовановића; Пепељевац - кућа Живка Јовановића; Пепељевац – Качњак; Пепељевац - Угарско гробље у дворишту домаћинства Радмиле Вуксановић; Пепељевац - Мађарско гробље (у селу) - вишеслојно налазиште; Ћелије - локалитет Анине - римски период; Ћелије - средњевековни манастир и спомен костурница из I светског рата; Лајковац - Јолића воденица; Боговађа - манастир Боговађа; Боговађа - камени мост на реци Љиг.
- Фазе реализације планских решења директно су повезане са динамиком изградње аутопута по деоницама. Тако прва фаза реализације плана обухвата изградњу инфраструктурног коридора на деоници Обреновац - Лајковац у дужини од 38.7 km (развијено кроз деонице Обреновац - УБ у дужини од 26.2 km и УБ - Лајковац у дужини од 12.5 km) - изградња ових деоница планира се средњорочним програмом реализације, а циљна година је 2009. година. Друга фаза реализације обухвата изградњу инфраструктурног коридора на деоници Лајковац - Љиг (Доњи Бањани) у дужини од 24 km.

1.3.4 ИЗВОД ИЗ РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА КОЛУБАРСКОГ ОКРУГА ПОГОЂЕНОГ ЗЕМЉОТРЕСОМ ("Службени гласник РС", број 70/02)

Регионални просторни план подручја Колубарског округа погођеног земљотресом (у даљем тексту Просторни план) представља плански документ вишег реда чија се решења на територији општине Лајковац утврђују у Просторни план општине Лајковац.

- Део подручја Просторног плана (општине УБ и Лајковац) ће свој развој заснивати на експлоатацији и преради ресурса угља. За део поменутих општина експлоатација и прерада угља јавља се и као ограничавајући фактор, највише због угрожавања пољопривредног земљишта, пресељења становништва (и делова насеља), поремећаја режима вода и, посебно, запошљавања чланова домаћинства, која остају без пољопривредног земљишта.
- Упоришта равномернијег субрегионалног развоја су: уважавање реалних фактора развоја, и предузимање подстицајних мера од стране државних и других фондова за изградњу и развој Колубарског округа у функцији развоја локалних заједница,

изградњу локалне и регионалне инфраструктуре и профитабилних привредних погона.

- Експлоатација налазишта неметаличних минералних сировина (кварцни песак, каолинска глина, кречњаци) омогућиће дисперзиван развој производних и прерађивачких капацитета у већем броју мањих центара на подручју општина Уб, Лајковац, Љиг и Мионица, уз неопходно интензивирање истраживачких радова, билансирање и проверу економске исплативости експлоатације ових минералних сировина.
- У коришћењу и заштити пољопривредног земљишта и других потенцијала простора за развој пољопривреде циљеви су: очување способности пољопривредног земљишта за производњу хране; рационалније коришћење и очување пољопривредног земљишта, вода и других локалних ресурса у пољопривредној производњи; обнова пољопривредне механизације и осавремењавање мреже објеката; побољшање економског положаја пољопривредног становништва; комплексна валоризација економских, демографских, еколошких, пејзажних, културолошких и других друштвених функција.
- Пошумљавање, односно повећање површина под шумом обезбедиће се: рекултивацијом површинских копова Колубарског лигнитског басена - локалитет Мали Борак на површини од 180 ha.
- Подручје Просторног плана обухвата делове ловних подручја Тамнавско-колубарске и Подрињско-колубарске зоне, са осам ловишта: "Кладница", "Подгорина", "Тамнава", "Качер", "Рајац", "Јалова Бреза", "Маглеш" и "Рибница". Ловишта су намењена узгоју, заштити и коришћењу племените крупне и ситне дивљачи и то: срне, дивље свиње, зеца, фазана и јаребице. На подручју општине Лајковац налази се ловиште Кладница.
- Окосницу система за снабдевање водом насеља и индустрија, које троше воду највишег квалитета, претставља Регионални колубарски систем за снабдевање становништва водом, који ће се развијати на подручју средњег и доњег слива Колубаре. Обухват Регионалног система до 2020. године су насеља у општинама Ваљево, Мионица, Лајковац, Уб и Љиг на планском подручју, и у општини Лазаревац ван планског подручја. Насеља општине Лајковац снабдевају се из доста оскудних изворишта подземних вода, чији су капацитети највећим делом већ ангажовани. У оквиру планираног капацитета Регионалног система у вршним условима потрошње резервише се 120 л/с за подручје општине Лајковац.
- Вода за технолошке потребе ће се захватати из речног система, под одређеним водопривредним условима и уз сагласност републичких органа надлежних за послове водопривреде. Прогнозира се да ће на подручју Просторног плана до 2021.године бити развијена потрошња технолошке воде од око 25,7 милиона m³. Потребна количина воде ће се у маловодним периодима обезбеђивати наменским испуштањем воде из водоакумулације "Ровни", или, у посебно критичним хидролошким ситуацијама и из акумулације "Паљуви Виш" на Кладници, која служи за остваривање високе поузданости система за хлађење.
- Полазећи од морфолошких и геотехничких услова тока Колубаре, постоји могућност да се, по завршетку измештања дела доњег тока Колубаре, на потезу од ушћа до Лајковца–Ћелија у дужини од 38 km, у близини северо-источне границе Просторног плана, река каналише и претвори у пловни пут IV категорије, ради транспорта масивних терета из Колубарског лигнитског басена.

- Једни од главних приоритета у заштити од поплава на сливу Колубаре су: довршавање, реконструкција и ревитализација постојећих линијских одбрамбених, који повећавају степен заштите око 17.000 ha најквалитетнијег пољопривредног земљишта и више великих долинских насеља; и потпуно регулисање поплавних таласа на читавом току Колубаре реализацијом водоакумулације "Ровни" на Јабланици.
- За потребе реализације одређених развојних програма са значајним обимом запошљавања, топлификације општинских центара и развоја насеља у која ће се пресељавати сеоско становништво са лигнитских поља (чија експлоатација започиње или се планира до 2020. године), предвиђена је фазна реализација основног топловодног развода на подручју општина Уб и Лајковац.
- У складу са Просторним планом Републике Србије, снабдевање гасом подручја Просторног плана вршиће се путем магистралног гасовода Београд – Лазаревац – Ваљево. Предвиђени положај овог гасовода омогућава потенцијално прикључење Ћелија, Лајковца, Словаца, Уба, Диваца, Мионице и других насеља са више већих индустријских и потрошача широке потрошње.
- Укупно становништво Колубарског округа ће у 2021. години бити сведено на 168400, што ће у односу на 1991. годину 200600 представљати смањење од 32000 са годишњом стопом раста од –5,82 промила. Разлике у вредностима пројектованих стопа раста укупног становништва између појединих заједница насеља знатно је израженије него између општина или укупног градског и становништва осталих насеља. У 25 од укупно 27 заједница насеља број становника у 2021. години биће мањи него 1991. године. Смањење броја становника неће бити присутно једино у гравитирајућим подручјима Лајковца и Уба.
- Један од основних циљева је организација мреже насеља на територији Колубарског округа су: бржи развој привредних функција и услужних капацитета у општинским центрима Убу и Лајковцу, ради уравнотеженијег развоја и смањења разлика у нивоу њихове развијености у односу на регионални центар.
- Развијаће се следећа хијерархијска структура центара у мрежи насеља: регионални центар, утврђен Просторним планом Републике Србије – Ваљево; општински центри – Лајковац, Љиг, Мионица Осечина и Уб; центри заједница села – са гравитирајућим подручјем које покрива део општине са више од 2.000 (само изузетно и 1.500) становника. Центри ће у свом гравитационом подручју обухватити следећа насеља на територији општине Лајковац: Лајковац као општински центар: Лајковац село, Пепељевац, Рубрибреза, Стрмово и Ћелије; центри заједнице села (ЦЗС): ЦЗС Прњавор-Боговађа – Доњи Лајковац и Врачевић; ЦЗС Словац – Непричава, Бајевац, Маркова Црква, Ратковац, Придворице и Степање и ЦЗС Јабучје – Мали Борак и Скобаљ; насеље са специфичним функцијама: ЦЗС Прњавор – Боговађа (дечији рекреативни центар).
- На подручју општине Лајковац у наредном периоду планиран је развој центара са различитом улогом и функцијама у мрежи насеља, и то: општински центар Лајковац – имаће око 5.900 становника 2021. године, са око 1.000 запослених у секундарним и око 1100 у терцијарно-квартарним делатностима. Услед повољног саобраћајног положаја и близине лежишта лигнита, наставиће се диверзификација привредних делатности у области грађевинарства, саобраћаја, рударства, индустрије и производног занатства, уз значајно учешће пољопривреде са прерадом и прометом пољопривредних производа и даљи развој терцијарних делатности. Центри заједнице села – Прњавор – Боговађа, Словац и Јабучје своје функције развијаће у спрези са општинским центром, даљим развојем нуклеуса привредних делатности у прехрамбеној и грађевинској индустрији и терцијарним делатностима.

- На основу локационо-развојних потенцијала за смештај индустрије, размештаја производних фондова, производних снага, привредног, природног и кадровског потенцијала, инфраструктуре и изграђених друштвених сервиса, положајних и саобраћајних предности за усмеравање привредно-индустријског развоја утврђују се следећи индустријски центри на планском подручју: мали индустријски центри – општински центри Лајковац, Љиг, Мионица, Уб и Осечина; мали развојни/секундарни општински центри, центри заједнице села и поједина насеља која имају специфичан локационо-развојни потенцијал за одређене производње и активности, и то: Ћелије и Словац у општини Лајковац.
- За смештај већих индустријских погона/предузећа, најповољнији локалитети великих површина су: индустријске зоне Лајковца, Ваљева и Уба. Будући центар заједнице села Јабучје налази се у непосредној близини Лајковца и има неискоришћени смештајни потенцијал индустријске зоне.
- На подручју општине Лајковац планирана је етапна изградња велике индустријске зоне површине 179,8 ha у општинском центру. Индустријска зона има посебне локационе предности – прикључке на постојећу и планирану обилазну саобраћајницу, железничку пругу Београд-Бар, могућност ангажовања квалификоване радне снаге, близину београдског тржишта и др. Окосницу развоја индустрије Лајковца представљаће прехрамбени комплекс постојеће ЗЗ "Лајковац", с тим да ће приватни и задружни сектор имати водећу улогу у развоју, посебно у домену примарне пољопривредне производње, сточарства и прераде млека. Планира се фабрика креча и каменог агрегата, мајдан камена и кварцног песка и развој приватног предузетништва у производном занатству. Поред Лајковца и Ћелија, индустријски капацитети ће се лоцирати и у насељу Словац, које има повољне могућности за смештај малих индустријских предузећа, добар саобраћајни положај и везе (на железницу, друмску саобраћајницу Лајковац – Ваљево, планирани аутопут Београд – Јужни Јадран, будући гасовод и тд.).
- Просторним планом Републике Србије предвиђене су обилазнице Ваљева (северна веза путева М-22 и М-4) и Осечине (на путу М-4), а овим просторним планом и обилазница Лајковца (на путу М-4), ради унапређења нивоа услуге магистралног пута М-4 на диспозицији Лајковац – Осечина – Лозница – Бјељина.
- Реализација обилазница Лајковца и Осечине условљена је повећањем промета роба и путника, односно саобраћајном оправданошћу, која ће бити проверена одговарајућом студијом оправданости изградње. Приоритет ће имати модернизација (асфалтирање) следећих регионалних путева на подручју општине Лајковац – Р-271 у дужини од 4 км (од Боговађе ка граници са општином Љиг).
- У складу са очекиваним растом саобраћајних захтева и динамиком изградње, планиран је развој железничког саобраћаја: изградња другог колосека железничке пруге Ваљево-Београд, која ће, поред интензивирања коришћења железничких капацитета, омогућити и повезивање овог система са приградским системом "Беовоз"-а; измештање железничке пруге из општинског центра Лајковца.
- Према природним и створеним туристичким ресурсима планског подручја и критеријумима тражње ширег круга туристичке и рекреативне клијентеле, понуда туристичког подручја засниваће се на следећим доминантним видовима туризма: планинском туризму и рекреацији; туризам, спорт, рекреација и забава на водама и долинским спортско-рекреативним теренима; бањски туризам; сеоски туризам; градски туризам и транзитни туризам – првенствено на правцу будућег аутопута Београд – Јужни Јадран, делом и Ибарског пута и путева Лајковац – Ваљево – Лозница – Република Српска и Сремска Митровица – Шабац – Ваљево – Ужице.

Најзначајнији нови садржаји понуде у простору биће: акваторијуми водоакмулација "Паљуви Виш" и "Ровни", са подбранским акватичким парковима.

- Колубарско – Тамнавски рекреативни рејон обухвата део територије општина Лајковац и Уб, са туристичко-рекреативном понудом заснованом на термалним водама и хидротехничким објектима, ловним и риболовним ресурсима и спортско-рекреативним потенцијалима река и простора рекултивисаних копова лигнита.
- Главна туристичка понуда рејона биће организована у следећим комплексима и местима: **рекреативни комплекс Уб – Паљуви** – са понудом постојеће водоакмулације "Паљуви Виш" за летње коришћење, новим подбранским термо-акватичким парком, рекултивисаних површина копова лигнита уређених за рекреацију и спортове, река Колубара, Тамнава, Уб и Кладница са приобалним ловним и риболовним (са мрестилиштем у оквиру рибњака Докмир) просторима, руралним побрђем и др. Површински копови лигнита рекултивисаће се као језерски и шумско-ливадски простори за спорт и рекреацију, спортски риболов и специјализован лов. **и рекреативни комплекс Лајковац – Јабучје** – са гравитирајућим селима Ћелије, Рубибреза, Пепељевац и Прњавор (на подручју општине Лајковац); понуду овог комплекса представљаће купалишни комплекс у Лајковцу (на бази термалне воде ТЕ–ТО "Колубара Б", природне термалне и воде Колубаре), уређени терени и водене површине за спорт (рекултивисане површине копова лигнита) на територијама катастарских општина Мали Борак и Скобаљ, спортски риболов, коњички спорт, уређен локалитет Врапчје брдо, манастир Боговађа, рурално побрђе и др. На овим ресурсима организоваће се одговарајући спортско-рекреативни клубови. Чворишта комплекса предвиђена су у општинском центру Лајковац, на пункту изласка са аутопута према Лајковцу и Ваљевоу и у насељу Јабучје, а имаће следеће садржаје понуде: туристички смештај са укупно 700 лежаја (200 основних и 500 комплементарних), од чега 200 у Лајковцу (и на пункту) и 500 у Јабучју и гравитирајућим селима, дневне излетнице, спортско-рекреативне садржаје у Лајковцу и на пункту скретања са аутопута, као и садржаје друштвеног стандарда.
- Заштита и очување квалитета животне средине оствариваће се спровођењем планских концепција и решења, као и следећих мера и смерница: заштите и унапређења квалитета ваздуха: развојем мреже метеоролошких станица са осматрањем свих метеоролошких параметара у Лајковцу, Ваљевоу и на Дивчибарама, контролом квалитета ваздуха на више мерних места, и то: континуирано (целогодишње и целодневно) – контрола квалитета ваздуха на загађења из индустрије на мерним местима у насељима: Ваљево и Лајковац.
- Подручје Просторног плана карактерише перманентна опасност од разорних земљотреса, постојање високог ризика догађања земљотреса и потврђено постојање сеизмогених структура високог потенцијала, те се, на основу очекиваног максималног интензитета земљотреса, утврђује следећа просторна диференцијација подручја према условима/захтевима асеизмичке изградње: за услове потреса од 7° МЦС – за долину Тамнаве на правцу Коцељева-Радљево, северне делове подручја општина Осечина и Ваљево, западни део подручја општине Лајковац и зону главног раседа, јужно од Ваљева, Мионице и Љига.
- Полазећи од процењеног сеизмичког ризика, установљавају се ограничења за развој, изградњу и уређење простора диференцираног према условима потреса, и то: ограничена сеизмоотпорна изградња за услове потреса од 8° МЦС – у свим обухваћеним насељима Славац и Прњавор – Боговађа на подручју општине Лајковац.

- Од планираних инфраструктурних система на подручју општине Лајковац планирани су: Аутопут Београд-Јужни јадран варијанте А, Б и Ц; трафостаница 35/х kV; оптички каблови: на правцу Јабучје-Врачевић и на правцу Уб-Словац; чворне централе у Бајевцу, Пепељевцу и Боговођи; пошта у Врачеићу; емисиона радио станица; магистрални и разводни гасовод; главна мерно-регулациона станица (ГМРС); две мерно-регулационе станице (МРС); топловод, магистрални водовод и субрегионални канализациони систем; постројења за пречишћавање вода; хидроакумулација код насеља Маркова и резервисан простор за потенцијални коридор пловног пута.

1.4 СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

Укупна површина земљишта на подручју општине Лајковац износи **18 566,08 ha**. Од тога су пољопривредно земљиште 13 870,58 ha; ливаде 1 483,49 ha; пашњаци 1 382,96 ha; шуме 3021,16 ha; неплодно земљиште 111,3 ha; водоакумулација 113,65 ha; саобраћајне површине 120,5 ha; водно земљиште 201,55 ha. и изграђен простор 1 699,76 ha.

У оквиру општине Лајковац према попису из 2002. године постоји 19 насеља од којих је једно градско – град Лајковац (варош) са 3.443 становника, а сва остала припадају категорији сеоских насеља, у којима укупно живи 13.619 становника. Укупан број становника Општине Лајковац износи 15.341 (подаци са пописа 2011 год). Према подацима о економској развијености Општина у Србији општина Лајковац спада у **средње развијене општине**.

Лајковац заузима изузетно повољан **саобраћајни положај** и представља саобраћајно чвориште простора у коме се налази. Укидањем пруга уског колосека, Лајковац губи улогу железничке раскрснице, али задржава транзитни саобраћајни положај: кроз насеље пролази железничка пруга Београд-Бар и државни пут I реда Ваљево-Лајковац, који се на удаљености од три километра, код Ћелија, укључује у Ибарску магистралу, пут националног и европског значаја.

На територији општине Лајковац **пољопривредно земљиште** налази се у свим катастарским општинама, којих по административној подели има 19. Површина пољопривредног земљишта на подручју општине Лајковац износи 13 870,58 ha од укупне површине, њиве заузимају 10177,66 ha (54,81%), воњаци 745,2 ha (4,01%), виногради 51,32 ha (0,28%), ливаде 1 483,49 ha(7,99%), пашњаци 1 382,96 ha (7,45%).

Ратарство, сточарство и воћарство су доминатне пољопривредне гране у општини Лајковац. Од укупног броја становника општине Лајковац (15.341 становника), 5 813 се бави пољопривредом.

Шуме, шумска земљишта и остало земљиште (неплодно, за остале сврхе и др.) у државној својини у обухвату плана налазе се у оквиру газдинске јединице: "Подгорина-Вис", (КО Словац) у укупној површини од 59,35 ha. Према службеним евиденцијама укупна површина приватних шума на територији општине Лајковац износи 2518,00 ha.

У **хидролошком погледу** ово подручје припада сливу Колубаре, односно сливу реке Саве коме припадају и многобројни безимени потоци што овом подручју даје слику развијене хидрографске мреже. Слив реке **Колубаре** до Белог Брода у селу Ћелије заједно са сливом реке Обнице, Јабланице, Граца, Топлице и Љига захвата површину од 1.869 km². Водни ресурси реке Колубаре, са већ наглашеном великом неравномерношћу протока, спада у маловодна подручја.

Територија Општине Лајковца се налази у склопу Колубарског угљоносног басена где се годишње производи 29-30 милиона тона угља, што износи око 70% производње свих угљева у Србији. Највећи део произведеног угља сагорева у термоелектранама «Никола Тесла» у Обреновцу и «Колубара» у Великим Црљенима. На подручју Општине Лајковац налази се део активног површинског копа "Тамнава-Западно поље" (преостале резерве за експлоатацију износе 315 милиона тона) и део копа "Тамнава-Источно поље" чији је експлоатациони век завршен. Такође, на територији ове Општине се налазе будућа експлоатациона поља: "Јужно поље" (са укупним експлоатационим резервама 348 милиона тона угља) и "Радљево" (са експлоатационим резервама од 262 милиона тона).

Угроженост **животне средине** на територији општине изражена је највише кроз активности експлоатације минералних сировина и утицаје саобраћаја. Концепт заштите, уређења и просторног развоја општине Лајковац треба да се заснива на:

- јасном дефинисању намена површина;
- темељно осмишљеном и најстроже примењеном систему заштите животне средине и рекултивације девастираних подручја;
- заштити и уређењу природних ресурса и вредности;
- „одрживом развоју“, што подразумева разумно коришћење простора и ресурса, очување животне средине на начин којим се истовремено доприноси побољшању њеног квалитета;
- уређењу насеља Лајковац и његовим повезивањем са сеоским насељима у окружењу.

ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

Територија општинског подручја, подељена је на мање организационе и административне целине, месне заједнице којих има 19. У смислу повећане флексибилности и лакше доступности у општини постоји одељак општинске управе организован у виду месних канцеларија којих има 7.

- На територији општине Лајковац постоји организована мрежа дечјих установа. Дечији вртић "Лептирић" је установа у којој се негују, васпитавају и образују деца са у јаслицама, васпитним групама, као и у припремним васпитним групама. Захваљујући "путујућем вртићу" деци из сеоских средина обезбеђује се боравак у централном објекту где се реализује квалитетна припрема за полазак у школу. Овај вртић има истурено одељење у Јабучју. Организован је целодневни боравак, првенствено за предшколску децу, међутим повремено има и деце млађег узраста.
- Образовну основу становника у општини пружају **две основне школе и једна средња** школа. Основна школа „Миле Дубљевић“ (централна школа у Лајковцу и 10 издвојених одељења). Издвојене школе су осмогодишње у Боговађи и Бајевцу. Ова школа има и своја одељења у четворогодишњим школама у насељима : Ћелије, Непричави, Маркова Црква, Пепељевац, Доњи Лајковац, Ратковац и Врачевићи. Основна школа „Димитрије Туцовић“, у Јабучју функционише као матична осмогодишња школа са две истурене четворогодишње школе у Доњем Јабучју и Скобаљу. Средња школа "17 септембар" у просеку има око 600 ученика који се на три одсека образују за једно од седам занимања.
- **Културни центар** „Хаџи Рувим“ основан је 1993. године као јавна установа која

обједињује све програме културе у општини Лајковац. Културни центар располаже биоскопско-позоришном салом и галеријским простором.

- **Информисање** у општини Лајковац организовано је кроз **ЈП РТВ Пруга**
- **Здравствена** - заштита (примарна) становништва у Општини Лајковац организована је преко Дома здравља у Лајковцу, здравствених станица у Јабучју, Боговађи и Словцу и амбуланти у Бајевцу, Врачевићу и Малом Борку.
- Центар за социјални рад је основна установа социјалне заштите која обавља послове социјалне и породично - правне заштите.
- Лајковац располаже отвореним теренима за **спортске активности**, међу којима се издваја одличан фудбалски стадион. Лајковац има мушки и женски кошаркашки клуб, који је својевремено успешно наступао у I српској лиги. Од недавно постоје и два одбојкашка клуба. С обзиром да је Лајковац настао као железничко место, већина спортских клубова и данас носи име „Железничар“.
- На подручју општине Лајковац налази се неколико вредних **споменика културе**. Међу утврђеним културним добрима најзначајније је свакако манастир Боговађа.
- Мрежа **верских објеката** је развијена у градском и руралним насељима и то у насељима Лајковац, Боговађа, Степање, Ћелије, Јабучје, Маркова Црква и Скобаљ.

Привредне делатности

Према подацима Регионалне привредне коморе Ваљево, из Завршног рачуна за 2007.годину, у привреди општине Лајковац је активно пословало укупно 151 привредно друштво, од којих је 143 малих (95%) и 8 средњих (5%). По последњим подацима општине Лајковац тренутно има 377 радњи. Површински копови Колубаре су носиоци привредне активности општине Лајковац и данас (од 3.395 становника запослених у општини Лајковац, 2.218 ради у РБ „Колубара“ по попису из 2002.године).

Туризам

Приоритетни потенцијал општине Лајковац самим тим и приоритетни туристички потенцијал је њен географски положај. Ибарска магистрала, железничка пруга Београд – Бар, излазак на аутопут Београд – Ниш (преко Аранђеловца), будућа Јадранска магистрала (траса ће пролазити на 4 km од индустријске зоне); близина главног града (65 km), близина већих важнијих градова (Чачак, Ваљево, Аранђеловац, Уб, Обреновац).

Туристичка одредишта у општини су: Манастир Боговађа, Врапче брдо, Спомен-костурница у Ћелијама, као и многобројна археолошка налазишта расута по приватним поседима широм општине.

1.5 ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Визија просторног развоја Лајковца је, у првом реду, да буде демографски обновљена и стабилна, а затим одрживог економског и социјалног развоја, инфраструктурно опремљена и саобраћајно приступачна, очуваног и заштићеног природног и културног наслеђа, квалитетне животне средине, и функционално интегрисана у окружење, уз јачање сарадње са суседним општинама у региону.

Општи циљ развоја, уређења и коришћења простора општине Лајковац је усклађен са смерницама Просторног плана Републике Србије и односе се на коришћење простора према потенцијалима природних и створених вредности и дугорочним потребама одрживог економског и социјалног развоја.

Општи циљ се остварује кроз посебне циљеве:

- стварање услова за **демографску обнову** унапређењем квалитета живота, задржавањем и подстицањем насељавања и повратка становништва, посебно у насеља са значајним природним потенцијалима, са посебним акцентом на побољшање старосне структуре становништва;

- **одговорно управљање** развојем, уређењем и заштитом простора у складу са реалним потенцијалима и ограничењима природних и створених вредности и дугорочним потребама економског и социјалног развоја;
- **рационалним и ефикасним коришћењем и организацијом простора**, развојем саобраћајне, техничке и социјалне инфраструктуре, у првом реду повећањем доступности руралног подручја - побољшањем квалитета путне мреже и развојем телефоније, опремањем комуналном инфраструктуром центара у мрежи насеља и развојем услуга јавних служби, прилагођених локалним условима и потребама корисника, ради повећања квалитета живљења не само у општинском центру, већ и у другим насељима и просторним целинама општине;
- **заштитом животне средине и простора**, заустављањем даље деградације природних ресурса и добара, сузбијањем и санацијом непланске изградње, рехабилитацијом центара, очувањем диверзитета и уређењем предела, посебно културног предела са традиционалним начином организације и изградње сеоских насеља, као и заштитом, презентацијом и туристичком валоризацијом природних и културних вредности на подручју општине.
- прилагођавањем **привредног развоја тржишним условима привређивања**, повећањем иновација и ефикасности, већом подршком предузетништву, интеграцији и прилагођавању производних програма захтевима тржишта уз максимално искоришћење али и заштиту природних потенцијала.

Концепција развоја - Сагледавање развоја подручја Лајковац, захтевало је да се свестраније преиспитају и критички оцене битни фактори, ограничења и процеси који су се испољили или се испољавају у просторном и друштвено-економском развоју, али и ефекти развојних политика, нарочито контрадикторне политике аграрног развоја и трансформације села.

Таквим приступом дошло се до основних сазнања и поставки на основу којих је сагледан развој подручја у ближој и даљој будућности, са тежњом да се изгради стручна основа трајније вредности која ће садржајем и аргументима бити у стању да утиче на развојне процесе и усмерава их одговарајућом политиком са добро селекционисаним и усклађеним механизмима мера и инструмената у жељеним правцима са намером да се остваре одговарајући плански циљеви и ефекти уз рационално и ефикасно коришћење расположивих развојних ресурса и материјалних средстава.

Елементи равномерног развоја су, на локалном нивоу, уважавање реалних фактора развоја и, на републичком нивоу, предузимање подстицајних мера од стране државних и других фондова за изградњу и развој у функцији развоја локалних заједница, за изградњу локалне и регионалне инфраструктуре и уређење простора за развој профитабилних привредних програма.

Б) ПЛАНСКИ ДЕО ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ ЛАЈКОВАЦ

План развоја општине Лајковац заснива се на просторном развоју који представља синтезу друштвено-економских и еколошких фактора са циљем да се у наредном периоду достигне ниво одрживог развоја. Концепт развоја се између осталог заснива на потреби убрзаног социо-економског и демографског развоја овог подручја уз уважавање функција информационог друштва, и развоја европских стандарда и критеријума, који се заснивају на уравнотеженом и полицентричном развоју, успостављању нових веза урбано-рурално (град-село), стварање једнаких могућности развоја за све становнике и социјалне групе и доступност инфраструктурним системима и јавним службама, рационално управљање природним и створеним ресурсима,

управљање имовином и некретнинама и заштитом природних вредности и културног наслеђа.

На основу јасно дефинисаних стратешких опредељења капитал заинтересованих инвеститора треба усмеравати у реално изводљиве, одрживе и профитабилне програме и пројекте, примерене садашњем и будућем времену и предметном простору, а то су пре свега инвестиције у еко-пољопривреду и еко-туризам, итд.

I ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. ОПИС И НАМЕНА ПРОСТОРА

План намене површина дефинисан је на основу постојећег коришћења земљишта, анализа постојећег стања кроз ограничења и потенцијале развоја и општих и посебних циљева постављених Концептом плана.

Према билансу површина подручја Просторног плана, укупне површине од 18 566,08 ha, од тога су пољопривредно земљиште 13 870,58 ha; ливаде 1 483,49 ha; пашњаци 1 382,96 ha; шуме 3021,16 ha; неплодно земљиште 111,3 ha; водоакумулација 113,65 ha; саобраћајне површине 120,5 ha; водно земљиште 201,55 ha. и изграђен простор 1 699,76 ha.

Биланси површина за територију општине Лајковац утврђене су на основу затеченог стања, као и планираних промена у простору.

Постојеће површине земљишта дефинисане су на основу података из катастра непокретности, података Србијашума, идентификацијом на терену и са ортофото подлога (сателитски снимак). Оно што је проблем у билансирању површина је неслагање у улазним подацима добијених анализом постојећег стања званичних података, што отежава поређење и комбинацију података. Из тог разлога оставља се резерва од +/-1,5 % на нивоу површине плана у коначном билансу површина.

1.1 Пољопривредно земљиште

На основу Регионалног просторног плана Колубарског округа предвиђена је рејонизација пољопривредне производње:

1. Равничарско долински сточарско-ратарски рејон који обухвата терене до 250 метара надморске висине на којим су лоцирана најквалитетнија земљишта без већих ограничења за интензивну обраду и наводњавање. На територији општине Лајковац овом рејону припадају следећа насеља Бајевац, Доњи Лајковац, Јабучје, Лајковац, Непричава, Пепељевац, Придворица, Ратковац, Рубрибреза, Степање, Стрмово, Врачевићи и Боговађа.
2. Брежуљкасто сточарско – воћарско – ратарски рејон простире се углавном на теренима до 500 метара надморске висине на којима су најзаступљенија земљишта четврте бонитетне класе која су ограничења за ратарство. На територији општине Лајковац овом рејону припадају насеља Маркова Црква и Словац . Основна претпоставка успешног развоја пољопривреде у планском периоду је у ефикаснијем коришћењу производног потенцијала општине. Код утврђивања појединих предности терена, и агроколошких услова предлаже се праћење развоја у ратарској производњи код кукуруза и крмног биља код воћарства у производњи шљиве и јабуке . Посебну пажњу усмерити на развој сточарства а у оквиру сточарства на развој говедарства и овчарства. Повећати број расних грла, краве сименталац у циљу повећања производње меса и млека.

Предложени концепт развоја сточарства подразумева промене у ратарској производњи тј. усмеравање ратарских површина на производњу сточне хране и то већу производњу ливадског сена и сена детелине, јечма и силажног кукуруза. Потребно је извршити поправку постојећег стања пашњака улагањем у пашњаке који су у функцији, а пашњаке који нису у функцији покушати да се део површина приведе намени. Потребно је применити развој органских принципа пољопривреде по којима се контролисано користе хемијска средства.

Развој биљне производње мора да се креће у више праваца:

- повећање приноса по јединици површине за културе које се користе у сточарској производњи и увођење нових култура;
- набавка механизације и опреме за силирање легуминоза и вакумирање зелене масе;
- увођење нових култура у структури производње и гајање култура које стварају већи економски ефекат – профит;
- гајење воћа – агроколошке карактеристике представљају погодан рејон за узгој воћака и производњу воћа. У овим условима треба гајити јабуку, шљиву,
- стриктно поштовање чинилаца производње и доследна примена агро и промотехничких мера су предуслов комерцијалне производње;
- повећање производње под повртарским културама, првенствено производња под пластеницима уз примену савремене технологије за такву врсту производње;
- изградња система за наводњавање;
- изградња и набавка опреме за сушаре, пакерице, калибраторе и друге опреме за већи степен обраде и прераде пољопривредних производа.

Укрупњавање пољопривредног земљишта, са циљем да се достигне просек од 20 ha по пољопривредном газдинству, што је и просек Европске уније.

Предвиђено је повећање просечних приноса код различитих врста биљне производње и повећање броја грла стоке. Повећање приноса у биљној производњи може да се оствари пре свега бољим коришћењем пољопривредног земљишта применом савремене технологије и механизације, избором бољих сората биљака, избором локација ових производњи обзиром на природне ресурсе. Повећање грла стоке може да се оствари делимично из сопствених репродукционих извора тј. одабирањем и селекцијом на терену, а једним делом и набавком расних грла са стране.

Код биљне производње планирано је знатно повећање приноса код поједних култура што подразумева виши ниво агротехнике и боље коришћење пољопривредног земљишта.

1.2. Шумско земљиште

Површине под шумама ће се незнатно повећати са 3.021,16ha на 3.125,16ha, што је повећање од око 0,56% у односу на целу површину плана.

С обзиром на могућа загађења, велика пажња се поклања примени врста које ослобађају знатне количине кисеоника, које у већој мери од других задржавају чврсте честице из ваздуха (брест, храстови, борови, платан и сл.). Структура шума у погледу очуваности је врло повољна јер мали проценат отпада на деградиране шуме и шикаре. Високе шуме заузимају око 65% површине, а ниске шуме 35%.

У складу са Законом о шумама ("Службени гласник РС" бр. 30/10), у просторном плану се штити и унапређује шумско земљиште и шуме. На шумском земљишту није дозвољена промена састава шумских састојина и њихова неконтролисана експлоатација, као ни изградња која би угрозила основну намену простора. Минимално дозвољена изградња је у функцији побољшања стања шума или њене боље приступачности и квалитетнијег коришћења. Под само плански одређеним условима (у складу са Шумском основом и овим Планом) може се врло ограничено мењати основна намена шумског земљишта, уз предходно добијену сагласност управљача.

1.3. Водно земљиште

У хидролошком погледу ово подручје припада сливу Колубаре, односно сливу реке Саве коме припадају и многобројни безимени потоци што овом подручју даје слику развијене хидрографске мреже. Све водотокове карактеришу неуједначени протицаји. Највећи протицај има река Колубара у средњем току 3–10 m³/s. Максимални средњи протицаји су на свим рекама у фебруару и марту, а минимални у септембру и октобру. Мањи водотокови су бујичног карактера тако да у периоду отапања снега и обилних киша плаве подручја најнижих делова терена, односно алувијалне равни река Љиг и Колубара. Сву површинску и подземну воду дренира река Колубара, односно Љиг.

Слив реке **Колубаре** до Белог Брода у селу Ћелије заједно са сливом реке Обнице, Јабланице, **Граца**, Топлице и Љига захвата површину од 1.869 km². Водни ресурси реке Колубаре, са већ наглашеном великом неравномерношћу протока, спада у маловодна подручја, са специфичним отицајима властитих вода само око 2,5 l/s·km², који су за више од два пута мањи од просечних вредности за Републику Србију (око 5,7l/s ·km²), тако да вода представља критичан ресурс. Због, мале водности читавог слива реке Колубаре, које је једно од најмаловоднијих подручја Србије, општина Лајковац се суочава са проблема снабдевања становништва пијаћом водом, а наводњавање пољопривредних површина је само локално, традиционалним методама, без савремених мелиорационих система. Дужина реке Колубаре кроз општину Лајковац је 28 km.

У периоду од 1975. до 1977. године, извршено је измештање и регулација Колубаре у циљу отварања ПК "Таманава – Источно поље" и његове заштите од поплава. Ова регулациона интервенција на току је друго драстично дислоцирање корита и скраћење тока Колубаре на сектору од водозавхвата до ушћа Враничине. Реализовано решење заштите ПК "Таманава – Источно поље" од вода Колубаре и њених левих притока, реке Враничине и потока Скобаљ, састоји се у измештању корита Колубаре на потезу од моста на прузи Вреоци - Обреновац (km 28+880) до ушћа Враничине (km 37+380) и изградњи одбрамбених насипа.

Друга техничка деоница сектора V обухвата одбрамбене објекте на Колубари, Тамнави и притокама.

Састоји се од више објеката - под деоница, чије су основне карактеристике дате у наставку текста

Табела 1: Пројектовани и остварени степен заштите

Р.бр. Техн Деон	Ознака објекта	Назив објекта	Стационажа објекта од km до km	Дужина објекта (m)	Садржај брањеног подручја	Степен заштите (год.)
С.5.5.	V-2-КЛ-1	Л. н. Колубаре Јабучје - Пепељевац	19+450 - 24+840	5390	пољ. земљиште	100
С.5.8	V-2-КО-2	Насипи р. Колубаре код Јолића в.				
		деснообални	43+680 - 43+865	2.185	пољ. земљиште	100
		левообални	42+440 - 43+865	1.425	пољ. земљиште	100

V-2-КЛ-1 Левообални насип реке Колубаре Јабучје - Пепељевац (km 19+450 - km 24+840)

Левообални насип р. Колубаре на потезу Јабучје - Пепељевац почиње код високог терена непосредно поред села Јабучја и иде уз леву обалу тангирајући кривине р. Колубаре. Траса насипа пресеца трасе пруга Београд-Бар и Београд - Сарајево, а

завршава се недалеко од ушћа р. Љиг, код трупа пруге Лајковац - Љиг. Насип затвара мелиорациону касету површине 565 ња.

Укупна дужина овог насипа је 5.390 m (Стационажа насипа потиче из пројекта, а није везана за стационажу реке Колубаре. Почетак насипа има исту стационажу као деснообални насип, уколико се стационажа д.о. насипа мери од ушћа Турије. Требало би у будућности дефинисати нову стационажу овог насипа, према стационажи постојећег речног корита).

Ширина круне насипа је 3 m, а нагиби обе косине 1:2. Нивелета круне насипа је иста као код постојећег насипа на десној обали (који по важећој организационој шеми припада III сектору одбране од поплава на В.П. "Сава"), а обезбеђује заштиту од Q_i Колубаре ($Q_i = 854 \text{ m}^3/\text{s}$), уз заштитну висину од 0,8 m. Изведен је од материјала из ископа корита р. Колубаре. После набијања материјала у телу насипа, извршено је хумузирање и затрављивање косина. На низводном крају насипа је пропуст $\varnothing 1000$ на мелиорационом каналу.

На насипу постоји више рампи са нагибима 1:7 и бочним нагибима 1:2,

V-2-КО-2 Насипи реке Колубаре код Јолића воденице (деснообални km 41+680 -km 43+865 и левообални km 42+440 - km 43+865)

Површина слива р. Колубаре до Словца је 995 km^2 . Водоток има бујични карактер великих вода, који се огледа у наглим поплавама после јаких киша, када је интензитет пораста водостаја и 2-3 m за 2 h.

Пројектовани су обострани насипи р. Колубаре од ушћа р.Љиг до села Словац (односно моста на путу за село Раковац), укупне дужине око 12,5 km. На овом потезу је долина р. Колубаре широка око 2 km и оивичена пругом Београд - Бар и путем Ћелије -Ваљево са севера, а са југа високим тереном. У касети површине 1960 ња налази се веома плодно пољопривредно земљиште.

Међутим, изведена је само најнизводнија деоница насипа у зони Јолића воденице и то:

- деснообални насип од ушћа р. Љиг у Колубару (стац. из пројекта km 41+680) до моста на путу Пепељевац - Лајковац (km 43+865) и
- левообални насип, који почиње од насипа пруге Лајковац - Љиг (km 42+440) и завршава се, као и деснообални на km 43+865.

Левообални насип почиње на стац. 42+440 односно на крају низводне деонице насипа (Јабучје - Пепељевац), крја има стац. 24+840. Стационажа овог насипа потиче из В-О-Колубаре из 1970. године, Очигледно је да стационажу треба прихватити као релативну, а у будућности треба дефинисати нову стационажу овог насипа, према стационажи постојећег речног корита).

Карактеристике мајор и миор корита Колубаре на овом потезу су следеће:

- Главно корито ширине у дну 15 m, са нагибом косине 1:2
- Обострани насипи ширине 4 m у круни, са нагибом небрањене косине 1:2 и брањене 1:2,5
- Насип је димензионисан на $Q_{2\%}$ Колубаре који на овом потезу износи $456 \text{ m}^3/\text{s}$ (меродавио за сектор водотока узводно од ушћа Љига). Надвишење насипа изнад нивоа меродавне велике воде је 0,6 m.
- Насипи су изведени од материјала из ископа главног корита или из позајмишта.

Пловидба

Измештање водотока (Колубаре, Пештана, Лукавице и Кладнице) биће извршено у етапама у складу са развојем површинских копова. По дугорочном сценарију Водопривредне основе Србије (после 2020. године), формираће се коридор пловног канала од Лазаревца/Лајковца до Обреновца.

Акумулације

Акумулација Паљуви Виш на подручју општине заузима површину од 113,65 ha.

1.4. Грађевинско земљиште

На основу расположивих података (ортофота) на графичким прилозима плана је евидентирана постојећа изграђеност, најчешће по фактичком стању (оградама). Постојеће изграђено земљиште, у највећем обиму, представљају рурална домаћинства, комунални објекти (гробља), верски објекти, у малом обиму производња. Планом се оставља, као реална могућност, да нису евидентирани сви изграђени објекти, из оправданих разлога, што не значи да и ти постојећи, а неевидентирани објекти, су на било који начин другачије плански третирани од оних који су Планом евидентирани.

Правилима уређења и грађења у Плану се даје могућност издвајања изграђеног од неизграђеног дела катастарске парцеле (правила парцелације), дају се услови за реконструкцију изграђених објеката, услови за изградњу нових објеката, што све треба да омогући (на захтев власника/корисника парцеле) утврђивање постојећег грађевинског земљишта а по потреби, за нову изградњу, и формирање новог грађевинског земљишта.

Грађевинско земљиште је у Плану дефинисано као:

- Градско грађевинско земљиште у обухвату ПГР-е Лајковац
- Грађевинско земљиште у грађевинским подручјима насеља, и
- Грађевинско земљиште изван граница грађевинског подручја насеља

Основна подела грађевинског земљишта (по намени) је на површине и објекте јавних намена и остале намене изван површина јавних намена. Површине и објекти јавних намена припадају јавним службама (образовање, управа, здравство, култура, социјална заштита и сл.), уређеним и заштићеним просторима (паркови, скверови, парк-шуме, кејови и сл.) и објектима и мрежи инфраструктуре (саобраћај, енергетика, водопривреда, телекомуникације, комунални објекти и сл.).

Врсте и намене објеката планиране на грађевинском земљишту изван површина јавних намена:

- становање (породично)
- мешовито пословање (трговинске, занатске и услужне делатности) са становањем или пословање у окружењу становања,
- објекти у функцији туризма и спортски комплекси,
- радне зоне (производња, привреда, комерцијалне делатности),
- инфраструктурни и комунални објекти,
- и друге намене које не угрожавају околну претежну намену

Према предложеним планским решењима рестриктивно је дата могућност проширења површина за изградњу оптимално око 5-7% од постојеће површине изграђеног земљишта у центрима заједнице насеља и насељима са специфичном функцијом. У осталим насељима предвиђа се минимално ширење изграђеног земљишта од око 2% и то дуж саобраћајница и како би се повезало грађевинско подручје.

Табела 2. Биланс планиране намене површина на подручју општине Лајковац, (у ha и %)

Година	Општина Лајковац			
	2010.		2025.	
Укупна површина (ха)	18.566,08	100%	18.566,08	100%
Пољопривредно земљиште	10.432,82	56,19%	7.109,84	38,29%
Ливаде и пашњаци	2.865,99	15,44%	2.387,32	12,86%
Шуме	3.021,16	16,27%	3.125,16	16,83%
Водно земљиште	201,55	1,08%	205,4	1,11%

Остале површине	Изграђен простор		1.699,76	9,16%	2.078,95	11,20%
	Саобраћајна инфраструкт.	државни	64,5	0,65%	107,3	1,07%
		општински	56		92,1	
	Водо-акумулације		113,65	0,61%	113,65	0,61%
	Експлоатационо подручје		-	-	3.346,36	18,02%
остало неплодно земљиште			111,3	0,6%	-	-

Развој грађевинских подручја планиран кроз: очување отворених поља (њива, винограда, пашњака и ливада) у претежно шумским пределима; усклађивање изградње инфраструктурних објеката са карактером предела и обезбеђење њиховог мултуфункционалног коришћења;

избегавање изградње на предеоно изложеним локацијама, као и у плавним и ерозионим подручјима; очување специфичне мреже насеља, изграђивање и груписање објеката у складу са традицијом грађења у пределу.

Планиране активности у развоју грађевинског подручја, намена и делатности у гарђевинском подручју:

- Дефинисање грађевинских подручја центара заједнице насеља и појединих насеља са појединим и специфичним функцијама (туристичка насеља....)
- уважавањем и валоризацијом економских, демографских, урбаних и функционалних карактеристика, опремања села, у наредном планском периоду,
- унапређење економске инфраструктуре: изградња модерне индустријске зоне са посебним услугама и одговарајућим маркетингом уз реструктурирање и ревитализацију индустрије са циљем привлачења инвеститора и очувања животне средине,
- побољшање атрактивности општине као туристичке дестинације (манастир Боговађа,...). Посебне мере и улагања остварити у еко и етно сеоски туризам;
- стварање услова за улагање у туристичке објекте (спорт и рекреацију, угоститељске објекте и сл.) и друге туристичке центре;
- унапређење инфраструктуре: развој путне мреже, локалних и државних путева (реконструкција и ревитализација, изградња...), телекомуникационе мреже, посебно фиксне телефоније, енергетске, водне и канализационе, као и одржавање инфраструктурних система и управљање отпадом;
- изградња инфраструктуре у функцији афирмације туристичке понуде (бицикличке стазе и сл.)

2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ СИСТЕМА И РЕСУРСА

Укупни природни потенцијали – услови и ресурси – разматрани су кроз анализу продуктивног земљишта, његових основних карактеристика, настали под утицајем бројних међусобно условљених геофизичких процеса који утичу на њихов квалитет и посебно просторни размештај и структуру.

Основно стратешко опредељење ка одрживом управљању природним ресурсима у општини Лајковац је обезбеђење повољних техничко-технолошких, финансијских и еколошких решења за њихово коришћење, управљање и заштиту.

Природни услови и ресурси (геоморфолошки, водни, и др.) Општине су разноврсни и омогућују развој бројних делатности (пољопривреда, шумарство, лов, риболов, водoprивреда, енергетика и др.) који уз адекватне мере заштите не угрожавају животну средину, а могу да допринесу повећању броја становника, запослених и равномернијем развоју подручја.

2.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

○ План развоја пољопривреде

На основу Регионалног просторног плана Колубарског округа предвиђена је рејонизација пољопривредне производње:

1. Равничарско долински сточарско-ратарски рејон који обухвата терене до 250 метара надморске висине на којим су лоцирана најквалитетнија земљишта без већих ограничења за интезивну обраду и наводњавање. На територији општине Лајковац овом рејону припадају следећа насеља Бајевац, Доњи Лајковац, Јабучје, Лајковац, Мали Борак, Непричава, Пепељевац, Придворица, Ратковац, Рубрибреза, Скобаљ, Степање, Стрмово, Врачевићи и Боговађа.
2. Брежуљкасто сточарско – воћарско – ратарски рејон простире се углавном на теренима до 500 метара надморске висине на којима су најзаступљенија земљишта четврте бонитетне класе која су ограничења за ратарење. На територији општине Лајковац овом рејону припадају насеља Маркова Црква и Словац . Основна претпоставка успешног развоја пољопривреде у планском периоду је у ефикаснијем коришћењу производног потенцијала општине. Код утврђивања појединих предности терена, и агроколошких услова предлаже се праћење развоја у ратарској производњи код кукуруза и крмног биља код воћарства у производњи шљиве и јабуке . Посебну пажњу усмерити на развој сточарства а у оквиру сточарства на развој говедарства и овчарства. Повећати број расних грла , краве сименталац у циљу повећања производње меса и млека.

Предложени концепт развоја сточарства подразумева промене у ратарској производњи тј. усмеравање ратарских површина на производњу сточне хране и то већу производњу ливадског сена и сена детелине, јечма и силажног кукуруза. Потребно је извршити поправку постојећег стања пашњака улагањем у пашњаке који су у функцији, а пашњаке који нису у функцији покушати да се део површина приведе намени. Потребно је применити развој органских принципа пољопривреде по којима се контролисано користе хемијска средства.

Развој биљне производње мора да се креће у више праваца:

- повећање приноса по јединици површине за културе које се користе у сточарској производњи и увођење нових култура;
- набавка механизације и опреме за силирање легуминоза и вакумирање зелене масе;
- увођење нових култура у структури производње и гајање култура које стварају већи економски ефекат – профит;
- гајење воћа – агроколошке карактеристике представљају погодан рејон за узгој воћака и производњу воћа. У овим условима треба гајити јабуку, шљиву,
- стриктно поштовање чинилаца производње и доследна примена агро и промотехничких мера су предуслов комерцијалне производње;
- повећање производње под повртарским културама, првенствено производња под пластеницима уз примену савремене технологије за такву врсту производње;
- изградња система за наводњавање;
- изградња и набавка опреме за сушаре, пакерице, калибраторе и друге опреме за већи степен обраде и прераде пољопривредних производа.

Укрупњавање пољопривредног земљишта, са циљем да се достигне просек од 20 ha по пољопривредном газдинству, што је и просек Европске уније.

На нивоу општине формиран је фонд за финансирање програма и планова општине Лајковац у области пољопривреде који је 2010. години планирао да финансијски подржи

: излагање грла стоке на сајму у Новом Саду, изложбу приплодних крава и јуница сименталске расе, противградну одбрану, средства за генетско унапређење млечног говедарства, средства за подршку набавке основног стада у овчарству, постицајна средства за тов јунади и постицајна средства за подизање засада воћа.

У коначном тексту сепарата о пољопривреди као грани привреде која има важно место и значај у оквиру просторног плана општине Лајковац **треба закључити следеће:**

1. Пољопривреда општине Лајковац није до сада достигла довољно могући степен развијености
2. Ова општина има пољопривредне потенцијале за развој гране пољопривреде да од степена недовољно развијене општине достигне већи степен развијености у будућем периоду.
3. Ово подручје може да произведе квалитетну и биолошки здраву храну за коју постоји тражња на свим тржиштима
4. Основне гране развоја треба да буду сточарство и то говедарство, и овчарство, производња крмног биља и производња у воћарству јабуке, крушке.
5. Дати значај развоју крупне робне производње
6. Пронаћи савремене облике организовања пољопривредних произвођача због заједничке производње а посебно због заједничког наступа у пласману пољопривредних производа на домаћем и страном тржишту.
7. Максимално успоставити сарадњу са општинским, регионалним и републичким стручним службама на едукацији пољопривредних произвођача и њиховог укључивања у савремену технологију у пољопривреди. Искористити могућности за добијање повољних подстицајних и безповратних средстава од Министарства пољопривреде и повољних кредита код банака за улагања у производњу и набавку расних грла, проширење и повећање производње крмног биља, за подизање нових засада воћака .

○ **Мере заштите пољопривредног земљишта**

Очување површина и побољшање физичких, хемијских и биолошких својстава пољопривредног земљишта засниваће се на:

- заштити пољопривредног земљишта од нерационалног/непланског заузимања у грађевинске, и друге непољопривредне сврхе;
- разради и спровођењу еколошки безбедних програма мелиорације ливада и пашњака, упоредо с обезбеђивањем подршке редовном кошењу и/или напасању стоке, како би се спречила сукцесија коровских биљака.
- обавезно је вођење рачуна о очувању крмне базе за развој сточарства и обезбеђењем подршке за редовно кошење и/или напасање стоке, како би се спречила биолошка деградација травног биљног покривача;
- уређењу пољских прилазних путева, укључујући подизање појасева заштитног зеленила дуж путева, око пашњака, изворишта воде, речних токова и сл.;
- спречавању негативних утицаја пољопривредне производње на стање животне средине и живог света, успостављањем контроле коришћења минералних ђубрива и средстава за заштиту биља;
- очувању и неговању естетских обележја руралних предела у оквиру пољопривредних површина, доношењем сета правила и одговарајуће институционализоване контроле по питањима: поткресивања и крчења врзина / живица и уклањања корова дуж међа и сеоских, шумских и других путева и одржавања тих путева; сакупљања и елиминисања отпадака пољопривредних производа; чувања појединачних или група стабала на пољопривредним површинама; забране одлагања/бацања смећа и свих врста отпада (металног, стакленог, грађевинског и др) ван места одређених за те намене и сл.; и
- побољшању информатичке основе о пољопривредном земљишту и другим

елементима руралног простора, ажурирањем катастра по начину коришћења земљишта и власницима сваке парцеле, упоредо са спровођењем детаљних педолошких истраживања и израдом бонитетне карте земљишта за општинску територију.

2.2. ШУМЕ, ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ И ЛОВСТВО

Једна од мера уређења предела треба да буде и очување постојећег стања шумског комплекса према важећим прописима и мерама газдовања шумама. Ту не сме да се занемари чињеница да су контролисане сече шума такође вид неге и унапређења природних предела, а не експлоатација природног ресурса. Овакве мере се примењују искључиво у циљу унапређења предела, а не ширења индустријских и других делатности које угрожавају предео.

Концепција развоја шумарства је заснована на заштити и унапређењу стања постојећих шума, уз рационализацију коришћења потенцијалних могућности станишта и уз максимално коришћење природног подмлађивања, како би се елиминисале категорије деградираних и разређених шума и свеле на најмању могућу меру.

1. У обухвату предметног дела ради очувања шума, забрањена је чиста сеча која није планирана као редован вид обнављања шума.
2. Изузетно чиста сеча је дозвољена ради изградње шумских саобраћајница, жичара, шумских просека, електропровода и других објеката, али само који служе газдовању шумама и којима се обезбеђује унапређивање и коришћење свих функција шума.
3. Чиста сеча ради изградње објеката који не служе газдовању шумама сматра се крчењем шума.
4. Крчење шума може се вршити и у другим случајевима ако то захтева општи интерес утврђен на основу Закона: у том случају плаћа се једнократна накнада за искрчену шуму у висини петоструке вредности шуме утврђене у складу са прописима о експропријацији у корист буџета Р Србије.
5. У случају прибављене сагласности да се могу изводити чисте сече ради изградње објеката који не служе газдовању шумама, обавезно се пре сече мора извршити дознака стабала без обзира да ли су шуме у приватном или државном власништву. Дознаку стабала врши ЈП "Србијашуме", односно надлежно Шумско газдинство.
6. Уколико се радови изводе на површинама под шумом или на шумском земљишту, неопходно је обавестити надлежно Шумско газдинство.
7. При извођењу радова морају се поштовати опште мере заштите које се односе на забрану уништавања и оштећивања ретких, рањивих и угрожених биљних и животињских врста као и њихових станишта, затим правила о противпожарним мерама, правила о прикупљању и евакуацији отпада на одговарајуће депоније.

У остваривању планираног унапређења стања постојећих шума и повећања површина под шумама примењиваће се следеће мере:

газдовања шумама - рационално коришћење укупних производних потенцијала шума; повећање укупне обраслости и попуњавање недовољно обраслих површина; нега постојећих састојина и интензивирањем шумско-узгојних радова; организовање чувања шуме и форсирање мера превентивне заштите како се не би нарушила биолошка и еколошка стабилност шума овог подручја; максимално сузбијање бесправне сече, контролисано коришћење шумских плодова; развој туристичко-рекреативне инфраструктуре; смањење степена угрожености од пожара на појединим локалитетима, антиерозивна заштита и др;

управљања шумама - успостављање јединственог и једнаког статуса свих шума без обзира на власништво; обезбеђење услова и средстава за унапређивање стања и функција шуме од стране власника или корисника шума и шумског земљишта; компензацијама власницима шума од стране државе или корисника за штете услед ограничења у коришћењу шума и шумских подручја; усклађивање општих и посебних

шумско-привредних основа и програма газдовања шумама и планираног развоја туризма.

Мере заштите шума и шумског земљишта

Мере заштите шума и шумског земљишта, заштита вегетације, нарочито шума, која је у уској вези са заштитом земљишта – мере обнове, заштите, унапређења и експлоатације шумских површина, неопходно је спроводити кроз шумско-привредне основе, и то:

- пошумљавање, као меру обнове спровести у деградираним деловима шума на теренима где су педолошки услови неповољни,
- одржавање шумских путева и планирање нових у зависности од конфигурације терена у циљу заштите од пожара,
- контролисана испаша у шумама,
- измена структуре по врстама дрвећа ради подизања шумских култура и повећање прираста у наредном планском периоду,
- антиерозивна заштита оствариће се применом биолошких мера (пошумљавање и затрављивање), биотехничких мера (плетери и зидићи против спирања) и техничких мера (габионске преграде и прагови у циљу стабилизације терена и заустављања вученог наноса) на површинама и локалитетима које угрожава средња, ексцесивна и јака ерозија.

На подручју просторног плана **не може се вршити:**

- уништавање биљних и животињских врста заштићених Законом или планом,
- уношење врста дрвећа страних, природним ороклиматогеним шумама, подручја, а нарочито неегзота, сеча шума, као и други видови коришћења, који доводе у питање стабилност шумске заједнице и станишта и њихову заштитну улогу (уклањање постојећих аутохтоних шумских врста приликом вршења прореда и чишћења састојина, остављање лежевине, брање и копање декоративних биљних врста у природним састојинама и брање плодова и лековитог биља на начин и у мери која ограничава репродуктивне могућности врста и сл.),
- уношење страних врста фауне које слободно живе.

На подручју просторног плана **треба обезбедити:**

- употребу аутохтоних врста за озелењавање око културно-историјских, туристичких, стамбених и пратећих објеката,
- очување мањих пашњачких и ливадских површина унутар шумских комплекса као природних хранилишта дивљачи и ради очувања постојећег пејзажа,
- привођење пашњачких површина и површина подложних процесима спирања и еродирања одговарајућим шумским културама и преоријентацију култура на свим озраћеним површинама изложеним денудирању и ерозији на нагибима који се смеју обрађивати са једногодишњих на производњу са вишегодишњим културама (ливаде са вишегодишњим травама, детелина, воћњаци, шуме),
- уређивање шумских површина као парк шума у оквиру грађевинских подручја и посебних рекреативних и туристичких површина.

Уређење и експлоатација шумских подручја, чије коришћење у сврхе одмора и рекреација има колико-толико друштвено-економског оправдања, не сме да буде условљено и подређено само шумско-привредном интересу, што је до сада било искључиво и што је још увек искључив случај. С друге стране, задовољавање све више потреба рекреације и туризма за шумским амбијентима, не би смело да пренебрегава потребе шумарства као таквог и најосновнијих интереса шумске привреде, ако се они могу задовољавати без опасности од еколошких поремећаја средине.

Шумско-привредно планирање на подручју општине и уређење шума мора у довољној мери да обухвати, па у конкретним важнијим случајевима и да буде подређено

специфичном просторном планирању и уређењу која ће у највећем степену имати у виду рекреативна својства и особености дотичног шумског подручја, њихово одржавање и унапређивање. Обезбеђивање и једног и другог интереса гарантује се обавезним укључивањем и применом мера просторног уређења и заштите, односно одржавања животне средине.

Режим заштите мора да буде веома изнијансиран, тако да обезбеди одржавање динамичке равнотеже шумске заједнице и њеног станишта, њихових биолошких рекреативних потенцијала и истовремено њихове продуктивности као шуме и њених непосредних економских вредности.

План уређивања површина за одмор и рекреацију

Рекреација у шумском простору може се одвијати у оквиру следећих активности: обиласка културно историјских споменика, обиласка предела посебних природних лепота, видиковца, шетње у шумском комплексу, посматрање дивљачи и уопште присутне флоре и фауне, у оквиру образовно-културног садржаја, прикупљању шумских плодова и слично.

У том смислу потребно је извршити обележавање правца кретања кроз поједине шумске комплексе оријентишући се на постојеће шумске путеве и стазе, уређивање ливада унутар шумског комплекса, изградњу инфраструктуре (клубе за одмор са столовима, настрешице, шетне стазе и друго), уређивање и заштита постојећих извора.

Изградња нових и одржавање постојећих путева не смеју бити да угрозе стабилност шумских екосистема прављењем и подржавањем "дубоких" усека, односно нивелета пута мора у највећој могућој мери бити прилагодена терену кроз који пролази. Изградњу путева не сме да угрози постојеће изворе и водотоке.

Класична туристичка понуда све више уступа место специфичним облицима туристичког кретања, која настају као продукт вишег степена туризма, а посебно у заштитним деловима природе. Нови видови такозваног "еколошког" или "зеленог" туризма захтевају и посебну врсту услуга које су усмерене ка боравку гостију у одређеним деловима шумског комплекса који одликује природне и културно-историјске вредности, школе у природи организоване по посебним програмима и интересовањима група посетилаца, специјализованим камповима и низом других активности.

Ловишта и ловство

Развој ловства и управљање ловиштима спроводиће се: очувањем разноврсности ловне фауне; гајењем, насељавањем и заштитом дивљачи у ловишту; усклађивањем ловне и осталих делатности у ловишту; организацијом стручне службе за праћење и усмеравање развоја популације основних и споредних врста дивљачи; изработом и одржавањем ловно-узгојних и ловно-техничких објеката; санитарним одстрелом дивљачи, а по поправци стања и организованом лову основних врста; организовањем ловног туризма и едукацијом ловних стручњака и ловаца у циљу заштите и узгоја дивљачи и др.

2.3. ВОДЕ И ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

У хидролошком погледу ово подручје припада сливу Колубаре, односно сливу реке Саве коме припадају и многобројни безимени потоци што овом подручју даје слику развијене хидрографске мреже. Све водотокове карактеришу неуједначени протицаји. Највећи протицај има река Колубара у средњем току 3–10 m³/s. Максимални средњи протицаји су на свим рекама у фебруару и марту, а минимални у септембру и октобру. Мањи водотокови су бујичног карактера тако да у периоду отапања снега и обилних киша плаве подручја најнижих делова терена, односно алувијалне равни река Љиг и Колубара. Сву површинску и подземну воду дренира река Колубара, односно Љиг.

Слив реке **Колубаре** до Белог Брода у селу Ћелије заједно са сливом реке Обнице, Јабланице, Граца, Топлице и Љига захвата површину од 1.869 km². Водни ресурси реке Колубаре, са већ наглашеном великом неравномерношћу протока, спада у маловодна подручја, са специфичним отицајима властитих вода само око 2,5 l/s·km², који су за више од два пута мањи од просечних вредности за Републику Србију (око 5,7l/s ·km²), тако да вода представља критичан ресурс. Због, мале водности читавог слива реке Колубаре, које је једно од најмаловоднијих подручја Србије, општина Лајковац се сучава са проблема снабдевања становништва пијаћом водом, а наводњавање пољопривредних површина је само локално, традиционалним методама, без савремених мелиорационих система. Дужина реке Колубаре кроз општину Лајковац је 28 km.

Регулација водотокова

Река Колубара је главни водоток који, правцем југ – север, протиче кроз централни део Колубарског лигнитског басена, односно преко лежишта угља и у коју се, у зони садашњих и будућих копова, са десне стране улива река Турија, (која протиче северним ободом експлоатационог подручја Басена), Пештан и Лукавица (и притока Очага), а са леве стране река Кладница и Враничина.

Већина наведених водотока је у последњих 50 година сукцесивно парцијално регулисана. Први пројекти уређења Колубаре потичу из 1957. године. Неки од наведених водотока су у посматраној зони уређивани у више наврата и различитим поводом али је циљ њиховог уређења увек био заштита добара у приобаљу (објеката примарне инфраструктуре, насеља и пољопривредних површина) од поплава, ради несметаног одвијања привредних активности, од којих је најзначајнија експлоатација угља. Река Колубара је допунски измештена и регулисана и због отварања копа "Тамнава - Источно поље".

Значајан део хидрографске мреже се и даље налази у простору будућих откопних поља. Даљи развој експлоатације угља у Колубарском басену захтева претходно и благовремено уређење (регулацију и измештање) водотока који директно контактирају са коповима. Потребно је квалитетно планирати и генерално решити правце и динамику измештања водотока у циљу обезбеђења простора за даљу површинску експлоатацију угља.

У периоду од 1975. до 1977. године, извршено је измештање и регулација Колубаре у циљу отварања ПК "Тамнава – Источно поље" и његове заштите од поплава. Ова регулациона интервенција на току је друго драстично дислоцирање корита и скраћење тока Колубаре на сектору од водозавхвата до ушћа Враничине. Реализовано решење заштите ПК "Тамнава – Источно поље" од вода Колубаре и њених левих притока, реке Враничине и потока Скобаљ, састоји се у измештању корита Колубаре на потезу од моста на прузи Вреоци - Обреновац (km 28+880) до ушћа Враничине (km 37+380) и изградњи одбрамбених насипа.

У циљу отварања ПК "Велики Црљени", током 2005. године отпочели су радови на измештању корита реке Колубаре на потезу од моста код водозавхвата за ТЕ "Колубара А" (km 30+670 постојећег тока Колубаре) до тзв. "Плавог моста" (km 34+960) у укупној дужини од 4,65 km. Ово измештање корита реке Колубаре, треће по реду на овом сектору, је **I фаза измештања** корита реке Колубаре, од три фазе које су предвиђене Генералним пројектом измештања и регулацијереке Колубаре, Пештана, Лукавице и Враничине у зони ПК "Тамнава - Источно поље" и будућих копова у централном делу Колубарског лигнитског басена.

Измештено корито на овом сектору, делимично је (у дужини од 3,13 km), позиционирано на унутрашњем одлагалишту јаловине ПК "Тамнава источно поље". На том делу је повећана површина протицајног профила минор корита, из разлога да се смање брзине течења и на тај начин смањи ерозионо дејство тока на дно и обале корита које је формирано у јаловини.

На траси измештеног корита Колубаре на месту неискоришћене касете за пепео, чија је дубина 10 - 13 m, површина око 12 ha и запремина око 1.8 x10⁶ m³, формирано је проточно језеро које је уклопљено у регулисано корито.

II фаза – измештања Колубаре се надовезује на I фазу. Изводи се у функцији отпочињања рударских радова на ПК "Јужно поље" са североисточне стране, тзв. Поље "Г". Према пројектованој динамици рударских радова, II фаза измештања Колубаре, ће отпочети 2010. године.

Предвиђено је да траса корита II фазе полази од технолошког моста – северна граница хорста, прелази преко унутрашњег одлагалишта "Тамнава – Источно поље" и завршава се на месту улива реке Враничине у постојеће корито реке Колубаре.

Укупна дужина измештеног корита у II фази је 2580 m, од чега је 1920 m унутар граница ПК "Тамнава – Источно поље", односно по унутрашњем одлагалишту и 660 m по оригиналном терену, почев од јужне границе копа до ушћа Враничине. Подужни пад пројектованог дна, у делу преко одлагалишта такође треба да буде око $i_d=0,30\%$.

III фаза – По овој варијанти се корито Колубаре измешта ван експлоатационих граница ПК "Јужно поље". На овај начин део трасе нове Колубаре је лоциран по високом терену, (и до 20 m вишем од природне долине Колубаре), па се измештање корита не може реализовати без претходних обимних рударских радова. Пре класичних регулационих радова потребно је рударском механизацијом извршити масовни ископ дела побрђа по висини до коте пројектованог планума, а по дубини до линије која обезбеђује формирање новог корита Колубаре ван западне границе "Јужног поља". На овај начин би се формирао засек и високи терен *de facto* свео на коту природне долине Колубаре и омогућило њено измештање по задатој траси.

Овакво решење карактеришу и специфични геолошки и хидрогеолошки услови терена у којима би се формирало ново корито Колубаре. Део кроз засек, лоциран ван природног алувиона, пресеца пакет алеврита са прослојцима песка и шљунка. Из тог разлога је неопходно применити одговарајуће мере заштите копа од провирних вода из речног корита.

Овај концепт измештања Колубаре у III фази је, према томе, могуће реализовати у комбинацији са значајним рударским припремним активностима. То су пре свега радови на откопу нивелете за ново корито на сектору Скобаљ – Јабучје, као и радови на насипању – формирању и стабилизацији коридора преко ПК "Тамнава – Источно поље".

Укупна дужина измештеног корита Колубаре у III фази је 5663 m, од чега је 2380 m унутар граница ПК "Тамнава – Источно поље", односно по унутрашњем одлагалишту, 3283 m по оригиналном терену. Подужни пад пројектованог дна, у делу преко одлагалишта такође треба да буде око $i_d=0,30\%$, а на оригиналном терену (засеку) $i_d=0,65\%$.

Измештено корито Колубаре у овој фази такође пресеца поток Скобаљ на km 1+100 његовог тока мерено од ушћа у Враничину и реку Враничину на km 1+870 њеног тока, мерено од ушћа у садашње корито Колубаре. Због денивелације дна ових водотока и новопројектованог дна Колубаре, ови водотоци се, с обзиром на велику висинску разлику, уводе у измештено корито Колубаре брзотоцима са одговарајућим слапиштем и то: поток Скобаљ $H_{br}=14,5$ m и Враничина $H_{br}=9,7$ m. Измештање корита Колубаре у II и III фази је предвиђено Генералним пројектом који је израђен и верификован 2000. године.

Полазећи од морфолошких и геотехничких услова тока Колубаре, постоји могућност да се, по завршетку измештања дела доњег тока Колубаре (за потребе ширења лигнитских поља), на потезу од ушћа до Лајковца-Ђелија у дужини од 38 km, у близини северо-источне границе Просторног плана, река каналише и претвори у пловни пут IV категорије, ради транспорта масивних терета из Колубарског лигнитског басена (угаљ дорађен у енергетском смислу као гориво за индустрије и домаћинства).

Овим просторним планом резервише се простор за потенцијални коридор пловног пута IV категорије, на коме се забрањује изградња објеката и система велике инвестиционе вредности, којом би се онемогућила реализација овог пловног пута у будућности.

Мере заштите вода и водног земљишта

Базна дугорочна стратегија на којој се заснива развој водопривредне инфраструктуре општине Лајковац је следећи:

- Заштита од спољних вода (Колубаре) остварује се у складу са пројектима који су изграђени за дефинисање рада водорегулације реке Колубаре и њених бујичних протока, имајући у виду да иста меандрира правећи меандре и спрудове, самим тим успорава проток воде. Услед исправљања речног корита, долази до значајног скраћења речног тока, што доводи до повећања уздужног пада речног тока и појаве регресивне ерозије, која угрожава стабилност регулисаног тока.
- Бројне поплаве су честа појава на овом подручју, јављају се сваке године, а некад и више пута током године. Бујични токови су груписани по свом положају и то:
 - бујични токови који чине притоке Колубаре (Враничина, Степање, Куси Поток, поток Јовац и поток Ћелије).
 - бујични токови који чине притоке реке Кладнице (поток Веселић и Рукладска река.)
 - Бујични токови који чине притоке реке Љиг (Ранисављевића поток, Укановац поток и Грабовац поток).
 - Кацапа поток, притока Кленовца,
 - Река Наниширица , притока реке Топлице.
- Ради заштите површинских вода и подземних вода уводе се заштитне зоне које обухватају хидролошке сливове изворишта групних водоводних система. Режим заштите се своди на спречавање уношења у тај простор објеката и садржаја који би својим отпадним материјалима угрозили квалитет површинских и подземних вода.
- Уколико се у општини Лајковац реализују производни капацитети који користе воду за технолошке потребе, захватање може бити из Колубаре.

Заштита вода, површинских и подземних, захтева предузимање комплексних мера заштите на ширем подручју слива. Технолошке мере - изградњом постројења за пречишћавање отпадних вода, не само на разматраном подручју општине, већ и на узводном делу слива, водопривредне, организационе и друге мере на сливу реке Колубаре, које превазилазе границе општине Лајковац.

Очување и унапређење квалитета вода може се рационално постићи само у склопу интегралног комплексног јединственог система коришћења вода, заштите вода и заштите од вода, уз оптимално захватање вода за поједине кориснике, добро технолошко коришћење, рецикулацију, као и рационалне мере у технолошком производном процесу, уз што мању емисију опасних и штетних материја и коришћене воде и смањење отпадних и непожељних материја уопште.

Измештање и регулација природних водотока ради уступања простора за површинску експлоатацију угља, у већини случајева по обиму и проблематици далеко превазилази класичне задатке из области регулације водотока, и то из следећих разлога:

- отварање нових откопних поља, које је повод за регулацију водотока, захтева њихово драстично измештање ван садашње трасе, добрим делом и ван сопственог алувијона;
- неки измештени водотоци ће такође бити у контакту (непосредној близини) са будућим откопним пољима, па према томе, измештени водотоци, осим што морају да буду пројектовани према принципима речне хидраулике и инжењерства, такође морају условно да буду вододрживи, односно одговарајућим техничким решењима мора бити спречена инфилтрација воде из речног корита у копове и њихово допунско заводњавање;
- водотоци се у принципу морају изместити дуж контура пројектованих откопних поља, па њихов положај битно одређује услове стабилности радних и завршних косина копа по чијем ободу ће бити лоцира нова речна корита;

– измештање водотока из зоне површинских копова представља спољну инфраструктуру откопних поља која су прворазредни капитални објекти; и
– дислокација водотока, њихова регулација или контрола поплава применом активних мера у сливу, представљају значајне захвате који и сами за себе ангажују значајна финансијска средства.

Регулација водотока у функцији експлоатације угља у Колубарском рударском басену – измештање река и контрола поплава, представља континуални процес који ће се одвијати синхронизовано са развојем рударских радова и активности, до краја експлоатационог века.

Заштите од поплава

Слив Колубаре спада у маловодна подручја, али његове водотоке карактерише изразито бујични карактер, са водним режимима који спадају у најнеравномерније - најнеповољније на подручју Србије. Све реке слива одликује врло кратко време концентрације поводња, високи врхови поплавних таласа, након којих се доста брзо прелази у дуге периоде маловођа.

Са хидролошког становишта формирања поводња и предузимања мера одбране од поплава, слив Колубаре је јединствена хидрографска целина, тако да се сви регулациони радови и објекти за заштиту од поплава на простору слива, укључивши и његове горње делове, одражавају на безбедност у доњем току, у зони насеља у општини Лазаревац и у енергетским постојењима РЕИС "Колубара". Због тога се заштита од поплава не може посматрати изоловано, већ се морају разматрати мере и ефекти заштите на целом сливу Колубаре, управо тамо где се формирају поводњи.

Заштита од поплава на разматраном потезу Колубаре спроводи се у оквиру интегралног система Колубарског речног система, оптималном комбинацијом хидротехничких и организационих мера. Хидротехничке мере чине: пасивне мере заштите (линијски одбрамбени системи - регулације река и насипи, којима се формирају заштићене касете, чији је степен заштите примерен садржајима који се бране); и активне мере, које се остварују управљањем акумулацијом Стуборовни којим се ублажавају поплавни таласи.

Организационе мере чине мере уређења простора, пре свега онемогућавање изградње нових стамбених, привредних и инфраструктурних објеката у зонама које су угрожене плављењем великим водама вероватноће 0,5% ($Q_{vv} 0,5\%$ двестогодишња велика вода).

Приоритет у заштити од поплава на сливу Колубаре има:

1. довршавање, реконструкција и ревитализација постојећих линијских одбрамбених система (око 242,6 km насипа, 89,2 km регулисаних минор корита, са низом објеката, посебно у зони градова), који повећавају степен заштите око 17.000ha најквалитетнијег пољопривредног земљишта и више великих долинских насеља;
2. потпуно регулисање поплавних таласа на читавом току Колубаре реализацијом водоакумулације "Ровни" на Јабланици. Уз одговарајуће управљање том водоакумулацијом град Ваљево се може ефикасно штитити и од великих вода вероватноће 0,5% (двестогодишња велика вода), док ће потез Колубаре од бране до ушћа Љига у погледу заштите од поплава бити једно од најбезбеднијих подручја Србије, са потпуно контролисаним режимима великих и малих вода;
3. заштита долине Колубаре од великих вода вероватноће 2% изградњом водоакумулације "Струганик" на Рибници; док се степен заштите урбаних и индустријских центара у речној долини може применом изолованих "касета" повећати на вероватноће ређе од 1%;

Заштита квалитета и квантитета вода

Према Програму систематског испитивања квалитета вода општи параметри квалитета вода испитују се за реку Колубару на хидролошким станицама Словац и Бели Брод по 12 пута годишње, а за реку Љиг на х.с. Боговађа такође 12 пута годишње. Према

Уредби о категоризацији водотокова и Уредби о класификацији вода („Службени гласник РС“ бр.5/68), река Колубара од Ваљева до ушћа у реку Саву сврстана је у II категорију, као и река Љиг од села Угриновац до ушћа у Колубару.

Мере се 12 показатеља (параметара): (1) растворени кисеоник; (2) проценат засићења кисеоником; (3) БПК-5; (4) ХПК; (5) степен сапробности; (6) највероватнији број коли-клица; (7) суспендоване материје; (8) Растворене материје; (9) рН; (10) Видљиве отпадне материје; (11) боја; (12) мирис.

Очување и унапређење квалитета и квантитета воде; елиминисање загађивача у непосредној и ужој зони санитарне заштите издани воде. Захватање и флаширање воде је забрањено изузев у случају добијања лиценце према поступку прописаном од стране Републике за коришћење природног добра институције надлежне за управљање.

Организационо-економске мере предвиђају стварање организационих оквира (административне мере, прописи) као и економских предуслова (економска дестимулација загађивача накнадама за загађивање, стимулација радова на заштити вода) - којима се подстичу мере заштите вода. Посебно су битне следеће групе мера.

- Санитација свих сеоских насеља, која не могу да буду обухваћена малим групним системима са ППОВ, посебно у брдским подручјима (код диспергованих и неприступачних насеља) обављаће се по принципима руралне санитације - са одвођењем отпадних вода у индивидуалне или групне водонепропусне објекте, уз оперативну организацију даљег поступка са отпадним водама, односно, уклањања и коришћења у пољопривреди на санитарно безбедан начин, како не би дошло до загађења површинских и подземних вода. У случају реализације нових сточних фарми, морају се обезбедити услови да се отпадне воде (осока), стајско ђубре и отпадне воде сакупљају у вододрживим резервоарима и прерађују у ђубриво за пољопривреду, тако да не могу да доспеју у површинске воде.
- Примена организационо-економских мера за спречавање и смањење загађења вода (ограничавање изградње нових рибњака на рекама које се користе за снабдевање водом насеља, строга контрола санитарне дисциплине и манипулације са хранивима у рибњацима у зони изворишта), смањење специфичне потрошње воде увођењем реалних накнада за коришћење вода и испуштање употребљених вода, увођење мониторинга квалитета вода и др.).
- Најефикаснија економска мера заштите вода је увођење реалне накнаде за загађивање вода. Накнада у специфичном износу не сме да буде мања од трошкова пречишћавања отпадних вода.
- Заштита локалних изворишта и њиховог одрживог коришћења у складу са следећим правилима: експлоатација алувијалних изворишта сме се обављати само до граница до којих формирање депресионог левка не угрожава еколошке и друге услове у окружењу; захватање из изворишта површинских вода сме се обављати само до границе која не угрожава проточност водотока низводно од захвата (што се дефинише водопривредним условима, али генерално, не сме бити мања од тзв. мале месечне воде обезбеђености 80% - $Q_{mes.mv.80\%}$). Ова заштита се остварује израдом Елабората о резервама подземних вода и њиховом одбраном пред надлежном Комисијом Министарства животне средине, рударства и просторног планирања.
- Извршити одређивање зона санитарне заштите за сва изворишта према Правилнику (Службени гласник РС“, бр.92/08).
- Забранили успостављање пропусних септичких јама
- Сва производна предузећа, укључив и она у кућној радиности, своје отпадне воде које испуштају у водотоке или канализационе системе морају довести у стање које одговара Правилнику, уз поштовање МДК које се односи на опасне и штетне материје. Морају се уклонити све опасне материје, посебно оне које би својим токсичним деловањем ометале рад биоаерационог дела ППОВ.

- Атмосферске воде се у ужим зонама насеља одводе посебним системима, а на просторима где то није неопходно прикупљају се отвореним каналима и риголама и одводе у локалне реципијенте. Није дозвољено другим објектима (приступним рампама до дворишта кућа) преграђивати те канале.

2.4. ГЕОЛОШКИ РЕСУРСИ

Минералне сировине спадају у групу необновљивих ресурса, то су исцрпљиви ресурси и због тога је потребно њихово рационално коришћење и штедња. Поред тога треба нагласити да експлоатација минералних сировина поред економске добити носи са собом и низ негативних елемената као што су: раубовање и деградација пољопривредног земљишта, уништавање флоре, фауне и материјалних добара, загађење човекове средине, губитак подземних вода и слично. На подручју Општине Лајковац налазе се значајне резерве нискокалоричног угља-лигнита и неметаличних минералних сировина: карбонатне руде-кречњак, кварцни песак, шљунак, керамичке и опекарске глине. Такође на подручју плана налазе се и значајне количине обновљивих ресурса као што је вода за пиће.

Енергетска сировина-угаљ као најзначајнији минерални ресурс овог подручја припада стратегијским сировинама и њиховом експлоатацијом управља искључиво држава. Динамика, концепција и економска оправданост експлоатације угља на подручју Општине Лајковац може се сагледати из **Плана посебне намене подручја експлоатације Колубарског угљоносног басена**.

За потребе експлоатације угља до 2020. на подручју плана Општине Лајковца биће заузето укупно око 450хектара површине и то углавном пољопривредног земљишта а што износи око 4.5% укупне њене површине.

Пројекције просторног димензионисања за период експлоатације угља до 2020. су приказана у верификованом **Просторном плану подручја Колубарског лигнитског басена** урађеном у Институту за урбанизам Србије.

Ресурси неметаличних минералних сировина на територији Општине Лајковац су значајне резерве карбонатних сировина, кварцног песка и шљунка, керамичке и опекарске глине.

Коришћење и заштита геолошких ресурса спроводиће се:

- интензивирањем геолошких истраживања у перспективним подручјима;
- санирањем деградиране, загађене и девастиране површине и развој пројеката који минимално угрожавају животну средину, применом тзв. „зеленог инжењерства" и „технологије без или са минимумом отпадака";

Експлоатација минералних сировина условљена је режимима санитарне заштите регионалних изворишта водоснабдевања.

За одрживу експлоатацију геолошких ресурса значајна је примена следећих принципа:

- искоришћавање основних минералних сировина из лежишта, као и свих пратећих компоненти које се могу рентабилно екстраховати, уз посебан нагласак на бочне и подинске стене лежишта које се често могу користити као грађевинско-технички камен или у друге сврхе;
- минимизирања техногеног отпада и његове трансформације у техногену сировину која се користи у одговарајућем производном процесу;
- очување и унапређење квалитета и квантитета воде; елиминисање загађивача у непосредној и ужој зони санитарне заштите издани воде.

3. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ДИСТРИБУЦИЈА СТАНОВНИШТВА И МРЕЖА НАСЕЉА И ЈАВНИХ СЛУЖБИ

3.1. СТАНОВНИШТВО, СОЦИЈАЛНИ РЕСУРСИ И СТАНОВАЊЕ

Стратешко опредељење будућег локалног развоја је ревитализација становништва на подручју целе Општине.

Основне претпоставке за демографску ревитализацију у наредном периоду су интензивирање инвестиционе активности у подручју Општине Лајковац ослањањем на развојну стратегију која значи стратешко опредељење на развој центара општина (као што је Лајковац) и сеоских подручја.

Реализација ових претпоставки омогућиле би утицај и на демографска кретања, јер би се створили услови за:

- повећање природног прираштаја становништва, заустављање великог одлива становништва,
- подизањем нивоа квалитета живота на планском подручју, кроз отварање радних места, побољшања доступности образовним, здравственим, социјалним и културним садржајима, као и унапређењем комуналних и стамбених услова;
- боље коришћење изграђеног стамбеног фонда на великом делу сеоских подручја захваћеним депопулацијом;
- усклађивање мреже образовних установа са потребама нове привредне структуре и нових информационих технологија (информатика, пољопривреда – еко производња, МСП – предузетништво и менаџмент, туризам – еко услуге, шумарство – животна средина и др.);
- развој стручних установа и сарадња са институцијама из окружења у складу са захтевом модернизације и специјализације привредне структуре (сточарство, воћарство, повртарство и др.).

Пројекција броја и структуре становништва општине Лајковац

У циљу реалног сагледавања пројекције становништва општине Лајковац, посматраће се, упоредно све три наведене теоријске пројекције становништва и из њих покушати, радном варијатном, добити реалну пројекцију.

– Аритметичка метода пројекције становништва

Према аритметичкој методи пројекције становништва општине Лајковац, долази до сталног опадања укупног броја становника у пројектованим годинама посматрања. Пад укупног броја становника 2030. године у односу на 2002. годину је 5,7% , а из године у годину у просеку око 1,17%. У 15 насеља долази до сталног пада броја становника у пројектованим годинама. До повећања броја становника долази у 4 насеља и то: Боговађа, Лајковац (варош), Лајковац (село) и Ћелије. До најзначајнијег раста становништва долази у градском насељу Лајковац, што указује на већ постојећу миграцију становништва из осталих-сеоских насеља према граду, која се према наведеној пројекцији, наставља попут тенденције.

– Геометријска метода пројекције становништва

Према геометријској методи пројекције становништва општине Лајковац, такође, долази до опадања укупног броја становника по пројектованим годинама, али умереније, у односу на претходну методу, и по њој у 2030. години у односу на 2002. годину долази до пада броја становника за 5,57 % (у просеку по годинама долази до смањења око 1,14 %). До смањења броја становника долази, такође у 15 насеља, а до повећања у 4 насеља, као и у претходној пројекцији.

– Аналитичка метода пројекције становништва

Према аналитичкој пројекцији становништва општине Лајковац, такође, као и у претходним методама, уочава се смањење броја становника у пројектованим годинама, али са нешто знатнијим трендом смањења укупног броја становника (у 2030. години долази до смањења становника у односу на 2002. годину за 27,97 % , а то је просечно годишње, за око 6,3 %). Према овој методи, у свим насељима долази до опадања броја становника, с тим што не долази до њиховог нестајања. Чак и у једином

градском насељу Лајковау општине Лајковац, такође, долази до смањења броја становника. Разлика овог метода пројекције укупног броја становника у односу на претходне две, је у томе што показује значајније демографско осипање становништва што указује на негативне демографске појаве. Овде је изражена миграција – кретање становништва из саме Општине у друге окружне и републичке центре и у иностранство у односу на кретање у оквиру саме општине Лајковац (из сеоских насеља ка граду).

Пројекцију становништва општине Лајковац извршићемо по сва три наведена метода и на основу њих дати радну верзију, која ће послужити као реална основа израде просторног плана.

Радна верзија пројекције становништва општине Лајковац

Свака од претходно добијених пројекција кретања укупног броја становника даје различите податке пројектовања, тако, да ћемо, на основу сагледавања сва три метода, као основу за пројектовање становништва, а у циљу израде Просторног плана општине Лајковац, користити радну верзију, која представља реалну основу за пројектовање броја становника.

Табела 3. Радна верзија пројекције становништва општине Лајковац

Насеља	1991	2002	2011	2015	2020	2025	2030
1. Бајевац	809	689	611	560	520	489	471
2. Боговађа	513	574	477	431	404	379	362
3. Врачевић	1111	1019	872	851	831	811	786
4. Д. Лајковац	560	494	415	381	362	334	320
5. Јабучје	3280	3250	2955	3064	3107	3136	3163
6. Лајковац г.	3388	3443	3203	3271	3318	3375	3434
7. Лајковац	1847	1950	2128	2148	2171	2191	2203
8. Мали Борак	514	489	89	0	0	0	0
9. Марк. Црква	129	110	111	106	101	94	87
10. Непричава	745	679	604	569	550	537	522
11. Пепељевац	772	733	671	647	635	618	605
12. Придворица	265	227	195	180	168	153	139
13. Ратковац	392	378	314	287	268	248	225
14. Рубрибреза	817	811	793	778	767	754	742
15. Скобаљ	306	241	177	0	0	0	0
16. Словац	312	307	270	257	242	228	213
17. Степање	550	486	443	423	404	388	373
18. Стрмово	361	358	309	288	271	250	230
19. Ћелије	773	824	704	669	646	618	597
УКУПНО:	17444	17062	15341	14908	14764	14603	14471

Радном верзијом пројекције становништва у општини Лајковац, којом су обухваћене све три теоријски постављене пројекције становништва, а са друге стране сагледали се

сви утицаји на кретање становништва (наталитет, миграције) добијени су подаци, који показују опадајући тренд броја становника, тако да је опадање у 2030. години у односу на 2011. годину за око 6%. Опадање броја становника је присутно у 14 насеља, демографски угрожена насеља су Мали Борак и Скобаљ, јер већ 2015. године, долази до њиховог гашења. Раст броја становника је у Лајковцу-вароши, Лајковцу-селу и Јабучју (као утицај миграција становништва).

Пројекција структуре становништва општине Лајковац

Као што је извршена пројекција броја становника општине Лајковац, такође, ћемо извршити пројекцију старосне структуре становништва општине Лајковац, према добним групама и то за 2020. годину, с обзиром да је до сада вршена анализа претходних десет година.

Табела 4. Пројекције старосне структуре становништва општине Лајковац

Насеља	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80 и в.
Бајевац	27	29	29	30	30	35	28	39	37	39	27	34	45	51	44	19	12
Боговађа	16	24	33	32	24	26	25	29	33	28	30	24	31	37	34	20	11
Врачевић	35	48	53	52	40	41	55	52	43	59	47	38	59	62	71	41	22
Д. Лајковац	17	15	33	27	21	30	19	25	25	37	27	20	25	35	24	14	6
Јабучје	116	176	181	199	190	164	179	208	200	212	208	148	148	181	169	108	49
Лајковац г.	146	169	184	267	200	175	204	223	294	303	194	123	152	201	183	90	60
Лајковац	88	111	119	116	109	119	121	100	126	136	124	79	63	59	47	48	15
М.Борак	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
М. Црква	2	5	5	3	6	7	4	7	4	6	11	2	7	11	7	2	2
Непричава	20	17	37	29	33	47	26	39	37	41	37	38	36	36	38	24	15
Пепељевац	26	33	31	46	49	36	31	37	50	45	38	33	29	41	33	21	14
Придворица	7	7	8	14	9	8	8	15	9	16	10	15	14	19	12	8	4
Ратковац	16	11	19	17	23	24	11	17	18	33	18	17	22	20	21	15	3
Рубрибреза	24	44	59	38	43	41	54	52	50	61	31	32	24	38	37	24	10
Скобаљ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Словац	13	15	16	14	14	12	22	15	15	15	20	14	15	15	20	7	7
Степање	12	14	22	23	19	24	20	33	24	33	20	21	34	31	35	17	8
Стрмово	11	17	17	12	18	15	21	23	13	20	14	17	29	18	22	14	8
Ћелије	35	33	38	33	50	42	42	38	46	58	45	35	33	53	37	31	14
УКУПНО:	611	768	884	952	878	846	870	952	1024	1142	901	690	766	908	834	503	260

Званични подаци пописа становништва, домаћинства и станова у Републици Србији 2011. године за општину Лајковац

Табела 5. Укупно пописана лица, укупан број становника према Пописима 2011 и 2002. године и укупан број домаћинства и станова

Укупно пописана лица	Укупан број становника		Апсолутни пораст/пад 2011-2002	Индекс 2002=100	Укупан број домаћинства	Укупан број станова
	2011	2002				
15759	15341	17062	-1721	89,9	5160	7251

Извор података: РЗС Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији 2011.године

Према подацима Пописа из 2011. године у општини Лајковац је дошло до смањења броја становника у односу на Попис из 2002.године са 17.062 на 15.341 и то за 1.721 становника, односно за 10,1%, а као главни разлог се наводи негативан природни прираштај. Укупан број домаћинстава је такође смањен са 5.605 на 5.160 и то за 445, односно за око 8%. Број станова је повећан са 6.013 на 7.251, односно за 1.238 тј. за 20,6%.

• **Становање и социјални ресурси**

Подизање нивоа неконфорног стамбеног фонда требало би почети кроз пробне пројекте као што су «побољшање / легализација бесправно подигнутих / саграђених објеката и подизање нивоа квалитета становања у сиромашнијим насељима Општине. Гледано дугорочно, решење стамбеног проблема зависи од општег економског раста општине. Да би се остварило неко значајније побољшање у односу на садашњу ситуацију препорука је –оснивање стамбеног друштва или стамбених задруга, стимулисање стамбене изградње од стране садашњих и будућих предузећа/компанија и повољнији услови кредитирања и субвенционирања стамбене изградње за повратнике, пре свега. Највећи приоритет треба дати јефтинијој стамбеној изградњи. Треба дакле, подстаћи стамбене програме Општине а посебно програме за стимулисање повратка људи из других подручја/центара у земљи, програме стамбене изградње за изнајмљивање или куповину.

Активности у области становања, биле би следеће:

- Усклађивање обима стамбене изградње за тржиште и нових облика социјалног становања;
- Социјално подржани програми становања биће усмерени према јасно дефинисаним циљним групама.

Развојни интереси општине Лајковац упућују на следеће циљне групе које ће имати приоритет у програмима субвенционисаног становања:

- млађи, квалификовани и радно компетентни грађани који заснивају сопствено домаћинство и настоје да се осамостале од родитеља;
- породице са малом децом, и
- стручњаци (локални и повратници) за чијим профилима постоји потреба у Лајковцу.

Посебни интерес ће бити развијање различитих облика субвенционисања у области становања – од повољних хипотекарних кредита за изградњу или куповину стана, понуде парцеле и локација различитих нивоа опремљености и стандарда становања, подстицање приватне изградње станова за закуп са контролисаном закупнином, итд.

Реконструкција у области стамбеног фонда, биће тежиште стамбене политике општине Лајковац, у наредном планском периоду. Како је у овом планском периоду започета легализација стамбених (бесправно изграђених) објеката), основни приоритет у побољшању квалитета становања је редовно одржавање целих зграда и њихових фасада. Санирање бесправно изграђених објеката и проналажење модалитета опремања и уређења ових станова/зона, модалитета и извора финансирања и дугорочних финансијских аранжмана, са циљем да се у урбанизовању ових објеката обезбеди учешће власника, на нешто дужи рок отплаћивања.

Решавање стамбених питања на територији општине Лајковац захтеваће системске промене у складу са новим друштвено-економским условима и са организованим активностима Републике и Општине, а које се односе на квалитетан начин не би ли и то био један од фактора задржавања досељеног становништва на ово подручје. Од посебног значаја ће бити подстицање задругарства и организовање стамбених задруга према стандардима и позитивним искуствима савремених европских земаља.

Посебни програми становања биће усмерени ка осетљивијим друштвеним групама као што су социјално угрожено становништво, избеглице и друге нискодоходовне категорије становништва.

3.2. МРЕЖА ЦЕНТАРА И НАСЕЉА

Са становишта одрживог развоја и настојања локалне самоуправе и шире заједнице, ниједно насеље се не може оценити као „врло неповољно“ или са непоправљивим демографским приликама, које би водиле његовом скором нестајању. И најмања насеља у Општини Лајковац, попут Маркове Цркве, још увек нису у фази демографског пропадања, иако преовлађују негативни демографски процеси и појаве. Јачина негативних утицаја се још увек не може оценити као непоправљива.

Велики утицај на становништво општине Лајковац има ширење површинских копова РБ „Колубара“. Економска структура данашњег становништва са исељених села Мали Борак и Скобаљ је генерално промењена. Од чисто пољопривредног становништва створено је становништво које је запослено у РБ „Колубара“ и бави се пољопривредом као додатном делатношћу, после радног времена

Мрежу насеља општине Лајковац чине 19 насеља. Градско насеље Лајковац се састоји из две целине - Лајковац и Лајковац село.

У постојећој **просторно-функционалној структури** мреже насеља доминира Лајковац као главни пол развоја проучаване територије. Он је општински центар, односно административни, управни, здравствени, образовни и културни центар општине. Поједина насеља су развила одређене функције које су се временом показале недовољним да децентрализују простор и успоставе рационалну територијалну прераспodelу економских активности и становништва.

○ План развоја мреже насеља

План просторног развоја заснива се на следећом полазиштима:

- одрживи развој еколошко прихватљивих, традиционалних делатности (пољопривреде - на бази производње органске хране, туризма и др), и еколошко прихватљивих нових активности;
- функционално повезивање и интеграција долињске и брдско-планинске привреде; континуирано очување и развој културног идентитета локалног становништва;
- очување и заштита водних ресурса, пољопривредног и шумског земљишта и коришћење обновљивих извора енергије;
- мултифункционално коришћење земљишта које омогућава вишеструке ефекте и користи: миниакумулације за водоснабдевање, енергију, против поплавне уставе, рекреацију, против-пожарна заштита, вештачки снег; шуме за енергију, едукацију, рекреацију; пољопривреда и туризам и др;

Предвиђен је **модел концентрисане децентрализације** развоја у простору, усклађен са принципима одрживог развоја подручја, којим ће се у одређеним пунктовима концентрисати нуклеуси производних и услужних делатности и јавно-социјална инфраструктура, као најпогоднији модел за рационализацију и организацију мреже насеља у условима дисперзне насељености и континуиране депопулације руралног подручја. То подразумева развој активности и услуга/сервиса, не само у општинском центру, већ и у микроразвојним нуклеусима - центрима у мрежи насеља. Овај вид дисперзије заснива се на повећаној доступности коју обезбеђује, у првом реду, квалитетнија локална путна мрежа. Концентрисан развој појединих функција и активности у Лајковцу и у осталим центрима у мрежи насеља подразумева повећање густина настањености и контролу изградње и коришћења простора, ради заштите природних и створених ресурса и вредности у простору.

Услуге и централне активности треба концентрисати у општинском центру – Лајковац и центрима заједнице насеља. У намени површина није потребно вршити веће промене, већ само њихово адекватно коришћење, што подразумева рационално коришћење

земљишта и интензивније коришћење пољопривредног земљишта уз адекватну структуру производње, примену одговарајућих технологија, размештај привредних капацитета у сеоским центрима и изградњу објеката у оквиру грађевинског подручја.

Планска поставка јесте развој мреже насеља општине заснован на моделу **заједнице насеља** формираних по принципима територијалног и функционалног умрежавања.

Предвиђена је следећа **хијерархија центара** у мрежи насеља општине Лајковац:

- I ранг – центар Општине (Општински центар - Лајковац),
- II ранг – центри заједнице насеља (Јабучје, Боговађа и Словац)
- III ранг – насеља са специфичним функцијама (Ћелије, Боговађа, М.Црков, Рубибреза, Бајевац),
- IV ранг – насеља која нестају (Мали Борак и Скобаљ)
- IV ранг- остала насеља (примарна села).

Општински центар је Лајковац, са својим непосредним гравитационим подручјем које обухвата насеље Село Лајковац.

Центри заједнице насеља представљају матичне центре за насеља, која се на њих непосредно наслањају. Они су нуклеуси, око којих се формирају основне заједнице насеља. Они треба да омогуће остваривање принципа “концентрисане децентрализације”, односно груписање становништва.

Насеља са специфичним функцијама

Специфичност ових насеља је у једној или више развојно планираних функција, односно потенцијалних капацитета за развој специфичне понуде. Та специфичност се огледа преваходно у туристичким капацитетима и понудама, планираним привредним капацитетима, инфраструктурним објектима и природним посебностима.

Насеља која нестају због ширења копова Колубарског басена су Мали Борак и Скобаљ.

Остала насеља представљају гравитациона подручја централних места. Појединачно, она немају капацитет који би их повукао напред, *али збирно, због њихове велике просторности*, они су велики потенцијал који се мора активирати у циљу властитог опстанка. Једини прави начин је њихово груписање око центара којима гравитирају и у којима морају имати задовољене све своје основне потребе.

Хијерархија мреже центара планирана је на основу традиционалних веза између насеља, као и размештаја појединих функција. Затим на основу просторне дистрибуције самих насеља са циљем да се равномерним распоредом центара другог ранга обезбеди покривеност што веће површине и броја становника услугама и садржајима центра. Развој центара у мрежи насеља и њихова хијерархија, засниваће се на следећим и функционално - просторним везама:

Табела 6: Гравитациона подручја централних места

Функција централног места	ГРАВИТАЦИОНО ПОДРУЧЈЕ
1. Општински центар Лајковац (ОЦ)	Сва насеља
2. Центар заједнице насеља (ЦЗН)	
Јабучје	Мали Борак и Скобаљ
Словац	Степање, Маркова црква, Ратковац
Боговађа	Доњи Лајковац
3. Насеља са специфичним функцијама (НСФ)	
Ћелије	
Боговађа	Доњи Лајковац
Маркова Црква	Придворица, Стрмово, Ратковац
Рубибреза	
Бајевац	Степање, Непричава

4.	Насеља која нестају Мали Борак и Скобаљ
5.	Остала насеља (примарна села) Придворица, Стрмово, Ратковац, Доњи Лајковац, Врачевић, Степање, Пепељевац, Село Лајковац

Територијална организација основног образовања, као и распоред других јавних садржаја, су један од показатеља просторне организације и међусобне усмерености насеља. Постојећа путна мрежа којом су међусобно повезана насеља, као и планиране локалне везе произашле из потребе међусобног повезивања, такође су значајне смернице за организовање мреже насеља. Постојећи централитет насеља и њихов степен урбанитета, као и могућности настављања започетих процеса су били један од опредељујућих фактора за планирану мрежу насеља и централних места.

○ **Планиране величине насеља и распоред становништва**

У оквиру општине Лајковац постоји 9 насеља са малим бројем становника (до 500 становника) и 3 са бројем становника преко 1000 становника. У три насеља је дошло до пораста броја становника, између посматране две пописне године. У градском насељу Лајковац је дошло до пораста броја становника услед бројних друштвено-економских разлога (исељавање становништва услед ширења копова и др.)

Сеоска насеља општине Лајковац, у којима је број становника испод 500 становника (а њих је 9), немају демографски потенцијал и тиме могућност да се осамостале у функционалном смислу, осим Словаца који ће, због свог доброг саобраћајног положаја, постати центар заједнице насеља.

Посматрањем демографских обележја и на основу извршене процене броја становника општине Лајковац могу се издвојити следеће категорије насеља, која одражавају различите демографске прилике:

- „врло повољне“ демографске услове има само градско насеље општине Лајковац, а то је град Лајковац (варош);
- „повољне“ демографске услове има: Боговађа, Јабучје, Лајковац (село) и Ћелије;
- „задовољавајуће“ демографске услове имају: Врачевић, Непричава, Пепељевац, Рубрибреза, Бајевац;
- „неповољне“ демографске прилике имају: Доњи Лајковац, Степање, Стрмово, Словац и Ратковац;
- „незадовољавајуће“ демографске услове има: Маркова Црква.

Са становишта одрживог развоја и настојања локалне самоуправе и шире заједнице, ниједно насеље се не може оценити као „врло неповољно“ или са непоправљивим демографским приликама, које би водиле његовом скором нестајању. И најмања насеља у Општини Лајковац, попут Маркове Цркве, још увек нису у фази демографског пропадања, иако преовлађују негативни демографски процеси и појаве. Јачина негативних утицаја се још увек не може оценити као непоправљива.

Резултати пројекције становништва у свим варијантама показују да ће се наставити процес депопулације становништва општине Лајковац, па је основни циљ демографског развоја у планском периоду - успоравање депопулације становништва кроз спречавање одласка становништва, пре свега у друге окружне и републичке центре и у центре иностраних држава, а то ће се остварити кроз могућност запошљавања и повећања стандарда житеља овог подручја.

Основне препреке бржег развоја општине Лајковац са демографског становишта, су интензивна миграциона кретања и негативан наталитет, односно негативан природни прираштај, на основу чега се укупан број становника константно смањује. Процент незапослених се стално повећава, а старосна структура становништва све више има

карактер регресивног, односно старијег типа становништва (низак удео младог становништва), будући да се смањује фертилни (недовољан обим рађања) и омладински контингент становништва, а што све укупно доводи до осиромашења становништва, а што значајно утиче на демографске токове на овом простору, те је основно ограничење за развој насеља општине Лајковац, његова депопулација и старење становништва, што узрокује бројне негативне последице и утицаје на промене демографских структура (образовна, економска) и формирање функционалних контингената становништва.

План коришћења и изградње мреже насеља

Полазећи од остварених малих густина насељености изграђеног земљишта на руралном подручју и његовог нерационалног коришћења, опредељење је да се што је могуће више ограничи ширење изградње на нове површине и да се користе унутрашње резерве изграђеног земљишта, у првом реду ради заштите пољопривредног и шумског земљишта и коридора јавних путева.

У центрима са специфичним функцијама (Ћелије, М.Црква, Рубибреза) на руралном подручју општине предвиђено је проширење грађевинског подручја највише до 5% од постојеће површине изграђеног земљишта, а оптимално 2%. У осталим насељима се не предвиђа ширење грађевинског подручја. Уколико се појави већи број захтева за изградњу, може се одобрити проширење грађевинског подручја највише до 2% од постојеће површине изграђеног земљишта.

Проширење грађевинског земљишта у складу са одредбама Просторног плана утврдиће се одговарајућим урбанистичким планом за центар општине Лајковац.

У селима која припадају разбијеном и полуразбијеном типу (Јабучје, Бајевац..) основе за очување и развој одређеног броја села ће се заснивати на следећем полазиштима:

- усмеравање развоја по моделу заједница сеоских насеља са центрима заједнице села и повезивање села на функционалној основи,
- дефинисање посебних програма и пројеката, заснованих на критеријуму економско-еколошке оправданости (коришћење и очување природних ресурса, заштита и презентација природног и културног наслеђа, туризам, мали индустријски погони, занатство, рекреација, пољопривреда и сл),
- реконструкција и доградња локалне путне мреже и комуналне инфраструктуре заједница насеља, приоритетно центара заједнице села,
- (ре)организација мобилних јавних служби, приоритетно из домена социјалне заштите и организација специфичних облика превоза (за децу до школе, за старе,...)
- поштовање регионалних и предеоних специфичности при обнови, грађењу и уређењу села у циљу очувања и неговања идентитета.

Основне промене у мрежи насеља обухвата следеће:

- заокруживање функција центра општине (ту се мисли и на његову функцију центра заједнице насеља),
- подизање стандарда у осталим насељима-селима,
- развијање привредне и пољопривредне производње,
- даљи развој насеља са израженом туристичком и рекреативном функцијом (Боговађа,...).

Планирана функционална мрежа насеља има 5 хијерархијска нивоа: главни општински центар, центре заједнице насеља, насеља са специфичним функцијама, насеља која нестају и сеоска насеља.

Поједине јавне функције у овим насељима, број становника и одређени развојни потенцијали одређују ранг насеља. Поред тога, основу развоја насеља ће чинити развој прерађивачких капацитета, сервиса и услуга везаних за привредну и пољопривредну производњу. Контролом коришћења земљишта неопходно је очувати квалитет пољопривредног земљишта и животне средине. Акцентат у пољопривредној

производњи је стварање услова за производњу здраве хране и органске пољопривреде, као и развој сточарства. У функцији привредног развоја пожељно је обезбедити: погоне за прераду сировина овог подручја, као и друге службе везане за модеран рад сточарства – ветеринарска испостава, саветодавна служба и других основних служби везаних за функционисање малих предузећа, у области прераде пољопривредних производа.

Формирањем центара насеља оснажиће се и развити мала и средња предузећа, чији су индикатори повећање броја новоформираних предузећа и повећање броја запослених.

Организација и управљање мрежом насеља и јавних служби

• Општински центар Лајковац

Лајковац ће се развијати као општински центар са вишим квалитетом урбаних функција. Поред развоја секундарног сектора, јачаће функције Лајковац као центра услужних делатности, здравства, културе, информатике, и других терцијарних и кварталних делатности. Уже гравитационо подручје су насеља која директно гравитирају Лајковцу: Лајковац село, Јабучје, Непричава, Рубибреза, Пепељевац, Ћелије. Шире гравитационо подручје је цела општина, односно сва остала насеља преко Центра заједнице насеља.

За општински центар ће се ПГР-е преиспитати постојећи капацитети јавних служби и у складу са будућим потребама планирати нови капацитети или садржаји.

Главни општински центар треба да обезбеди широку и разноврсну понуду видова становања, јавних служби, услуга и производње, висок ниво комуналне опремљености и пријатну животну средину. Носиоц основног образовања су две матичне основне школе (ОШ "Миле Дубљевић" и ОШ "Димитрије Туцовић"), а средњег: СШ "17 септембар". Дечију заштиту обезбеђују дечији вртићи, а социјалну заштиту центар за социјални рад. Здравствену заштиту пружа Дом здравља. Носилац културног развоја је културни центар. Треба ширити мрежу спортских и рекреационих центара као и мрежу уређених зелених површина; паркови, скверови, парк шуме и сл., који би били у функцији становништву и разноврсности туристичке понуде. Услуге треба да прате становање у оквиру мешовитих намена. Нагласак треба да буде на туристичким услугама и радним зонама за мале и средње производне погоне, у модуларном систему.

• Центри заједнице насеља

Центри заједнице насеља представљају матичне центре за насеља, која се на њих непосредно наслањају. Они су нуклеуси, око којих се формирају основне заједнице насеља. Они треба да омогуће остваривање принципа "концентрисане децентрализације", односно груписање становништва.

Центри заједнице насеља ће обезбедити квалитетне животне услове за задржавање становништва. У овим центрима ће се обезбедити развој и виши квалитет услуга и објеката јавних служби које ће опслуживати становништво гравитирајућих насеља.

Они обавезно треба да имају: становање са услугама и пансионским смештајем за туристе и радну зону за мале и средње производне погоне, здравствену станицу, апотеку, осморазредну основну школу, предшколску установу, пијацу, ветеринарску амбуланту и пољопривредну апотеку.

Као пожељни и виши ниво опреме, у складу са друштвеном и приватном иницијативом, економски оправданом, могу да садрже и: насељски парк, културне садржаје, спортско-рекреативни центар са теренима за фудбал и мале спортове, базеном и друге садржаје за задовољавање заједничких и туристичких потреба.

У функцији привредног развоја пожељно је обезбедити: сервисне станице за одржавање механизације и погона за прераду сировина овог подручја, као и друге службе везане за модеран рад сточарства – ветеринарска испостава, саветодавна служба и других основних служби везаних за функционисање малих и средњих

предузећа, у области индустријске прераде пољопривредних и шумских производа-сировине као и развоја туризма.

Јабучје је највеће насеље по површини у општини и друго по величини (после Лајковца) по броју становника. Јабучју гравитирају села Мали Борак и Скобаљ. Јабучје има једну осмогодишњу школу, једну четворогодишњу и трећу у изградњи као и обданиште. Зракасто се шири на све стране тако да има пуно засеока (Шилњаковац, Виш, Старо Село, Шеринка, Гај, Доњи Крај, Горњи Крај). У селу ради амбуланта, ветеринарска станица, пошта.

Словац се налази у западном делу општине. Због свог доброг положаја, на државном путу I реда М4 за Ваљево, има могућност да постане секундарни центар. Село има амбуланту.

Боговађа се налази у јужном делу општине и представља туристичку дестинацију (манастир Боговађа, Одмаралиште Црвеног крста). Село има осмогодишњу основну школу, амбуланту, пошту.

- **Насеље са специфичном функцијом**

Специфичност ових насеља је у једној или више развојно планираних функција, односно потенцијалних капацитета за развој специфичне понуде. Та специфичност се огледа преваходно у туристичким капацитетима и понудама, планираним привредним капацитетима, инфраструктурним објектима и природним посебностима.

У ову групу насеља спадају **Ћелије, Боговађа, Маркова Црква, Рубибреза, Бајевац.**

Насеља са специфичним функцијама, морају у знатној мери да буду уређена на савременијим основама него што је то данас. Овде се не мисли само на адекватну комуналну опремљеност и инфраструктуру (савремени водовод и канализација, телефонска мрежа, асфалтиране улице и сл.) и на постојање јавних функција, већ и на адекватно уређење и одржавање објеката и слободних неизграђених површина. Контролом коришћења грађевинског земљишта, као и контролом заштите животне средине, природних и културних вредности подстицати очување и стварање аутентичних амбијенталних целина, културолошких вредности и туристичко рекреативних понуда.

Основне функције су туризам, мала привреда и пољопривреда. Контролом коришћења земљишта неопходно је очувати квалитет пољопривредног земљишта и животне средине. Акцент у пољопривредној производњи је на сточарству, са стварањем услова за производњу здраве хране и органске пољопривреде.

Туристичку понуду треба изградити практично од нуле (ово се односи на сва насеља у општини у којима се појави интерес за развој туризма). Сеоски, рекреативни и рурални туризам, са приоритетима на инфраструктурном опремању су правци развоја. Повезивањем насеља општине која имају туристичких садржаја и комплементарних активности треба да понуди јединственост и атрактивност целе општине.

Насеље Боговађа није само локалног већ и ширег значаја.

- **Насеља која нестају**

Због ширења Копова Колубарског басена два насеља ће нестати, њихово становништво ће се иселити. То су Мали Борак и Скобаљ. Расељавање становништва је већ почело. Тренутно у Малом Борку живи око десетак породица, школа је угашена, гробље је премештено (делом у Лајковац делом у Јабучје).

У Скобаљу још увек ради школа и гробље функционише. Становништво више гравитира ка Лајковцу него Јабучју.

- **Остала насеља (примарна села)**

Остала насеља имаће, претежно, мешовиту намену, која подразумева: становање са услугама, туристичким смештајем и малим производним погонима у домаћој радиности, коју би могли садржајно да прате и: амбуланта, апотека, библиотека, просторије за културу, забаву и рекреацију а по могућству, и

истурена одељења четвороразредне основне школе у насељима са преко 400 становника или за два до три суседна насеља, на екстремним позицијама, са мање од 300 становника. И овде се акценат ставља на пољопривредну производњу и на сточарство са могућношћу производње здраве хране и органске пољопривреде.

Остала насеља Придворица, Стрмово, Ратковац, Доњи Лајковац, Врачевић, Степање, Пепељевац, Село Лајковац гравитираће директно ка општинском центру Лајковцу. Шире гравитационо подручје Лајковца су насеља која гравитирају секундарним центрима као и сами центри.

Насеља поред унапређења постојећих, развијаће јавне службе у домену задовољавања потреба локалног становништва и корисника туристичко-рекреативних садржаја. Поједине јавне функције у овим насељима, број становника и одређени развојни потенцијали одређиваће ранг насеља.

3.3. МРЕЖА ЈАВНИХ СЛУЖБИ

Принципи на којима се организују јавне услуге су једнака приступачност за све грађане и разумни услови доступности. За повећање просторне доступности и квалитета јавних услуга од пресудног значаја је успостављање минималних стандарда квалитета услуга, разноврснија понуда услуга, рационалније коришћење и одржавање објеката и повезивање јавног и приватног сектора.

Опремљеност централних места и осталих насеља јавним службама и другим заједничким потребама треба да буде у складу са њиховом функцијом, величином обухвата и бројем становника који ће им гравитирати.

Јавне службе ће бити организоване у центрима насеља и треба да обезбеде виши квалитет услуга које ће опслуживати становништво гравитирајућих насеља. Приоритет има развој дечјег васпитања и социјалне заштите, виши квалитет услуга и опремање објеката основног образовања, примарне здравствене заштите, месне канцеларије са деташираним службама општинске управе, поштанских услуга, пољопривредних служби и сервиса и спортско-рекреативних активности и садржаја.

Табела 7. Опремљеност центара општине		
	I ниво: Центар Општине	II ниво: Центри заједнице насеља
Финансијске институције	банкарске, развојне (фонд за развој), извозно-увозне, саобраћајне, велетрговинске, туристичке и сл.	-
Организације	агенције за МСП, консалтинг, финансијски, привредни, менаџерски, урбанистички и др.	-
Образовање	средња школа, основна школа	основна школа
Здравство	Дом здравља, амбуланта, апотека, пољопривредна апотека, ветеринарска станица	амбуланта, апотека, пољопривредна апотека, ветеринарска амбуланта,
Социјална заштита	центар за социјални рад, центар за стара лица, боравак за децу ометену у развоју	центар за стара лица
Предшколске установе	јаслице, обданиште, предшколско	обданиште, јаслице, предшколско
саобраћај	квалитетна улична мрежа	боља саобраћајна повезаност са окружењем
Водовод	организован систем водоснабдевања	углавном организован систем водоснабдевања
Канализација	(сепаратни систем), (кишна), фекална, водопрпусне септ. јаме, постројења за пречиш. воде	(фекална), водопрпусне септичке јаме
Телекомуникације	фиксна телефонија, мобилна телефонија, интернет, радио и ТВ	фиксна и мобилна телефонија, интернет...
Електрична енергија	Квалитетно снабдевање електричном струјом	Квалитетно снабдевање електричном струјом

Напомена: () опционо, у зависности од интереса и могућности

Стратегија организације и управљањем мрежом насеља и јавних служби заснива се на успостављању територијалне организације у чијој основи лежи потреба ефикасније комуникације локалне самоуправе и грађана и на њиховом интересном организовању и успостављању развојне хијерархије мреже насеља на локалном нивоу. У том смислу дају се одређене препоруке у погледу опремљености за прва два ранга насеља (финансијским установама, организацијама, јавним службама, комуналном инфраструктурном предузећу и др), што представља приоритетну фазу у развоју насеља, како би се створили услови за постепену обнову становништва, најпре у центрима.

Овим просторним планом утврђују се смернице за развој и организацију мреже услуга и објеката јавних служби, и то за:

1. Дечје васпитање и образовање

▪ Предшколско васпитање

- већа доступност и могућност за равноправније коришћење услуга предшколског васпитања и образовања обезбеђује се за обухват од најмање 30% деце узраста до 6 година, уз увођење специјализованих програма и мобилних екипа дечјих вртића (из општинског центра);
- организовање обавезног припремног предшколског програма за децу узраста 5,5-6,5 година обезбеђује се проширењем мреже постојећих предшколских група новим групама при матичним осморазредним школама и појединим четвороразредним школама у насељима у којима се исказе потреба за њиховим формирањем, ради постизања обухвата од 100% контингента деце тог узраста;

Повећање капацитета објеката дечије заштите оствариће се ширењем постојеће мреже јавних објеката и у приватним објектима, уз одговарајућу здравствену, хигијенску и педагошку супервизију.

▪ Основно образовање

Постојећа мрежа основних матичних и подручних школа задовољава потребе у планском периоду. Постојеће осмогодишње школе задржавају своје капацитете. Потреба за поширењем мреже основних школа се не може очекивати због лоше демографије. Рационализација мреже и програми реконструкције и обнове објеката четворогодишњих школа засниваће се на демографским променама и обухвату 100% школообавезног контингента деце, доступности, квалитету и опремљености објеката.

Школа у Скобаљу ће бити затворена (због проширења копова Колубарског басена), деца из ових школа ће ићи у школу у Јабучју и у Лајковац.

Словац као будући центар заједнице насеља нема основну школу.

Неопходно је боље организовати превоз ученика из села у којима нема осмогодишњих школа. Превоз мора бити организован школски, не може се користити јавни превоз за децу узраста испод 15 година. Главни саобраћајни приступи школама морају имати тротоаре, барем са једне стране коловоза и морају да буду означени саобраћајном сигнализацијом.

У свим школама потребно је повећати ниво комуналне опремљености. Такође све слободне површине уредити за наставу у природи. Спортска игралишта и сале опремити неопходном опремом.

▪ Средње образовање

Постојећа мрежа објеката средњег образовања задовољава будуће потребе подручја Просторног плана. Повећање избора и постојећих капацитета средњошколског образовања подразумева постепену трансформацију школског система и повећање гравитационог подручја школа.

Одређене планске смернице у овој области су:

- опремљеност школа потребним садржајима (специјалне наставне просторије, библиотеке, трпезарије и ресторани, спортски терени и остале пратеће услуге);
 - побољшан квалитет наставе и понуда адекватног и модерног знања и вештина;
 - потреба за набавком рачунара новије генерације са јачим перформансама како не би застарели у блиском року и тако били исплативији,
 - уређење школских дворишта и реновирање спортских терена
 - организовање ђачког интерната при школи;
 - увођење приватних средњих школа специфичних профила и знања;
- Развој средњошколских установа у јавном и приватном сектору, и њима комплементарних спортско-рекреативних и услужних садржаја усмераваће се и стимулисати на подручју Лајковца.

2. Здравствену заштиту

Организација објеката примарне здравствене заштите ће се заснивати на Дому здравља у Лајковцу, са основним специјалистичким одељењима, и здравственим станицама и амбулантама у центрима у мрежи насеља.

Планско опредељење је виши квалитет примарне здравствене заштите и обезбеђење уједначеног приступа за све становнике, како би се смањиле неједнакости између корисника из урбаног и сеоских насеља. Обезбеђивање веће доступности услуга примарне здравствене заштите становништву на руралном подручју подразумева прилагођавање рада здравствених служби потребама локалне средине.

Предвиђено је организовање комбинованих мобилних здравствених и апотекарских служби које ће, периодично и по позиву, пружати услуге примарне и специјалистичке здравствене заштите становништву руралног подручја. Приоритет има развој специјализованих мобилних медицинских екипа за заштиту мајке и детета, школске популације и старих лица.

Значајно ће се вршити активно укључивање приватног сектора, посебно у развијенијим сеоским насељима у којима није организовано пружање услуга јавног сектора.

Предвиђена је реконструкција појединих и опремање савременом медицинском опремом свих станица и амбуланти. Виши квалитет услуга здравствених станица обезбедиће сталне, а здравствених амбуланти повремене услуге лекара опште праксе и стоматологије и пружање лабораторијских и апотекарских услуга. Врсте услуга и интензитет опслуживања корисника прилагођаваће се и проширивати према потребама и здравственом стању становника.

Оскудна опрема, мањак простора и вишак нездравственог кадра, утичу на неефикасност Дома здравља.

Потребе које треба задовољити ради успешнијег функционисања Дома здравља:

- Интензивирати рад Саветовалишта за младе, труднице и рад развојног саветовалишта
- Проширити службу кућног лечења и неге и на сеоска подручја
- Обезбедити свакодневни рад лекара у сеоским амбулантама
- Обезбедити адекватне просторије, опрему и возила за хитну помоћ, кућно лечење
- Појачати возни парк
- Увести информациони систем

3. Социјалну заштиту

Планско опредељење је обезбеђивање доступности услуга социјалне заштите становницима руралног подручја Општине, у првом реду најосетљивијим циљним групама - деци без родитељског старања и старим лицима. У складу с тим опредељењем, Центар за социјални рад у Лајковцу ће организовати пружање услуга социјалне заштите у свим насељима општине.

Потребе за различитим облицима заштите старих лица, нарочито у сеоским насељима, повећаваће се с повећањем удела старачких (самачких и двочланих) домаћинстава,

која ће све теже решавати свакодневне текуће проблеме (снабдевање, здравствена заштита и друге врсте услуга). У том смислу неопходно је повезивање институција примарне здравствене заштите (дом здравља) са институцијама социјалне заштите (центар за социјални рад) и развој мултидисциплинарног тимског рада, ради задовољавања потреба за различитим облицима заштите старих.

Локална самоуправа, у сарадњи са приватним сектором, понудиће модалитете смештаја, заштите и бриге пензионерима и старим лицима, које ће бити економски исплативе и одрживе. Развијаће различите модалитете смештаја, заштите и бриге о пензионерима и старим лицима, као што су:

- заједнице становања старих људи и модификовани типови домова за старе;
- организовано пресељење старих домаћинстава (уз сагласност истих) из мало приступачних планинских заселака у центре заједнице насеља или насеља са појединим функцијама, у објекте за живот старачких домаћинстава са малом окућницом, чиме би се они приближили одговарајућим услугама јавних служби и остварили квалитетнији живот;
- форме доживотног издржавања уз контролу и супервизију надлежних служби и специјализованих организација; и
- мобилне екипе које би радиле на непрофитној основи у тзв. отвореном смештају.

Повећањем стопе запослености смањиће се социјални притисак који представља ограничавајући елемент развоја.

У оквиру Центара месних заједница организовати заједнице становања за старе које би пружале услуге помоћи старима у кући, смештај старих у хранитељске породице. Поред старих као најугроженије категорије представљају и млади којима је потребно организовати психосоцијалне радионице, саветовалишта за децу и младе, за проблематичне категорије, за брак и породицу. Ставља се акценат на превенцију насиља у породици кроз едукативне и креативне радионице.

4. Управу и администрацију

Планско опредељење је интензивнији развој административно-управних послова и јавни сервис за грађане, проширењем врсте услуга и повећањем квалитета кадровске и техничке опремљености и доступности постојеће мреже месних канцеларија.

Остваривање тог опредељења обезбедиће се пружањем:

- стручне помоћи грађанима при обраћању општинској управи, обављању послова са појединим органима управе, издавања уверења, аката и других потребних докумената (нпр. прибављање потребних услова и дозвола за изградњу објеката);
- организовањем повременог рада службе катастра непокретности, грађевинске, комуналне, санитарне и других инспекција и др.

5. Културу

У развоју културних делатности приоритетним се сматра употпуњавање мреже библиотеке, уређење објеката сеоских домова културе, сала за приредбе и одговарајућих простора у школама за ову намену, као и боља организација културних и јавних манифестација.

Будући да библиотеке припадају основним културним садржајима, потребно је развијати огранке библиотеке у сеоским насељима, или заједничке библиотеке за два-три мања насеља. Потребно је предвидети простор за библиотеке у свим школским објектима, остављајући могућност да, према просторним могућностима, представљају део библиотекарске мреже за све групе корисника.

Потребно је очување, унапређење и промоција свих постојећих културних вредности и заштићених објеката градитељске и друге вредности.

У сеоским насељима неопходна је реконструкција и налажење начина за адекватно одржавање домова културе, имајући у виду њихов значај за подстицање друштвеног живота на руралном подручју. Неопходан је развој нових програма и повећање њихове доступности корисницима, организовањем различитих секција, клубова и радионица (фолклорне секције, клубови младих, аматерска позоришта и сл).

Објекте културе и културне делатности функционално и садржајно повезати са туристичким и спортско – рекреативним активностима.

Локална самоуправа ће обезбедити подршку јавног и приватног сектора програмима локалних културних друштава и група и њиховом укључивању у еко и етно туристичку понуду подручја.

6. Спорту и рекреацији

Проблеми са којима се суочава спорт у општини су бројни, а неки од њих се тренутно решавају. У току је велика општинска инвестиција – формирање спортско-рекреативног центра, односно изградња хале спортова и отворених пливачких базена у близини стадиона. Сви спортски објекти ће се налазити у близини основне и средње школе, тако да ће бити у функцији наставе физичког васпитања.

У мрежи спортско-рекреативних објеката повећаће се квалитет опремљености постојећих објеката (свлачионице с мокрим чвором, трибине, зеленило и др.) и спортских терена и проширити обухват мреже на сва насеља на руралном подручју општине, за задовољење потреба локалног становништва и ради укључивања појединих насеља у туристичку понуду Општине. Обезбедиће се подршка јавног и приватног сектора развоју и организовању нових спортско-рекреативних садржаја у оквиру туристичке понуде.

У сеоским насељима планира се употпуњавање постојећих садржаја, који се могу комбиновати са игралиштима за основне школе. На нивоу насеља планира се најмање 1,5 m² по становнику за отворене спортске терене и физкултурна сала за сваку 8-разредну основну школу. У оквиру школских комплекса резервисаће се простор за фазну изградњу спортских садржаја, укључујући и најмање заступљене садржаје (као што су мали пливачки базени, тенис игралишта и сл.), или растерећење садржаја које дели више различитих група корисника (на пример, коришћење исте површине од стране вртића и основне школе или за туристе ван школског времена).

Спорт и рекреација су један од услова за подизање физичке и духовне кондиције, па је с тим у вези неопходна њихова просторна и садржинска организација. Нови програми рекреације представљају активни допринос обогаћивању туристичке понуде.

Нови програми рекреације представљају активни допринос обогаћивању туристичке понуде. То би конкретно били:

- програм организованих рекреативних шетњи, који би повезивао места која су географски интересантна и културно и историјски значајна
- едукативни програми о спорту
- програми за одмор и припрему спортиста и спортских екипа
- програм школе у природи, са могућношћу упознавања богатства флоре и фауне
- програм аеробне гимнастике, народних игара...

Река Колубара која пролази кроз цело подручје општине са њеним притокама, омогућава бављење *спортским риболовом*.

Постоји и План детаљне регулације „Спортско рекреативног центра на реци Колубари“ у границама ПГР Лајковац.

7.Верске објекте

Мрежа верских објеката прилагођава се захтевима становништва.

На територији општине Лајковац постоје цркве у Степању, Јабучју, Марковој Цркви и Скобаљу а у Ћелијама и Боговађи су два манастира.

4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ПРИВРЕДНИ ДЕЛАТНОСТИ

• Дугорочна развојно-производна оријентација

Суштина развојне оријентације односи се на процесе трансформације власничких односа и посебно система доношења одлука. У том погледу, посебно је значајно у тој трансформацији јачање приватног сектора као носиоца иницијативе и предузетништва. Стварање погодних услова привређивања оријентисаних на јачање тржишта утицаће на ефикасније и рационалније активирање и коришћење развојних природних, људских и створених ресурса са којима планско подручје располаже.

Разлике међу деловима подручја са своје стране утицаће на конкретније утврђивање њихових развојно-производних оријентација. Наиме, поред развојних сличности међу њима постоје и разлике у погледу расположивости али и могућности коришћења развојних, посебно људских потенцијала.

С обзиром на природне и привредне ресурсе, потенцијале, конкурентске предности и традицију, локална предузећа општине Лајковац, се морају ослонити на даљи развој и искоришћење доступних природних добара, уз решавање власништва и заинтересованости потенцијалних инвеститора за позитивно пословање фирми. Ово би свакако значило свођење броја запослених на реалан ниво, како би ова предузећа ушла у позитивну зону пословања, али и налажења нових власника, који ће бити заинтересовани за производњу са профитом и обнављање старих и налажење нових тржишта за пласман својих производа ових фирми, уз могуће дељење ових компанија и приватизацију само потенцијалних погона, уколико се покаже да би ово могло бити решење. Кључна је даља успешна сарадња општинских фирми у домену заједничког наступа на тржишту и продаје финалних производа, као и проактивно праћење светских трендова дизајна и пласмана, уз појачани акценат на истраживање и освајање нових тржишта.

Изузетно је битан детаљ развој сектора малих и средњих предузећа, у циљу стварања динамичније привредне климе и решавања проблема запошљавања локалног становништва. У измењеним условима пословања, након великих проблема, неповољног привредног окружења и започетог процеса реформи у Републици и региону, развој пословног предузетништва мора добити нове димензије као главни покретач привредног развоја општине Лајковац и генератор нових радних места. Мала и средња предузећа ће се развијати и кроз сарадњу са страним и домаћим инвеститорима – са великим предузећима у Општини, ближем окружењу и Републици. Заједно са развојем сектора малих и средњих предузећа, посебну пажњу требало би поклонити и развоју микро-бизниса и тзв. Породичних фирми (укључујући занатске, трговинске и друге радње, задруге, туризам и сл.), као основним карикама у привредном ланцу и делу сектора развоја предузећа и предузетничких радњи.

• Грађевинско земљиште и земљишна политика

Развој и уређење грађевинског земљишта је део политике развоја градова и насеља, а које треба да представља део укупне развојне политике земље, региона и општина. Како развој у целини представља политику мобилизације приватних и јавних ресурса у циљу општег привредног развоја, тако и развој грађевинског земљишта као репродуктивна активност треба да представља основну компоненту развоја локалних самоуправа.

Општина Лајковац и појединачна насеља треба да предузму активности које представљају логику њихове реализације:

- извршити ажурирање катастра,
- убрзати процедуру издавања одобрења за изградњу и сагласности,
- дефинисати површине јавних и осталих намена,
- евидентирати све облике бесправне изградње,

- евидентирати муниципалну (општинску) имовину,
- регистровати појавне облике увећане вредности грађевинског земљишта и његово приватно присвајање као незарађене дохотке,
- трагати за механизмима успостављања партнерства јавног и приватног сектора,
- спречавати претварање пољопривредног у грађевинско земљиште, посебно у заштитним појасевима инфраструктурних коридора,
- заштитити вредне пределе и културна добра,
- заштитити животну средину.

● **Компаративне предности, трендови и правци развоја општине Лајковац**

Анализом предности, недостатака, шанси и претњи и ономе што стварност показује, постоји неколико значајних компараивних предности, које одређују и будуће правце развоја општине Лајковац:

- природни ресурси – резерве угља на површинском копу „Тамнава-Западно поље;
- резерве кречњака на отвореним и истраженим експлоатационим пољима – локалитет Непричава, где постоје две техничко-технолошке целине: површински коп „Непричава“ и погон за производњу хидратисаног креча, каменоломи: Остреш и Јеринин град, лежиште кварцног шљунка и песка „Боговађа“ у Боговађи и „Палеж“ у Пепељевцу;
- пољопривредно земљиште високе класе бонитета;
- повољан географски положај са магистралним и регионалним саобраћајницама које пролазе кроз територију Општине и друге капиталне инфраструктурне системе (Ибарска магистрала, железничка пруга Београд-Бар, Будући аутопут Београд- Јужни Јадран, планирани гасовод и др.);
- напуштени производни, складишни и други капацитети предузећа у стечају, који се реконструкцијом могу релативно лако оспособити за нове пословне програме, погоне МСП и сл.;
- активирања постојећих производних погона и инфраструктурно опремање нове индустријске зоне, посебно у погледу смештаја МСП, промовисања нових привредних садржаја;
- близина и доступност београдског тржишта за пласман пољопривредних и индустријских производа и
- природне, саобраћајне и просторне погодности за развој ексклузивних рекреативно-спортских и туристичких садржаја.

● **Размештај индустрије општине Лајковац**

Основна концепција просторног размештаја индустрије (утврђивање зона привредних намена) општине Лајковац јесте:

- рационалније и ефикасније прихватљиво коришћење грађевинског земљишта у постојећим индустријским зонама и локалитетима, нарочито у општинском центру и његовој рубној зони;
- децентрализација привредног развоја формирањем нових зона/локалитета задовољавајуће уређености/опремљености техничком инфраструктуром (од минималне до потпуне опремљености) за смештај малих и средњих предузећа, у складу са локационо-развојним потенцијалом простора, ограничењима расположивих ресурса воде и интересима локалне заједнице и
- повећање саобраћајне и комуникацијске доступности постојећих и планираних локација, не само у општинском центру, већ и у другим насељима општине, обезбеђењем квалитетних веза са мрежом државних путева.

Одлуком СО Лајковац од 11. јула 2005. године усвојен је план детаљне регулације „Индустријска зона Лајковац“ за мала и средња предузећа на површини од 104,5 хектара. Индустријска зона обухвата, кататарске парцеле Лајковац и Јабучје и налази се у непосредној близини Ибарске магистрале, на 65 километру од Београда. Подручје Индустријске зоне се са севера граничи пругом Београд-Бар, западну границу представља будући коридор пруге Београд-Бар, јужна граница је планирана

обилазница пута М-4 (Београд-Ваљево), док источна граница иде од будуће раскрснице пута М-4 и обилазнице каналом од пруге Београд-Бар.

• Индустијски центри општине Лајковац

Индустрија заузима значајно место у привреди општине Лајковац и настојаће се, у будућем периоду, да се иста још више развија, јер основу запослености, остваривања друштвеног производа и националног дохотка чини индустрија, којој ће се и у будућем развоју Општине дати приоритет и то улагањем у постојеће капацитете и отварањем малих и средњих предузећа и предузетничких радњи, која ће се базирати на постојећој индустрији.

У просторној структури општине Лајковац, издвојили би се следећи индустријски центри:

- индустријски центар – Лајковац (варош),
- мали индустријски центри – насеља са 50-100 запослених у индустрији и
- врло мали индустријски центри – насеља са мање од 50 запослених у индустрији.

Полазећи од опредељења за развој малих и средњих предузећа на подручју општине Лајковац, могу се предвидети мањи индустријски комплекси и локалитети и њихово, евентуално повезивање дуж важних путева и пруге, без формирања већих, континуалних индустријских зона.

Близина околних туристичких и градских центара, код којих је значајна концентрација и пролазност становништва – Ваљево, Дивчибаре и Рајац, подразумева могућност пролазности и кроз општину Лајковац, што значи и потенцијал за његов економско-привредни раст и развој.

Привреду Лајковац карактерише зависност и међусобна повезаност са ЕП Србије (РБ Колубара-најмоћнија карика у Електропривреди Србије). Носиоци привредне активности на територији општине Лајковац су: ЕПС РБ „Колубара“ – Тамнава Западно поље и Погон Елмонт („Колубара метал“), у којима је запослено 52,4% од укупног броја запослених на подручју Општине.

Валоризација природних ресурса, модернизација постојећих и комплетирање новоизграђених капацитета, нови производни програми, више фазе прераде, потпуније коришћење капацитета и радне снаге, уз уважавање закона и потреба тржишта и техничко-технолошког процеса, очување животне средине, основна су полазишта развоја индустрије општине Лајковац.

Табела 8. Народни доходак у привреди и индустрији Колубарског округа и општине Лајковац (у хиљ. дин.)

Округ/општина	Привреда (укупно)	Индустрија	
		у хиљ.	%
Колубарски округ	9435557	1897900	20,11
Општина Лајковац	795174	227475	28,61

Општина Лајковац од укупног народног дохотка у привреди остварује 28,61 % из индустријске производње, што је више у односу на учешће индустрије у остваривању народног дохотка читаве привреде Колубарског округа (20,11%). Учесће оствареног народног дохотка индустрије општине Лајковац у оствареном народном дохотку индустрије Колубарског округа је 11,99 %.

Посебан значај и важност има индустријска зона, коју локална самоуправа нуди заинтересованим инвеститорима. Индустријска зона површине 104,5 ха има основни развојни потенцијал у повољном локацијском положају, због близине коридора Ибарске магистрале, магистралног пута М-22 и железничке станице Лајковац (пруга Београд-Бар). Индустријска зона је само мањим делом активирана, али је атрактивна за смештај разноврсних привредних активности, уз потребу додатног уређења земљишта

и опремања комуналном инфраструктуром и превентивним мерама заштите околног подручја.

Планира се фабрика креча и каменог агрегата, мајдан камена и кварцног песка и развој производног занатства (прерада метала, пластике и амбалаже). Индустијски капацитети се планирају у Лајковцу, Ћелијама и Словцу (због доброг саобраћајног положаја и веза, водоснабдевања и одвођења отпадних вода).

Текуће и будуће инвестиције општине Лајковац

Одрживи развој општине Лајковац пројектован је инвестирањем у социо-економски статус општине. За реализацију инвестиционог циклуса , на глобалном нивоу треба обезбедити проток у периоду 2012-2016. године најмање 60 милиона ЕУР финансијског капитала.

Актуелно стање развојних потенцијала говори о умереном интензитету активности развоја. Стање привреде у Лајковцу говори о немерљивом развојном статусу. Осим „Виндије“ и њених планова у развоју привредних активности, констатује се негативан тренд развоја кроз чињеницу да је заустављен рад или се већ годинама не обавља привредна активност на локацијама предузећа Инка, Нодел, Ламадо, Инвест-импорт, затим проблеми са радом Димитрија Туцовића, као и низа мањих привредних субјеката. У неким привредним субјектима какав је нпр. Обнова, активност је равна хибернацији. Оцена тржишта капитала говори да је на дуги рок приступ значајним финансијским средствима на јединственом економском простору Републике Србије првенствено омогућен довођењем инвеститора (развојних инвеститора) у локалну заједницу.

Инвестиције у развојне пројекте општине Лајковац за период 2012-2016.године:

1. Завршетак започетих инвестиционих радова на објектима јавне и комуналне инфраструктуре (основне школе, стадион, спортска хала, обданиште, главни колектор отпадних вода и веза са њим, локалних и некатегорисаних путева, водоводне и канализационе мреже са третманом отпадних вода за преостала насеља у општини).
2. Изградња обилазнице регионалног пута М-4 око Лајковца и измештање саобраћаја из центра града.
3. Санација постојеће индустријске зоне и економских локација на којима се очекује наставак привредних активности ван територије индустријске зоне.
4. Инфраструктурно опремање Индустријске зоне 2 Непричава на потезу будуће петље ауто-пута Београд-Јужни Јадран.
5. Изградња и опремање спортско-рекреативног центра водених спортова.
6. Истражни радови на верификацији геотермалних водних потенцијала и балансирање подземних вода
7. Изградња енергане на биогаз.
8. Увођење чистије производње и повећање енергетске и сировинске ефикасности
9. Пројекат топлификације Лајковца.
10. Пројекат гасификације индустријских зона и насељеног места Лајковац.
11. Агро-бизнис центар.
12. Изградња и уређење парковских и рекреативних површина.
13. Инфраструктурно опремање локација за будуће расељавање становника из зоне копа Тамнава-Западно поље и нове димензије културе становања мештана Општине.
14. Туристичка зелена мапа Лајковца.
15. Реализација аграрне стратегије општине Лајковац.
16. Изградња и опремање старачког дома .
17. Изградња едукационог центра ИТ технологија интернатског типа.
18. Занављање ловних ревира.
19. Одрживи развој локалне кадровске структуре.

20. Пројекат санације дивљих депонија

21. Пројекат инжењерско-геолошке рејонизације терена око површинских копова

Извори финансирања су: ЕПС, РБ „Колубара“, Државни инвестициони фондови и приступни фондови ЕУ и приватни капитал – Развојни инвеститори.

Текући и будући развојни пројекти РБ „Колубара“ „Тамнава- Западно поље“

На територији општине Лајковац кључна инвестиција је развој копа Тамнава Западно поље (лигнитског басена). Површински коп „Тамнава-Западно поље“ још није постигао своју коначну величину и конфигурацију. Откривка се откопава и одлаже, а угаљ се ископава и транспортује за термоелектрану „Никола Тесла“ у Обреновцу (на овом пољу се произведе око 10 милиона тона угља годишње, што је око трећине производње РБ „Колубара“).

Развојни пројекти РБ „Колубара“ у наредним годинама су отварање три нова површинска копа, који ће бити заменски капацитети за поље „Д“, те је неопходно реализовати планирани годишњи ниво инвестиција од 150 милиона ЕУРА у модерну опрему, да би се остварила производња угља од око 30 милиона тона годишње. У наредних 6 година планиране инвестиције су 1,5 милијарди ЕУРА. Захваљујући смањењу трошкова и рационализацији пословања „Колубара“ повећава инвестиционе капацитете за 20% годишње.

На основу студије „Хитан инвестициони програм у рударству“, коју је 2003. године израдила Европска агенција за развој са немачком консултантском кућом ДМТ, донета је одлука да у оквиру стратегије развоја површинских копова „Колубаре“ буде набављен још један систем за откривање јаловине на „Тамнава-Западном пољу“. Овим БТО (багер-транспортер-одлагач) системом биће достигнут пројектовани капацитет копа (12 милиона кубика јаловине годишње), који је ослонац „Колубарине“ производње и који ће донекле решити дефицит у снабдевању термоенергетских капацитета (ово ће бити највећи угљенокоп у Европи). Пројекат је вредан 77 милиона ЕУРА и припада најновијој генерацији рударске механизације у површинској експлоатацији лигнита (отпочео је 2005. године). Годишњи пројектовани капацитет овог јаловинског система је 12 милиона кубика откривке, а сачињен је од пет пакета (роторни багер, систем трачних транспортера, одлагач, опрема за напајање система електричном енергијом, расподелне станице за међуслојну јаловину).

Укључивањем у рад БТО система добија се могућност да се откопавање откривке на овом угљенокопу повећа са 17 на 24 милиона кубика јаловине годишње, а уместо 9 милиона тона угља, биће достигнут пројектовани капацитет од 12 милиона тона годишње.

5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ТУРИЗМА

Лајковац има, пре свега, предуслове за развој транзитног туризма.

Основни проблем је то што је Лајковац до сада био потпуно непозната туристичка дестинација на ширем тржишту; непостојање смештајних капацитета, тако да је то сегмент на који би требало најпре обратити пажњу. Средства ће се потраживати од Републике, али и анимирати локално становништво барем за сегмент сеоског и еко туризма.

С једне стране, имајући у виду да се привреда јако споро опоравља у читавој земљи, туризам је изузетна шанса да се тај развој убрза и задржи миграторне процесе свих малих места у Србији, па и у Лајковцу. Улагања су знатно мања него у покретање привреде, а повраћај уложених средстава је много бржи, али и задржавање одлива/миграције младих, школованих снага који су главни покретач развоја.

С друге стране, мора се имати у виду да савремени туриста купује комплетан доживљај, а не само историјске ископине, пејзаж или слично. Да би мисија представљања Лајковца као туристичке дестинације кроз одговарајућу квалитетну улугу и производ била остварена, мора се подупрети следећим:

- посвећеношћу свих грађана општине у општој визији и мисији,
- квалитетом и професионализмом у свим активностима које се предузму,
- активном сарадњом са свим “продавцима” туристичких производа,
- континуираним усавршавањем знања и способности свих опредељених за пословање у туризму општине,
- обједињеношћу свих заинтересованих страна у Општини.

Из свега наведеног, закључак је да ће Лајковац, у првој фази развоја, ставити акценат на два производа и то:

- **Транзитни и сеоски туризам;**

у другој фази, због средстава потребних за улагања:

- **Пословни и спортско-рекреативни туризам.**

Ради побољшања постојећег стања туризма потребно је искористити постојеће шансе, а смањити постојеће слабости, следећим активностима:

- увести олакшице (у смислу ослобађања од такси, ефикаснијег добијања потребних докумената, подршка и лобирање у добијању подстицајних средстава из републичких фондова и сл.) за градњу или реконструкцију смештајних објеката у околним селима, уз водотокове, у аутентичним амбијентима, у функцији туризма.
- путеве у општини, фазно у складу са финансијским могућностима, реконструисати и опремити туристичком инфраструктуром (обележавање, одморишта, паркинзи, инфо пунктови, смештајно-угоститељски објекти и сл.);
- додатно обележити туристичким и саобраћајним путоказима пут према Лајковцу и локалним туристичким дестинацијама.
- омогућити афирмацију верског туризма са специфичном понудом смештајних капацитета и промоцијом традиционалних вредности Лајковца.
- изградити неколико мањих смештајних објеката, како за ловце, тако и потенцијалне туристе,
- радити на одржавању доброг стања ловишта, броја дивљачи и објеката од значаја за ловце- чеке.
- омогућити ископавање и реконструкцију великог броја делимично испитаних археолошких налазишта

Транзитни туризам

Идеалан положај у односу на све врсте саобраћајница које пролазе кроз овај део Србије ка другим земљама (ЦГ, БИХ) су приоритет који ће се искористити у туристичке сврхе.

Комплементарно са изградњом саобраћајнице изузетне важности, Београд–Јужни Јадран, као и саобраћајне петље са магистралним путем М-4, мора се водити рачуна и о осталим саобраћајницама унутар општине. Оне ће повезати важне туристичке локалне дестинације, али и дестинације у окружењу (Бања Врујци, Дивчибаре и сл.), јер сама варош Лајковац реално нема довољно туристичких ресурса да на дужи период задржи потенцијалног туристу који тражи испуњење захтева високог туризма. Оно на шта ће се ставити акценат су: археолошка налазишта на преко 14 локација, споменици народне архитектуре (типа Јелића воденица), меморијални природни споменици („Боговађа“, „ Врапче брдо „- који ће бити на само 6-7 km од аутопута), изузетно велики број непокретних културних добара (скоро 20), као и колубарско-шумадијски пејзажи у комбинацији са отвореношћу и срдечношћу српског сељака (овде

ће се искористити традиција нашег народа у смислу презентације обичаја, гастрономије и народног стваралаштва). На одмориштима типа О-2 су већ планирани многобројни туристички садржаји који подразумевају санитарно-хигијенски чвор, телефон, кафе и ресторан, продавнице и сл., али и смештајне објекте/ мотел до 50 лежаја и камп простор.

Започеће се са реализацијом ГП који подразумева развој и изградњу смештајних капацитета, као и пропратних садржаја на одмориштима типа О-2. Направиће се план термина и договорити предавачи који ће спровести општу туристичку едукацију становништва (не само оног које је заинтересовано за бављење туризмом). Законска регулатива која тангира туризам и не само туризам ће почети да се примењује. Почеће израда и примена програма и пројеката који ће унапредити туризам лајковачког региона.

Рурални туризам

Близина копова РБ „Колубара“ је до сада онемогућавала развој сеоског туризма. Природно-амбијенталне предиспозиције за развој овог туристичког производа су повољне. Истраживања у туризму говоре да овај производ доживљава прави бум у Европи. Овде се мора нагласити да тзв. нове, неистражене дестинације имају предност у односу на већ афирмисане. У општини Лајковац овај вид туризма нема традицију и не постоји. Сеоска насеља се углавном баве пољопривредом, тако да ће развој сеоског туризма допринети да газдинства имају додатни приход од издавања смештајних капацитета, али и продаје пољопривредних производа. Евидентан, горући проблем је неадекватна инфраструктура и недостатак пијаће воде.

Најпре ће ТО Лајковца припремити и спровести анкету на територији читаве општине из које ће се добити подаци о заинтересованости за бављење сеоским туризмом. Следећи корак је организација едукативних предавања о овом производу и на крају посете једном сеоском домаћинству које има вишегодишње искуство у бављењу овим видом туризма. Задатак локалне самоуправе је да различитим бонификацијама мотивише становнике сеоских насеља у општини. Укључивањем РТВ „Пруга“ тј. медија ће се постићи додатна мотивација (базирати се, на почетку, на сеоска домаћинства која се такмиче у избору за најбоље уређено газдинство).

Етно села треба организовати у типичној локалној форми појединачних објеката, поштујући традиционалну аутохтону архитектуру и специфичности локалне типологије. Село треба да буде и одговарајуће урбанистички уређено, са планским подизањем појединачних објеката и уређењем урбане средине, тргова, путева, и сл. Величине села димензионисати на максимум 50 туриста, смештених у појединачне објекте, при чему величина појединачног објекта не треба да иступа из архитектонског узорка. Код уређења етно села од суштинског значаја је надовезивање на начине живота у прошлости, односно од убедљивости имитирања тог живота. Део сеоског становништва, треба активно да буде укључено у функционисање етно села. Етно села се могу организовати на целој територији општине где постоје услови за њихово формирање и заинтересовани грађани.

Спортско- рекреативних туризма

У разматрање су узете, пре свега, природне карактеристике које изузетно погодују развоју овог туристичког производа. Спортски објекти који се тренутно граде и они који су у плану изградње, ће лајковачки рејон учинити изузетно интересантним за масовну рекреацију туриста, али и за припреме спортских екипа.

Доступност ће допринети већем интересовању рекреативаца и спортиста за ову дестинацију. Завршетком радова на спортско-рекреативним објектима ће се повећати туристички промет у општини. Спортске екипе које већ традиционално постижу приметне резултате ће бити један од промотера свог краја. Поред традиционалних спортова, требало би размишљати и о неким новим, као што су ауто и мото рели (искористити копове Колубаре, уколико је то могуће). Повезаће се стазама заштићена

културно-историјска и природна добра чиме ће се боравак рекреативаца учинити интересантнијим.

Ово се, пре свега односи на манастир Боговађа (због историјског значаја везаног за договоре о подизању I српског устанка; Хаџи Рувимов конак и лековита чесма ће се посебно промовисати), цркву Св. Николе у Степању (због икона високе уметничке вредности и филигрантског крста који је уметничко дело) и спомен-костурницу Ћелије (због колубарске битке).

Пословни туризам

Организација семинара, пословних састанака, програма образовања и тренинга је савремени тренд у свету. Близина дестинације Београду, свих видова саобраћајне доступности је предност коју Лајковац има.

Изградња одговарајућих смештајних капацитета биће приоритет у изради акционих планова. Овај вид туризма не подлеже сезоналности, што даје за право тврдити да је потребна изградња специјализованих објеката. Они не морају бити великог капацитета јер су престале потребе организације масовног конгресног туризма, већ савремени трендови захтевају мање групе које, сходно томе, подразумевају и мање смештајне јединице. Оне морају технички бити савремено опремљене. Интензиван развој МСП-а и близина РБ „Колубара“ чине лајковачко подручје погодним.

Неопходна је квалитативна изградња и опремање смештајних капацитета (одмаралишта, домаћинства и викендица), ради њиховог реструктурирања и категоризације према следећим смерницама за:

- домаћинства у општинском центру - реализација мањих хотела, породичних пансиона и луксузних вила уклопљених у пејзаж и зеленило, и/или подизање квалитета постојећих изграђених структура;
- викендице - ограничавање изградње ван грађевинских подручја, усмеравање градње у насеља у руралном залеђу, као и стављање одређеног броја викендица у функцију туризма;
- одмаралишта - комерцијално хотелијерство;
- домаћинства у руралном залеђу - ревитализација у нове туристичке структуре и изградња нових смештајних капацитета у оквиру аутентичних туристичких села заснованих на традицији локалних кућа, уз обезбеђење добре комуникације са Лајковцем, односно припадајућем центру заједнице насеља.

Идустиријски туризам

Као могући правац развоја туризма на територији општине Лајковац је и индустријски туризам. Обиласци површинских копова, објеката од значаја за развој рударства, старих технологија (жичаре, парне локомотиве и ковачнице) показале су се атрактивним за туристе.

Занимљиво је видети велике површине после завршене експлоатације, кад се обавља рекултивација. Наиме држава је дужна да у законском року, после завршене експлоатације, врати земљиште у првобитно стање, тачније да се изврши пошумљавање, али се у великој мери претварају и у пољупривредне површине, вештачка језера. На територији Лазаревца рекултивисане површине су ловишта, риболовна подручја и пољупривредне

6. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА И ПОВЕЗИВАЊЕ СА РЕГИОНАЛНИМ ИНФРАСТРУКТУРНИМ МРЕЖАМА

6.1 САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

Планирани саобраћај

Планска решења из домена путне и железничке инфраструктуре заснивају се на основу усвојених планских решења из планова вишег реда кроз детаљнију разраду истих и утврђених посебних потреба локалне самоуправе потврђених овим планом као стеатешким и развојним документом.

Од новопланираних капацитета од капиталног, државног, значаја је планирана изградња (усвојен је коридор) будућег аутопута Београд-Јужни Јадран (Е-763) са програмом веза (петља Лајковац), планирана изградња обилазнице на државном путу I реда М-4 око Лајковаца и планирана изградња другог, левог, колосека на прузи (Београд) Ресник-Врбница са реконструкцијом службених места за двоколосечну пругу. Планира се и изградња инфраструктурног коридора у коме ће се сместити ново корито реке Колубаре, деоница пруге Ресник-Пожега-Врбница и деоница државног пута I реда М-22.

Планира се, такође, изградња општинских путева како би се употпунила и обогатила путна мрежа и успоставили директни и алтернативни путни правци између насеља општине Лајковац али и веза са основном државном путном мрежом.

Железнички саобраћај

Планира се ревитализација и модернизација свих железничких капацитета и објеката на прузи (Београд) Ресник-Врбница (граница Црне Горе). Радови на отвореној прузи подразумевају скуп активности у циљу повећања брзине (до 160 km/h), нивоа услуга и безбедности саобраћаја на постојећем колосеку (замена колосечне решетке и колосечног застора, радови на доњем строју и објектима доњег строја са прилагођавањем техничко-експлоатационих елемената уздужног и попречног профила захтевима повећања брзине возова и увођењем савремених средстава транспорта (интермодални транспорт), радови на телекомуникационим и сигнално-сигурносним уређајима). У склопу ревитализације и модернизације колосека на прузи планира се и изградња другог колосека од Ресника до Ваљева тј. претварање једноколосечне у двоколосечну пругу. Модернизација станичних постројења подразумева реконструкцију станичних колосека и опремање колосека за саобраћај возова на двоколосечној прузи. Реконструкција станица даље подразумева реконструкцију и осталих станичних постројења и објеката као и самог станичног трга на начин да се уклопи у урбано и архитектонско окружење. Станица се мора опремити уређајима и опремом за манипулацију средствима интермодалног транспорта.

Планира се изградња денивелисаних укрштаја са новопланираним аутопутем, новопланираном обилазницом и насељском саобраћајницом у насељу Лајковац (укупно 3). У насељу Лајковац потребно је изградити и два денивелисана преласка преко колосека за пешаке у централној зони на крајевима станичног платоа.

Железница задржава право коришћења на свом земљишту на које је уписана као корисник што подразумева и коридоре бивших пруга које се могу обновити у складу са потребама и након утврђивања оправданости.

Једном деоницом територијом општине Лајковац пружа се и инфраструктурни коридор у коме је планирано смештање деонице двоколосечне пруге Ресник-Врбница због напредовања радова на Пољу Д и Јужном пољу између станица Степојевац и Лазаревац у укупној дужини на територији општине од око 3,5 km што са постојећом пругом чини око 16,9 km планиране двоколосечне пруге.

Друмски саобраћај

Државни путеви I реда

Мрежу државних путева I реда чине новопланирани аутопут Београд-Јужни Јадран (Е-763), пут М-4 (граница БиХ) Малии Зворник-Ваљево-Лајковац-Лазаревац-Топола-

Марковац-Свилајнац-Бор-Алапин (М-25) и пут М-22 Нови Бановци-Београд-Ћелије-Прељина-Краљево-Нови Пазар-Рибарићи (граница ЦГ)

Новопланирани аутопут Београд-Јужни Јадран, деонице Уб-Лајковац-Доњи Бањани у дужини од око 17,2 km, заступљен планираним коридором пренетим из пројектне документације (на нивоу идејног пројекта). На терену се изводе радови на експропријацији и уређењу земљишта тако да ће се коначно путно земљиште издвојити на основу пројекта изведеног стања и пројекта геодетског обележавања.

На коридору аутопута кроз територију општине Лајковац планира се петља на денивелисаном укрштају са државним путем I реда М-4 којом се остварује веза општине са аутопутским коридором. На свом коридору аутопут пресеца корито реке Колубаре, коју премошћује мостовском конструкцијом, и више државних и општинских путева са којима се укршта преко надвожњака.

Од функционалних садржаја аутопута, на територији општине а у оквиру земљишног појаса петље Лајковац, планира се база за одржавање Лајковац и објекти споредног наплатног места за путарину.

Од пратећих садржаја за потребе корисника аутопута планира се обострано одмориште типа О-2 у km 55+200.

На путу М-4 планира се изградња обилазнице око Лајковца у дужини око 7,3 km у простору између насеља Лајковац и регулисаног тока реке Колубаре са прикључцима на пут М-4 у (оквирно) km 626+123 и 634+519. Са обилазнице се остварује прикључак на планирани аутопут Е-763 преко петље Лајковац. На осталим деловима трасе пут се планира за рехабилитацију коловоза и објеката доњег строја. Укупна дужина овог пута на територији општине је око 21,2 km.

Пут М-22 (популарно Ибарска магистрала) задржава се у постојећем коридори са неопходним радовима на рехабилитацији коловоза и објеката доњег строја осим деоница која се смешта у планирани инфраструктурни коридор у дужини од око 3,5 km на територији општине тако да је укупна дужина пута око 7,3 km.

Сви радови се одвијају према плановима и динамици надлежног предузећа које управља државним путевима. Укупна дужина државних путева I реда на територији општине Лајковац са постојећим и планираним саобраћајницама износи око 45,7 km што је повећање у односу на постојеће стање за око 28,0 km (око 2,5 пута).

Државни путеви II реда

Мрежу државних путева II реда чине путеви: Р-101 Забрежје (река Сава)-Обреновац-Уб-Словац (М-4), Р-101а Стублине (Обреновац)-Лајковац (у прекиду), Р-205 Жупањац-Боговађа-Мионица-Дивчибаре-Саставци (Пожега), Р-205б Љиг-Брајковац (Мионица) и Р-271 Лајковац-Боговађа-Љиг-Горњи Милановац. Не планирају се нови путеви. Потребна је рехабилитација коловоза и објеката на путу Р-101 и Р-205 дужине деоница на територији општине Лајковац је 8,3 km односно 7,0 km. Пут Р-205б захтева редовно одржавање на деоници од границе општине са Мионицом до пута Р-271 а у наставку је потребна реконструкција. Укупна дужина овог пута је око 5,5 km.

Пут Р-101а има специфичан статус јер је у прекиду на делу од Бргула до Јабучја - прекопан радовима на површинском копу Тамнава-Источно поље. На деоници од Лајковца до Јабучја потребна је рехабилитација коловоза. Пут се у наставку може прикључити на планирани измештени коридор пута М-22 а тачан положај прикључка биће решен техничком документацијом новопланираног инфраструктурног коридора (дужина пута је око 8,2 km. Пут се према Просторном плану подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена планира за прекатегоризацију у општински пут. До такве одлуке, коју доноси надлежно министарство за послове саобраћаја, задржава статус државног пута.

Пут Р-271 потребно је реконструисати на целој дужини од око 11,6 km придржавајући се постојећег коридора.

Укупна дужина државних путева II реда на територији општине Лајковац је око 40,6 km што је приближно на постојећем нивоу.

Општински путеви

Општински путеви ОП-1 (3,4 km), ОП-2 (4,7 km), ОП-6 (11,0 km), ОП-7 (3,6 km), ОП-8 (3,9 km), ОП-9 (1,7 km), ОП-10 (4,3 km), ОП-11 (3,0 km), ОП-12 (3,0 km), ОП-13 (2,1 km), ОП-14 (3,7 km), ОП-15 (3,3 km), ОП-16 (2,0 km), ОП-17 (2,5 km), ОП-21 (5,3 km), ОП-22 (1,7 km) и ОП-23 (0,6 km) захтевају редовно одржавање са захватима местимично, на краћим деоницама, на нивоу инвестиционог одржавања. Укупна дужина ових путева је око 59,8 km.

На следећим општинским путевима потребно довршити започете послове на изградњи савременог коловоза од асфалта: ОП-7 (0,6 km), ОП-12 (1,0 km), ОП-13 (0,1 km), ОП-14 (0,2 km), ОП-18 (1,0 km), ОП-19 (0,5 km), ОП-21 (5,3 km), ОП-22 (1,7 km), ОП-23 (0,6 km) у укупној дужини од 11,0 km.

Општински путеви на којима је потребно изградити савремен коловоз од асфалта на целој дужини су ОП-4 (4,6 km), ОП-24 (3,8 km), ОП-25 (4,6 km), ОП-26 (2,6 km), ОП-27 (2,4 km), ОП-33 (2,9 km), ОП-35 (2,6 km), ОП-38 (2,7 km), ОП-39 (2,0 km), ОП-40 (1,8 km), ОП-41 (1,8 km), ОП-42 (1,3 km), ОП-43 (1,1 km) у укупној дужини од 34,2 km.

Путеви које је потребно реконструисати по постојећој траси, или изградити на новим трасама и изградити савремен коловоз од асфалта су (новопланирани општински путеви)

- ОП-28 Доњи Лајковац (Р-217)-Кеџића Крај дужине 2,7 km
- ОП-29 Карашице (Р-217)-Врановац-пут ОП28 дужине 2,2 km
- ОП-30 Степање (ОП-12)-Степање (ОП-11) дужине 1,6 km
- ОП-31 Непричава (ОП-19)-Мишковићи- Убски пут (Р101) дужине 2,3 km
- ОП-32 Лајковац Село (ОП-3)-Рубибреза-Непричава (ОП-19) дужине 4,3 km
- ОП-34 Јабучје(ОП-35)-Руклада (ОП-3) дужине 4,9 km
- ОП-36 Јабучје Доњи Крај-Јабучје Виш по ободу копа „Тамнава-Западно поље“ који повезује све прекинуте путне правце рударским радовима, дужине 4,1 km
- ОП-37 Степање (Камењак, ОП-39)-Лозница (општина Ваљево) дужине 3,6 km

Укупна дужина новопланираних путева је 25,7 km.

Општинске путеве ОП-3 (8,9 km), ОП-5 (7,4 km) и ОП-20 (3,5 km са продужењем трасе ка суседној општини Лазаревац и државном путу I реда М-22 на измештеној траси, потребно је реконструисати са елементима за државни пут II реда у укупној дужини од 19,8 km. Путеве би послужили као алтернативни правци државног пута II реда Р-101а.

Укупна дужина општинских путева, са новопланираним, је 150,5 km путева са савременим коловозом, што је увећање постојеће мреже за 23% или за 28,3 km.

Основну путну мрежу општине (државни и општински путеви) према планираним и постојећим капацитетима чини укупно 236,8 km путева, од чега је 17,2 km аутопут, 28,5 km осталих државних путева I реда, 40,6 km државних путева II реда и 150,5 km општинских путева што је увећање постојеће мреже за 29% што је неопходно да би се испунили планови на државном нивоу у области инфраструктуре али и како би се на општинском нивоу побољшала и заокружила повезаност насеља са општинским центром, државним путевима и међусобно.

Јавни превоз

За потребе јавног превоза задржавају се постојећи капацитети (железничке станице Лајковац и Словац и аутобуска станица Лајковац).

Потребно је све могуће мере како би се повећао број корисника услуга јавног превоза афирмације јавног превоза модернизацијом и подизањем нивоа услуга путницима. То ће се постићи како интервенцијама на самим објектима тако и на њиховим прилазима, у виду формирања станичних тргова или скверова са зеленим и паркинг површинама.

Стајалишта се такође морају уредити према техничким нормативима (посебно уз државне путеве) и опремити одговарајућим мобилијаром. Модернизација и подизање

нивоа услуга подразумева и набавку савремених превозних средстава која, поред других критеријума, задовољавају и критеријуме за превоз лица са посебним потребама.

Пешачки и бициклички саобраћај

За кретање пешака кроз насељена места морају се обезбедити посебно уређене површине уз коловоз јавних путева, у виду тротоара, а нарочито уз државне и општинске путеве, на прилазима школа, дечјим установама и другим објектима јавне намене.

За кретање бициклиста кроз насељено место издвајају се посебно уређене стазе уз коловоз јавних путева у зависности од саобраћајног оптерећења на путу и броја бициклиста. Бицикличке стазе се могу градити и ван насељеног места, такође уз јавни пут, по истом критеријуму.

За потребе љубитеље вожње бициклом који овим превозним средством предузимају и дужа путовања и туристичке туре могуће је да се трасира један правац на којем би се нашао манастир Боговађа и даље правац ка Мионици и Дивчибарама са прикључком на западни крак EUROVELO 6. За потребе бицикличке руте погодни су правци општинских путева али се могу искористити и погодни некатегорисани путеви. Локална самоуправа, односно орган самоуправе, мора се ангажовати да у сарадњи са суседним заинтересованим општинама изради студију трасе са интересантним локалитетима и да је уведе у туристичку понуду.

6.2. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

На основу опредељења из Водопривредне основе Републике Србије (Сл.гласник РС бр.11/2002) исказане су укупне потребе за водом за водоснабдевање становништва на територији општине Лајковац од 2.900.000 м³ воде и за индустријске потребе још 1.200.000 м³ воде, што чини 4.100.000 м³ воде.

Што се тиче изворишта водоснабдевања, то је за ближу перспективу до 2021. године као и за дугорочно опредељење планирано да се подручје општине Лајковац снабдева водом из следећих изворишта: подизање воде са свог подручја, као и коришћење регионалног система „Стубо-Рован“ акумулације на реци Јабланици, а преко доводног цевовода Ваљево – Лазаревац.

Према процењеним нормама потрошње воде, неопходно је да се на нивоу Водопривредне основе, резервишу водни ресурси и утврде смернице за будуће комплетно коришћење вода. Ради тога треба обезбедити изворишта водоснабдевања за градско становништво у количини од 600л/кор.дан. и за сеоско становништво у количини од 400л/кор. на дан, а за планирани број становника на крају планског периода до 2030. године, а на бази демографске анализе, имајући у виду пописе становништва у претходним периодима и демографске карактеристике за планирани раст броја потрошача.

- за градско становништво $q_{sr}/d=3.216 \times 600 / 86.400 = 22,33 \text{ l/sec}$
 $q_{\max}/dn = 22,33 \times 1,40 = 31,27 \text{ l/sec}$
- за сеоско становништво $q_{sr}/d=11.614 \times 400 / 86.400 = 53,77 \text{ l/sec}$
 $q_{\max}/dn = 53,77 \times 1,35 = 72,59 \text{ l/sec}$

Табела 9. Потрошња воде по насељима

насеље	Број становника		qsr/dn l/sec	Qmax/dn l/sec
	2002.год	2030.год.		
1. Бајевац	689	436	2,02	2,73
2. Боговађа	574	630	2,90	3,94
3. Врачевић	1019	774	3,58	4,84
4. Доњи Лајковац	494	343	1,59	2,14
5. Јабучје	3.250	3.088	13,41	18,10

6. Лајковац (варош) г.	3.443	3.477	22,33	31,27
7. Лајковац (село)	1.950	1.948	9,02	12,17
8. Мали Борак	489	0	1,86	2,51
9. Маркова Црква	110	70	0,32	0,43
10. Непричава	679	509	2,36	3,18
11. Пепељевац	733	600	2,78	3,75
12. Придворица	227	146	0,68	0,91
13. Ратковац	378	319	1,48	1,99
14. Рубрибреза	811	725	3,36	4,53
15. Скобаљ	241	0	0,56	0,75
16. Словац	307	270	1,25	1,69
17. Степање	486	338	1,56	2,11
18. Стрмово	358	320	1,48	2,00
19. Ћелије	824	837	3,88	5,23
УКУПНО	17.062	14.830	76,10-73,68	103,86-100,6

Резервоарски простори треба да обезбеде залиху од 40% максималне дневне потрошње воде, како би се покрио чековни максимум потрошње воде $Vr=0,40 \times 103,86 \times 86.400/1000 = 3.589 \text{ m}^3$ воде у свим градским и сеоским насељима, а за град Лајковац треба резервоарски простор $Vr=0,40 \times 31,27 \times 86.400/1000 = 1.081 \text{ m}^3$ воде, увећан за противпожарну резерву $Vr= 2 \times 3.600 \times 10,103,86 \times 86.400/1000 = 3.589 \text{ m}^3$ у свим градским и сеоским насељима, а за град Лајковац треба резервоарски простор $Vr= 0,40 \times 31,27 \times 86.400/1000 = 1.081 \text{ m}^3$ воде, увећан за противпожарну резерву $Vr= 2 \times 3.600 \times 10,0/1000 = 72 \text{ m}^3$, тј. најмање $Vr=1081+72 = 1.153 \text{ m}^3 \approx 1.200 \text{ m}^3$.

Секундарну мрежу у селима изградити као наставак општинског водоводног система, а преко локалних дистрибутивних резервоара. Према конфигурацији терена конзумно подручје сеоских водовода зонирати да радни притисци буду у границама од 2,0 до 6,0 бара, преко одговарајућих црпних станица.

На главном изворишту водоснабдевања у Непричави, као и на осталим извориштима водоснабдевања, која служе као допунско водоснабдевање становништва, треба у складу са одредбама „Правилника о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања“ (Сл.гласник РС бр.92/2008) успоставити и одржавати прописане зоне санитарне заштите.

Фекална канализација

Конфигурација терена у општини Лајковац, као и међусобна удаљеност појединих насеља условљавају да се прикупљање, одвођење и пречишћавање употребљене санитарне воде организује на следећи начин:

- градско насеље Лајковац, са суседним сеоским насељима Рубрибреза, Лајковац – село и Јабучје, своје отпадне воде усмеравају ка будућем централном постројењу за пречишћавање отпадних вода поред леве обале реке Колубаре у атару села Јабучје, а пречишћавање воде се упуштају у водоток реке Колубаре. За централно постројење за пречишћавање отпадних вода предлаже се технологија пречишћавања са активним муљем – тростепени биолошки систем који обухвата примарно, секундарно и терцијално пречишћавање, са процесом аеробне стабилизације муља са механичком дехидратацијом.
- За остала сеоска насеља, због свог раштарског међусобног положаја, предлаже се примена савремених „пакет уређаја“ код којих се све технолошке фазе одигравају у једној или више комора у склопу истог уређаја.
- Овакви уређаји су базирани на технологији примене активног муља или биомасе на фиксној површини. За удаљена сеоска домаћинства, где се не може из економских разлога, или конфигурацијских разлога, повезати за заједнички

уређај за пречишћавање отпадних вода, предлаже се примена савремених „мини пакет уређаја“ за једно или више домаћинстава. Алтернатива је изградња савремених, водонепропусних септичких јама са самоизливом у комбинацији са инфилтрационим каналом за прихват пречишћене воде.

Зависно од величине насеља планирана је изградња уређаја за пречишћавање следећих капацитета у ЕС:

1.ЦППОВ за Лајковац (варош)г. Рубрибреза, Лајковац (село) и Јабучје – капацитета.....	9.000 ES
2.ППОВ за Ћелије- капацитета	900 ES
3. ППОВ за Врачевић - капацитета	800 ES
4. ППОВ за Боговађа и Пепељевац –капацитета	600 ES
5. ППОВ за Непричава - капацитета	500 ES
6. ППОВ за Бајевац, Доњи Лајковац -капацитета	400 ES
7. ППОВ за Ратковац, Словац, Степање, Стрмово -капацитета по.....	300 ES
8. ППОВ за Придворица –капацитета.....	150 ES
9. ППОВ за Маркова Црква - капацитета	100 ES

Кишна канализација

Мрежа кишне канализације у Лајковцу реализована у дужини од преко 7km, али пошто не постоји уредан катастар подземних инсталација, вероватно је већи обим покривености кишном канализацијом у градском насељу Лајковац. У насељу Словац нису завршени потребни радови на изградњи мреже кишне канализације.

Треба решење одвођења површинских вода са саобраћајница и осталих уређених површина типизирати у погледу димензија и положаја сливника, одводних цеви и контролних шахтова, а на местима где се врши прање возила и где има остатака уља и масти неопходна је изградња адекватно димензионисаних стратегија за уља и масти пре увођења у реципијент.

Регулација водотокова

Река Колубара је главни водоток који, правцем југ – север, протиче кроз централни део Колубарског ливњског басена, односно преко лежишта угља и у коју се, у зони садашњих и будућих копова, са десне стране улива река Турија, (која протиче северним ободом експлоатационог подручја Басена), Пештан и Лукавица (и притока Очага), а са леве стране река Кладница и Враничина.

Квалитет воде реке Колубаре требало би да испуњава захтеве за II класу квалитета, међутим резултати мерења квалитета воде Колубаре у мрежи хидрометеоролошких станица на подручју Вреоца и у околини (профили Словац, Бели Брод и Дражевац), показали су да је њен квалитет испод захтеваног и углавном припада III класи. На свим профилима се повремено уочавају промене органолептичких особина. Вредности суспендованих материја често одговарају III или IV класи, док у периодима великих вода прелазе у ванкласно стање, уз истовремено смањење електропроводљивости. Процент засићења кисеоником и број коли клица повремено прелазе прописану класу. Повремено се појављују повишене концентрације живе, испарљивих фенола, шестовалентног хрома, сулфида, минералних уља и других штетних материја. Сапробиолошка испитивања показују да је водоток оптерећен умереним органским загађењем. Нарушавање прописане II класе догађа се због НБК колиформних и степена сапробности, повећаног садржаја Cd, Hg, Cu, Ni, минералних уља, амонијака и фенола.

Стање у области вода на овом подручју је најсложеније у читавој Србији. На то утиче више разлога.

Тај део слива Колубаре је једно од најмаловоднијих подручја Србије, са специфичним отицајима која се крећу око 2 L/s·km², који су око 2,8 два пута мањи од просека за

Србију. Игром природних околности, у тој маловодној зони сконцентрисани су велики потрошачи воде, тако да је све израженији несклад између расположивих водних ресурса и захтева за водом.

Водни режими Колубаре и њених притока су најнеравномернији у Србији. То се огледа у веома израженим поводњима, са брзим концентрацијама поплавних таласа, након којих наступају дуги периоди маловођа, када су угрожене не само водопривредне, већ и основне еколошке функције водотока. Због тога су за задовољење потреба за водом у будућности и за успостављање прихватљивих водних режима неопходна регулисања протока у акумулацијама у сливу. Кључан објекат - акумулација "Стуборовни" налази се у изградњи и она је од одлучујућег значаја, јер уређује водне режиме Колубаре.

Стање квалитета воде је критично због постојања великог броја концентрисаних загађивача. Један од највећих загађивача су производни капацитети у индустријском базену Вреоца. За разлику од других великих загађивача у Србији, који се налазе на великим рекама, објекти РЕИС-а своје отпадне воде испуштају у мале водотоке, што проблем заштите вода чини изузетно сложеним.

Измештање водотока (Колубаре, Пештана, Лукавице и Кладнице) биће извршено у етапама(у три фазе), у складу са развојем површинских копова. По дугорочном сценарију Водопривредне основе Србије (после 2020. године), формираће се коридор пловног канала од Лазаревца/Лајковца до Обреновца.

6.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

• ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКА

Преглед расположивих електроенергетских капацитета, недостаци истих који не обезбеђују потребну сигурност и квалитет напајања потрошача електричном енергијом, анализирани су концептом плана.

Овим планом утврђују се мере и задаци за отклањање недостатака, потребе за изградњом нових и реконструкцијом постојећих објеката, као и мере за рационализацију потрошње електричне енергије кроз повећање енергетске ефикасности.

Развој електроенергетске инфраструктуре мора бити сразмеран потребама за електричном енергијом и снагом и повећању поузданости и квалитета напајања потрошача електричном енергијом.

У том циљу планирање електродистрибутивне мреже треба вршити правовремено, сагласно одредбама техничке препоруке ЕД Србије бр.14а, и других прописа који се односе на ову врсту објеката.

За будуће потребе потрошача електричне енергије треба обезбедити недостајуће електроенергетске капацитете на свим напонским нивоима заступљеним на планском подручју.

Објекти 110kV

Не планира се изградња нити реконструкција високонапонских објеката 110kV у наредном планском периоду.

Објекти 35kV

Примарни извор електричне енергије за подручје Лајковца је ТС 35/10kV „Лајковац 1“ снаге 2x8MVA са далеководима 35kV из правца ТС 110/35kV „Очага“ , из правца ТС 35/10kV „Љиг“.

Планира се изградња нове ТС 35/10kV (у фази је изградње) „Лајковац 2“ снаге 2x8MVA са далеководима 35kV од ТС 110/35kV „Јабучје“ и из правца постојеће ТС 35/10kV „Лајковац 1“.

Изградњом нове ТС „Лајковац 2“ са прикључним 35kV далеководима задовољиће се потребе потрошача до краја планског периода.

У току је издавање техничких услова за предузеће „Виндија“ д.о.о. Лајковац у индустријској зони за изградњу нове ТС 35/10kV „Лајковац 3“ са реконструкцијом ДВ 35kV од ТС 110/35kV „Очага“.

У склопу издавања техничких услова за изградњу аутопута „Јужни Јадран“ деоница „Уб-Лајковац“ и „Лајковац – Љиг“ условљено је измештање ДВ 35kV од ТС 35/10kV „Лајковац 1“ до ТС 35/10kV „Љиг“.

Објекти 10kV

За будуће потребе потребно је изградити нове и реконструисати постојеће 10kV објекте дефинисане студијом развоја С.Н. мреже на подручју ЕД Лазаревац у периоду до 2020. године, према приоритетима ЕД Лазаревац и сагласно раније усвојеним документима и то:

- Просторног плана подручја експлоатације Колубарског лигнитског базена
- Плана генералне регулације насеља Вреоци којим се предвиђа проширење површинског копа поља „Д“ и отварање нових копова уз измештање великих инфраструктурних објеката у зони општине Лајковац и смештање у јединствени коридор који највећим делом пролази кроз КО „јабучје“ у Ко „Скобаљ“.
- Плана детаљне регулације „Заштита површинског копа Тамнава – Западно поље од великих вода са међуслива Кладнице укључујући и воде Дубоког потока.
- Предходна студија оправданости са генералним пројектом за изградњу доњег и горњег построја инфраструктурног коридора у централном делу колубарског базена.
- Потребе за електричном енергијом од стране привредних субјеката и других потрошача електричне енергије обезбеђиваће надлежна електродистрибуција кроз своје планове и уз поштовање решења из студије „Даљи развој ЕД мреже и избор средњег напона на подручју ЕД „Електросрбија Краљево“, „ЕД Лазаревац“ погон Лајковац .

Нисконапонска мрежа

Нисконапонска мрежа се мора sukcesивно реконструисати и градити нова на бетонским стубовима са одговарајућим пресеком проводника, чиме ће се отклонити слабе тачке у постојећем електроенергетском систему.

Значајан допринос решавању проблема недостатака електричне енергије, посебно у ванградском подручју, представља веће ангажовање О.И.Е, констатоване у овом плану – потенцијали и укључења истих у Е.Д. систему, на ниском и средњем напону а за објекте веће снаге и на високом 110kV напону.

Интеррегионалне и интрарегионалне функционалне везе и трансгранична сарадња

Имајући у виду гео положај општине Лајковац и неискоришћени термоенергетски потенцијал – угља басена Колубара електроенергетски сектор има посебан интерес за изградњу нове Т.Е. „Колубара Б“ као и обезбеђење потребних количина угља за постојеће Т.Е. у окружењу (Обреновац, Костолац). На планском подручју се налазе делови површинских копова угља Тамнава – Западно и источно поље али се у зони плана не предвиђа изградња нових производних Т.Е. капацитета .

Завршетком изградње ТЕ-ТО „Колубара Б“ у знатној мери ће се повећати потребе за коришћење угља који је необновљиви ресурс. Утолико већи значај има интензивније коришћење обновљивих извора енергије било да су у функцији директне производње електричне енергије или других врста (топлотна, геотермална, гас и сл.) које у одређеној мери замењују електричну енергију, констатованих у поглављу – потенцијали овога плана.

У наредном периоду са постојећих ТЕ капацитета очекује се активнија изградња електроенергетске инфраструктуре, сагласно студији перспективног развоја преносне мреже Србије до 2020. године као и плановима развоја преносног система, који сагласно Закону о енергетици ЕМС изграђује сваке године за наступајућу 5-годишњи период. Истима се између осталог предвиђа изградња нових и реконструкција постојећих ТС 110kV, 220kV и 400kV, изградња нових интерконективних веза 400kV са суседним системима и изградња прикључака 110kV за кориснике преносног система. Такође због ширења површинског копа поља „Д“ и отварања нових копова вршиће се измештања великих инфраструктурних објеката на територији општине Лајковац и смештање истих у јединствени инфраструктурни коридор који највећим делом пролази кроз подручје КО Јабучје и КО Скобаљ, општине Лајковац.

Носилац ових активности у домену коришћења ТЕ потенцијала је ЈП „ЕПС“ а у домену преноса електричне енергије ЈП „ЕМС“ самостално или у сарадњи са стратешким партнерима уз обавезу предузимања мера за заштиту природе и животне средине и неугрожавања осталих корисника простора на локацији изградње објеката.

• ГАСИФИКАЦИЈА

Основна намена гасовода је да се у индустријским центрима и насељима, зонама, колективног, индивидуалног, и сеоским насељима омогући безбедно и ефикасно снабдевање природним гасом као најквалитетнијим примарним елементом.

Енергетски потенцијал гасоводног система омогућава развој хемијске, прехранбене, машинске, фармацеутске, грађевинске, текстилне и других индустријских грана у његовом непосредном окружењу, изградње разводне мреже.

На подручјима пољопривредне производње ствара услове за интезивни развој пољопривреде у зимским условима.

На територији општине Лајковац не постоји изграђена дистрибутивна гасоводна мрежа, што истовремено представља, као ограничење у снабдевању потрошача јефтиним и еколошки чистом енергијом, тако и потенцијал за развој дистрибутивне мреже на територији целе општине и прикључење нових потрошача.

Основне стратешке одреднице при реализацији гасификације су:

- Поштовање предложене трасе гасовода из просторног плана Републике Србије (дефинисана је траса разводног магистралног гасовода РБ-05-06 Београд – Уб, Лајковац – Ваљево и одвајање за Лазаревац који делом своје трасе обухвата и општина Лајковац. Предложени правци имају транзитни и дистрибутивни карактер на овом простору рада у републици Србији.

- Развојним програм гасоводне мреже, стичу се услови да се планира гасификација целе Општине Лајковац.

- Обезбедити коридор за спровођење разводног гасовода радног притиска до 50 бара.

- Локација главномерегулационе станице Лајковац (ГМРС/МРС) за снижење притиска са 50 на 12 бара.

- Локације МРС за снижење притиска са 12 бара на 4 бара.

- Обезбеђење коридора за градски гасовод радног притиска до 12 бара

- Обезбеђење коридора дистрибутивне гасоводне мреже радног притиска до 4 бара.

- Пројекција потребних капацитета зависиће од броја становништва и развијености индустрије.

Локација(ГМРС/МРС) главномерегулационе станице Лајковац и мернорегулационе станице Лајковац где се врши редукција гаса са улазног притиска из магистралног гасовода од 50 бара на излазни 12 бара, за индустрију и са 12 бара улазног притиска на излазни притисак од 4 бара за дистрибутивни гасовод широке потрошње. Трасе разводних гасовода од 12 бара градиће се од челичног цевовода, за индустрију, а од полиетиленских за дистрибутивни гасовод од 4 бара за задовољење потреба широке потрошње.

Трасе планираних разводних гасовода на подручју Лајковца дефинисаће се аналитичким елементима при изради просторног плана посебне намене, мреже гасовода Србије која је иницирана и у поступку израде код Републичке Агенције за просторно планирање.

Развојним програмима и разрадом плана гасификације, предвиђено је увођење гаса у топлану Лајковац, у индустрију подручја територије општине Лајковац, широку потрошњу у зонама колективног индивидуалног становања, школама, вртићима, јавним објектима, локалног републичког значаја.

Шири циљеви развоја гасоводне мреже до гушћих зона и центара месних заједница.

Трасе гасовода водиће се подземно, зеленим и јавним површинама по техничким нормативима и важећим законима градње гасоводне мреже обезбеђеним коридорима за гасоводну мрежу.

Просторним планом не постоји јасно дефинисан обим развоја индустрије, самим тим и броја становника, те ће се и елементи гасификације ближе дефинисати израдом других планских докумената.

• **ТОПЛИФИКАЦИЈА**

Град Лајковац са приближно 3500 становника, својим концептом развоја, за задовољење топлотном енергијом зона колективног, индивидуалног становања, комуналних потрошача, индустријске зоне, определио се за изградњу топлификационог система даљинског грејања.

За изградњу топлане усвојена је парцела бр.2448 која се налази у југоисточном делу индустријске зоне и која се налази око 300m јужно од пруге, одакле крећу магистрални цевоводи.

Полазна температура у магист.цевоводу усвојена је 130°C, повратна температура је 75°C, што значи да је примарни флуид врела вода температурног режима 130/75°, који у топлотним подстаницама вода-вода предаје своју топлоту секундарном флуиду.

Као секундарни флуид користи се топла вода температурног режима 90/70°.

Сагледавајући све постојеће и будуће потрошаче који ће се топлотном енергијом снабдевати са топлификационог система Лајковац, процењена топлотна снага града 38.947KW а површина топлификационог система 268,27h, са топлотном густином оптрећења 0,15MW/h, чиме је обухваћено 2046 објеката.

Начин полагања цевовода:

Усвојен је бесканални начин полагања цевовода, обзиром да је јефтинији. Значи главни магистрални цевовод, као и остали цевоводи полажу се бесканално, полагањем предизолованог цевовода у земљу. Прикључци за потрошаче изводиће се у шахтама где би се поред самих прикључака постављали запорни и регулациони вентили.

Компезација цевовода

Обзиром да главни магистрални магистрални правци воде уз улицу, планира се да се компезација углавном обавља преко аксиалних предизолованих ЕКО-Компезатора, а на местима где је то могуће обављаће се путем самокомпензације.

Тип топлотних надстаница:

Топлотне подстанице (ТПС) топлификационог система су индиректног типа са развојним круговима примарног и секундарног флуида, а размењивање топлоте је преко измењивача топлоте.

Примарни флуид је врела вода 130/75°C називног притиска NP1bar а секундарни флуид је топла вода 90/70°C називног притиска NP6bar.

Фазе изградње

Изградња овог система с обзиром на број и величину потрошача, обим извођења радова и потребних инвестиционих средстава, планира се у више фаза. Свака од фаза обухвата снабдевање топлотном енергијом свих потрошача у одређеним зонама, подељених у 10 зона.

• **ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ**

Хидроенергетика

Катастром малих хидроелектрана (МНЕ) из 1987., који је дефинисао оквирно могуће локације за изградњу МХЕ у Србији, на подручју Општине Лајковац нису евидентирани потенцијална места за реализацију таквих објеката. Међутим, пошто се МХЕ могу градити и на другим локацијама које нису евидентирани Катастром, такве се локације могу разматрати на подручју општине под следећим условима.

– За грађење МХЕ на токовима река Колубаре неопходна је сагласност Завода за заштиту природе Србије, који ће оцењивати да ли се такво техничко решење уклапа у планиране режиме заштите, као и у хидрографске, еколошке и амбијанталне вредности тих водотока и његове шире околине.

– У случају да се одобри таква диспозиција постоји обавеза да се објекат тако уклопи у окружење, да не нарушава амбијанталне и еколошке вредности. То се посебно односи на начин реализације деривације, која не сме да представља сметњу за несметано кретање људи, стоке и дивљачи, препреку за отицање, не сме да грађевинским интервенцијама подстиче појаву ерозионих процеса.

– На рекама на којима се гради МХЕ мора се обезбедити гарантовани еколошки проток, који омогућава очување водених и приобалних ексистема низводно од преграде. Тај проток је различит: током хладног дела године [октобар - март], не може бити мањи од $[0,1 \div 0,15] \times Q_{sr}$ (Q_{sr} – средњи проток на профилу захвата), а током топлог дела године [април - септембар] креће у опсегу $[0,15 \div 0,25] \times Q_{sr}$ (тачан метод прорачуна видети у методици која је наведена у фусноти ¹).

За локације на којима се предвиђа изградња ових објеката предвиђа се израда ПДР-а.

Енергија ветра. У току је израда студије о изградњи и експлоатацији електрана на ветар, које ће се лоцирати у зони најповољнијих специфичних потенцијала ветра. Студија ће бити у складу са Просторним планом, односно, онај део студије који се односи на ово подручје.

Према оквирним истраживањима разматрано подручје спада у зону средњег вредности енергије ветра са вредношћу око 70-150 kWh/m²-година

У складу са принципом да се ветроелектране (ВЕ) граде само на местима за које се након истражних радова заинтересују конкретни инвеститори, још пре постављања стубова за истраживање брзина ветра треба прибавити услове Завода за заштиту природе Србије, да би се установило да ли се у тим зонама предвиђају у будућности одређени видови заштите предела, јер су ветрогенератори неспојиви са заштићеним амбијанталним целинама. То је у складу са ставом међународне заједнице да се "на заштићеним и за заштиту планираним и еколошки значајним подручјима, која ће бити део мреже Натура 2000 не граде ветроелектране". Тај став је уграђен и у нови Просторни план Србије. Зоне у којима се у општини ветроелектране могу градити без таквих ограничења су шири појасеви дуж дуж аутопута и друге.

Преме закону о планирању и изградњи, ветроелектране се могу градити и на пољопривредном земљишту, уз претходно прибављену сагласност власника земљишта и органа надлежног за послове пољопривреде и животне средине. Приликом одређивања локације за ветроелектране раде се анализе утицаја на

¹ Минимални одрживи проток ће се одредити сагласно члану 81 Закона о водама и Правилника о одређивању минималног одрживог протока.

окружење, са посебним освртом на ризике по животну средину (бука, утицај на птице, животиње и пејсаж) и са проценом прихватљивости тог ризика са становишта домаћих прописа у области заштите природе и животне средине и европских стандарда и искустава у изградњи ветроелектрана. Управо са тог становишта зоне уз постојеће путеве имају приоритет, јер су ту ти додатни неповољни утицаји најмањи.

При свим активностима на том плану морају бити поштовани следећи услови:

- Ветроелектранама не могу бити запоседана подручја која према оцини Завода за заштиту природе Србије (чија се сагласност мора добити за истраживање и грађење ветрогенератора) имају посебне еколошке, амбијенталне и културолошке вредности и која се планирају за неки вид заштите.
- Групе ветроелектрана не треба смештати у зони планираних туристичких центара и насеља.
- Ветрогенератори се не могу постављати ближе од 1,5 km од насеља, индивидуалних сеоских домаћинстава и производних објеката.
- Не смеју се постављати ближе сточних фарми јер је доказано врло неповољно дејство и на људе и на животиње звучних таласа из ниских, за људе нечујних делова спектра звука. Сада су у свету постали свесни да се са лоцирањем ветрогенератора много грешило, јер су бројна подручја и амбијентално девестирана, али су постала и опасна за људе и животиње у доста широком кругу.

За локације на којима се предвиђа изградња ових објеката предвиђа се израда ПДР-а.

Соларна енергија. Према оквирним истраживањима разматрано подручје спада у зону средњег сунчевог зрачења са бруто око 1,4 kWh/m²-година. Степен искоришћења зависи од начина конверзије пријемника, па се оквирно може сматрати да је на подручју општине просечна искористива енергија сунчеве енергије око 700 kWh/m²-година. Није економична и не предвиђа се непосредна конверзија у електричну енергију. Међутим, конверзија у топлотну енергију, пре свега врло економичним уређајима на крововима за загревање воде за санитарне потребе, па у неким околностима и за догревање индивидуалних стамбених јединица, препоручује се и има пуни приоритет. Економски и организационо општина треба да подстиче тај вид конверзије, који спада у најрационалније начине супституције потрошње електричне енергије.

Остали видови енергије:

• **Енергија биомаса.** Коришћење отпадних биомаса предвиђа се искључиво на нивоу индивидуалних домаћинстава, пре свега у сеоским насељима.

• **Геотермална енергија.** На територији Општине Лајковац нема геотермалних извора. У случају њиховог утврђивања, редослед приоритета за коришћење је следећи: бањски и спортско-туристички објекти, уколико то омогућавају физичко-хемијске карактеристике воде, коришћење топле воде за интензивну пољопривредну производњу (стакленици, пластеници), непосредна конверзија за грејање стамбених објеката.

6.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ

Чворно подручје Лајковца је са надређеном аутоматском телефонском централом у Убу повезано оптичким каблом-као спојним путем по којем ради дигитални преносни систем што овако концепирану везу према надређеној централи сврстава у ред најсавременијих техничких решења.

На посматраном подручју је инсталирано 5114 телефонских прикључака, а у функцији је 4416.

Сви постојећи комутациони системи су типа DKTS и у планском периоду исте треба заменити Мултисервисним приступним чворовима потребног капацитета.

Све постојеће централе, изузев Боговађе и Јабучја (које су повезане бакарним кабловима) су на чворни комутациони центар Лајковац повезане мрежом оптичких каблова (приказано на графичком прилогу “Реф.карта 2”).

На подручју Плана поред основних телефонских услуга (аналогни телефонских прикључака са постојећим сервисима) планира се примена нових дигиталних система преноса на бази xDSL технологије по постојећој приступној мрежи и новопроективаној (оптички каблови) са увођењем нових сервиса/услуга.

У почетној фази за велике бизнис кориснике планира се дигитализација на целој дужини, полагањем оптичких каблова.

У циљу проширења приступне мреже планира се децентрализација мреже изградњом: Мултисервисних приступних чворова (MSAN-MultiService Access Node), WLL и/или CDMA (фиксни-бежични) приступ. Проширење мреже планира се sukcesивно на бази реалних и процењених захтева за новим прикључцима и услугама.

Општи циљ је побољшање квалитета и повећање броја корисника GSM мреже са тежњом ка увођењу напредних 2.5G и UMTS-3G услуга.

План изградње нових и реконструкције постојећих ТТ капацитета вршиће се у неколико важних сегмената:

1. Кроз реализацију плана за полагање нових оптичких каблова на следећим релацијама:

- Пепељевац – Боговађа – Врачевић
- Лајковац – Јабучје
- Боговађа – Врачевић
- Ћелије привод
- Лајковац – Рубибреза
- Словац – Ратковац

2. Кроз реконструкцију постојећих и изградњу нових месних приступних мрежа, изведених подземним DSL кабловима у следећим насељеним местима:

- Лајковац
- Бајевац, Степање
- Јабучје
- Врачевић
- Ћелије
- Рубибреза
- Ратковац, Придворица

3. Кроз изградњу нових и проширење свих постојећих MSAN-ова на следећим локацијама:

- Боговађа
- Лајковац
- Бајевац
- Јабучје
- Пепељевац
- Словац
- Врачевић
- Ћелије
- Рубибреза
- Ратковац

Развој телекомуникација на посматраном подручју према горе поменутиим циљевима, представља солидну основу за општи привредни раст и развој.

6.5. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

6.5.1. Депоновање чврстог отпада

Регион за управљање комуналним отпадом чини 11 општина (Ваљево, Лајковац, Љиг, Мионица, Осечина, Уб, Коцељево, Владимирци, Обреновац, Барајево и Лазаревац). Обухвата површину од 4.076 km² и има укупно 382.340 становника.

Процес сакупљања и транспорта отпада је врло значајан, посебно у контексту очувања квалитета животне средине и заштите људског здравља, али и због естетских и финансијских разлога.

Услуге сакупљања и транспорта комуналног отпада у 11 општина региона обављају комунална предузећа. Отпад се углавном сакупља из централног – градског насеља (Лајковца) и из неколицине већих насеља (Боговађа, Јабучје, Словац и Ћелије), док су рурална подручја готово потпуно искључена из процеса сакупљања отпада.

Послови сакупљања и транспорта отпада у надлежности су одсека „Чистоћа“. На територији општине Лајковац, према подацима достављеним за израду Регионалног плана управљања отпадом, комунални отпад се сакупља на територији града и на 45 локација у општини на којима су регистроване сталне дивље депоније.

Табела 10. *Депоније на територији Региона*

Општина	Локација	Опис	Пројекат санације
Лајковац	Тамнава	Депонија не задовољава основне критеријуме санитарног уређења и мера заштите. Лоцирана је на 6 km удаљености од Лајковца у КО Јабучје. Поред централне градске депоније, на подручју општине регистровано је 45 сталних дивљих депонија са којих се организовано одвози отпад.	није урађен

За територију општине Лајковац не постоје подаци о посебним токовима отпада и количинама таквог отпада. Познато је да се, као и на територијама других општина, све врсте отпада одлажу на постојећу градску депонију у Лајковцу. Када је реч о биохазардном отпаду, овај отпад се такође одлаже на градску депонију без података о количинама. Угинуле пронађене домаће и дивље животиње се пакују у пластичне вреће, затварају се лепљивом траком, а потом сахрањују на привремену депонију.

Регионална депонија за Колубарски регион ће бити лоцирана у откопном пољу, на подручју Колубарског лигнитског басена по завршетку његове експлоатације. Регионалним центром за управљање отпадом управљаће новоосновано регионално комунално предузеће, као и транспортом отпада од трансфер станице до регионалне депоније.

Део ПК „Тамнава – Западно поље“ омеђен троуглом између извозне траке угља СУП-1, постојећим (природним) коритом реке Кладнице и монтажним плацем, представља локацију будуће санитарне депоније.

На територији општине Лајковац се не врши организована рециклажа комуналног отпада.

У области управљања отпадом на планском подручју примењиваће се следећи принципи:

смањење количине отпада (превенција стварања отпада, поновна употреба производа за исту или другу намену); рециклажа отпада, ради добијања сировина за производњу истог или другог производа; искоришћење, односно коришћење вредности отпада (компостирање, коришћење енергије из отпада и др.); безбедно одлагање отпада на депоније.

Планска решења се разликују за период до изградње и за период функционисања регионалних центара за управљање комуналним отпадом. У периоду до изградње регионалних центара за управљање комуналним отпадом се: унапређује организовано сакупљање и транспорт отпада са планског подручја, уз повећање броја становника обухваћеног сакупљањем отпада; подстиче сепарација, поновна употреба и рециклажа

отпада; санирају подручја нелегалних депонија, пре свега оних које угрожавају квалитет вода и изворишта.

Скупштина општине Лајковац је на седници одржаној 08.10.2010. год. усвојила „План управљања отпадом на територији општине Лајковац 2011-2020“. План има за циљ да постави основе за успостављање одрживог система управљања отпадом, да допринесе одрживом развоју општине, смањи утицај насталог отпада на животну средину итд. Да би се на локалном нивоу достигли циљеви који су постављени у Регионалном плану и Националној стратегији управљања отпадом План предлаже значајно повећање нивоа поновног коришћења и рециклаже отпада. Предложене мере ће омогућити правилно одлагање отпада на регионалну депонију, али ће такође допринети редукацији количине комуналног и комерцијалног отпада који се одлаже.

6.5.2. Гробља

Сва насеља на територији Општине имају формирана гробља. Нека имају потребе за проширењем, а нека су већ проширена. Највећи број постојећих сеоских гробља имају услове за проширење. Гробље у Малом Борку је измештено а планира се измештање и гробља у Скобаљу.

У Плану се дају правила грађења за проширење постојећих сеоских гробља као и услови под којима се могу градити гробља на потпуно новим локацијама.

6.5.3. Сточна и кванташка пијаца

Сточна пијаца је у југоисточном делу насеља Лајковца, на површини од око 1.2ха. Овај простор не задовољава и потребе кванташке пијаце те је планирано проширење.

Такође, предвиђа се да се кванташка пијаца смести на локација која се везује за пут за Јабучје, испод надвожњака, на укупној површини 0.4ха. Док кванташка пијаца остаје на локацији постојеће сточне на површини од укупно 3.1ха

Услови за уређење сточне пијаце:

- формирати пијачни плато, опремити га комуналном инфраструктуром и оградити га, у складу са санитарним и еколошким условима;
- изградити пратеће садржаје (вага, санитарни чвор, ветеринарска служба и др.)

Услови за уређење кванташке пијаце:

- формирати пијачни плато, на коме ће се паркирати возила из којих се врши продаја; опремити га комуналном инфраструктуром и оградити га;
- изградити пратеће садржаје (санитарни чвор, инспекција и др.);
- обезбедити паркинг простор за путничка возила купаца

6.5.4. Зелене пијаце

У центрима заједнице насеља треба планирати просторе за повремено (једном недељно) организовање продаје на зеленој пијаци.

7. ПРОПОЗИЦИЈЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРЕДЕЛА, ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА

7.1. ЗАШТИТА И УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита и унапређење квалитета животне средине подразумева ефикасну примену законске регулативе, а на основу следећих задатака:

- планирање развоја на принципима одрживог развоја, што подразумева

рационално коришћење природних ресурса уз очување природних вредности и унапређење природних потенцијала;

- управљање отпадом на интегралним основама – смањењем количина, ефикасна рециклажа, смањење количина отпада који се депонује, као и трајни третман отпада који се може карактерисати као опасан;
- рационално коришћење енергије, смањење необновљивих извора, подстицање енергетске ефикасности уз подстицање коришћења обновљивих извора енергије;
- спровођење мера превенције еколошких ризика, као и санације последица индустријских удеса, санације и ремедијације деградираних подручја;
- спровођењем поступка процене стратешких утицаја (СПУ) у фази израде планских докумената као и студије о процени утицаја (ПУ) на нивоу пројеката, уз обезбеђење интегрисање основних принципа и начела заштите животне средине;
- дефинисање заштитних зона и растојања између зона и објеката који могу имати негативан утицај на животну средину или обезбеђење адекватних зона заштите у зонама у складу са законском регулативом обезбедити заштитне зоне и одстојања између објеката са повећаним загађењем и ризиком за животну средину и здравље људи од зона становања и других вулнерабилних објеката и зона (школа, дечијих вртића, болница, спортско-рекреативних, бањских или туристичких комплекса, природних и културних добара...).

Концепција у области заштите животне средине огледа се у унапређењу квалитета животне средине уз примену начела превенције, предострожности и начела одрживог развоја. Концепција заштите животне средине дефинише заштиту елемената животне средине, заштиту здравља, заштиту предела и живог света, као и заштиту од технолошких удеса и природних непогода.

Концепција заштите ваздуха полази од:

- ограничавања емисија загађујућих материја из привредних постројења, саобраћаја и домаћинства развојем система гасификације и топлификације, реструктурирањем привреде у складу са критеријумима заштите, контролом рада индивидуалних котларница, подстицањем енергетске ефикасности, стимулацијом већег коришћења обновљивих извора енергије, уградњом уређаја за смањење емисија и применом технолошких поступака који имају мање негативне ефекте, преусмеравањем транзитног саобраћаја ван центра насеља, планским озелењавањем јавних површина и стварање функционалног система зеленила,
- јачање институционалног капацитета за праћење стања квалитета ваздуха формирањем катастра загађивача ваздуха, праћењем квалитета ваздуха, развојем информационог система квалитета ваздуха за праћење стања и адекватно реаговање у случају ванредних ситуација.

Концепција заштите земљишта дефинише:

- уклањање свих дивљих сметлишта и стриктна контрола одлагања отпада;
- контролу употребе агрохемијских средстава;
- очување земљишта које се одликује високим пољопривредним вредностима;
- забрану изградње на пољопривредном земљишту у складу са законом;
- коришћење, заштиту и очување пољопривредног земљишног фонда, што значи забрану било какве изградње на пољопривредном земљишту I и II класе. Изградњу усмеравати на земљишта лошијих класа.
- давање предности већ изграђеним локацијама (подстицањем браунфилд инвестиција).

У области **заштите здравља** утврђује се следећа концепција:

- смањење емисије загађујућих материја и изложености становништва њиховом штетном дејству;
- заштита и унапређење постојећих шума, шумског земљишта и заштитног "зеленила";
- смањење имисије загађујућих материја планским зонирањем и дефинисањем одговарајућих зона заштите и заштитних појасева;

- смањење буке, вибрација и нејонизујућег зрачења;
- обезбеђење редовне контроле здравствене исправности намирница и квалитета воде за пиће;
- унапређење система здравствене заштите - реконструкција постојећих објеката здравствене заштите и унапређење услуга - повећање доступности објектима и услугама здравствене заштите и других јавних служби од значаја за здравствени и социјални статус грађана.

Еколошко управљање комуналним отпадом

- повећање броја становника обухваћених организованим сакупљањем комуналног отпада, санирање и привођење одговарајућој намени постојећих безусловних сметлишта;
- дефинисање принципа третмана и одлагања специфичног отпада на подручју општине;
- потенцирање и стимулисање разврставања комуналног отпада од стране локалног становништва на месту одлагања;
- повезивање регионалних депонија комуналног отпада са општинским центром, субопштинским центрима и центрима заједница села;
- рекултивација постојећих безусловних депонија и сметлишта;

У области заштите од технолошких удеса, природних непогода и мониторинг :

- успостављање и развој информационог система за управљање хемикалијама и заштиту од удеса;
- дефинисање мера и поступака санације у случају ванредних ситуација, као и у случају појединачних (изолованих) инцидената;
- смањење опасности од удеса у транспорту применом прописаних мера и благовременом контролом примене тих мера;
- отклањање свих техничко-технолошких недостатака, контрола опреме и уређаја;
- обавезна израда одговарајућих студија утицаја на животну средину приликом израде планске и техничке документације у складу са законом;
- израда планова и програма за поступање у случају ванредних ситуација (поплава, пожара, земљотреса, одбране земље и сл.);
- израда програма праћења стања животне средине са индикаторима животне средине, обавезама надлежних органа у праћењу стања животне средине и адекватним поступањем у случају негативних утицаја на животну средину.

ЕКОЛОШКИ УТИЦАЈИ ЕКСПЛОАТАЦИЈЕ ЛИГНИТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Енергетско-индустријски комплекс, поред свог стратегијског значаја има и своју еколошку димензију која се испољава кроз загађење ваздуха, земљишта, површинских и подземних вода, термално оптерећење средине, емисија буке, итд.. У непосредне изворе загађења животне средине на на територији општине Лајковац спада целокупна опрема која је у функцији која је у функцији технолошког процеса експлоатације лигнита(багери, пратећа механизација, транспортни системи локалне саобраћајнице, прашина са активних етажа и и др.). Колубарски угљени басен је увео ISO 9001 и ISO 14001 у производни процес с циљем да се примењује еколошки поузданија технологија и спрече ексцесне ситуације по питању загађења.

Загађење ваздуха

У току процеса откопавања отквивке и угља, долази до загађења ваздуха прашином. Уношење дисперзионе фазе (лебдеће минералне прашине) постоји у свим фазама производње. Карактеристични су тракасти(багери на откопавању, багери одлагачи, помоћне машине) линијски (путеви на површинским коповима, трасе транспортера) и површински (активне етаже на површинским коповима и одлагалиштима). Примарне изворе чине рударске машине и помоћна опрема а секундарне изворе чине све активне површине, са којих се лебдеће фракције прашине под утицајем ветра

транспортују, односно емитују се у ваздушну средину. Дужина транспорта ових честица зависи од величине фракције и јачине и правца дувања ветрова. Појава токсичних гасова углавном је везана за индустријске погоне као што су оплењивање угља(сува и мокра сепарација), радионички комплекси и сл. На простору плана нема директног утицаја од наведених загађивача, због удаљености ових објеката.

Загађивање и заузимање земљишта

У технологији откопавања, транспорта и одлагања на површинском копу долази до загађења земљишта и заузимања површина, односно стварања јаловине као последице експлоатације угља. Јаловина се углавном одлаже у откопани простор а затим врши њена техничка и биолошка рекултивација. Укупна површина која ће бити директно захваћена процесом експлоатације износи око....

Земљиште се загађује отпадом везаним за одржавање машина опреме и инсталација (истрошени резервни делови, метални отпад, уље, мазиво, амбалажа од угља, издвни гасови од помоћне механизације и др.) ISO стандарди захтевају строго контролисано и адекватно одлагање свих штетних отпада као и пречишћавање отпадних вода помоћу одговарајућих постројења. Испитивања квалитета обрадивог земљишта која се налазе у близини копа обавља Пољопривредни факултет из Земуна.

Загађење воде и промена режима подземне и површинске воде

Површинска експлоатација може условити промене хидрогеолошких и хидролошких режима, ужег и ширег подручја у зони експлоатације као и емисије штетних материја у површинске и подземне воде.

Регистровани извор угрожавања су:

- промена хидрогеолошког и хидролошког режима подручја експлоатације, спуштање нивоа подземних вода,
- атмосферске воде које доспевају у контуру копа и одлагалишта.

У току експлоатације копа:

- технолошке отпадне воде,
- атмосферске падавине са кровних површина пратећих зидних објеката
- санитарне отпадне воде на копу.

Наведени утицаји рударских радова не режим подземних вода могу, пре свега, условити погоршење квалитета подземних вода услед продора загађујућих материја са подручја копа, одлагалишта и радионица.

У непосредној близини копа, редовна појава је смањење нивоа подземних вода у хидрогеолошким колекторима што се манифестује губитком воде у бунарима, односно стварају се безводна подручја.

Према усвојеној рударској документацији предвиђено је снижење нивоа подземних вода, до испод кота површинског копа, у циљу обезбеђења несметане експлоатације, што ће се одразити на много ширем простору него што је површински коп. Са аспекта геотехнике снижење нивоа подземних вода ће имати за последицу поред огромног губитка подземне воде и промену напонског стања и појаву накнадних слегања у ширем подручју тако да се поставља и питање стабилности околног терена. Посебно су значајна неравномерна слегања јер она по правилу изазивају највећа оштећења објеката.

Бука и вибрације

Бука која потиче од рударске активности углавном утиче на запослене на месту извођења радова. Вибрације и бука потичу од рударских машина за откопавање (роторни багери, транспортери, камиони булдозери и др.)

7.2. ЗАШТИТА, УНАПРЕЂЕЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ПРЕДЕЛА

У области **заштите предела и живог света** утврђује се

- промоција одрживог коришћења природних ресурса и развоја сеоског туризма;
- примене мера заштите приликом извођења грађевинских радова, транспорту потенцијално загађујућих материја, примени хемијских средстава у пољопривредној производњи,
- дефинисање ограничења и еколошке капацитете у сектору лова и риболова – планско организовање лова, риболова и ловног туризма.
- очување природних екосистема, линијских коридора и станишта, кроз очување и одржавање њихове структуре, састава, функције и просторне повезаности (са околним општинама), као и обим и начин коришћења ради очувања (водотокови са форландом, шуме, ливадске површине, мочварна станишта и др.);
- на основу валоризације предеоне структуре подручја а у складу са постојећом наменом и потенцијалима, јасно зонирати простор и предложити мере за ублажавање, превазилажење и отклањање конфликта између потенцијала и коришћења. Нарочито обратити пажњу на негативан утицај који произилази из активности експлоатације минералних сировина и сконцентрисане саобраћајне инфраструктуре;

Неопходно је обезбедити заштиту структуре предела и несметано функционисање природних процеса, заштиту биодверзитета, као и очување и успостављање еколошких мрежа. Тамо где су нарушене њихове природне и естетске вредности (дуж државног пута, у зонама бесправне градње, на местима дивљих депонија...), треба извршити санацију (ревитализацију и рестаурацију) у складу са режимом заштите.

Развој руралних предела, који су најзаступљенији на територији Лајковац заснива се на уважавању њиховог специфичног предеоног карактера, затечених вредности и капацитета предела.

Планским решењима се омогућава:

- **очување и унапређење карактеристичне структуре и слике руралних предела кроз:** а) очување карактеристичног предеоног обрасца заснованог на коришћењу земљишта, односу изграђеног и отвореног простора и карактеру изграђивања: подстицањем традиционалних облика коришћења земљишта, регулацијом грађења и уређивања простора у складу са карактером предела и традицијом грађења; спречавањем ширења насеља и заустављањем непланске изградње (викенд насеља), стимулисањем коришћења постојећег грађевинског фонда, усклађивањем изградње инфраструктурних коридора и објеката са карактером и капацитетом предела; б) очување и афирмацију карактеристичних културних и природних елемената у структури и слици предела (морфологија терена, водотокови, шуме, живице, засади, насеља, објекти), и креирање нових „икона“- репера и симбола;
- **креирање позитивног архитектонског идентитета насеља у руралним пределима**, треба заснивати на очувању и ревитализацији традиционалне архитектуре и постојећег квалитетног грађевинског фонда, као и на новој изградњи која уважава специфични рурални карактер физичке структуре насеља.

Развој урбаних предела се у првом реду односи на само насеље Лајковац, са нагласком да постоји аутохтоност самог места коју треба очувати. Паралелно са овим

планом у изради је План генералне регулације Лајковац. Планским решењима кроз ППР и другим планским документима за зоне изградње и урбанизације (дефинисано у поглављу спровођење плана) треба обезбедити:

- **унапређење/очување слике и структуре урбаног предела кроз:** а) регулацију грађења и уређивања простора у складу са карактером предела и специфичностима развоја целине и делова града; б) успостављање просторног реда и очување елемената руралног предела (шуме, пољопривредне површине,...) у периурбаним подручјима - заустављањем ширења града, непланске изградње и концентрацијом нове изградње уз инфраструктурне коридоре; в) јачање специфичног карактера панораме/силуете града, (одређене: преовлађујућом урбаном формом, карактером и диспозицијом репера, карактеристичним односом грађених и природних елемената) и њена презентација заштитом визура, уређивањем видиковаца и приобаља; г) очување, унапређење и одрживо коришћење отворених, зелених простора и елемената природе у граду; д) креирање мреже зелених и јавних простора којом се повезују природне и културне вредности насеља, периурбаних подручја и руралног предела;
- **креирање позитивног архитектонског идентитета градова и насеља подразумева:** а) подизање општег нивоа културе грађења; б) реализацију савремених концепата нове изградње усклађених са природним и културним, регионалним и локалним специфичностима; в) уређивање и активирање напуштених и девастираних подручја; г) уређивање високо квалитетних јавних простора.

7.3. РЕКУЛТИВАЦИЈА И ПЕЈЗАЖНО УРЕЂЕЊЕ ДЕГРАДИРАНИХ ПОВРШИНА

Пејзажно уређење/рехабилитација деградираних површина обухвата рекултивацију земљишта, ревитализацију природе и изградњу других садржаја, у складу са планским захтевом за обнављањем изворних карактеристика средине и предела, односно за стварањем оптималних нових (секундарних) предеоних целина и комплекса, нарушених или уништених активношћу рудника и термоелектрана.

Могућности пејзажне рехабилитације су у великој мери одређене избором еколошки најмање неповољних решења у фази техничко-технолошког пројектовања развоја рударско-енергетског комплекса. У тој фази се морају обезбедити:

- еколошка валоризација свих утврђених и предвиђених категорија и целина природне средине, као и других пејзажних особености простора које одређују, у мањој или већој мери, успешан исход ревитализације;
- паралелно предузимање активних и строго контролисаних мера заштите природе и других елемената пејзажа у окружењу, тј. у деловима простора који нису нарушени рударским активностима, али који се налазе под њиховим индиректним утицајем;
- технолошка решења за селективно скидање и одлагање хумусног слоја земљишта, нарочито за агробиолошку рекултивацију површина намењених за враћање пољопривредној производњи, оснивање травњака на теренима за спорт и рекреацију, подизање шумских расадника и сл.;
- инвестиционо-техничка документација за планско распоређивање земљишних маса и регулисање хидролошких услова у поступку рударске/техничке рекултивације, којом се равна и стабилизује терен за примену мера биолошке рекултивације;
- планови контролисаног размештања енергетских и других производних погона;
- технолошка решења за спречавање емисија штетних материја из термоелектрана, депонија и копова; и
- коначна визија пејзажне рехабилитације заузетог простора након завршетка рударске експлоатације.

На подручју општине Лајковац подручје рекултивације захватиће Мали Борак и Скобаљ. У следећој табели дат је план рекултивације деградираних простора, по КО, за период од 2011 до 2020 год. у хектарима.

Подручје општине Лајковац	2011-2015	2016-2020	2011-2020
	шуме	шуме	Свега-шума
М.Борак	66,8	40,9	107,7
Скобаљ	47,6		47,6

Рекултивација одлагалишта пошумљавањем, односно местимичном применом агробилошких и других техничких и биолошких мера ревитализације оштећеног простора, засниваће се на дугорочним и средњерочним програмима и посебним инвестиционим пројектима, којима се алтернативно разрађују прикладна технолошка решења, еколошки аспекти, предрачуни инвестиционих трошкова, извори средстава, тржишни ризици и неизвесности, очекивани финансијски и друштвени ефекти и др. При томе ће се предузети и мере за отклањање других видова и/или узрока деградације површинског слоја земљишта на основу следећих дугорочних програма и пројеката:

- санирање спољашних одлагалишта пепела и земљишта јако оштећених отпадним водама, уз посебно вођење рачуна о обезбеђењу ефикасне заштите површинских и подземних вода;
- заштита и унапређење/мелиорације пољопривредних земљишта и шума на теренима који су угрожени аерозагађењима и другим штетним утицајима; и
- предеоно-пејзажно уобличавање рекултивисаних површина према коначној визији уређења простора Колубарског басена након завршетка експлоатације лигнитских лежишта

Дугорочно одређивање површина/локација за одговарајуће видове биолошке рекултивације засниваће се на следећим критеријумима:

- врста и квалитет претходно обављене/реално могуће техничке рекултивације;
- комплексни карактер мера агробилошке рекултивације (уношење хумусног слоја и/или лигнитског праха, минерално и зеленишно ђубрење, одговарајући плодород, пољски путеви, величина и облик парцела и сл.);
- рељеф, физичке и хемијске особине супстрата;
- могућности наводњавања и друге погодности/ограничења за пољопривреду, односно шумарство;
- положај у односу на насељску мрежу, саобраћајнице, речне токове, планиране водне акумулације, рударско-енергетска постројења и друге индустријске објекте, рекреативне центре и сл.;
- тржишне и друге економске погодности и ризици; и
- еколошке предности и други позитивни утицаји на окружење.

Сумарно гледано, планирана рекултивација деградираних земљишта требало би да допринесе ублажавању негативног утицаја ширења површинске експлоатације лигнитских лежишта на опште стање животне средине и живог света. Међутим, техничко-технолошки изводљиви програми рекултивације неће се до 2020. године одразити на побољшање односа између деградираних и плодних земљишта.

С обзиром на велике површине простора привремено заузетог рударским коповима и одлагалиштима, утврђује се обавеза дугорочног усклађивања програма рекултивације с другим мерама и решењима по питању заштите, коришћења и обнављања, односно унапређивања еколошког, инфраструктурног, насељског и пејзажног квалитета целог Планског подручја, према природним одликама рељефа, биотопа, културног и градитељског наслеђа и другим природним и створеним добрима на нивоу насеља са атаром. То значи да је при изради и спровођењу програма рекултивације деградираних површина обавезно вођење рачуна о повећању природне разноврсности Планског подручја, с једне стране, и решавању институционалних, организационих, техничко технолошких, економских и социопсихолошких проблема враћања експрописаног земљишта првобитним власницима, с друге.

7.4. ЗАШТИТА И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНОГ НАСЛЕЂА

Основни циљ заштите и одрживог коришћења природног наслеђа је: очување и унапређење биолошке разноврсности, вредности геонаслеђа и предела и развој јавних функција заштићених подручја, првенствено у области научноистраживачког и образовног рада, културе, спорта и рекреације; одрживи развој заштићених подручја и остварење добробити локалних заједница кроз планско, контролисано и ограничено коришћење природних ресурса и простора као грађевинске категорије, развој туризма и пољопривреде; повезивање и усклађивање националног са међународним системом заштите природе.

Заштићена природна добра се штите и уређују у складу са актом о проглашењу и сходно одредбама Закона о заштити природе РС.

На основу документације Завода за заштиту природе Србије, као и увидом у Централни регистар заштићених природних добара, констатовано је да се на територији која је обухваћена границама Просторног плана општине Лајковац налазе следећа заштићена природна добра:

1. Споменик природе „Два храста Врачевић“

(кп.бр.893 и 894, К.О. Врачевић; површине 34 а 84 м²). У прилогу је Одлука о заштити споменика природе „ Два храста Врачевић “, број 501/2-02-2002 - СО Лајковац; Решење о скидању и брисању заштите једног стабла из Централног регистра заштићених природних добара, СО Лајковац бр.06-16/05-01 од 24.03.2005

2. Непокретно културно добро „Природни простор манастира Боговађа“

(део К.О. Прњавор; површина 18ха 00а 83м²). У прилогу је одлука о утврђивању граница непосредне околине и заштите природног простора манастира Боговађа, бр.633/8-90-02

3. Меморијални природни споменик „Врапче брдо“

(кп.бр.344, 711/1, 712 К.О. Ћелије; укупна површина 13 ха 56а 69 м²). У прилогу је решење о стављању под заштиту подручја „Врапче брдо“ у КО. Ћелије бр.633/4-83-01.

Посебни циљеви заштите природе и природних добара, као сегмента укупног система заштите животне средине, јесу:

- очување станишта, јачање (бројчано снажење) и просторно ширење популација ретких, угрожених и критично угрожених (на ивици опстанка) биљних и животињских врста;
- очување и пажљиво коришћење локалитета с очуваним шумским састојинама, станишта и фонда ретких биљних и животињских врста и њихових заједница, нарочито оних обухваћених Уредбом о заштити природних реткости;
- очување разноврсности и слике предела, унапређење његове чистоће и уређености у зонама и коридорима становања, саобраћаја, привредних активности и рекреације;
- очување старих, репрезентативних и/или значајних стабала дрвећа (два стабла храста под називом „Два храста“ Врачевић)
- могућност коришћења и употребе, без угрожавања и нарушавања природних добара, у функцији туризма, спорта и рекреације, едукације и других активности.
- заштита биодиверзитета
- заштита геодиверзитета и објеката наслеђа

Уколико се у току извођења радова пронађу геолошка и палеонтолошка документа (фосили, минерали, кристали и др.) која би могла представљати заштићену природну вредност налазач је дужан да пријави Министарству заштите животне средине и просторног планирања у року од осам дана од дана проналаска, и предузме све мере заштите од уништења, оштећивања или крађе.

7.5. ЗАШТИТА И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА

Обимни захвати површинских копова, који већ деценијама мењају слику природног и урбаног пејзажа, истовремено драматично угрожавају богату и слојевиту археолошку и културно-споменичку баштину, која својим исказом означава "идентитет места", а као "genius loci" представља основни структурални елемент нове насељске матрице у моделу расељавања, односно реконструкције и ревитализације подручја по завршетку рударских радова.

На основу Програма истраживања и заштите културних добара и евиденције којом располаже Републички завод и надлежни заводи утврђено је да се на територији Просторног плана налази велики број непокретних културних добара и добара која уживају претходну заштиту.

Највећи број чине добра која уживају претходну заштиту потом објекти народног градитељства, споменици сакралне архитектуре и гробља, јавни и профани објекти.

Утврђена непокретна културна добра:

1. МАРКОВА ЦРКВА, Маркова црква
2. КОНАК РАДИЋА, Мали Борак
3. КОНАК БРЕНЕ МИХАИЛОВИЋ, Мали Борак
4. КОНАК МАРКОВИЋА, Ратковац
5. КУЋА ИЛИЋА, Непричава
6. КУЋА ЈОВАНОВИЋА, Пепељевац
7. КОНАК ЂУКИЋА, Ратковац
8. СПОМЕН ЦРКВА, Ћелије
9. МАНАСТИР БОГОВАЋА
10. ЦРКВА, СТЕЋАК, СПОМЕН ЧЕСМА, НАДГРОБНИ СПОМЕНИК ВАСИЛИЈА ПАВЛОВИЋА И ШКОЛЕ, Степање
11. ВОДЕНИЦА И ВАЉАРИЦА СРЕТЕНОВИЋА, Маркова Црква
12. ВАЈАТ МОЛЕРОВИЋА, Степање
13. КУЋА БУГАРЧИЋА, Јабучје

Евидентирана непокретна културна добра:

1. ЗГРАДА ПОШТЕ, Ул.В.Мишића 13 Лајковац
2. КУЋА У УЛ. В.МИШИЋА 28, Лајковац
3. ЦРКВА СВ.ДИМИТРИЈА, Лајковац
4. КОМПЛЕКС ОБЈЕКТА ЖЕЛЕЗНИЧКЕ СТАНИЦЕ, Лајковац
5. КУЋА ЕЛИЗАБЕТ МИЛБАНК, Словац
6. СТАРИ ГВОЗДЕНИ МОСТ, Словац
7. СТАРИ МЕТАЛНИ МОСТ НА РЕЦИ КОЛУБАРИ НА ПУТУ ЗА БОГОВАЋУ
8. ЈОЛИЋА ВОДЕНИЦА НА КОЛУБАРИ
9. ЦРКВА СВ.АРХ.МИХАИЛА, Јабучје
10. ЗГРАДА СТАРЕ ЖЕЛЕЗНИЧКЕ СТАНИЦЕ, Јабучје
11. ОСНОВНА ШКОЛА, Доњи Лајковац
12. ШКОЛА У ВРАЧЕВИЋУ
13. КУЋА ЈАКОВЉЕВИЋ ЖИВОРАДА, село Пепељевац
14. КОНАК МИЈАТА БАЈИЋА, Јабучје
15. ВАЈАТ НЕНЕДА БАЈИЋА, Јабучје

16. КАЧАРА СТАНКОВИЋ ТОМИСЛАВА, Бајевац
17. КУЋА ФИЛИПОВИЋ СЛАВОЉУБА, Стрмово
18. ДУПЛИ ВАЈАТ ЈОВАНОВИЋ БОРИВОЈА, Стрмово
19. КУЋА МАРКОВИЋ СЛОБОДАНА, Ћелије
20. КУЋА ВОЈИСЛАВА МЕШТЕРОВИЋА, Пепељевац
21. КАЧЊАК ТЕКЛИЈЕ ЛУКИЋ – ТЕОФИЛОВИЋ, Пепељевац
22. КУЋА БРДАРИЋ СРЕТЕНА, Пепељевац
23. КУЋА МИЛОВАНОВИЋ РАДОВАНА, Врачевић
24. АНИНЕ(археолошко налазиште), Ћелије

Евидентирани НКД у потпуности се третирају као и Утврђена НКД сагласно одредбама Закона о културним добрима („Сл.гласник РС“ бр.71/94).

Вредни објекти градитељског наслеђа:

1. ВОДЕНИЦА МИЛУТИНОВИЋА, село Словац
2. ОКУЋНИЦА ПОРОДИЦЕ ПОПОВИЋ, Јабучје
3. МАГАЦИН ПОРОДИЦЕ ПОПОВИЋ, Јабучје
4. КАФАНА ПОРОДИЦЕ ПОПОВИЋ, Јабучје
5. КУЋА МИРКА ПОПОВИЋА, Јабучје
6. КОНАК СТАНКОВИЋ ПЕТРА, Бајевац
7. КУЋА МИТРОВИЋ ДУШАНА, Маркова Црква
8. КУЋА АЦЕ МАРКОВИЋА, Маркова Црква
9. КУЋА ЈЕВРЕМОВИЋ СТОЈАНА, Маркова Црква
10. ВАЈАТ ДОБРИЛЕ ЖУЈЕВИЋ, Врачевић
11. КУЋА СЕЛЕНЕ СПАСИЋ, Врачевић
12. БРДАРИЋА ВОДЕНИЦА, Пепељевац

Горњи објекти, на основу стручне анализе, сматрају се вредним објектима руралне и градске архитектуре, али су исти током свог постојања претрпели извесне измене или интервенције због којих не задовољавају критеријуме за утврђивање НКД. Ове објекте треба заштитити кроз Регулационе планове и Урбанистичке акте надлежних урбанистичких служби.

Археолошка налазишта

На територији општине Лајковац до сада је регистровано укупно 33 археолошких налазишта која припадају периодима од праисторије до средњег века. Доминантни су локалитети из времена римског периода.

Најбоље истражена територија села Непричава, Мали Борак, Јабучје и Скобаљ. Скоро не истражене су територије села Стрмово и Придворица.

Из периода неолита и бакарног доба регистровано је 6 налазишта, бронзаног и гвозденог доба по 3 локалитета, римског периода 20, средњег века и османског периода 9. Преовлађују различите врсте насеља, војни објекти, утврђења и гробља.

У стручној археолошкој јавности општина Лајковац позната је захваљујући дугогодишњим заштитним археолошким истраживањима на простору површинског копа Тамнава- Западно Поље, и по великој и систематски истраженој површини углавном вишеслојних локалитета, која су махом обављена у периоду од 1990. до 2011 године на локалитетима Скобаљ манастирине, Црквина Скобаљ, Камал Скобаљ, Црквина Мали Борак, Масинске њиве Мали борак, Јаричиште 1 и Јаричиште 2. Ван површинских копова археолошка истраживања мањег обима вршена су на локалитету Анине Ћелије, Црква костурница Ћелије, Потес Рубрибреза. Већи део систематски истражених налазишта у М. Борку и Скобаљу више не постоји. Мања истраживања обављена су на 4 налазишта.

Нај значајнија налазишта.

Анине, Грба Непричава, Зовљак Јабучје, Кулина Бродаре

Археолошко налазиште Анине налази се у селу Ћелије општина Лајковац, на око 1 км јужно од ушћа реке Љиг у Колубару. Површина налазишта са заштићеном околином износи око 30 ha. Археолошко налазиште садржи добро очуване остатке виле са хипокаустом, димензија 60 x 70 m, два хореума(житнице) 18 x 50 m, позноантичку некрополу са меморијом, остатке римског пута и велики број мањих грађевина. Комплекс је настао током III и IV века нове ере.

Локалитет који се уз континуирана мала улагања у ископавања и конзервацију могу употребити у туристичкој презентацији уз економску добит су: Анине, Грба Непричава, Зовљак Јабучје, Јеринин граде, Боговађа

У оквиру граница Просторног плана утврђене су четири зоне заштите. Методологија утврђивања мера заштите подразумева степеновање режима заштите према значају и концентрацији сачуваног наслеђа. С обзиром на неистраженост Планског подручја, мере техничке заштите за непокретна културна добра могу се издати на основу резултата предходних истраживања и расположиве грађе.

Услови заштите утврђују се у два нивоа: као општи и посебни. Општи услови који су дефинисани Законом о културним добрима, односе се на целину споменичког фонда, мање или шире групације и доносе се на нивоу просторног плана. Посебни услови прецизније се дефинишу за свако културно добро.

С обзиром на стање објеката културно-историјског и градитељског наслеђа на овом подручју, мере њихове заштите и коришћења треба остварити:

Општим условима и мерама заштите, што значи да ће сви заштићени или евидентирани објекти бити детаљно снимљени и формирана документација са валоризацијом која се доставља Републичком Заводу за заштиту споменика културе. Забрањено је:

- изградња објеката за одмор, сточарских и животињских фарми, као и инфраструктурних и других објеката на локалитетима културних добара који својим габаритом, обликом и наменом могу угрозити културно добро по било ком основу, односно деградирати и нарушити његову заштићену околину,
- раскопавање, рушење, преправљање и вршење оних радова на културним добрима који могу нарушити његова својства, без претходно прибављених услова надлежног Завода,
- дислокација објеката, осим ако су непосредно угрожени изградњом инфраструктуре или другим оправданим разлозима,
- коришћење или употреба непокретних културних добара у сврхе које нису у складу са њиховом природом, наменом и значајем.

Посебним мерама заштите и уређења непокретних културних добара, што значи да је на самим културним добрима, у природним просторима и предеоном целинама око тих добара, неопходно обезбедити систематско истраживање и валоризацију непокретних културних добара и спровођење мера претходне заштите налаза материјалних остатака приликом извођења грађевинских, пољопривредних и других радова.

На самом културном добру и његовој непосредној околини, могу се вршити:

- извођење техничке заштите и презентација културних добара (конзервација, санација, реконструкција, ревитализација и др.),
- ревитализација простора и хортикултурно уређење и адаптација постојећих и дозвољених новоизграђених објеката до привођења простора трајној намени,
- отклањање у међувремену унетих промена које су допринеле измени природних услова и карактера средине и изградња објеката неопходних за заштиту, опрему и презентацију културних добара на локацијама на којима су претходно извршени истражни радови, под условима утврђеним општим мерама,
- све интервенције на непокретним културним добрима, евидентираним добрима и онима са статусом добра под претходном заштитом, могу се вршити само по

претходно прибављеним посебним условима издатим од надлежног Завода за заштиту споменика културе,

- уколико се културно добро налази на површинама са I степеном заштите по основу заштите изузетних природних вредности, приоритет мера и услова заштите и уређења утврђује се на основу Програма заштите и уређења ових зона у складу са вредношћу и значајем појединих елемената целине.

На природним просторима око непокретних културних добара и у предеоном природним целинама, може се вршити:

- даља истраживања и радови на адекватној заштити у циљу откривања, евидентирања и категорисања споменика културе и уређења терена, уколико то не угрожава културно добро,
- реконструкција и одржавање постојећих, као и израда нових породичних стамбених и помоћних објеката у оквиру домаћинства стално насељених становника, инфраструктурно уређење и опремање простора на локацијама на начин који је у складу са мерама прописаним овим Просторним планом,
- санација последица деградационих процеса на земљишту и биљном покривачу, реконструкција и друге интервенције на вегетацији које су у функцији заштите и презентације културног добра, ревитализације и унапређења естетике предела и заштите природне средине,
- обављање постојећих и нових делатности уколико не угрожавају културна добра, а доприносе њиховој ефикасној и трајној заштити,
- изградња објеката који могу послужити за смештај и прихват посетилаца и других пратећих објеката везаних за презентацију културног добра, потребе сталних становника, под општим условима Просторног плана.
- мере заштите и уређења не могу се примењивати на објекте народног градитељства пре извршене валоризације и утврђивања посебних услова заштите по поступку утврђеном законом.

Мере заштите и услови коришћења археолошких локалитета

Посебне мере заштите и услови чувања археолошких локалитета и коришћења њихове заштићене околине дефинисане овим планом, до утврђивања граница и зона са диференцираним режимима заштите, изградње и уређења простора, јесу:

- 1) сакрална здања у рушевинама, где за то постоје могућности, треба у целости обновити, чак и у случајевима када би поједини сегменти обнове били хипотетични;
- 2) цркве у археолошким остацима - црквинама, требало би након истраживања рестаурирати, ради очувања дигнитета некадашњег сакралног простора;
- 3) забрањује се ширење савремених гробља на простор старих сакралних некропола;
- 4) предуслов презентације старих сакралних некропола са већим бројем очуваних надгробних споменика јесте чишћење локалитета од дивље вегетације и познијих наслага земље;
- 5) археолошки локалитети се не смеју уништавати и на њима вршити неовлашћена прекопавања, ископавања и дубока заоравања (преко 30 cm);
- 6) у случају трајног уништавања или нарушавања археолошког локалитета због капиталних инвестиционих радова, спроводи се заштитно ископавање о трошку инвеститора;
- 7) на простору планом дефинисане заштићене околине археолошких локалитета забрањује се изградња објеката, изузев инфраструктурних објеката предвиђених просторним и урбанистичким планом, а на основу услова и сагласности надлежног завода за заштиту споменика културе;
- 8) забрањено је постављање надземних далековаода, док се за положај трасе и извођење подземних електричних водова и других инсталација (водовода, канализације, оптичких каблова) прибављају услови и сагласност надлежног завода за заштиту споменика културе и обезбеђује стални археолошки надзор и обрада терена у току извођења радова;

- 9) у непосредној околини овим планом дефинисане заштићене околине археолошких локалитета инвестициони радови спроводе се уз повећане мере опреза и обезбеђење археолошког надзора;
- 10) уколико се током радова наиђе на археолошке предмете извођач радова је дужан да одмах, без одлагања, прекине радове и обавести надлежни завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети, те да се сачува на месту и у положају у коме је откривен;
- 11) дозвољава се инфраструктурно опремање и уређење овим планом дефинисане заштићене околине археолошких локалитета према посебним условима и уз сагласност надлежног завода за заштиту споменика културе; и
- 12) забрањује се неовлашћено прикупљање покретних археолошких површинских налаза, или одношење надгробника и прекопавање гробова.

Студијом споменичких вредности, заштитом кроз документацију, ревитализацијом непокретних културних добара, амбијенталних вредности, следећа непокретна културна добра предложити за проглашење:

- све воденице, амбаре, чесме, камене мостове, записе и сличне објекте треба обновити и сачувати, тим пре што могу у својој изворној функцији поново добити пуни економски значај.
- археолошки локалитети и сакрални споменици (цркве, црквине, стара гробља, надгробни белези, крстови и записи).

Кроз овај просторни план, утврђују се следеће основне непосредне и посредне мере заштите непокретних културних добара:

1. истраживање и проучавање градитељске баштине подручја Лајковац;
2. правна заштита;
3. заштита кроз документацију;
4. заштита кроз споменичку презентацију;
5. ревитализација на аутентичним локацијама;
6. ревитализација дислокацијом у етно комплексе;
7. информатика и публикације.

Сви наведени облици мера заштите представљају најадекватније поступке, које је могуће утврдити на нивоу просторног плана, што не искључује могућност да се у поступку израде Студије о условима чувања, одржавања и коришћења и утврђивања мера заштите културних добара и добара која уживају претходну заштиту на подручју Просторног плана општине Лајковац дође и до других, или другачијих мера заштите.

Инфраструктурни коридор аутопута Е-763 Београд-Јужни Јадран тангира простор на коме се налазе следећа заштићена културна добра:

1. Непричава - остаци виле рустике - римски период (евидентирано АН);
2. Пепељевац - Мађарско гробље (у селу) - вишеслојно налазиште (евидентирано АН);
3. Ћелије, локалитет Анине-римски период;
4. Боговађа, камени мост на реци Љиг.

Препоручују се следеће мере заштите непокретних културних добара на подручју инфраструктурног коридора:

- на наведеним културним добрима не може се вршити раскопавање, рушење, преправљање или било какви радови који могу да наруше својства културног добра без претходно утврђених услова и сагласности;
- пре изградње појединачних инфраструктурних система мора се обезбедити стручна опсервација терена од стране надлежне службе заштите културних добара;
- до утврђивања мера техничке заштите постојећих непокретних културних добара и њихове околине, не могу се вршити активности изградње и уређења простора без претходне сагласности надлежне службе заштите културних добара;
- ако се при извођењу земљаних радова наиђе на археолошка налазишта или предмете, извођач радова је дужан да, без одлагања, прекине радове и обавести

надлежну службу заштите споменика културе и предузме мере да се налаз не уништи или оштети, да се сачува на месту и у положају у ком је откривен, у складу са чланом 109. Закона о заштити културних добара ("Службени гласник РС", број 71/94);

- инвеститор је дужан да се при изради планова детаљне регулације обрати територијално надлежним заводима за заштиту споменика културе ради издавања услова и сагласности и омогући да у оквиру граница урбанистичког плана стручна служба обави проспекцију и евиденцију културних добара.

7.6. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ

У обухвату Просторног плана општине Лајковац налазе се три војна комплекса различитог статуса.

- Војне комплексе "Лом брдо" и "Велико брдо" који чине једну целину третирају као комплексе "посебне намене" који су потребни за функционисање Војске Србије. Око ових комплекса је дефинисана заштитна зона од 1500m и приказана је на граф.прилогу Реф.карти 3. Правилима уређења и грађења планирати зону забрањене градње, која подразумева потпуну забрану било какве градње.

- Војни комплекс "Забран" је закључком Владе Републике Србије обухваћен Списком непокретности које нису неопходне за функционисање Војске Србије, а које се стављају у функцију прибављања неопходних средстава за спровођење реформе система одбране и побољшањематеријалног положаја Војске Србије – Мастер планом. У плану се за ове непокретности може дефинисати друга намена уз напомену да се реализацији планских решења може приступити тек након претходне сагласности и мишљења Министарства одбране и регулисања својинских односа у складу са одредбама Закона о средствима у својини Републике Србије („Сл.Гласник“ бр.53/95, 3/96, 54/96 и 32/97), а у поступку пред Републичком дирекцијом за имовину РС.

Елементи који имају карактер поверљивих података морају се обрадити у посебном прилогу (анексу) као саставном делу Плана и не могу бити доступни јавности као и сам План. Приликом израде нижих планских докумената, обрађивачи су у обавези да Планове доставе на усаглашавање потребама одбране земље, при чему би Надлежно министарство заузимало ставове сходно потребама.

У зависности од степена угрожености становништва и материјалних добара од ратних дејстава подручје општине Лајковац припада **четвртом степену угрожености**². У овај степен спадају насеља која нису обухваћена заштитом прва три степена и у овом насељеном подручју заштиту становништва планирати у закљонима који се граде у случају непосредне ратне опасности и у рату с тим што се у миру планира њихова локација, капацитет, снаге и средства које треба обезбедити и оспособити за њихову изградњу: изградњу заклона наређује општински штаб цивилне заштите.

7.7. ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ТЕХНИЧКО ТЕХНОЛОШКИХ НЕСРЕЋА

Заштита од пожара

Превентивна заштита и ефикасно елиминисање пожара, нарочито у зонама утицаја и ризика од индустријских капацитета и површинских копова минералних сировина, обезбеђиваће се применом мера и критеријума противпожарне заштите утврђених законом, уз следеће додатне мере на руралном подручју општине: обезбеђење саобраћајне приступачности свим деловима шума, коришћење техничке воде из водотока и малих акумулација, планско остављање противпожарних баријера (пруга и

² Уредба о организовању и функционисању цивилне заштите (Сл. гласник РС бр.21/92)

прогала) при сечи и пошумљавању, организовање службе за осматрање и јављање и др.

У погледу мера заштите од пожара неопходно је придржавати се следећих нормативних аката:

- Сви објекти изводе се у складу са чланом 10. и 11. Закона о заштити од пожара (“Сл.гласник РС” бр.111/2009);

- Објектима мора бити обезбеђен приступни пут за ватрогасна возила у складу са Правилником о техничким нормативима за приступне путеве, окретнице и уређење платоа за ватрогасна возила у близини објекта повећаног ризика од пожара (“Сл.лист СРЈ” бр.8/95);

- Хидрантска мрежа изводи се у складу са Правилником о техничким нормативима за хидрантску мрежу за гашење пожара (“Сл.лист СФРЈ” бр.30/1991);

- Гараже се изводе у складу са Правилником о техничким нормативима за заштиту гаража за путничке аутомобиле од пожара и експлозија (“Сл.лист СЦГ” бр.31/05);

- Дистрибутивни гасовод изводи се у складу са Правилником о техничким нормативима за пројектовање и полагање дистрибутивног гасовода од полиетиленских цеви за радни притисак до 4 бара;

- Станица за снабдевање горивом изводи се у складу са Правилником о изградњи станица за снабдевање горивом моторних возила и о ускладиштавању и претакању горива (“Сл. лист СФРЈ” бр.27/71).

Мере заштите од елементарних непогода обухватају превентивне мере за спречавање или ублажавање штетног дејства непогода, мере које се предузимају у случају непосредне безбедносне опасности или када наступе елементарне непогоде и мере ублажавања и отклањања последица, пре свега изазваних штета.

Реализација заштите од елементарних катастрофа и других облика угрожености у простору мора у потпуности да се заснива на поузданим подацима добијеним из перманентних општинских и секторских истраживања за подручје општине и шире подручје, као и на релевантној документацији и подлогама, кроз формирање посебне информационе основе (катастар појединачних хазарда у простору, карте општинских и појединачних ризика), у сарадњи са стручним службама надлежних (заинтересованих) локалних и републичких органа и институција.

Правовременим предвиђањем, откривањем, праћењем и предузимањем превентивних и заштитних мера смањива се ризик и последице ванредних и опасних **метеоролошких појава** (јаких пљускова кише и града, електричних пражњења и олујних ветрова) у пољопривредној производњи, насељима, привредним капацитетима и на далеководима.

У границама подручја плана нема Главних метеоролошких станица. За израду климатолошке подлоге предметног подручја користити податке са Главне метеоролошке станице Ваљево, као и са подручне мреже климатодошких и падавинских станица.

На подручју плана, РХМЗС врши хидролошка мерења и осматрања река Колубаре и Љиг.

Заштитом изворишта водоснабдевања и планираним развојем и реконструкцијом водопривредне инфраструктуре обезбедиће се поуздано снабдевање становништва водом.

Мерама заштите јавних путева, у првом реду подизањем заштитних шумских појасева, прикупљањем и одвођењем атмосферских вода, као и изградњом асфалтног коловоза и појачаним одржавањем путева, обезбедиће се доступност насеља у периоду трајања и отклањања последица елементарних непогода. Реконструкцијом далековода на основу утврђеног оптерећења услед залеђивања обезбедиће се сигурније снабдевања подручја електроенергијом и безбедна експлоатација електроенергетских објеката у зимском периоду.

Формираће се катастар **клизишта**, ради реализације приоритетних мера (уређења, санације и сл.) за смањивање последица појава нестабилности.

Биолошким и техничким радовима на површинама угроженим екцесивном, јаком и средњом **ерозијом** на територији општине обезбедиће се антиерозиона заштита подручја према редоследу приоритета који ће се утврдити одлуком Скупштине општине Лајковац.

Заштита од земљотреса

На сеизмолошкој карти за повратне периоде 50,100,200, 500, 1000 и 10 000 година која приказује очекивани максимални интензитет земљотреса, са вероватноћом појаве 63%, подручје Лајковцесе на олеати за повратни период од 500 година у зони 9° МКС скале.

На овом подручју, трусни удари су очекивани из епицентара: Лазаревац, Мионице, Букуље, Рудника, Барошеваца и др. Може се рећи да подручје плана припада ширем Шумадијском-ресавском трусном подручју на коме су током последњих 100 година забележени бројни потреси чије су магнитуде веће од 4, способних да произведу ефекте сеизмичких интензитета од V до IX степени MCS-скале.

Једна од основа при изради планских докумената, планирању и пројектовању објеката су и сеизмолошке подлоге. Њихов садржај представљају ефекти, очекиваних са различитом вероватноћом, земљотреса изражених најчешће преко сеизмичких интензитета или максималног хоризонталног убрзања. Законска регулатива по овој проблематици у нашој земљи није довољно развијена и усаглашена са светским стандардима па су тако у најчешћој употреби Правилник о техничким нормативима за изградњу објеката високоградње у сеизмичким подручјима ("Службени лист СФРЈ" 31/81,49/82,29-83,21/88 и 52/90) по коме су основа за планирање и пројектовање сеизмички интензитети за повратни период од 500 година и Правилник о техничким за пројектовање и прорачун инжењерских објеката у сеизмичким подручјима (који нема законску снагу). За објекте ван категорије у процесу дефинисања параметара противтрусне градње законодавац је предвидео:

- прорачун пројектног земљотреса (Z_{i1}) са вероватноћом појаве 70% за периоде од 100 и
- максималног земљотреса (Z_{i1}) са вероватноћом појаве 70% за периоде од 1000 година;

У оба примењивана правила планирања и пројектовања интензитет земљотреса је најчешћа основа за процену угрожености. Законодавац је предвидео могућност посебних истраживања којима би се утврдила пројектни параметри конкретних локација односно чији је резултат карта сеизмичке рејонизације за потребе израде планских докумената односно карта сеизмичке микрорејонизације за потребе пројектовања. Увођењем ЕВРОКОД-а основа за процену сеизмичког хазарда је максимално очекивани земљотрес (вероватноћа 70%) за повратни период од 475 година и максимално хоризонтално убрзање у очекиваном фреквентном опсегу.

Обим и садржај сеизмолошке документације дефинише се пројектним задатком и пројектом истраживања а у зависности од фазе израде пројектне документације као и од категорије објекта.

Утврђују се следеће смернице за урбанистичко планирање и израду техничке документације из аспекта прихватљивог сеизмичког ризика за насеља, рударске, индустријске и друге објекте:

- утврђени сеизмички хазард биће коришћен као један од критеријума за дефинисање намене појединих зона и површина за изградњу и степена концентрације физичких структура у насељима, деловима насеља и ваннасељским комплексима и локацијама; и
- примењиваће се норме и кодекси сеизмоотпорног пројектовања.

Полазећи од процењеног сеизмичког ризика, установљавају се ограничења за развој, изградњу и уређење простора диференцирана према условима потреса, и то:

- ограничена сеизмоотпорна изградња за услове потреса од 8° MCS - у свим обухваћеним насељима изградња и замена оштећених новим објектима ограничава се на капиталне и објекте ван категорије, чија инвестициона вредност трпи повећане трошкове сеизмоотпорне изградње; док се изградња осталих објеката условљава потврдом одговарајуће ревидоване студије оправданости; а санација оштећених објеката дозвољава под прописаним условима сеизмоотпорног пројектовања;
- селективна сеизмоотпорна изградња за услове потреса од 7° МЦС -у обухваћеним насељима изградња и замена оштећених новим објектима условљава се потврдом одговарајуће ревидоване студије оправданости; а санација оштећених објеката дозвољава под прописаним условима сеизмоотпорног пројектовања; и
- контролисана сеизмоотпорна изградња за услове потреса од 6° МЦС - у обухваћеним насељима изградња нових, замена и санација оштећених објеката дозвољава се под прописаним условима сеизмоотпорног пројектовања, без посебних других ограничења.

Табела 11: Препоруке за планирање са становишта сеизмичког ризика

Степен MCS Скале	Јачина земљотр.	Ефекат	Утицај на инфра и супраструктуру
V	Умерен	Осећају га сви људи у затвореним просторијама	Без оштећења. Функционисање 100%
VI	Средње јак	Осећају га сви људи на отвореном простору. На лошије изграђеним објектима могућа мања оштећења	Могућа мања оштећења на комуналној инфраструктури Функционисање 90% и више
VII	Јак	Могућа рушења појединих делова изграђених објеката Видљива оштећења појединих објеката (пукотине, оштећења кровова и димњака)	Мања оштећења комуналне инфраструктуре. Могући краћи прекиди у водоснабдевању, напајања електричном енергијом и ТТ везама Функционисање до 90% Отклањање кварова у периоду до 24 h
VIII	Врло јак	Рушење појединих објеката	Оштећење комуналне и могућа оштећења регионалне и магистралне инфраструктуре Функционисање до 75% Отклањање кварова у периоду до 72 h
IX	Разоран	Тешка оштећења и рушење објеката	Оштећења комуналне и регионалне инфраструктуре Функционисање до 50% Отклањање кварова у периоду до 7 дана
> IX	катастро-фалан	Тешка оштећења више од 50% објеката. Рушење изграђених објеката. Пукотине у тлу и промене на тлу и рељефу, промена водених токова	Тешка оштећења Потребна изградња нових и реконструкција оштећене инфраструктуре

Заштита од елементарних непогода базираће се на релевантним резултатима посебне студијско-аналитичке документације за **дефинисање прихватљивог ризика** угрожености од катастрофалних елементарних непогода.

Мере заштите од елементарних непогода обухватају и:

- успостављање мониторинга елементарних непогода и предузетих мера заштите од елементарних непогода;
- израду одговарајућих прогноза елементарних непогода, које ће се користити за планирање развоја рударских, привредних и других активности које на директан или индиректан начин зависе од геолошких, хидрометеоролошких и других услова

- и појава, као и за информисање и едукацију јавности и смањење штета од прогнозираних елементарних непогода;
- у планирању размештаја и организовању функционисања здравствених и санитарских служби предвидеће се одговарајуће мере превенције, заштите и збрињавања становништва у условима непосредне безбедносне опасности и настанка елементарне непогоде;
 - за рударске објекте и радове на експлоатацији и преради неметаличних минералних сировина предузимаће се следеће мере: (а) претходна студија оправданости са генералним пројектом експлоатације рудника-каменолома мора да садржи и студију ризика и заштите од елементарних непогода; (б) отварање нових, односно експлоатацију у дубљим слојевима постојећих каменолома неопходно је условити успостављањем система перманентног и периодичног комплексног праћења стабилности тла у зони утицаја која се утврђује кроз одговарајуће претходне истражне радње и наменски израђену студијску документацију; (в) у површинској експлоатацији неметаличних минералних сировина примењиваће се просторно-еколошки повољније технологије; (г) рударска механи-зација и опрема морају да буду атестирани на земљотрес и ветар и др;
 - све важније хидротехничке и енергетске објекте неопходно је градити у складу са одговарајућим студијама и експертизама за смањење ризика од локације и функције објекта, односно иновирати и допунити планове заштитних мера од елементарних непогода и акцидентних стања за постојеће објекте;
 - с обзиром на то да је обим и вероватна учесталост катастрофалних индустријских несрећа највећа код оних индустријских и експлоатационих објеката који представљају ризик за окружење и код нормалног рада постројења, односно где су присутни ризици од складиштења, манипулације и транспорта лакозапаљивих, експлозивних и отровних материја, а пре свега ризици од технолошког процеса и величине капацитета, за најризичније објекте из катастра загађивача, неопходно је урадити посебне анализе утицаја из аспекта ризика од елементарних непогода на основу оцене највероватнијих критичних фаза за сваку примењену технологију и капацитета ризика за уређаје и опрему.

Противградна заштита

На територији општине Лајковац у оквиру Система одбране од града изграђено је укупно 6 (шест) противградних станица са којих се током сезоне одбране од града испалују противградне ракете које спадају у 1. категорију експлозивних материја. Противградне станице су изграђене на следећим локацијама:

Гед. бр.	Назив ПГС	Х	У	Н
1	Бајсвац	4914950	7425880	248
2	Лајковац	4915750	7432095	147
3	Јабучје	4918675	7437065	125
4	Скобаљ	4922570	7437440	116
5	Мали Борак	4927025	7439105	90
6	Пепељевац	4910477	7432859	194

За изградњу објеката на простору мањем од 100m удаљености од протвградне станице обавезно је прибављање мишљења РХМЗ-а.

Антиерозиона заштита

Антиерозионо уређење разматраног подручја - важна је мера не само за уређење водних режима (смањење брзине концентрације поводња), већ и неопходна мера еколошког и економско-развојног уређења територије. То уређење се заснива на оптималној комбинацији техничких, биотехничких и биолошких радова. У оквиру техничких радова веома су важне бујичне преграде у неким ерозијом угроженим

водотоцима које треба да стабилизују корито водотока, смање подужне падове и омогуће да се добије у времену да почну да дају ефекте и биолошки радови заштите сливова. Биолошки радови обухватају пошумљавање, обнову деградираних шума, затрављивање, мелиорације шума и пашњака, док се биотехнички радови састоје у изради рустикалних преграда, плетера и травних водопутева. Инвестиције у биолошке радове су високе и знатно веће од трошкова изградње преграда. Притом треба имати у виду да је у ППРС предвиђана једна важна стратешка планска солуција: антиерозиону заштиту треба спроводити као део мера интегралног коришћења и уређења простора, као и привођења сливова економским функцијама. У складу са стратегијом да се пољопривредна земљишта нижих бонитетних класа претварају у шумска, приоритет се даје биолошким мерама заштите - пошумљавању, обнављању деградираних шума, затрављивању и мелиорацији пашњака. Циљ је да се мерама заштите од ерозије уједно стварају и услови да заштићени сливови обезбеђују стабилне приходе који омогућавају уредно одржавање заштитних система и привређивање дела радно способног становништва.

Потребно је спровести противерозионе радове и противерозионе мере, углавном, на два начина: (а) као препорука власницима земљишта за све површине и културе угрожене слабијим ерозионим процесима; и (б) као обавеза за све власнике земљишта и култура које се налазе у склопу издвојеног и проглашеног ерозионог подручја.

На површинама које су нападнуте експанзивном и јаком ерозијом потребно је спровођење биолошких радова и мера на мелиорацији пашњака, подизању воћњака и винограда, малињака и гајењу других пољопривредних култура на истерасираном земљишту, као и оснивању заједничких ливада.

Од противерозионих мера посебан значај има начин орања при гајењу ратарских култура (контурно и гребенасто), као и контурно-појасна обрада, а од стриктних забрана посебно је значајна забрана гајења окопавина на падинама са увећаним нагибом. Када су у питању нестабилни терени, забрана механичког оштећења тла има приоритетан значај. Узимајући нагиб падине као основни чинилац предиспонираности подручја на процесе ерозије и начин искоришћавања као основни узрочник, мере и радови за противерозиону заштиту се примењују диференцирано по појединим пољопривредним културама (Табела бр.10).

Табела бр. 12: Полазишта за утврђивање противерозионих захвата

Нагиб падине -%	Радови, мере и предлог начина коришћења
	Оранице
0-3	Дозвољено гајење ратарских култура без ограничења
3-7	Дозвољено гајење ратарских култура без ограничења уз услов обавезног контурног орања
7-12,5	Дозвољено гајење ратарских култура изузев окопавина уз услов гребенског орања
12,5-20	Дозвољено гајење ратарских култура уз услов контурно појасне обраде (сртип културе)
20-25	Дозвољено гајење ратарских култура без окопавина сваке треће године, под условом да се у периоду између два дозвољена орања површина користи као травна култура - детелина
Преко 25	Потпуна забрана орања и формирање травних или шумских култура
Нагиб падине -%	Радови, мере и предлог начина коришћења
	Воћњаци
до 10	Гајење воћњака уз нормалне мере неге и препоручује се мулчирање
10-15	Гајење воћњака без посебних ограничења и обавезно мулчирање
15-25	Гајење воћњака уз појачане мере неге и формирање травних појасева по хоризонтали у сваком 2. реду
преко 25	Гајење воћњака уз изузетне мере неге и потпуно затрављивање тла легуминозама изузев зоне око стабла 3,0 м

Нагиб - %	Квалитет	Радови, мере и предлог начина коришћења
Ливаде		
0-5	Забарене услед високог нивоа подземне воде	Одводњавање
5-15	Ослабљен флористички састав	Појачане мере неге са прихрањивањем вештачким или стајским ђубривом на псеудоглејним земљиштима, дубоко растојање, растресање
преко 15	Слаб флористички састав и механичка оштећења тла	Мелиорација делимичном обрадом и подсејавање смешом семена племенитих трава
Пашњаци		
до 15	У стадијуму деградације	Појачане мере неге и заштите са прихрањивањем вештачким ђубривом
преко 15	У стадијуму деградације и деградирани	Мелиорација делимичном обрадом и подсејавање смешом семена племенитих трава

На нагнутим теренима је, такође, неопходно формирање противерозионих појасева жбунастог, шумског и травног типа, ради смањења кинетичке енергије сливајућег млаза који врши еродирање површинских слојева земљишта и подлоге. На тај начин могуће је повећати толеранцију у смислу граничног нагиба за гајење ратарских култура, а редуцију истих извршити само на местима где не постоји никаква економска оправданост гајења житарица и окопавина. Уз то, живим ретензионим појасевима се значајно побољшава еколошки систем подручја, а у врсте за формирање појасева могу се унети бројне племените карактеристике, као што су медоносност, лековитост и др. У воћњацима и виноградима у циљу смањења ерозионих процеса потребно је формирање контурних бразди, као и заснивање нових засада искључиво садњом по изохипси, односно управно на садашње редове.

Акцидентна загађења

По питању заштите од акцидентних загађења, основне мере заштите се заснивају на управљању ризиком од удеса, и то кроз: идентификацију опасности; анализу последица; процену ризика; планирање мера за превенцију удеса или смањење ризика; организовање мера приправности и одговора на удес; као и планирање мера санације од последица удеса.

Мере заштите треба спроводити: за постојеће објекта и технологије (производња, складиштење, утовар, транспорт, претовар штетних и опасних материја), кроз превентивне мере и мере сталног надзора; за нове објекте, технологије и радове, као и код реконструкција постојећих, кроз обавезну израду процене утицаја и процене ризика на животну средину; израдом карте хазарда, чиме ће се утврдити потенцијални извори удесних загађења и правци транспорта опасних и штетних материја.

II ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА

1.1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ЦЕЛИНЕ И ЗОНЕ ОДРЕЂЕНЕ ПЛАНОМ

Скупштина општине Лајковац донеће одлуку о комуналном реду, којом ће утврдити правила и обавезе власника и корисника изграђеног земљишта на уређењу и одржавању парцела у приватној својини.

1.1.1. КОНЦЕПЦИЈА УРЕЂЕЊА КАРАКТЕРИСТИЧНИХ ГРАЂЕВИНСКИХ ЗОНА ИЛИ КАРАКТЕРИСТИЧНИХ ЦЕЛИНА ОДРЕЂЕНИХ ПЛАНОМ ПРЕМА

МОРФОЛОШКИМ, ПЛАНСКИМ, ИСТОРИЈСКО АМБИЈЕНТАЛНИМ, ОБЛИКОВНИМ И ДРУГИМ КАРАКТЕРИСТИКАМА

Зоне и појасеви заштите, резервисања, изградње и уређења простора

Утврђују се **зоне, појасеви и комплекси** с посебним режимима и правилима изградње и уређења простора на подручју Просторног плана, и то:

ПРОСТОРИ СА ПОСЕБНИМ РЕЖИМОМ ЗАШТИТЕ, установљени одредбама закона, одлукама на основу Закона, односно планских аката:

- Заштитни појасеви траса и објеката инфраструктурних система,
- Заштићени простор установљених културних добара,
- Заштићени простор комплекса посебне намене,
- Заштита изворишта водоснабдевања у складу са одредбама Правилника о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања (“Сл.гласник РС” бр.92/2008).

Остали инфраструктурни системи

Изградња траса и објеката инфраструктуре у складу са овим Планом реализује се директно на основу одредби Плана, под условом да се исти граде на парцелама јавног земљишта.

У случају изградње ван парцела јавног земљишта директно спровођење је према Закону о планирању и изградњи.

ЗАШТИТНИ ПОЈАСЕВИ У ИНФРАСТРУКТУРНОМ КОРИДОРУ

У непосредном појасу заштите трасе и објеката постојећих и планираних инфраструктурних система – државних и општинских путева, као и некатегорисаних путева који повезују изграђене целине у атару истог и суседних насеља или чине саобраћајну мрежу насеља, затим далековода, водовода и оптичких каблова, успоставља се режим заштите ограничене и строго контролисане изградње и уређења простора дефинисано у поглављу 2.11. критеријуми којима се утврђује забрана грађења.

На подручју плана имамо следеће инфраструктурне коридоре:

- Инфраструктурни коридор новопланиранираног аутопута Београд – Јужни Јадран (Е-763) са петљом Лајковац
- Инфраструктурни коридор државног пута I реда М-4 са новопланираном обилазницом
- Инфраструктурни коридор новог корита реке Колубаре у коме ће се сместити и деоница пруге Ресник-Пожега-Врбница и деоница државног пута I реда М-22

ЗОНЕ И ЛОКАЛИТЕТИ ЗА ИНДУСТРИЈУ И МСП

Индустрија заузима значајно место у привреди општине Лајковац и настојаће се, у будућем периоду, да се иста још више развија, јер основу запослености, остваривања друштвеног производа и националног дохотка чини индустрија, којој ће се и у будућем развоју Општине дати приоритет и то улагањем у постојеће капацитете и отварањем малих и средњих предузећа и предузетничких радњи, која ће се базирати на постојећој индустрији.

У просторној структури општине Лајковац, издвојили би се следећи индустријски центри:

- индустријски центар – Лајковац (варош),
- мали индустријски центри – насеља са 50-100 запослених у индустрији и
- врло мали индустријски центри – насеља са мање од 50 запослених у индустрији.

Индустријске зоне:

- „Индустријска зона Лајковац“ за мала и средња предузећа на површини од 104,5 хектара. Индустијска зона обухвата, кататарске парцеле Лајковац и Јабучје и налази се у непосредној близини Ибарске магистрале, на 65 километру од Београда.
- Ново планирана Индустијска зона 2 Непричава, око инфраструктурног коридора аутопута Београд-Јужни Јадран
- зона Површинског копа „Тамнава-Западно поље“

ЗОНА КОМПЛЕКСА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Војне комплексе "Лом брдо" и "Велико брдо" који чине једну целину третирати као комплексе "посебне намене" који су потребни за функционисање Војске Србије. Око ових комплекса је дефинисана заштитна зона од 1500m и приказана је на граф.прилогу Реф.карти 3. Правилима уређења и грађења планирати зону забрањене градње, која подразумева потпуну забрану било какве градње.

ЗАПОЧЕТЕ И ИНИЦИРАНЕ ЗОНЕ ИЗГРАДЊЕ

Изградња ће се приоритетно усмеравати у следеће центре и зоне на подручју Просторног плана:

- На изграђено земљиште у делу атара насеља који се налази поред јавног пута, ради рационалнијег уређења мреже саобраћајница у насељу и инфраструктурног опремања тог дела насеља, у складу са Заштитом и одрживим коришћењем природе и природних вредности, вода и развоја водопривредне инфраструктуре.

Започета зона/појас изградње је континуално изграђено земљиште у делу атара насеља који се налази поред јавног пута.

Иницирана зона/појас изградње је дисконтинуално изграђено земљиште у делу атара насеља који се налази поред пута.

Изграђено земљиште у центрима и насељима на руралном подручју просторног плана чине грађевинске парцеле и катастарске парцеле или њихови делови са изграђеним објектима.

1.1.2. ОПИС И ОДРЕЂЕЊЕ ЗОНА И ЦЕЛИНА ЗА КОЈЕ ЈЕ ДАТ ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА

У Плану су дати шематски прикази уређења насеља за 6 насеља која су процењена да имају функционални и просторни значај, и која су у мрежи насеља означена као центри заједнице насеља и насеља са специфичним функцијама. То су насеља Јабучје, Боговађа, Словац, Бајевац, Маркова Црква и Непричава

У оквиру шематског приказа уређења насеља дефинисано је планирано проширење центра насеља, дефинисана је централна зона са централним функцијама и становањем и пословно-трговачке зоне. У енклавама ван грађевинског подручја центра, такође је одређено, оквирно проширење грађевинског подручја са претежном наменом рурално становање.

Сва насеља у општини Лајковац су „раштркана“ по целом атару и најчешће изграђено подручје предствљају енклаве од пар домаћинстава или неколико кућа. Овакво стање онемогућава планирање и формирање јединственог грађевинског подручја насеља. Из тог разлога шематски прикази уређења насеља дат је за центре насеља и поједине енклаве које су, релативно, ближе окружење центра насеља.

За оваква раштркана насеља у Шематским приказима изграђености је евидентирана постојећа изграђеност мањих енклава, а кроз правила у Плану дата могућност и услови под којима је могућа изградња.

Неоправдано претварање великих површина, или његових делова, пољопривредног и шумског земљишта у грађевинско, у циљу повезивања и уобличавања постојећих изграђених енклава су као најрационалнији приступ планирању ових простора определили предлог за врло ограничено планирање ширења грађевинског земљишта у Шематским приказима уређења насеља.

Предвиђа се израда Плана детаљне регулације за насеље Ћелије, као и за будућу индустријску зону у инфраструктурном коридору Београд-Јужни Јадран (делови насеља Непричава и Рубибреза).

Уколико се укаже потреба за израдом још неког урбанистичког плана (ради решавања одређених и специфичних проблема у простору или потребе утврђивања јавног интереса) Одлуку о томе доноси надлежни општински орган, и у том случају, Просторни план општине Лајковац представља његов плански основ и садржи смернице за његову израду.

Правила уређења и грађења на грађевинском земљишту важе у планираним грађевинским подручјима и на изграђеном земљишту ван грађевинских подручја.

Планирана грађевинска подручја и изграђено земљиште су приказани на одговарајућим графичким прилозима (шематским приказима уређења или шематским приказима изграђености насеља), за свако насеље, у размери 1: 5 000.

1.1.3. ПЛАНИРАНО УРЕЂЕЊЕ И ИЗГРАДЊА ЈАВНИХ ОБЈЕКТА ЗА ЦЕЛИНЕ И ЗОНЕ У ОКВИРУ ШЕМА УРЕЂЕЊА

Правила уређења и грађења за површине и објекте јавне намене, дата у Плану, су општа правила за целу територију обухвата Плана, која се за потребе израде урбанистичког плана усмеравајућа и у складу са конкретним условима локације и окружења могу се мењати.

Површине јавне намене у планираним грађевинским подручјима су: саобраћајне површине, објекти јавних намена, површине јавних намена (паркови, зеленило и сл.) и комунални објекти.

Постојеће и планиране површине јавне намене, у границама планираних грађевинских подручја, су идентификовани графички, у размери 1:5 000, на шематским приказима насеља.

1.2. УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ И ИЗГРАДЊУ ПОВРШИНА И ОБЈЕКТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ И МРЕЖЕ САОБРАЋАЈНЕ И ДРУГЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

1.2.1. ПОВРШИНЕ И ОБЈЕКТИ ЈАВНЕ НАМЕНЕ

- За доградњу објекта јавне намене као и за изградњу нових, обавезна је израда урбанистичког пројекта. У случају фазне изградње урбанистички пројекат се ради за целину комплекса са јасно назначеним фазама изградње које се могу реализовати на начин да свака фаза може да функционише самостално али и као део целине;
- Тип објекта ће свакако зависити од његове функције, али он мора бити прилагођен условима локације, спратности до П+2+Пк;
- Комплекс мора бити уређен у складу са функцијом објекта и његовим окружењем;
- Максимални индекс искоришћености код објекта јавне намене не треба да буде већи од 25%, а индекс изграђености максимално 1,0;
- Минимална површина парцеле за изградњу објекта јавних намена је 400 m²

- Постојећи објекти задржавају постојећу грађевинску линију, а за нове објекте минимално растојање грађевинске од регулационе линије износи 5,0 m.
- Најмања удаљеност јавних објеката и служби од објеката на суседним парцелама износи минимално пола висине од суседног објекта, али не мање од 5,0 m.
- Растојање основног габарита и линије суседне грађевинске парцеле износи, на делу бочног дворишта претежно северне оријентације минимално 3,5 m, односно на делу бочног дворишта претежно јужне оријентације минимално 4,0 m.
- На парцелама се дозвољава, у свим сегментима, фазна изградња.
- Паркирање и гаражирање возила се обезбеђује на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута.
- Обавезно је на парцели обезбедити минимално 20% зеленила а остатак слободне површине уредити у складу са основном наменом објекта (паркирање, пешачке и слободне површине, спортска игралишта и терени, и сл);
- Уколико су поједине функције ових делатности у објектима градитељског наслеђа или амбијенталних целина, морају задовољавати услове надлежне службе заштите;
- У оквиру зона становања могу бити и образовање, дечија и социјална заштита, здравство, култура, информисање, спорт и рекреација;
- Специјализоване школе или спортски клубови могу бити пратеће намене у оквиру спортских и рекреативних центара али и осталих намена;
- Код спортских објеката дозвољава се рушење дотрајалих објеката, изградња нових објеката, надградња, реконструкција, адаптација, употпуњавање потребним спортским садржајима - отвореним или затвореним спортским објектима;
- На локацијама предвиђеним за спортске комплексе или објекте не дозвољава се привремена изградња објеката друге намене која није у функцији спорта. До привођења коначној намени на локацијама за спорт и рекреацију могу се привремено уређивати и градити само спортска игралишта и објекти;
- Дозвољени су изградња, реконструкција, адаптација и поправка дечјих и спортско-рекреативних игралишта;
- Потребно је предвидети заштиту од буке око отворених спортских терена.
- Водити рачуна о безбедном коришћењу свих објеката посебно отворених игралишта (ограђивање према саобраћајницама, ...)
- Забрањена је у комплексима јавних објеката изградња других објеката, који би могли да угрозе животну средину и основну намену.

1.2.2. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

За територију Општине Лајковац овим просторним планом утврђују се правила уређења у коридорима инфраструктурних објеката.

За реконструкцију постојећих капацитета може се издати локацијска дозвола на основу просторног плана уколико се реконструкција изводи на постојећем земљишту јавне намене или, уколико су корекције земљишта јавне намене минималне и местимичне (поједина кривина, ширина на крајој деоници и сл) али уз претходно решен имовинско-правни однос са власником парцеле на којој се корекција врши, о чему се подноси доказ. За изградњу нових капацитета мора се израдити одговарајући урбанистички план.

Правац, односно промена правца јавног пута у насељу одређује се одлуком СО (за државни пут по претходно прибављеној сагласности надлежног министарства за послове саобраћаја).

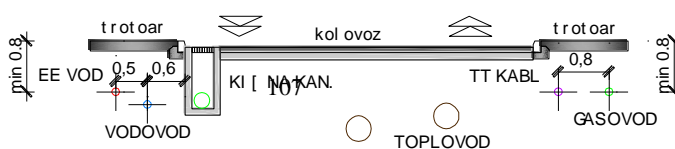
Појас регулације саобраћајних система утврђених планом, обухвата крајње тачке земљишног појаса са обе стране. У пракси то је изломљена линија која одваја јавно од осталог земљишта. У појасу регулације налазе се сви елементи горњег и доњег строја саобраћајнице који непосредно служе за обављање саобраћаја односно функционисање саобраћајнице.

Правила за изградњу и реконструкцију саобраћајне мреже у грађевинском подручју

- јавни пут у насељу одређује се просторним и урбанистичким планом.
- регулациона линија утврђује се у односу на осовинску линију (осовину јавног пута), или на граничну линију и обележава за све постојеће и планиране саобраћајнице;
- растојање између регулационих линија (ширина појаса регулације) утврђује се у зависности од функције и ранга саобраћајнице, односно инфраструктуре, као хоризонтална, надземна и подземна регулација, а најмања дозвољена ширина појаса хоризонталне регулације је за:
 - стамбене улице - 8.0 m,
 - сабирне улице - 10.0 m,
 - саобраћајнице у сеоским насељима - 7.0m,
 - колски пролази - 5,0 m,
 - приватне пролазе - 2,5m,
 - пешачке стазе - 1,5 m
 - противпожарни пролаз-3,50m;
- регулациона линија се обележава аналитичко геодетски за све планиране саобраћајнице у насељу;
- регулациона линија и осовина саобраћајнице јавног пута су основни елементи за утврђивање саобраћајне мреже;
- регулациона линија и осовина нових саобраћајница утврђују се у односу на постојећу регулацију и парцелацију, постојеће трасе саобраћајница и функционалност саобраћајне мреже;
- нивелација саобраћајница и других јавних површина одређује се прорачуном падова и попречних и подужних профила појаса регулације. Утврђене аналитичке координате (коте нивелете) карактеристичних тачака у плану нивелације представљају основ за утврђивање нивелета регулационих линија као и основ за постављање улаза у објекат или уређење осталог простора ван појаса регулације;
- саобраћајнице изводити са савременим коловозним застором на адекватном доњем построју, тампону и оивичити ивичњацима;
- приликом планирања нових или реконструкција постојећих улица тежити да се обезбеди улично зеленило (дрвореди, травњаци и слично);
- пешачке површине (стазе и тротоари) обавезно физички издвојити у посебне површине заштићене од моторног саобраћаја (изузев код интегрисаних улица);
- ширина тротоара за кретање пешака мин. 1,5m (важи за нове саобраћајнице и при реконструкцији постојећих); за инвалидна лица на пешачким прелазима предвидети изградњу рампе нагиба 1:20 (изузетно 1:12) минималне ширине 1,80 m;
- код изградње надвожњака потребно је оставити светли профил од мин. 4,5m;
- попречне профиле и коловозне конструкције свих саобраћајница димензионисати према меродавном саобраћајном оптерећењу;
- радијус закривљења на раскрсницама је мин. 7,5m (изузетно 6,5)
- обезбедити потребне линије прегледности на раскрсницама
- паркирање на јавној површини уз коловоз је могуће и изводи се као управно (једно паркинг место је димензија 2,5(2,3)x5,0m са коловозом ширине мин 5,5(6,5)m), паралелно (2,0x6,0m коловоз мин 3,5m) или косо (2,3x5,0m ,коловоз мин 4,5m);
- у профилу улице, поред саобраћајне функције, обезбедити простор за пролазак инфраструктурне мреже (пример распореда инфраструктурних капацитета у профилу саобраћајнице насељу)

[EMATSKI PRI KAZ ME USOBNOGODNOSA
TEHNI ^KE I NFASTRUKTURE

у

KANALI ZACI JA

Јавни путеви ван насељеног места

Земљишни појас је непрекинута земљишна површина са обе стране усека и насипа јавног пута, ширине најмање 1.0 m мерено на спољну страну од линије крајњих тачака попречног профила.

За новопланиране путеве утврђује се минимална ширина земљишног појаса која зависи од морфологије терена и то:

- за државни пут I реда ширина појаса регулације утврђена је на 25-30m (просечно),
- за државни пут II реда ширина појаса регулације утврђена је на 20-25m (просечно),
- за општински пут ширина појаса регулације је 15.0-17.0m (просечно),

Коначна ширина утврђује се на основу пројекта изведеног стања и пројекта парцелације.

Заштитни појас је површина земљишта уз земљишни појас, на спољну страну, чија ширина зависи од категорије пута:

- за државни путеви 1. реда-аутопутеве износи 40.0m
- за државне остале путеве 1. реда износи 20.0 m
- за државне путеве 2. реда износи 10.0 m
- за општинске путеве износи 5.0 m

У заштитном појасу поред јавног пута ван насеља, забрањена је изградња грађевинских или других објеката, као и постављање постројења, уређаја и инсталација, осим изградње саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута, као и постројења, уређаја и инсталација који служе потребама јавног пута и саобраћаја на јавном путу. У насељу ширина појаса се одређује урбанистичким планом.

У заштитном појасу може да се гради, односно поставља, водовод, канализација, топловод, железничка пруга и други сличан објекат, као и телекомуникационе и електро водове, инсталације, постројења и сл., по претходно прибављеној сагласности управљача јавног пута која садржи саобраћајно-техничке услове. Управљач јавног пута дужан је да обезбеди контролу извођења поменутих радова.

Појас контролисане градње је површина са спољне стране заштитног појаса на којој се ограничава врста и обим изградње објеката који је исте ширине као и заштитни појас. Изградња објеката у појасу контролисане изградње дозвољена је на основу донетих просторних и урбанистичких планова који обухватају тај појас. У појасу контролисане градње забрањено је отварање рудника, каменолома и депонија отпада и смећа.

Прикључак новопланираног пута или прилазног пута на јавни пут може се градити само уз сагласност управљача јавног пута.

Некатегорисани земљани пут који се прикључује на јавни пут мора имати коловоз са тврдом подлогом или исти као и јавни пут најмање ширине 5.0 m на 40.0 m за пут I реда, 20 m за пут II реда и 10 m за општински пут мерено од ивице коловоза јавног пута.

Обавеза управљача јавног пута је да поставља (према одговарајућој техничкој документацији), одржава и контролише прегледност саобраћајне сигнализације.

Ваздушни простор изнад коловоза је 7.0 m а слободни простор изнад коловоза је 4.5 m (4,75m код аутопута).

Управљач јавног пута мора са власницима суседних парцела да склопи уговор о коришћењу земљишта за објекте за одвођење воде или друге објекте или уређаје заштите пута уколико их не може распоредити у земљишном појасу.

Правац или промену правца државног пута који пролази кроз насеље одређује Скупштина општине (града) по прибављању сагласности надлежног министарства.

Коловозна конструкција улица које се поклапају са правцем државног или општинског пута који пролази кроз насеље сматрају се деловима тих путева заједно са саобраћајном сигнализацијом (осим светлосне).

Забрањено је укрштање државног пута I реда са железничком пругом у истом нивоу.

На раскрсници, или укрштају са железничком пругом, утврђује се зоне потребне прегледности. У утврђеним зонама потребне прегледности забрањена је свака градња или подизање постројења, уређаја и засада или било каква активност којом се омета прегледност. Управљач има право да од власника или непосредног држаоца захтева да се уклоне објекти који ометају потребну прегледност. Држалац или власник суседне парцеле има право на накнаду од стране управљача пута по основу ограниченог права коришћења.

Ако постојећи јавни пут, односно његов део, треба изместити због грађења другог објекта (железничка инфраструктура, рудник, каменолом, акумулационо језеро, аеродром и сл.), јавни пут, односно његов део који се измешта, мора бити изграђен са елементима који одговарају категорији тог пута.

Трошкове измештања јавног пута, односно његовог дела, из става 1. овог члана, сноси инвеститор објекта због чије изградње се врши измештање јавног пута, односно његовог дела, ако се другачије не споразумеју инвеститор и управљач јавног пута.

У случају укрштања јавног пута са железничком инфраструктуром због изградње јавног пута, односно железничке инфраструктуре, трошкове изградње надвожњака или подвожњака, сноси инвеститор изградње тог јавног пута, односно те железничке инфраструктуре.

За јавне путеве утврђују се следећа правила грађења при изградњи, ревитализацији или реконструкцији у појасу регулације јавног пута. У изузетним случајевима могуће је одступити од ових правила што се утврђује пројектним задатком за израду техничке документације по којој се изводе радови.

Пратећи садржаји уз јавни пут

Пратећи садржаји уз аутопут биће одређени пројектом аутопута и нису предмет разматрања Просторног плана

Станица за снабдевање горивом

Станице за снабдевање горивом уз јавне путеве граде се на међусобном растојању од 40-80 km за путеве 1. реда односно 10-15 km за остале путеве. Уз државне путеве граде се одвојено по смеровима у смакнутом или наизменичном распореду. За планиране локације урадити План детаљне регулације којим се утврђује усаглашеност са идејним пројектом, противпожарним прописима и условима надлежних органа из области саобраћаја, екологије (загађење ваздуха, воде и земљишта, појаву буке) и применом мера за смањење штетних утицаја. Одобрење за прикључак издаје управљач јавног пута на основу захтева и урбанистичког пројекта. Потребно је посебну пажњу посветити овим објектима јер је у последње време дошло до наглог повећања њиховог броја који уз то не задовољавају минималне критеријуме. Правила грађења за станице за снабдевање горивом су:

- станице се граде уз коловоз, обострано у смакнутом распореду, са потребним уливно-изливним тракама;
- станице су са мин. четири точиона места за путничка и два издвојена за теретна возила;
- станице морају да имају уређаје за точење свих врста бензинских и дизел горива и ТНГ;

- разделна трака према коловозу је мин. 6.0m;
- оптимална површина локације за станицу је око 0.5ha
- пословне просторије (продавница, кафе, ресторан) око 75-100m²;
- паркирање за најмање 10 путничка возила (једно за инвалидна лица) и 2 теретна;
- простор за замену уља и проверу притиска у пнеуматичима;
- чесма са текућом водом ;
- површина за манипулацију меродавног возила.

Одмориште

Граде се уз јавни пут на местима са посебним одликама (видиковци, природни, културно-историјски споменици или пунктови и др.). Планирају се на растојању 20-40 km. Одморишта се опремају:

- јавни телефон;
- вода за пиће - чесма на отвореном;
- санитарно-хигијенски чвор - површине до 50 m²
- објекат укупне површине до око 100 m² у коме је продавница општих артикала (храна, пиће, штампа, цигарете, ауто-делови), сувенирница и информативно-туристички пункт,
- информације - табла са називом и планом одморишта, табла са основним информацијама о туристичким, културним и природним локалитетима, наредним станицама за снабдевање горивом;
- ресторан са националном кухињом - за оријентационо 50 особа у затвореном делу и 70 места на тераси, кухиња и мокри чвор, службени смештај особља ресторана
- мини пијаца на којој се продају производи из окружења
- паркинг простор - за 40 путничких возила, 4 аутобуса, 4 теретна возила, са потребним пролазним саобраћајним тракама.

Мотели

Намењени су дужем задржавању, уз могућност ноћења. Постављају се на растојањима 80-140 km. Поред свих садржаја наведених за паркиралишта и одморишта, потребно је да се у оквиру комплекса налази и сервисна радионица за све врсте возила, као и шири дијапазон занатско-трговинских продавница, пошта, мењачница. Одређивање тачне локације је комплексан задатак, који захтева сагледавање и анализу више утицајних параметара: саобраћајно-технички услови; просторна ограничења; природне и историјске карактеристике посматраног локалитета; могућност комуналног опремања; снабдевање и одржавање објеката пратећих садржаја и услови заштите животне средине.

Појас регулације железничке пруге

Пружни појас је земљишни простор између колосека као и простор са стране колосека мин 8.0 m од осе крајњих колосека (6.0 m у насељеном месту). То је простор за смештај колосечних капацитета и објеката у функцији одвијања железничког саобраћаја.

Заштитни пружни појас је земљишни појас са обе стране пруге, ширине 200 m, рачунајући од осе крајњих колосека. У заштитном појасу сви објекти морају се градити тако да не угрозе одвијање железничког саобраћаја а већи објекти и хидротехнички објекти морају имати сагласност и услове јавног предузећа које управља пругом.

Укрштање пруге и пута је само на пружном прелазу који не може бити у нивоу уколико је пут аутопут, или државни пут I реда или у реону станичног платоа, уз претходно прибављен акт управљача железничке инфраструктуре. Управљач путева је дужан да изгради коловозни застор на земљаном путу који се укршта са железничком инфраструктуром у истом нивоу.

Ван простора уређених урбанистичким планом укрштање се изводи на мин 2000 m¹ размака са свођењем саобраћајница прама укрштајима.

Паралелно вођење пута и пруге је под условом да је најближа тачка конструкције горњег строја пута на мин 8.0 m од осе најближег колосека.

Укрштање или паралелно вођење пруге и осталих инфраструктурних капацитета се одвија на начин да се не угрози одвијање железничког саобраћаја под условима и уз сагласност јавног железничког предузећа.

Ваздушни простор изнад ГИШ је 12.0 m односно 14.0 m за далеководе преко 220 KV.

Објект који прелазе преко пруге могу имати најмању висину од 6.5 m од доње ивице објекта до ГИШ-а (светла висина).

Реконструкција железничке инфраструктуре ради њеног измештања због изградње другог објекта мора имати елементе за категорију те инфраструктуре а трошкове сноси инвеститор објекта због кога се врши реконструкција уколико узајамним споразумом није решено на други начин.

Појас забрањене градње је 25.0 m мерено од осовине најближег колосека осим објекта инфраструктуре на основу сагласности управљача жел. инфраструктуром.

Индустријски објекти, рудници, каменоломи и сл. не могу се градити ближе од 50 m¹ од осе најближег колосека.

Корисници, односно сопственици шума и земљишта дужни су да у појасу ширине 10 метара у шумама уредно уклањају дрвеће, растиње и лишће, а у појасу ширине пет метара на другом земљишту благовремено уклањају сазреле пољопривредне културе и по потреби предузимају друге мере заштите од пожара. Ширина појаса рачуна се од спољне ивице пружног појаса.

1.2.3. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

Водна инфраструктура је корисник простора који има врло конкретне и строге захтеве у погледу простора који је неопходан за виталне функције у области вода. Због тога се дефинишу базна правила грађења са становишта хидротехничких система.

Општа правила за услове грађења и намену простора са становишта вода.

- Изградња малих акумулација дозвољена је на свим водотоцима на подручју општине на местима на којима се њима не угрожавају изворишта и други објекти хидротехничке и друге инфраструктуре, саобраћајница и насеља. Мале акумулације се могу градити само заједно са реализацијом антиерозионих радова. Мора се обезбедити гарантовани еколошки протока низводно према дефинисаним критеријумима.

- Изградња рибњака је дозвољена на локацијама на којима не угрожавају изворишта или друге планиране системе, под условом да се све манипулацију са хранивима обављају на контролисан начин и да се стриктно поштује санитарна дисциплина у зони рибњака.

- На подручју општине нису Катастром МХЕ регистроване локације за МХЕ. Међутим, то не искључује могућност да се такви објекти граде, под условом да потенцијални инвеститор поштује услове који су за МХЕ дефинисани у делу Плана који се односи на Обновљиве изворе енергије.

- Захватање воде из водотока (укључив и захватање из малих акумулаицја) дозвољено је уз водне сагласности, уз обавезу обезбеђења гарантованог водопривредног минимума и гарантованог еколошког протока, дефинисаног за хладан и топли део године ($Q_{95\%}^{\min.mes.}$ и $Q_{80\%}^{\min.mes.}$), са ограничењима која утврђују колико се воде мора оставити у току након захватања воде за технолошке потребе. Анализе обавити према важећој методологији ГЕП³ која је дефинисана у Србији, који обезбеђује несметано очување биодиверзитета на низводном делу тока. Водозахвати за еколошке протоке треба да буду тако диспозиционо решени да омогуће да се захтевани протоци аутоматски захватају и испуштају у прописаној количини. У случају да корисник тих

³ Видети одговарајуће поглавље у зборнику "Грађевински календар", 2003.Београд, СИТЈ

објекта током експлоатације не поштује услове о еколошким протоцима који су дефинисани водном дозволом, губи право на обнову дозволе за рад.

- Регулације река у зони насеља поред функционалних критеријума треба примерити и урбаним, естетским и другим условима, који омогућавају урбанистички складно повезивање насеља са акваторијом. Дуж тих водотока у зони насеља са обе стране предвидети кејове и урбано складно уређене обале. Дуж обала река се мора у континуитету оставити слободан простор од најмање 7 m.

- Због феномена стварања ерозионе јаме у кориту при проласку поводња, сви стубови на мостовима и другим грађевинама у рекама морају да буду фундирани на стенској маси, испод речног наноса. Ово правило се односи и на крилне и потпорне зидове дуж путева, који су, такође, били рушени искључиво због плитког фундирања и поткопавања.

Водно земљиште (ВЗ) се ППРС и Законом о водама дефинише као заштићена и резервисана зона уз реке, језера, акумулације и заштићене мочваре - у којој је забрањена градња било каквих сталних објеката, осим хидротехничких објеката. ВЗ дуж река захвата површину коју обухвата успор од тзв. стогодишње велике воде, увећану за појасе дуж обе обале ширине по 20÷50 m, зависно од положаја објеката и заштитних система.

- У зонама тзв. водног земљишта око свих водотока не дозвољава се подужно вођење саобраћајних и инфраструктурних система. На преласку плавних зона линијски системи (саобраћајнице, објекти за пренос енергије, цевоводи) морају се висински издићи и диспозиционо тако решити да буду заштићени од поплавних вода вероватноће 0,5% (тзв. двестогодишња велика вода).

- На водном земљишту је:

- забрањена изградња сталних објеката (кућа за одмора, индустријских и других објеката) чије отпадне материје могу загадити воду и земљиште или угрозити безбедност водопривредне инфраструктуре и које ометају развој водне инфраструктуре и одржавање објеката;

- неопходно да сви постојећи објекти постојећих насеља обезбеде каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са законом.

- Водно земљиште се може користити без водопривредне сагласности као пашњак, ливада и ораница, као и за засаде воћњака и винограда.

- Објекти који могу да се граде на обали и водном земљишту уз предходно прибављање сагласности надлежног водопривредног предузећа, су:

- објекти за туристичко-рекреативне сврхе;

- пратећи објекти (шанк-барови, просторије за пресвлачење и сл.);

- дрвене сојенице и настрешнице;

- партерно уређење (спортски терени, опрема, мобилијар, плаже и сл.);

- системи за пречишћавање вода и сви други хидротехнички објекти.

Објекти комуналне инфраструктуре имају посебно важне захтеве, како у погледу заштите изворишта, тако и у погледу правила за вођење линијских система, који треба да омогуће безбедно функционисање и одржавање таквих система.

- У складу са Законом о водама и Правилником о заштити изворишта (Сл.Гласник 92-08), земљиште и водене површине у подручју шире, уже и непосредне зоне заштите изворишта водоснабдевања, заштићени су од намерног или случајног загађивања. Обавезно је уређење и одржавање уже зоне заштите изворишта, које обухвата редовну контролу наменског коришћења земљишта.

- На подручју шире зоне заштите изворишта успоставља се режим селективног санитарног надзора и заштите од загађивања животне средине те на тим просторима није дозвољена интензивна употреба пестицида, хербицида и вештачких ђубрива на земљишту које се користи у пољопривредне сврхе.

- Дуж магистралних цевовода којим се спајају сада изоловани водоводни системи успоставити непосредну зону заштите коридора (по 2,5 m од осовине), како би се омогућило несметано одржавање.

- Хидрантску мрежу за гашење пожара у насељима реализоваати у складу са Правилником о техничким нормативима за хидрантске мреже (Сл. лист СФРЈ 30/91, који је још на снази).
- Канализацију постојећих насеља реализовати по сепарационом систему, стриктно раздвајајући колекторе за отпадне воде од колектора за атмосферске воде. Забрањује се увођење вода из олука зграда и одводњаваних површина у колекторе за отпадне воде, као и обратно, отпадних вода у колекторе кишне канализације.
- При реализацији и ревитализацији канализационих система придржавати се следећих пројектних критеријума: минимални пречници колектора $\varnothing 250$, степен испуњености при $Q_{\max, \text{час}} 0,75$ за секундарну мрежу, односно $0,50$ за главне колекторе; брзине у колекторима: $v_{\min} = 0,75 \text{ m/s}$, $v_{\max} = 3 \text{ m/s}$. Опсеги укопавања канализационих колектора, због корисника система: $H_{\min} = 1,8 \text{ m}$, $H_{\max} = 5 \text{ m}$.
- У канализацију за отпадне воде смеју се увести само оне воде које задовољавају услове прописане Правилником о опасним материјама у водама (Сл. гласник СРС, 31/82). Инспекцијским службама остварити контролу да отпадне воде из тзв. кућне мале привреде које се упуштају у канализацију задовољавају услове Правилника.
- Упуштање отпадних вода индустрија у градску канализацију дозвољено је само уколико су испуњени сви услови правилника о МДК опасних материја које се смеју евакуисати јавном канализацијом.
- Колекторе и сабирну мрежу кишне канализације треба водити у коловозу улица, а изван насеља путним коридором уз банке. Минимална дубина укопавања, мерена од темена цеви, је $1,0 \text{ m}$.
- Сва локална коришћена изворишта у алувионима крај река треба заштитити по принципима заштите изворишта подземних вода, чак и ако се напуштају спајањем са регионалним системима, јер и даље задржавају важну функцију резервног изворишта водовода насеља за случај хаваријских ситуација. Та изворишта се могу користити за потребе обезбеђивања воде за технолошке потребе, уз заштиту као у случају изворишта за снабдевања насеља.
- У сливовима изворишта и малих акумулација није дозвољено грађење производних погона и других објеката који као отпадне воде имају нутријенте и/или друге загађујуће материје. На том простору се могу реализовати објекти виших нивоа финализације, са "чистим" технологијама које немају чврсте или течне отпадне и опасне материје.
- На малим акумулацијама и рекама које служе као изворишта купање је дозвољено само на уређеним плажама, које имају санитарне уређаје и на којима се потпуно спречава уношење у језеро отпадних вода и чврстог отпада.
- Прикључење изолованих водовода на регионалне системе могуће је уз испуњење следећих услова: (а) губици воде у мрежи се морају свести на мање од 20% , (б) мора се успоставити поуздан мерни систем са контролом свих кључних чворова у мрежи, који омогућава да се тачно и континуирано региструје ко колико троши воде (обавеза увођења водомера свим потрошачима) и колики су губици у појединим гранама система, (в) продајна цена воде мора бити у складу са ценама дефинисаним Стратегијом дугорочног развоја водопривреде Србије, што значи да мора да покрије све трошкове просте репродукције система, трошкове заштите изворишта, као и део трошкова проширене репродукције (око 30%) који подразумева даљи развој система. Без испуњења тих предуслова регионални системи би брзо доживели економски, технолошки и физички слом, јер би се вода користила на непримерен, нерационалан начин, и не би било средстава за одржавање система.

Водовод и канализација се морају трасирати тако:

- да не угрожавају постојеће или планиране објекте, као и планиране намене коришћења земљишта,
- да се подземни простор и грађевинска површина рационално користи,
- да се поштују прописи који се односе на друге инфраструктуре,
- да се води рачуна о геолошким особинама тла и подземним водама.

Минимално дозвољено растојање при паралелном вођењу са другим инсталацијама износи:

- међусобно водовод и канализација 0,40 m
- до гасовода 1,00 m
- до електричних и телефонских каблова 0,50 m
- Хоризонтално **растојање** између водоводних и канализационих цеви и зграда, дрвореда и других затечених објеката не сме бити мање од 2,5 m.
- Минимална **дубина укопавања** цеви водовода и канализације је 1,0 m од врха цеви до коте терена, а падови према техничким прописима у зависности од пречника цеви.
- **Дуж магистралног цевовода** којим се спајају сада изоловани водоводни системи успоставити непосредну зону заштите коридора (по 2,5 m од осовине), како би се омогућило несметано одржавање (исти Правилник).
- **Хидрантску мрежу** за гашење пожара реализовати у складу са Правилником о техничким нормативима за хидрантске мреже (Сл. лист СФРЈ 30/91).
- **Спојеве прикључака** објеката врши искључиво орган јавног водовода, а осталу инсталацију у објекту може изводити само овлашћено лице или овлашћено предузеће;
- Органи водовода имају право да контролишу исправност инсталације уз законску одговорност имаоца;
- На главном споју не смеју се чинити никакве измене без накнадног одобрења, нити се смеју убацивати нови прикључци испред водомера;
- **Цеви** не смеју бити узидане у зидну масу, већ увек са слободним пролазом;
- Уличне водове и прикључне делове водовода до уличне цеви, заштитити од дејства евентуалних лутајућих стуја одговарајућим заштитним средствима;
- Водоводне цеви не смеју се стављати нити у хладном нити у загрејаном стању;
- Све водоводе до којих може допрети дејство мраза заштитити термичком изолацијом;
- Притисак у кућној мрежи не би требало да буде већи од 5 бара у интересу трајности инсталације. Код већих притисака извршити смањење притиска помоћу редуцир-вентила;
- Рачунска брзина кретања воде у цевима узима се око 1-1,5m/s а највише 2m/s, да би се ублажили шумови, водени удари и отпори у цевима;
- Слободан натпритисак треба да буде најмање 5m воденог стуба изнад највишег тачећег места;
- Прикључак од уличне цеви до водомерног склоништа пројектовати искључиво у правој линији, управно на уличну цев;
- **Водомер** поставити у водомерно склониште (шахт) на 1,5m од регулационе линије, односно у посебан метални орман-нишу (ако је водомер у објекту), који је смештен са унутрашње стране на предњем зиду до улице. Димензије водомерног склоништа за најмањи водомер (3/4") су 1m x 1,2m x 1,7 m. Водомер се поставља на мин. 0,3m од дна шахта. Димензије водомерног склоништа за два или више водомера, зависе управо од броја и димензија (пречника) водомера. Уколико се у објекту налази више врста потошача (локали, склоништа, топлотна подстаница и др.) Предвидети посебне главне водомере за сваког потошача посебно. Димензионисање водомера извршити на основу хидрауличког прорачуна;
- **Шахтове** (окна) за водомере треба градити од материјала који су за локалне прилике најјекономичнији (опека, бетон, бетонски блокови);
- Уколико радни притисак према хидрауличком прорачуну не може да подмири потребе виших делова објекта, обавезно пројектовати постојење за повећање притиска.

Објекат се не може повезати са уличном **канализацијом** ако исти није повезан са водоводом (могући су изузетци).

- Канализацију реализовати по сепарационом систему, стриктно раздвајајући колекторе за отпадне воде од колектора за атмосферске воде. Забрањује се увођење вода из олука зграда и одводњаваних површина у колекторе за отпадне воде, као и обратно, отпадних вода у колекторе кишне канализације.

- У канализацију је забрањено испуштати или убацити: ђубре, пепео, крпе, песак, отпатке од кухиње или од јела, лед, снег, кости и уопште предмете и материје; запаљиве материје и оне које могу изазвати пожар, експлозију или оштетити канале и њихово функционисање; воде и друге течности са температуром већом од 35°C или са штетним киселинама, алкалијама и солима.
- У канализацију за отпадне воде смеју се увести само оне воде које задовољавају услове прописане Правилником о опасним материјама у водама (Сл. гласник СРС, 31/82). Инспекцијским службама остварити контролу да отпадне воде и из тзв. кућне мале привреде које се упуштају у канализацију задовољавају услове Правилника.
- Минимални пречник уличне фекалне канализације је $\varnothing 200$ mm а кућног прикључка је $\varnothing 150$ mm.

За одвођење **атмосферских вода** предвиђа се изградња кишне канализације, а најједноставније је одвођење атмосферских вода у путне јаркове или риголе поред саобраћајница.

На канализационој мрежи код сваког рачвања, промене правца у хоризонталном и вертикалном смислу, промене пречника цеви, као и на правим деоницама на приближном растојању од 160d постављају се ревизиони силизи од бетонских цеви $\varnothing 1000$ mm са бетонским дном у облику кинете истог радијуса као и одводне цеви, а на завршном елементу шахте се постављају ливено-гвоздени шахт поклопци одговарајуће носивости у складу са саобраћајним оптерећењем.

Септичке јаме се граде као водонепропусни објекти за пречишћавање отпадних вода.

- Септичке јаме као водонепропусни објекти служе само за привремено одлагање отпадних вода јер се оне морају редовно празнити црпљењем њиховог садржаја и његовим одношењем на одговарајућу локацију (систем за пречишћавање отпадних материја).
- Септичке јаме поставити: мин. 2m од ограде комплекса; мин. 5m од објекта; мин. 10m од регулационе линије; и мин. 20m од бунара.
- Септичке јаме као водонепропусни објекти у којима се врши и пречишћавање отпадних вода су прелазно решење за локалну санитацију на нивоу домаћинства или комплекса, до изградње канализационе мреже насеља. .
- У њима се обавља процес анаеробног разлагања органских чврстих материја. Ове материје се распадају на дну танка стварајући гасове који се пењу на површину и носе собом фину суспензију која једним делом поново пада на дно јаме а другим делом одлази из јаме заједно са исталоженом каналском водом. За уклањање и овог материјала препоручују се септичке јаме са две па и три коморе.
- Дубина септичке јаме треба да буде у границама 1,25—2,0 m. а однос ширине према дужини да се креће од 1:2 до 1:4. Најмања запремина септичке јаме износи 1.500 lit. За мање септичке јаме препоручује се септичка јама са 2 коморе с тим да прва комора износи 2/3 укупне запремине. Веће септичке јаме се могу градити са више комора (3—4), од којих прва захвата око $\frac{1}{2}$ укупне запремине. Минимална запремина прве коморе износи 2000 lit.

Септичке јаме треба да одговарају следећим условима:

1. Улив и излив, у септичкој јами ширине до 1,25 m, могу се изграђивати са цевима или у виду вертикалних преграда. Код улива и излива са фазонским комадом у виду Т-рачве, треба доњи део рачве да буде уроњен испод површине течности око 45cm а горњи део да око 20cm надвисује горњу површину масне коре.
2. Кота дна уливне цеви не сме бити испод нивоа течности у јами нити више од 5 cm изнад нивоа.
3. Брзина дотока испред јаме не сме бити већа од 1,0 m/sec.
4. За јаме ширине веће од 1,25m улив и излив може бити уређен са два или више фазонских комада у виду Т-рачви које морају бити одозго приступачне.
5. Септичке јаме које се налазе у близини објекта морају по правилу бити

- покривене.
6. Покривене септичке јаме треба да имају вентилацију за одвођење гасова, који могу бити експлозивни., Код мањих јама покривање се може обезбедити монтажним елементима (бетон, дрво).
 7. Пажњење јама, по правилу, треба да се врши сваких 6 месеци. При томе увек треба остављати мање количине садржине у циљу бржег сазревања новог наталоженог муља (мах. 20%). Материјал извађен из јама мањих постројења одвози се цистернама а из већих се одвози на лагуне или поља за сушење муља.
 8. Количина воде коју треба узети у обзир при одређивању капацитета септичких јама прорачунава се с обзиром на број становника или број и врсту санитарних уређаја односно изливних места. Минимална количина воде за поједине стамбене зграде треба да износи 150 lit/становнику на дан.

Гранично **ревизионо окно** извести 1,5 m унутар регулационе линије и у истом извршити каскадирање (висинска разлика чија је минимална вредност 0,6 m, а максимална 3 m). Прикључак од ревизионог силаза па до канализационе мреже извести падом од 2% до 6% управно на улични канал искључиво у правој линији без хоризонталних и вертикалних ломова.

Ревизиона окна морају се још изградити на местима:

- где се спајају главни хоризонтални одводници са вертикалним; - ако је вертикални одводник од тога места удаљен више од 1 m; на местима где су каскаде; на местима где се мења правац одводника који спроводи фекалну воду; и код правих одводника на растојању највише 24 m за Ø150 mm.
- сливници, нужници и остали објекти који леже испод висине до које се може пружити успор из уличне канализације, могу се спојити са каналом ако одговарајући спојни канал од тих објеката има аутоматске или ручне затвараче;
- где год је могуће избегавати вертикалне спроводнике са уливима и сифонима у спољним, хладним зидовима. Отвори на решеткама сливника могу бити на највећим размацима ребара од 15 mm;
- резервоари за лед, рибу и сл., не смеју бити директно спојени са канализацијом;
- на сваком имању морају бити везани на фекалну канализацију најмање по један сливник у дворишту и по један олучњак;
- прикључење дренажних вода од објекта извршити преко таложнице за контролу и одржавање пре граничног ревизионог силаза;
- прикључење гаража, сервиса и других објеката, који испуштају воде са садржајем уља, масти, бензина и др., вршити преко таложника и сепаратора масти и уља;
- у деловима где је канализација извршена по сепарационом систему забрањено је увођење атмосферске воде у одводнике канализације за отпадне воде.

Паралелно јавном путу, у заштитном појасу, могу се планирати паралелно вођени објекти водопривредне инфраструктуре на растојању од најмање 3,0m од крајњих тачака дотичног инфраструктурног објекта до регулационе линије јавног пута.

Могуће је укрштање водопривредне инфраструктуре са јавним путем уз израду одговарајуће техничке документације. Укрштање се изводи управно на оси пута, уз смештање инсталације у прописану заштитну цев која се поставља механичким подбушивањем испод трупа пута. Дубина на којој се налази горња кота заштитне цеви је на 1,35-1,50 m од горње коте коловоза и на 1,00 m од коте дна одводног канала. Цев је дужине једнаке целој ширини попречног профила, између крајњих тачака профила, увећаној за по 3,00 m са сваке стране.

1.2.4. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

- **Електроенергетика**

Скраћени приказ постојећег стања

Подручје општине Лаковац добија електричну енергију на средње напонском нивоу 35kV преко ТС 35/10kV „Лајковац“ далеководом 35kV из правца Лазареваца.

За потребе широке потрошње постоји већи број ТС 10/0.4kV различитих типова и снага са напојним 10kV водовима из примарне ТС 35/10kV „Лајковац“.

Кроз подручје у транзиту пролази већи број високонапонских далековода и то:

- Бр.204, 220kV , Бајина Башта – Београд 3
- Бр.213, 220kV , Бајина Башта – Обреновац
- Бр.227, 220kV , Ваљево 3 – Обреновац
- Бр.107/1, 110kV, Колубара-Тамнава
- Бр.107/2, 110kV, Тамнава – Ваљево 3
- Бр.120/1, 110kV, Колубара – Лазаревац
- Бр.120/2, 110kV Лазаревац – Е.В.П.Словац и
- Бр 120/3, 110kV ЕВП Словац – Ваљево 3

Нисконапонска мрежа је углавном изграђена као надземна, мањим делом као кабловска.

У претходном периоду су врло мало коришћени обновљиви извори енергије.

У обухвату плана Лајковац налазе се делови површинских копова Тамнава – западно и источно поље којима управља Рударски басен Колубара.

Не постоје хидроенергетски објекти.

Планирано

Подручје општине Лајковац ће и у наредном периоду обезбеђивати електричну енергију из електроенергетских објеката напонског нивоа 35kV , односно из ТС 35/10 kV Лајковац 1 снаге 2x8MVA са прикључним 35kV далеководима из правца ТС 110/35kV „Очага“ и из правца ТС 35/10kV „Љиг“.

За будуће потребе планира се изградња ТС 35/10kV „Лајковац 2“ снаге 2x8MVA са далеководом 35kV од ТС 110/35kV. „Јабучје“ и из правца постојеће ТС 35/10kV „Лајковац 1“.

У току је издавање техничких услова за предузеће „Vindija“ д.о.о. Лајковац у индустријској зони за изградњу нове ТС 35/10kV „Лајковац 3“ са реконструкцијом постојећег 35kV далековода од ТС 110/35 kV „Очага“.

У склопу техничких услова за изградњу аутопута „Јужни Јадран“ – деонице „Уб-Лајковац“ и „Лајковац-Љиг“ условљено је измештање ДВ 35kV од ТС 35/10kV „Лајковац 1“ до ТС 35/10kV „Љиг“.

За будуће потребе потрошача електричне енергије потребно је изградити нове и реконструисати постојеће 10kV објекте дефинисане студијом развоја С.Н. мреже на подручју Е.Д. Лазаревац за период до 2020. године , према приоритетима из студије, планова надлежне ЕД и раније усвојеним планским документима специфицираним у концепту овога планског документа .

Евентуалне нове потребе за електричном енергијом од стране привредних субјеката и других потрошача обезбеђиваће надлежна ЕД кроз своје планове и уз поштовање критеријума из студије развоја.

Као приоритети у наредном периоду представљају улагање и изградњу следећих електроенергетских објеката:

Далековод 10kV Т.С. 35/10kV од ТС 35/10kV „Лајковац 2“ до ТС 10/0.4kV „Рубрибреза 1“ који је у фази пројектовања.

- Кабловски вод 10kV од ТС 35/10kV „Лајковац 2“ до ТС 10/0.4kV село „Лајковац“.
- Кабловски вод 10kV од ТС 10/0.4kV „село Лајковац 2“ од ТС 10/0.4kV „Борверк 2“ (у фази пројектовања).
- У вези изградње ауто пута „Јужни Јадран“ у зони општине Лајковац биће потребно извршити измештање 10kV далековода на више места (извод 10kV „Боговађа“, извод 10kV „Словац“).

Као изградња две нове ТС 10/0.4кВ што ће се прецизније дефинисати инвестиционо техничком документацијом.

- Евентуално потребе за изградњом нових ТС 10/0.4кV за потребе потенцијалних инвеститора реализоваће се сагласно плановима надлежне ЕД.

По потреби постојеће ТС 10/0.4кV треба реконструисати у циљу повећања снаге што се односи и на прикључне 10кV далеководе.

Постојећа нисконапонска мрежа се мора сукцесивно реконструисати и градити нова на бетонским стубовима са одговарајућим пресеком проводника.

Обновљивим изворима енергије у наредном периоду посветиће се значајна пажња. Катастром малих хидроелектрана није предвиђена изградња ове врсте О.И.Е. мада нису анализирани могућности изградње малих хидроелектрана снаге до 100кV на расположивим водотоцима што остаје у надлежности локалне самоуправе. По дефинисању локација и карактеристика ове објекте је могуће градити на основу техничке документације изграђене од стране овлашћеног пројектанта и уз прибављене услове заштите природе водних услова и неугрожавања осталих и корисника простора.

Очекује се веће коришћење соларне енергије применом пасивних и активних система за акумулацију енергије.

Плановима развоја ЕПС-а није предвиђена изградња хидроенергетских објеката.

У домену коришћења О.И.Е рачуна се на веће коришћење геотермалне енергије за топлотне бањско-рекреативне потребе, стаклене баште, топле леје и рибњаке.

Постоје сви услови за изградњу енергије на био гас (био масу) и то:

- Коришћењем биомасе са простора за рекултивацију копа Тамнава-западно поље и остатака ратарских култура (слама и кукурузовина).
- Остатак а при узгоју стоке (живинарски отпад)
- Остатака у прехрамбеној индустрији која се налази на територији општине Лајковац.
- Отпад из третмана канализационих и других расположивих биоразградљивих отпадака

Пројектом треба дефинисати могућу изводљиву локацију за изградњу ове врсте постројења, као што је и локација депоније комуналног отпада у близини фабрике за пречишћавање отпадних вода и сл.

○ Гасификација

Дистрибутивним гасоводом сматра се гасовод од полиетиленских цеви за развод гаса радног притиска до 4 бара, који полази непосредно иза излазног запорног затварача на прикључном шахту или мернорегулационе станице, а завршава се запорним цевним затварачем потрошача.

Дистрибутивни гасовод се мора трасирати да не угрожава постојеће или планиране намене коришћења земљишта да се поштују прописи који се односе на другу инфраструктуру, и прописи о геолошким особинама тла.

Приликом извођења радова на изградњи гасоводне мреже, у исти ров ће се полагати и полиетиленске цеви за накнадно удубљавање оптичког кабла ради формирања вишенаменске телекомуникационе мреже (БХТКМ) за даљинску контролу и мерење трошења гаса сваког појединог потрошача.

По правилу гасовод полагати у оквиру регулационих зона саобраћајница и слободним зеленим површинама и тротоарима.

Да би се осигурало непрекидно и безбедно снабдевање потрошача природним гасом уз могућност искључења појединих потрошача, а да остали нормално снабдевају мрежа је планирана у облику затворених међусобно повезаних прстенова око поједних

група потрошача. Места цевних затварача за искључење морају бити постављени тако да омогућују и искључење појединих потрошача, смештених у ПП-шахтама.

Цевни затварач са продуженим вретеном уградити у складу са техничким прописима, обезбедити од приступа неовлашћених лица, видно обележити са натписом „ГАС“ уграђен на дистрибутивном гасном цевоводу.

Дистрибутивни гасовод полагаати испод земље без обзира на његову намену и притисак. У подручју где може да дође до померања тла који би угрозио безбедност производа применити прописане мере заштите.

У изузетним случајевима дистрибутивни гасовод се полаже дуж трупа пута уз посебне мере заштите од механичких оштећења. Дистрибутивни гасовод не полагаати испод зграда и других објеката.

Радна цев гасовода се полаже у земљани ров минималне ширине 60cm који се мења у зависности од пречника цевовода, прописаним општина техничким условима.

Дубина укопавања дистрибутивног износи од (0,6m-1,0m) у зависности од услова терена а изузетно може износити 0,5m) уз предузимање додатних мера заштите.

Минимална дубина укопавања при укрштању дистрибутивних гасовода са путевима и улицама износи 1m.

Минимална светла растојања гасовода од других инсталација износе:

- При паралелном вођењу 40cm
- При укрштању 20cm
- Поред темеља зграда и објеката 1,0m
- У појасу ширине од 3m од осе цевовода забрањено је садити биљке чији корен досеже дубину већу од 1m

Укрштање дистрибуциони гасовод са саобраћајницама водотоковима каналима угао укрштања осе препреке и осе гасовода мора бити 60° до 90°.

За снижење притиска и мерење потрошње гаса монтирају се на фасади објекта метални орман са мернорегулационим сетом, са главним запорним цевним затварачем, регулатором притиска и мерачом протока гаса.

За домаћинства излазни притисак за потрошача је 0,025 бара што је и излазни притисак из регулационог сета.

Дно ископаног профила рова за полагање дистрибутивног гасовода мора бити равно, засуто слојем песка испод и изад цеви, у складу са нормативима и техничким условима за полагање дистрибутивног цевовода од полиетиленских цеви за радне притиске до 4 бара.

Спајање елемената гасовода врши се сучеоним заваривањем, електроотпорним заваривањем, полухузионо заваривање.

Пре затрпавања цеви извршити испитивање на непропустивост и чврстоћу у складу са техничким прописима.

На дубини од 30 cm у рову изнад цеви, поставити упозоравајућу траку са натписом «ГАС» жуте боје.

Траса гасовода обележити видно надземним укопавањем бетонских стубова са натписом на месинганој плочи ГАСОВОД на растојањима од 50 m низ трасу гасовода.

Положај секционог вентила обележити са натписом ГАС и бројем цевног индентичног броју из техничке документације затварача са поклопцем и уређајем за закључавање.

Пре затрпавања гасовода извршити геодетско снимање по (x,y,z) оси.

Један примерак геодетског елабората мора да се достави надлежној јединици геодетске службе овлашћеног дистрибутера или ЈП Србијагаса, Организационој јединици Београд.

Пре израде техничке документације обратите се предузећу које је надлежно за транспорт, односно дистрибуцију природног гаса ради прибављања енергетских и техничких услова за израду техничке документације.

При изради инвестиционо-техничке документације за изградњу дистрибутивног гасовода радног притиска од 0-4 бара од ПЕ цеви, потребно је прибавити енергетско-техничке услове код овлашћеног дистрибутера.

Код израде техничке документације дистрибутивне гасоводне мреже, у свему се придржавати:

- Правилника о техничким нормативима за пројектовање и полагање дистрибутивног гасовода од полиетиленских цеви за радни притисак од 4 бара («Службени лист СРЈ», број 20/92),
- Правилника о техничким нормативима за кућни гасни прикључак за радни притисак од 4 бара («Службени лист СРЈ», број 20/92) и
- Правилника о техничким нормативима за унутрашње гасне инсталације («Службени лист СРЈ», број 20/92).

Алтернативни извори енергије

Мале хидроелектране

Мале хидроелектране су један од алтернативних извора енергије, снаге од 100KW до 10000KW (10 MW), које омогућавају производњу електричне енергије капацитета који се дистрибуира у електроенергетски систем. За изградњу малих хидроелектрана се прибавља претходна енергетска сагласност надлежног Министарства и дозволу за изградњу издаје надлежно Миистарство. За локације на којима се предвиђа изградња ових објеката предвиђа се израда ПДР-а.

Узимајући у обзир хидролошки потенцијал општине Лајковац и плански процењену могућност изградње ове врсте објеката планом се омогућава изградња малих хидроелектрана под условима да се:

- Локација мале хидроелектране добије од надлежног Министарства и у складу са важећим катастром малих хидроелектрана
- Добије претходна сагласност надлежног Министарства
- Решени имовинско – правни односи за локацију
- Прибави сагласност локалне управе да планирана изградња МХ не угрожава постојећу инфраструктуру и изграђеност простора
- Добију услови и претходна сагласност на енергетски прикључак енергетског система
- Прибаве услови надлежног министарства које управља водама и водопривредног предузећа чијем сливном подручју припада водоток
- Прибаве услови Завода за заштиту природе Србије
- Уради Урбанистички пројекат локације мале хидроелектране
- Уради одговарајући докуменат о процени утицаја мале хидроелектране на животну средину

Мини хидроелектране

Мини хидроелектране су један од алтернативних извора енергије, мањег капацитета, снаге до 100KW, који се углавном користе за властито снабдевање електричном енергијом, са евентуално мањом количином енергије која улази у шири електроенергетски систем.

Изградња мини хидроелектрана је у надлежности локалне управе која би требало да има урађен и усаглашен план изградње мини хидроелектрана на својој територији.

Дозволу за изградњу издаје надлежни орган (у зависност од снаге објеката)⁴.

За потребе изградње мини хидроелектране потребно је прибавити:

- Претходно мишљење локалне управе о могућности изградње мини хидроелектране
- Претходну сагласност надлежног Министарства да планирана мини хидроелектрана није на локацији која угрожава планирану или изграђену малу хидроелектрану на истом водотоку
- Услове надлежног електродистрибутивног предузећа за прикључак на електроенергетски систем
- Услове надлежне институције и органа за заштиту животне средине
- Доказ о решеним имовинско-правним односима за локацију и њен приступ
- Услове и сагласност надлежног водопривредног предузећа чијем сливном подручју припада водоток
- По потреби, у зависности од планиране снаге, типа мини хидроелектране или специфичности локације за изградњу мини хидроелектране, надлежни општински орган може условити израду Урбанистичког пројекта или одговарајућег документа.

Ветропаркови и ветрењаче

У току израде Плана нису постојали званични извори о утврђеним локацијама за изградњу ове врсте објеката. Изградња ветропаркова је могућа уз претходну израду одговарајућег урбанистичког плана и прибављање свих потребних услова и сагласности надлежних институција.

Дозволу за изградњу ових објеката издаје надлежно Министарство.

Ветрењаче као појединачни објекти се могу градити на основу Урбанистичког пројекта и прибављених услова и сагласности надлежних институција. Локације ветрењача могу се одредити планом који усвоји локална управа. Дозволу за изградњу издаје надлежни орган (у зависност од снаге објеката)⁵.

За локације на којима се предвиђа изградња ових објеката предвиђа се израда ПДР-а.

Остали алтернативни извори енергије

Постројења која користе биомасу за производњу електричне и топлотне енергије, постројења за производњу биогорива и слично могу се градити у складу са правилима градње за производне објекте уз претходно прибављене услове и сагласности надлежних установа и урађене одговарајуће документације из области утицаја на животну средину, у складу са важећим Законом о планирању и изградњи и законском регулативом из области заштите животне средине. У зависности од капацитета производње и процене утицаја на околину за ова постројења се може условити разрада локације кроз израду урбанистичког пројекта или одговарајућег урбанистичког плана.

1.2.5. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ

ПРИСТУПНЕ МРЕЖЕ

Савремене приступне мреже треба да :

- Омогуће различите типове корисничких сервиса (POTS, triple play, мултимедијални),
- Буду флексибилне и изграђене модуларном опремом,
- Обезбеђују ефикасно коришћење пропусног опсега,

⁴ Види Закон о планирању и изградњи („Сл.гласник РС“ бр.72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС, 24/11), члан 133 тачке 6 и 20.

⁵ Види Закон о планирању и изградњи („Сл.гласник РС“ бр.72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС, 24/11), члан 133, тачке 6 и 20.

- омогућавају интегрисано управљање телекомуникационом опремом и сервисима,
- буду изграђене опремом која је компактна и поуздана (carrier grade),
- отворене за будуће архитектуре (како би подржала сервисе базиране на технологијама као што су : point- to- point Ethernet, point- to- multipoint GPON,
- буду економски исплатива.

Телекомуникациона мрежа нове генерације (Next Generation Network NGN) мора да обезбеди широк спектар различитих сервиса корисницима:

- POTS сервис,
- IN сервисе,
- Дигиталне изнајмљене линије различитих протока,
- Брзи приступ Интернету,
- Виртуелне приватне мреже на L2 нивоу (L2 VPN),
- Виртуелне приватне мреже на L3 нивоу (L3 VPN),
- Интегрисани пренос гласа, података и видео сигнала (“triple play” сервис),
- Мултимедијалне асиметричне и симетричне сервисе са пропусним опсегом до 100Mbit/s по кориснику.

Поменути сервиси ће се реализовати коришћењем IP приступних уређаја (са функцијом MSAN/DSLAM) и CPE корисничке опреме (кућни уређај RGW, SIP IAD - Integrated Access Device, STB, switch-ева, терминала оптичке приступне мреже, рутера) у приступној мрежи.

Савремена архитектура приступних мрежа подразумева примену оптичких каблова у приступној мрежи (архитектуре FTTH/B/C) и UTP или оптичке каблове на корисничкој локацији (стан, локација бизнис корисника).

С обзиром на преносне медијуме и архитектуру, приступна мрежа се може реализовати као:

- Приступна мрежа са бакарним кабловима – подразумева FTTH мрежну архитектуру у којој се IP приступни уређаји везују са централном концентрацијом коришћењем оптичких каблова (изузетно се могу повезивати међусобно у конфигурацији ланца – subtending до 3 уређаја у низу), док се за везу од концентрације до претплатника користе бакарни DSL- каблови према IEC 62255 стандарду.
- Оптичка приступна мрежа - подразумева FTTH и FTTH мрежну архитектуру.
- Бежична приступна мрежа - подразумева коришћење CDMA технологије-фиксне бежичне, приступне мреже за фиксни телефонски саобраћај са могућношћу коришћења у оквиру целог обухвата плана.

Транспортна мрежа

Нове локације приступних уређаја ће се директно преко оптичких влакана везати на агрегациони чвор или надређени Edge рутер. Повезивање 3G IP базних станица обавиће се оптичким приводом и одговарајућим уређајем система преноса или изградњом или проширењем PP линкова. Изузетно могу се користити HDSL модеми по бакарним парицама. За локације приступних чворова где није техно-економски исплатива изградња оптичког кабла или је тешко обезбедити сагласности ради се PP линк.

У агрегационом нивоу транспортне мреже планира се:

- Изградња пасивних OTN/WDM мрежа за потребе повезивања IP AN (MSAN/DSLAM), бизнис корисника, RR HUB локација, базних станица и CET(Carrier Ethernet Transport) чворова и
- Изградња CET(Carrier Ethernet Transport) мреже или проширење СДХ мреже за потребе повезивања RR HUB локација и базних станица.

ОПТИЧКИ КАБЛОВИ

Оптичка мрежа Србије поседује велику и просторно дистрибуирану телекомуникациону мрежну инфраструктуру која се континуирано унапређује са циљем да се свим корисницима на територији Републике Србије пруже квалитетни и разноврсни телекомуникациони сервиси, а инфраструктурна мрежа оптичких каблова представља основни физички медијум за телекомуникациони пренос.

Дугорочно посматрано планским документом треба предвидети проширење капацитета постојећих магистралних оптичких каблова. Такође се планира изградња односно реконструкција оптичких каблова за повезивање нових локација приступних уређаја (MSAN/DSLAM), за потребе повезивања базних станица мобилне телефоније и CDMA базне станице, за потребе повезивања локација великих бизнис корисника, за потребе изградње редундантне и поуздане агрегационе мреже и за повезивање ТВ студија са IP/MPLS мрежом.

– ПТТ саобраћај

Територија општине Лајковац располаже са седам пошти: у Јабучју, Бајевцу, Словцу, Пепељевцу, Боговађи, Врачевићима и Лајковцу граду.

Развој поштанске мреже предвиђа:

- побољшање просторне дистрибуције и опремљености поштанских јединица уз увођење нових услуга у поштанском саобраћају;
- могућност функционисања дела поштанских јединица као система сталних, односно сезонских уговорних пошти;
- реализацију поштанских јединица у зонама туристичког развоја, у већим туристичким насељима и туристичким селима.

Подземни телекомуникациони водови приступне мреже постављају се испод јавних површина (тротоарски простор, слободне површине, зелене површине, пешачке стазе, паркинг простор и изузетно саобраћајница) и испод грађевинских парцела уз сагласност власника-корисника.

1.2.6. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

Гробља

За проширење постојећих гробља и изградњу гробља на потпуно новој локацији, у случају потребе решавања локације утврђивањем јавног интереса обавезна је израда Плана детаљне регулације. У случају имовинско-правно решене нове локације и њеног приступа, обавезна је израда Урбанистичког пројекта. Урбанистичкој разради локације мора да предходи израда геолошког елабората и одговарајућег документа о утицају изградње гробља на животну средину.

Димензионисање гробља зависи од: броја становника гравитационог подручја (планирано стање), стопе морталитета, ротационог турнуса, димензије гробног места, система сахрањивања и организације парцеле и заступљености функција на гробљу. Од различитих метода прорачуна, у нашим условима уобичајена је примена методе Швенкела, по којој се одређује потребни капацитет гробља:

$$\text{Број гробних места: } G = \frac{K}{1000} \times S \times T \times 1,25$$

К – стопа морталитета (број умрлих годишње на 1000 становника); S - броја становника; Т – ротациони турнус.

Број гробних места: $G = \text{-----} \times 1964 \times 25 \times 1,25$; $G = 491$
1000

Површина парцеле $PP = G \times G$; $PP = 8,5 \text{m}^2 \times 491$; $PP = 0,4 \text{ha}$

Површина гробља $PG = PP + 2/3 PP$; $PG = 0,4 + 2/3 \times 0,4$; $PG = 0,7 \text{ha}$

Гробље се састоји од површине за сахрањивање и приступне површине која је величином и опремљеношћу у складу са величином површине за сахрањивање. Минимум комуналне опремљености гробља представља плато са чесмом, решеном одводњом употребљене воде и површинске воде са платоа (по потреби септичка јама) и капелом, потребних капацитета, са обавезним електричним прикључком.

Површину за сахрањивање треба поделити на гробна поља у којима се предвиђа сахрањивање у једном гробном месту: једног умрлог лица, два умрла лица, три или четири умрла лица.

Ширина бетонских прилазних стаза је 1,3m, а растојање између гробних места 0,5m.

Габарит гробног места износи:

- за једно умрло лице је 1,1x2,4m,
- за два умрла лица 2,0x2,4m,
- за три умрла лица је 2,9x2,4m,
- за четири умрла лица је 3,8x2,4m,

За формирање гробног места користе се монтажне армиране бетонске гредице ширине 10cm. ширина гредице на страни где се налази споменик је 30cm. Бетонске гредице надвисују бетонске стазе за 10cm и прате терен тако да у случају пада проблем висине се решава каскадом, а никако повезивањем видне висине гредица. Површина гробног места је за 5cm виша од бетонске стазе, односно 15cm, нижа о бетонске гредице. Она би требала целом површином да буде затрављена.

Гробно поље треба решити у стилу пејзажног парка обогаћено мањим пластикама или једноставним малим плочама од камена са уклесаним именима покојника. Гробно место са припадајућом комуникацијом је величине 3,0 x 2,5m. Затрављена површина се преноси и на уоквирену површину око споменика, где се може засадити цвеће или украсно шибље.

Основни елеменат садржаја гробља, односно парцела је гробно место. На гробљу треба предвидети ортогоналан распоред гробних места ради оптималне искоришћености земљишта, уз јеноставније обележавање на терену и истовремено максимално озелењавање међупростора.

Породична гробна места за сахрањивање две особе, као најчешћи вид сахрањивања су спољних димензија 2,0 x 2,4 m са међуразмаком од 0,5 m у реду и 1,3 m између редова.

Дубина сахрањивања износи 1,6 m.

Надгробни споменици се раде од природног камена на одговарајућем постољу. Висине надгробних споменика се типизирају на димензије по висини од 80cm, 100cm и 120cm, а ширине за појединачна гробна места су 60cm, а за двојна гробна места су 120cm.

Простор гробља се **ограђује** транспарентном оградом, уз коју треба формирати зелени заштитни појас (оградно-зимзелене врсте) висине 1,5 m са наглашеним и посебно обрађеним улазима. Ограда се поставља око целог комплекса гробља.

Опремање постојећих гробља недостајућом инфраструктуром се ради по правилима која важе за изградњу нових гробља.

Сточна гробља и сточне јаме

Посебан циљ уређења и развоја у оквиру комуналног сектора је детерминисање локације за сточно гробље на територији општине и уређење одговарајућег простора, који испуњава услове за обављање безбедног уклањања угинуле стоке.

За сточно гробље потребно је утврдити локацију или више локација на руралном простору које испуњавају санитарно-техничке услове за ову намену и инфраструктурно опремити простор.

У складу са Правилником о начину нешкодљивог уклањања животињских лешева и отпадака животињског порекла и условима које морају да испуњавају објекти и опрема за сабирање, нешкодљиво уклањање и утврђивање узрока угинућа и превозна средства за транспорт животињских лешева и отпадака животињског порекла ("Службени гласник СФРЈ", број 53/89) формираће се, уређивати и одржавати сточна гробља на подручју општине.

Будући да општина Лајковац нема одређену локацију за сточно гробље, потребно је одредити локацију и на основу урбанистичког плана уредити одговарајући простор, који испуњава услове за обављање безбедног уклањања угинуле стоке.

Неопходно је формирати минимум **3 сточна гробља** тако да њихов распоред прати планирану мрежу насеља: за сваку заједницу насеља по један овакав објекат, у **центру заједнице насеља** као његовом средишњем простору. Тачна локација (парцела) биће накнадно утврђена.

С обзиром да је сточно гробље најнеповољнији начин уклањања лешина и конфиската с хигијенског и епизоотиолошког стајалишта услови за избор локације и изградњу сточног гробља су:

- локација јаме мора бити изван насеља, са што мањим коефицијентом водопрпусности (најбоље је глиновито или јако заглињено)
- ниво подземних вода треба да буде што дубљи и са водонепропусним повратним слојем
- сточно гробље мора бити ограђено оградом од бетона или цигле. На врху ограде мора бити бодљикава жица;
- унутар локације треба да има објекат са текућом водом, прибором за секцију лешева, прање и дезинфекцију;
- након секције лешина се закопава 2,0 m испод површине земље с направљеном хумком;
- за велике животиње треба место површине 4,0 m², а за мале 2,0 m²;
- свака лешина се закопава у засебну јаму;
- временски турнус за сточна гробља је 10-15 година;
- сточно гробље се не сме користити за напасање, а за садњу неке културе се може користити тек 26 година након престанка употребе. До тада се на њему може садити само дрвеће.

За случај наглог помора (епидемије) стоке саставни део сточног гробља треба да представља и **јама гробница**, за истовремено збрињавање већег броја угинулих животиња.

Јама гробница се може градити и као засебан објекат изван насељеног места. За одабир локације је важан ниво подземних вода и гранулометријски састав тла. Прикладна ширина јаме је 3,0-5,0 m, а дубина 8,0-15,0 m. Дно треба бити најмање 1,0 m изнад нивоа подземних вода. На дно се ставља дренажни слој дебљине 0,5-1,0 m од туцаника или ломљеног црепа. На 1,0 m од дна стављају се две гвоздене шипке (цеви или шине које формирају мрежу налик роштиљу) на којима се лешина задржава. Јама се зида на суво и на врху се затвара армирано-бетонском плочом која уједно служи и као сто за секцију.

Сточне пијаце

Сточне пијаце, као објекти који задовољавају све Законом прописане услове, се планирају на нивоу две-три заједнице насеља, у центрима заједнице насеља, на начин да се обухвати цела територија Општине.

Објекти на којима се одржавају сточне пијаце, сајмови и изложбе морају да испуњавају следеће услове:

- да се налазе изван насеља;
- да се не граде на земљишту које је подводно и угрожено од поплава;
- да нису удаљени од главног пута;
- да нису за последњих 20 година служили за сточна гробља и јавно ђубриште;
- изложбене просторије могу изузетно да се налазе и у самом насељу;
- да има само један улаз довољно простран и са изграђеним вратима; и
- да има посебно издвојен простор за животиње за које се приликом контроле утврдило да су заражене или су сумњиве на заразу.
- Величина простора зависи од обима и врсте промета животиња водећи рачуна да просечна одређена површина се мора повећати за 15% површине на име путева и изградњу манипулативних и санитарних обеката:
 - по грлу крупних животиња - 2m²;
 - по телету - 1,2m²;
 - по овци, односно свињи преко 50kg - 1m²; и
 - по јагњету и прасету - 0,5m².

Објекти на којима се одржавају сточне пијаце, сајмови и изложбе морају да испуњавају следеће услове:

- да се налазе изван насеља;
- да се не граде на земљишту које је подводно и угрожено од поплава;
- да нису удаљени од главног пута;
- да нису за последњих 20 година служили за сточна гробља и јавно ђубриште;
- изложбене просторије могу изузетно да се налазе и у самом насељу;
- да има само један улаз довољно простран и са изграђеним вратима; и
- да има посебно издвојен простор за животиње за које се приликом контроле утврдило да су заражене или су сумњиве на заразу.

Величина простора зависи од обима и врсте промета животиња водећи рачуна да просечна одређена површина се мора повећати за 15% површине на име путева и изградњу манипулативних и санитарних обеката:

- по грлу крупних животиња – 2 m²;
- по телету - 1,2 m²;
- по овци, односно свињи преко 50 kg – 1 m²; и
- по јагњету и прасету - 0,5 m².

1.2.7. ЗЕЛЕНИЛО И ПОВРШИНЕ ПОД ЗЕЛЕНИЛОМ

У постојећим **парковима** су дозвољени следећи радови: санитарна сеча стабала, реконструкција цветњака, нова садња, реконструкција вртно-архитектонских елемената, реконструкција стаза, реконструкција постојећих објеката, подизање нових вртно-архитектонских елемената, подизање фонтана, реконструкција и поправка постојећих објеката и дечијих игралишта, оградивање парка. Паркове треба опремити стандардном инфраструктуром и системом за наводњавање.

Код подизања **нових парковских површина** важе следећи услови:

- потребно је да постоји пројекат парка у одговарајућој размери са прецизно одређеном границом парка, унутрашњим саобраћајницама и парковским објектима;
- зеленило треба да буде репрезентативно;
- планирати места за постављање споменика;
- планирати водене површине (вештачка језера, фонтане);
- садржаји треба да буду концентрисани (миран одмор, игра, шетња и др);
- садржај рекреативних објеката треба да обухвати све старосне групе;
- у парку могу да буду подигнути следећи објекти: угоститељски са отвореним

баштама, објекти у функцији одржавања парка, објекти културе, мањи отворени амфитеатри за културне манифестације и инфраструктурни објекти од општег интереса утврђени на основу закона;

- могућа је изградња мањих појединачних јавних или комерцијалних објеката у комплексима зеленила на основу планова детаљније разраде. При томе треба водити рачуна о величини зелене површине, микролокацији, њеном значају за просторну целину, статусу трајног добра и другим утицајним чиниоцима.

Дозвољени су следећи радови у **постојећим скверовима**: санитарна сеча стабала, реконструкција цветњака, нова садња, реконструкција вртно-архитектонских елемената, реконструкција стаза, реконструкција постојећих објеката, подизање нових вртно-архитектонских елемената, подизање фонтана, ограђивање скверова. Скверове треба опремити стандардном инфраструктуром и, према потреби, системом за наводњавање. Код планирања нових скверова треба:

- уважавати правце пешачког кретања,
- стазе, платои могу да заузимају до 35 % територије сквера,
- пожељно је да избор материјала и композиција застора буде репрезентативна,
- објекти могу да заузму до 5% територије сквера,
- на скверу могу да буду подигнути инфраструктурни објекти од општег интереса утврђени на основу закона,

Зеленило специфичног карактера

У поступку реконструкције, ревитализације и подизања нових зелених површина избор врста прилагодити намени простора, условима локације и функцији зеленила:

- зеленило радних зона има заштитно декоративну функцију, избор врста засновати на брзорастућим, широколисним лишћарима и примешаним четинарима,
- школски комплекси и дечје установе озелењавати високодекоративним врстама интересантних морфолошких карактеристика,
- зеленило здравствених установа има декоративно-заштитну функцију а избор врста засновати на аутохтоним, бактерицидним, инсектицидним врстама избегавајући жалосне форме,
- зеленило гробља има декоративно заштитну функцију а избор врста прилагодити намени: зимзелене и листопадне саднице жалосних и пирамидалних форми. Заштитно зеленило дрворедног типа или живе ограде обавезни су садржаји уређења,

Парк шуме шуме могу да садрже следеће зоне:

- зону пасивне рекреације. У овим зонама планирати само основну опрему (нпр. шетне и планинарске стазе, рекреационе ливаде и др.).
- Дозвољени капацитет подручја је 1-3 посетиоца/ха. Максимално учешће застртих и изграђених површина је 2,5 %;
- зону активног одмора која може да садржи додатну опрему (нпр. бицикличке стазе, трим стазе, игралишта за децу, мини голф, ресторане, кампинг плацеви и др.). Дозвољени капацитет у овим зонама је 5-9 посетилаца/ха. Максимално учешће застртих и изграђених површина је 5% укупне површине зоне;
- зону активне рекреације. У оквиру парк шуме могу се планирати објекти спорта, отворени терени и затворени објекти мањег капацитета (пратећи објекти уз терене, угоститељски објекти) - максимално учешће застртих и изграђених површина је 2,5 %.

Део шуме може да буде парковски уређен. Потребно је обезбедити лаку приступачност, паркиралишта лоцирати на главним прилазима шуми, тежити да кроз комплекс шуме буде обезбеђено само пешачко кретање, за лоцирање нових стаза користити постојеће шумске путеве, мрежа путева треба да омогућава кружно кретање различитих дужина.

Избор преовлађујућих врста дрвећа и шибља треба да одговара природној потенцијалној вегетацији; дуж стаза, прогала и на рекреационим ливадама користити разноврснији избор врста дрвећа и шибља; на местима где је то могуће формирати визурне тачке (из шуме и унутар шуме); у склопу шуме могу да се задрже или планирају воћњаци, виногради и ливаде.

Заштитно зеленило у систему зелених површина треба да обезбеди повезивање зелених површина у грађевинском реону са шумским и зеленим површинама ван грађевинског подручја. Заштитно зеленило уз бујичне водотокове има антиерозивни карактер.

На парцелама које се граниче са бујичним водотоком, обавезан је појас од 6,0m уз поток који ће се третирати као уређено зеленило, односно грађевинска линија може да буде на минимум 8,0m од потока.

Површине заштитног зеленила могу да садрже пешачке и бицикличке стазе са пратећом опремом и објектима. У зависности од просторних могућности оне могу да садрже спортске објекте, ретензије или низ парковски уређених површина и друго.

1.3. СТЕПЕН КОМУНАЛНЕ ОПРЕМЉЕНОСТИ ПО ЦЕЛИНАМА И ЗОНАМА КОЈИ ЈЕ ПОТРЕБАН ЗА ИЗДАВАЊЕ ЛОКАЦИЈСКЕ ДОЗВОЛЕ

Минимално опремање грађевинске парцеле, локалитета и зоне подразумева обезбеђење следећих инфраструктурних објеката: приступни пут, водоснабдевање, прикупљање и пречишћавање отпадних вода, прикључак на електроенергетску и телекомуникациону мрежу; уређење манипулативног простора, паркинга за различите врсте возила; и посебне просторије или ограђеног простора са посудама за прикупљање отпада;

1.4. СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ - ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА -

Закључци о израђеном Извештају о стратешкој процени, тј. закључна разматрања према важећој регулативи представљају део документа који је намењен широј јавности. Основни смисао је да се омогући лакши увид у налазе стратешке процене. Другим речима, закључна разматрања представљају „нетехнички резиме“ који се израђује у складу са Европском директивом. У нетехничком резимеу представља се сумаријум информација датих у Извештају о стратешкој процени. Ове информације, с обзиром да су намењене јавности, представљају се на поједностављен начин. Закључна разматрања ове стратешке процене условно говорећи, представљају резиме или врсту завршног прегледа стратешке процене.

Стратешка процена утицаја на животну средину је поступак који обезбеђује услове за одговарајућу заштиту животне средине у току спровођења ППО Лајковац, с обзиром да је стратешка процена обављена по завршетку израде плана. Методолошки образац у току израде ППО Лајковац је у потпуности на принципима одрживог развоја, као и принципима прописаних Законом. С обзиром да је у самој изради плана извршено интегрисање проблематике заштите животне средине у планска решења, од дефинисања циљева, па све до мера за спровођење, накнадно обављање стратешке процене даје одређене препоруке за спровођење. У том смислу може се уопштено закључити да је стратешка процена у потпуности у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

ППО Лајковац предвиђа уравнотежени просторни развој подручја општине, полазећи од природних потенцијала, заштићених подручја, морфологије терена, саобраћајне приступачности, релативно скромнијих урбаних функција и насељске структуре, као и

других специфичности планског подручја. Предвиђа се завршетак изградње капиталног објекта акумулације Селова. Ово решење се преузима као решење планова вишег реда, тако да се није експлицитно разматрала ова решења. Полазећи од претпоставке да ће у случају евентуалне изградње бити коришћене најсавременије технологије (принцип БАТ), процењује се да ће евентуални утицаји на животну средину бити минимализовани, али неминовно ће доћи до физичке промене у простору. Планирани развој допринеће побољшању климе за привредне активности на подручју Општине, посебно у погледу унапређења комуналне инфраструктуре и опремање конкретних локација, отварање нових радних места чиме ће се омогућити задржавање становништва, и подстицање развојних процеса уз очување природних, културних и традиционалних вредности. Заштита животне средине оствариће се комплексним решењима и мерама у области унапређења квалитета ваздуха, вода, земљишта, управљања отпадом и финансирања у заштиту и развијања програма мониторинга, имплементацијом различитих комплементарних докумената.

Други плански и секторски документи, пре свега Просторни план Републике Србије, као и националне стратегије у области развоја привреде, пољопривреде, шумарства, локалног одрживог развоја, водопривреде, енергетике, управљања отпадом и заштите животне средине, садрже циљеве заштите животне средине али и секторски развој значајан за израду ППО Лајковац и стратешке процене. Ови циљеви треба да обезбеде оптимално управљање земљиштем, водама, квалитетом ваздуха, отпадом и отпадним водама, ризиком од удеса, заштитом природних и културних добара и живог света, коришћењем ресурса, заштитом здравља и квалитетом живота уопште.

Лајковац је у погледу стања животне средине очувано подручје. Привредни објекти који се налазе на територији Општине представљају минимално оптерећење у смислу могућег загађивања животне средине. Главни проблем је неадекватан третман отпадних вода и управљање комуналним отпадом. Загађење површинских и подземних вода, деградација и загађење земљишта као последица безусловног депоновања отпада, може да угрози квалитет живота или евентуално здравље становништва, али на самом извору загађења.

Основна питања и проблеми животне средине разматрани у току стратешке процене везани су за квалитет ваздуха и вода, нерационално коришћење, деградацију и загађење земљишта, неадекватан третман отпадних вода и чврстог отпада, повећан ниво буке и вибрација, угрожавање биљних и животињских врста, деградацију шума и недовољну шумовитост у односу на оптималну, повећан ризик од удеса у привреди и при транспорту опасних материја, појаву нелегалне градње, непостојање система мониторинга животне средине и потребе значајнијег улагања у област заштите животне средине.

У оквиру стратешке процене су припремљене две варијанте. Прво, варијантно решење се односи на спровођење решења ППО Лајковац – подржаног решењима других стратегија и програма, друго, представља нереализовање ППО Лајковац – тзв. "нулти сценарио".

За потребе обављања процене дефинисани су деветнаест специфичних циљева, и то:

1	Смањење нивоа емисије штетних материја у ваздух	11	Очување биодиверзитета – избећи неповратне губитке
2	Смањење изложености становништа повишеним нивоима буке	12	Избећи оштећење заштићених и значајних природних добара
3	Развој организованог водоснабдевања	13	Рекултивација деградираних површина
4	Очување квалитета површинских и подземних вода	14	Очување заштићених и незаштићених културних добара
5	Смањење ризик од поплава	15	Подизање квалитета датог простора
6	Очување обрадивог пољопривредног земљишта	16	Очување <i>насељености</i> – <i>заустављање исељавања</i>
7	Очување површина под ливадама и пашњацима	17	Раст запослености – стварање услова за повратак радно-способног становништва
8	<i>Унапређење стања шума и повећање површине под шумом</i>	18	<i>Унапређење и развој инфраструктуру</i>

9	Спречавање процеса ерозије	19	Унапређење информисања јавности по питањима животне средине
10	Увођење система прикупљања, третмана и одлагања комуналног отпада		

Процена утицаја на циљеве стратешке процене вршена је за варијантна и планска решења. Поређењем добијених резултата за варијантна решења закључено је да је друго варијантно решење најповољније са становишта заштите животне средине. Етапна реализација ППО Лајковац по приоритетима и најповољније решење је ППО Лајковац који садржи адекватне мере и оптимална решења којима се обезбеђује заштита животне средине уз истовремени економски развој на подручју Општине.

Процена утицаја планских решења на циљеве стратешке процене вршена је у две фазе: у првој су одређени утицаји, а затим је утврђен њихов значај према карактеристикама из Прилога I Закона - врста, вероватноћа, учесталост, временска и просторна димензија утицаја. У коначној матрици су приказани значајни утицаји за које су затим припремљене мере за смањење негативних односно увећање позитивних утицаја на животну средину.

Мере за спречавање и ограничавање негативних и увећање позитивних утицаја разрађени су за: заштиту ваздуха, заштиту вода, заштиту земљишта, управљања водом, заштиту од буке, заштиту природног и културног наслеђа, као и друге мере заштите.

Програм за праћење стања животне средине (мониторинг) обезбеђује услове за праћење утицаја на животну средину дефинисаних стратешком проценом, односно непосредно праћење реализације планских решења, као и остваривање услова и мера заштите. Како не постоји установљен систем мониторинга за територију општине, дат је концептуални оквир за конституисање интегралног програма мониторинга са индикаторима животне средине, обавезама надлежних органа у праћењу стања животне средине и поступањем у случају неочекиваних утицаја на животну средину.

Методологија коришћена у изради стратешке процене заснована је на два основна принципа. Прво, стратешка процена је обављена после израде ППО Лајковац, и друго, у свакој фази стратешке процене су коришћене одговарајуће примењене методе, као и опште методе научног рада и истраживања. Избор индикатора је вршен према њиховој доступности и усклађености са системом индикатора који се користе у Европској Унији (Европска агенција за животну средину - ЕЕА) и Организацији за економску сарадњу и развој (ОЕЦД).

Начин одлучивања је заснован на интенцији да се изврши постпланска имплементација стратешке процене, што ће резултирати евентуалним изменама и допунама ППО Лајковац. Овакав начин имплементације има своје специфичности, а да би био и ефикасан, важно је формирати систем континуалног планирања и мониторинга, из разлога редовне евалуације примене плана и остваривање планских решења, као и идентификације и анализе могућих проблема и тешкоћа. У том смислу, програм мониторинга представља снажну подршку за конституисање система доношења одлука, како би се на начин субординације пратила реализација Плана.

У ППО Лајковац су у потпуности су испоштовани урбанистички нормативи и стандарди, прописана су правила уређења, изградње и заштите животне средине, као и мере за превенцију акцидената, хазарда и одбрану од елементарних непогода. Планом су предвиђена решења у оквиру прихватљивих капацитета са становишта заштите животне средине, односно у складу са урбанистичким показатељима (степен заузетости и индекс изграђености). Истовремено, предвиђена је изградња инфраструктуре, управљање комуналним отпадом, као и планско решавање проблема водоснабдевања и одвођења отпадних вода. Капацитети инфраструктуре су прилагођени дугорочним пројекцијама социо-економског развоја, имајући у виду даљу урбанизацију и развијање туристичко – гоститељске делатности.

Реализацијом ППО Лајковац целокупан простор ће се амбијентално обогатити и изградити објекти јавне намене. Реализацијом инфраструктурних планских решења побољшаће се стање квалитета животне средине, посебно у сектору управљања водама. За изградњу других објеката прописана су правила уређења и правила изградње тако да неће бити угрожена постојећа инфраструктурна мрежа. Напротив, реализацијом ППО Лајковац побољшаће се квалитет живота, а подручје ће бити уређеније и опремљеније. Реализација капиталних инфраструктурних објеката подстакнуће локални развој овог дела Србије.

Реализацијом планских решења за објекте са јавном наменом задовољиће се потребе корисника, посебно повећањем смештајних капацитета и рекултивација деградираних површина и њихова трансформација за јавне садржаје.

У наредном периоду спровођења ППО Лајковац, остаје обавеза да се изврши адекватна евалуација, како би се након спроведене анализе заузео став о међусобној координацији ППО Лајковац и других стратешких, планских, програмских и пројектних докумената. У том смислу ППО Лајковац по потреби, а и по налазима из овог извештаја, у зависности од етапности спровођења, може бити измењен и допуњен, посебно у случају реализације планираних развојних пројеката.

1.5. ПОСЕБНИ УСЛОВИ ПРИСТУПАЧНОСТИ ОБЈЕКТА И ПОВРШИНА ЈАВНЕ НАМЕНЕ ОСОБАМА СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА

У складу са правилником дефинисани су услови за планирање простора јавних саобраћајних и пешачких површина, прилаза до објеката и пројектовање објеката (стамбених, објеката за јавно коришћење и др.), као и посебних уређаја у њима, којима се обезбеђује несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица.

Објекти за јавно коришћење, у смислу овог правилника јесу: болнице, домови здравља, школе, домови за старе, рехабилитациони центри, спортски и рекреативни објекти, банке, поште, пословни објекти, саобраћајни терминали, објекти за потребе државних органа.

Да би лица са посебним потребама у простору имала услов да се крећу тротоарима, пешачким стазама, трговима, шеталиштима, паркинг површинама, ове површине морају имати максимални нагиб од 5% (изузетно 8.3%).

Ради несметаног кретања особа у инвалидским колицима ширина тротоара и пешачких стаза треба да износи 180 см изузетно 120 см, док ширина пролаза између непокретних препрека износи најмање 90 см. Ове површине треба да су чврсте, равне и отпорне на клизање.

У пешачким коридорима се не постављају стубови, рекламни панои или друге препреке, док се постојаће препреке видно обележавају. Делови зграда као што су балкони, еркери, доњи делови крошњи и сл, који се налазе непосредно уз пешачке коридоре уздигнути су најмање 250 см у односу на површину којом се пешаци крећу.

Место пешачких прелаза је означено тако да се јасно разликује од подлоге тротоара. Пешачки прелаз је постављен под правим углом према тротоару. Пешачке прелазе треба опремити и светлосном и звучном сигнализацијом. За савладавање висинске разлике између коловоза и тротоара могу се користити закошени ивичњаци, ширине 45см са максималним нагибом закошеног дела од 20 %.

Најмања ширина места за паркирање возила са посебним потребама у простору износи 350 см. Паркинг површине које се предвиђају за потребе паркирања ових лица су:

- За јавне гараже, јавна паркиралишта, паркиралишта уз објекте за јавно коришћење и веће стамбене зграде, најмање 5% од укупног броја места за паркирање.

- На паркиралиштима са мање од 20 паркинг места који се налазе уз апотеку, пошту, вртић, амбуланту, преодавницу прехранбених производа, амбуланту, најмање једно место за паркирање.
- На паркиралиштима уз бензинске пумпе, ресторане и мотеле, уз државне путеве 5% од укупног броја места за паркирање, али не мање од једног места за паркирање.

За савладавање висинских разлика до 76cm између две пешачке површине и на прилазу до објекта врши се применом рампи тако да :

- Да нагиб рампе није већи од 1:20, изузетно 1:12
- Најмања чиста ширина рампе за једносмерни пролаз треба да је 90 cm.
- Рампе треба да су заштићене ивичњацим висине 5cm, ширине 5-10 cm.
- Рампа треба да је чврста, равна и отпорна на клизање.

Степенице и степеништа прилагођавају се коришћењу лица са посебним потребама у простору тако да :

- Најмања ширина степенишног крака треба да буде 120 cm
- Најмања ширина базишта 30cm, а највећа дозвољена висина степеника је 15 cm.
- Чела степеника у односу на површину базишта требало би да буду благо закошена, без избочења и затворена.
- Површина чела степеника треба да је у контрастној боји у односу на базишта
- Између одморишта и степеника у дну и врху степеника постоји контраст у бојама
- Приступ степеништу, заштитне ограде са рукохватима и површинска обрада степеника треба да испоштују услове који омогућавају безбедно кретање особама са посебним потребама.

Савладавање висинских препрека од и преко 90 cm, када не постоји могућност савладавања ове висине рампама, степеницама врши се покретним рампама.

Стамбене зграде и објекти за јавно коришћење треба да задовоље све услове како би их користила лица са посебним потребама.

Знакови за оријентацију треба да су читљиви, видљиви и препознатљиви. Ти знакови су:

- Знакови за оријентацију (скице, планови, макете)
- Путокази
- Функционални знакови којима се дају обавештења о намени простора (гараже, лифтови, санитарне просторије)

Знакови се на зидовима постављају на висини од 140 cm-160 cm изнад нивоа пода или тла, или ако то није могуће на висини која је погодна за читање. Висина слова на знаковима не сме бити мања од 1,5 cm за унутрашњу, односно 10 cm за спољашњу употребу.

Препознавање врата, степеница, лифтова, рампи лифтова, опреме за противпожарну заштиту, опреме за спашавање и путева за евакуацију врши се употребом контрастних боја одговарајућим осветљењем и обрадом зидова и подова. Ради побољшања пријема звука за особе које користе слушне апарате, у јавним просторијама се могу поставити индукционе петље, бежични инфрацрвени системи или друга техничка средства за појачање звука.

1.6. МЕРЕ ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ ИЗГРАДЊЕ

Унапређење енергетске ефикасности јесте смањење потрошње свих врста енергије, уштеда енергије и обезбеђење одрживе градње применом техничких мера, стандарда и услова планирања, пројектовања, изградње и употребе објеката.

Предлог мера за унапређење енергетске ефикасности изградње објеката обухвата:

- Прелазак на грејања енергијом из обновљивих извора енергије;
- Замена класичних сијалица у домаћинствима и пословним објектима штедљивим осветним телима;

- Доношење нових прописа о спољним пројектним температурама:
- Доследна примена СРПС У Ј5.600 и других релевантних стандарда:
- Прелазак са паушалног на обрачун за грејање ТПВ према мерењу потрошње топлотне енергије;
- Оснивање подстицајних фондова за побољшање топлотне заштите стамбених и нестамбених зграда;
- Замена прозора прозорима са термичким стаклима и савременијом технологијом заптивања;
- Побољшање изолације зидова објекта избором савремених материјала са већим коефицијентом заштите или додатним спољним или унутрашњим облагањем зидова;
- Увођење обавезног прибављања сертификата енергетске ефикасности за зграде и
- Свих других мера које доприносе повећању енергетске ефикасности објекта.

2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

2.1. ВРСТА И НАМЕНА ОБЈЕКТА КОЈИ СЕ МОГУ ГРАДИТИ ПОД УСЛОВИМА УТВРЂЕНИМ ПЛАНОМ

2.1.1 Општа и посебна правила грађења објекта

Правила уређења и грађења дата овим Планом су општа правила и важе за целу територију општине, осим за просторе за које су утврђена посебна правила одговарајућим урбанистичким односно планским документом.

Правила грађења дата овим Планом су основ за издавање локацијске дозволе (или другог акта у складу са законом) за изградњу на грађевинском и осталом земљишту (пољопривредном, шумском, водном) осим за просторе и објекте за које је прописана обавеза израде урбанистичког пројекта или урбанистичког плана.

Посебна правила уређења и грађења утврђују се израдом одговарајуће урбанистичке документације. Одређивање ових правила врши се на основу конкретних услова на терену и услова надлежних установа за прописивање истих, а у складу са важећом законском регулативом и правилима струке.

Намене дефинисане на рефералној карти бр.1 "Намена простора" и на шематским приказима делова насеља представљају преовлађујућу, доминантну намену на том простору, што значи да заузимају најмање 50% површине простора у којој је означена та намена. Свака намена подразумева и друге компатибилне намене. На нивоу појединачних грађевинских парцела намена дефинисана као компатибилна може бити и доминантна или једина. У случају изградње појединачних објекта компатибилне намене **важе правила градње као за основну намену.**

2.1.2 Намена објекта

На грађевинском земљишту изван површина и објекта јавне намене планиране су као могуће преовлађујуће намене:

- Становање
- Туристички садржаји
- Спорт и рекреација
- Пословање

- Производња
- Верски објекти
- Инфраструктурни и комунални објекти

2.1.2.1 СТАНОВАЊЕ И СТАМБЕНИ ОБЈЕКТИ

Основна подела на породично и вишепородично становање у оквиру плана обогаћена је и облицима становања у циљу активирања простора и развоја туризма, рационалног инфраструктурног опремања и квалитетнијег урбаног развоја.

- становање у функцији туризма (викенд куће, туристичка насеља, пансиони, апартмани, елитни објекти),
- социјално становање (станови за социјалне групе становништва, домови за старе, ђачки дом),
- мешовити типови становања (становање са услугама и пословањем, становање у периферним и радним зонама).

Објекти становања могу бити:

- објекти вишепородичног становања
- објекти породичног становања
- објекти руралног становања
- објекти викенд становања

У оквиру намене становања (осим код викенд становања), могу се градити:

- стамбени објекти (намена искључиво становање);
- објекти мешовите функције (стамбено-пословни, који осим стамбеног дела садрже и радне-пословне просторије функционално одвојене од становања) и
- пословни објекат (садржи просторије за одвијање пословних делатности или одређених врста производних делатности из области производње чије одвијање је дозвољено унутар зоне становања)
- економски објекти за потребе руралног становања
- помоћни објекти у функцији објеката основне намене

Могуће пратеће намене: трговинске, занатске, услужне делатности, јавне намене, мешовито пословање, пољопривредна производња и мала привреда.

Намене објеката чија градња је забрањена: делатности које вибрацијама, буком, гасовима, мирисима, отпадним водама и другим штетним дејствима могу да угрозе околину и не представљају намену компатибилну претежној намени околине.

2.1.2.2 ОБЈЕКТИ ТУРИЗМА

Правила изградње за туристичке комплексе и објекте за општински центар дефинишу се Планом генералне регулације Лајковца.

Објекти намењени туризму могу бити:

- смештајни: хотели, мотели, кампинг плацеви и сл.
- комерцијални: продајни објекти за снабдевање корисника туристичких зона и сл.,
- угоститељски: ресторани, кафеи и сл. и
- рекреативни и спортски: отворени и затворени базени, купалишта, игралишта итд.

Правила изградње и уређења **туристичких комплекса и локалитета** јесу:

- 1) на изграђеном земљишту центра туристичког насеља:
 - приоритет има адаптација/реконструкција постојећих кућа са окућницом и пратећим објектима (вајати, млекаре, кошеви и др.) у функцији руралног туризма;

- предност има изградња нових објеката у функцији туризма на темељима и у габариту напуштених објеката;
 - у оквиру постојеће окућнице дозвољава се изградња нових објеката у функцији руралног туризма, и то тип: „гостинске смештајне јединице“ као осавремењени облик вајата (оптимално 38 m² за две собе са по три лежаја и заједничким купатилом и, по могућности, са засебним улазом) и „гостинске куће“ (оптимално 50-60 m² за објекат са две собе са по три лежаја, дневним боравком и купатилом), с тим да индекс искоришћености земљишта на грађевинској парцели не прелази 40%;
 - примењује се архитектонски стил заснован на традицији локалних кућа за реконструкцију постојећег и изградњу новог објекта, највише до 50% већег габарита у односу на изворне/традиционалне објекте,
 - максимална спратност новог и реконструисаног објекта не може да прелази Су+П+ПК;
 - за грађевинске парцеле утврђује се индекс изграђености до 0,8.
- 2) у делу атара насеља који не представља центар туристичког насеља дозвољава се реконструкција и изградња објеката у функцији туризма, под условом да испуњавају прописане санитарно-хигијенске и друге комуналне услове, као и да нису у супротности са успостављеним режимима заштите, при чему се, препоручује коришћење темеља напуштених објеката и окућнице постојећих домаћинства, у складу са правилима из преходне тачке;
- 3) у делу атара насеља туристичке зоне који не представља центар туристичког насеља или туристички комплекс може се дозволити, на основу одговарајућег урбанистичког плана, контролисана и ограничена изградња нових и комерцијализација постојећих викенд кућа у туризму (уз могућу адаптацију и реконструкцију), са густином стационарних корисника до 40 корисника/ha, под условом да испуњавају прописане санитарно-хигијенске и друге комуналне услове, да нису у супротности са успостављеним режимима заштите и да не нарушавају слику предела туристичке зоне; и
- 4) на новим грађевинским површинама за туристичка структуре и у значајнијим туристичким насељима, уколико се докаже оправданост реализације:
- предност има изградња туристичких капацитета у низу, хомогених урбаних структура (пансиони и апартмани), уз формирање интерних саобраћајница и трга и претходно опремање комуналном инфраструктуром;
 - примењује се архитектонски стил заснован на традицији;
 - максимална спратност новог и реконструисаног објекта не може да прелази Су+П+1+ПК.

2.1.2.3 ОБЈЕКТИ ПОСЛОВАЊА И ПРИВРЕДЕ

Правила изградње за објекте пословања и привреде за општински центар дефинишу се Планом генералне регулације Лајковца.

Правила изградње и уређења објеката **привреде и МСП** на подручју Просторног плана, јесу:

- минимална величина грађевинске парцеле је 15 ари;
- минимална ширина грађевинске парцеле је 20 m;
- приступни пут за везу са јавним путем је минималне ширине 5 m с радијусом кривине прикључка од минимум 10-12 m, с тим да се приступ парцели поставља сједним улазом-излазом;
- у границама грађевинске парцеле се обезбеђује паркирање свих теретних и путничких возила, потребан манипулативни простор и складишта за оне делатности и МСП која имају веће транспортне захтеве и материјалне уносе (сировине, репроматеријале и готове производе);

- минимално опремање грађевинске парцеле, локалитета и зоне подразумева обезбеђење следећих инфраструктурних објеката: приступни пут, водоснабдевање, прикупљање и пречишћавање отпадних вода, приључак на електроенергетску и телекомуникациону мрежу; уређење манипулативног простора, паркинга за различите врсте возила; и посебне просторије или ограђеног простора са посудама за прикупљање отпада;
- у границама грађевинске парцеле се подиже заштитни зелени појас према зонама и суседним парцелама са стамбеном и јавном наменом;
- индекс заузетости грађевинске парцеле је максимално до 60%;
- за скупне локације (комплекси и локалитети) могу се предвидети заједнички сервиси као што су: техничко одржавање и опслуживање инфраструктурних, складишних и производних објеката, служба обезбеђења и надзора, логистичка подршка и др.;
- минимум 25% укупне површине парцеле заузимају зелене површине, укључујући и заштитне зелене појасеве; и
- обавезна је примена заштитних растојања од окружења и предузимање мера заштите животне средине за локалитете и појединачне производне капацитете на основу процене утицаја на животну средину, а за зоне и скупне локације производних капацитета на основу стратешке процене утицаја на животну средину у складу са Уредбом о утврђивању Листе I пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе II пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС", број 84/2005).

Може се одобрити промена намене грађевинских парцела са стамбеном и стамбено-пословном наменом у производну намену уколико та производња не угрожава животну средину, односно уколико је компатибилна становању и стамбено-пословним зонама/наменама.

Пословање као део других намена

Пословни објекат се може градити као појединачни и главни (посебан или у оквиру становања) објекат на грађевинској парцели, уз поштовање свих параметара који важе за изградњу стамбених објеката.

Пословни простор се може организовати у саставу стамбеног објекта или као посебан објекат уколико то организација парцеле дозвољава. Могућа је изградња и искључиво пословног објекта на парцели од минимално 600 m².

Стамбени простор се може претворити у пословни и то без ограничења површине уз услов да су испуњени хигијенско-санитарни, противпожарни и други услови које захтева одређена делатност.

На парцелама већим од 600 m², могућа је изградња другог објекта стамбене или друге намене која не угрожава становање;

На парцелама преко 800 m², могуће је развијати делатности мале привреде и пољопривредне производње за потребе властитог домаћинства.

Све делатности и услуге се морају обављати у објектима.

- појединачни садржаји у ткиву; и
- комерцијални и пословни комплекси у привредним зонама.

Пословање у радној зони

Објекти производње, који својим капацитетом превазилазе властите потребе домаћинства и који на било који начин могу да утичу на начин живота у непосредном окружењу, морају се градити у, за то посебно издвојеним просторима (радним зонама) или у ободном делу грађевинског подручја на довољном растојању од суседних објеката других намена на које, евентуално, могу да имају утицаја.

Комплекси у радним зонама углавном су организовани као вишефункционални мешовити производно-комерцијални комплекси.

Дозвољене су све групе делатности осим оних које угрожавају људе и животну средину (земљиште, ваздух и воду).

Производни комплекси су већи производни погони, обично међусобно технолошки повезани или локације намењене разноврсним привредним активностима: грађевински погони, складишта, робно-транспортни центри и др.

Комерцијално-пословни комплекси су комплекси различите величине са доминантном комерцијалном наменом. Они могу бити у оквиру осталих компатибилних намена, али најчешће су то комерцијални и пословни објекти у склопу привредних зона, дуж примарних саобраћајница: мегамаркети, складишта, дистрибутивни центри, и сл.

2.1.2.4 ВЕРСКИ ОБЈЕКТИ

Верски објекти се раде на прибављеним локацијама, а на захтев одређене верске заједнице. Верски објекти су по својој намени објекти јавног карактера који се не граде на површинама јавне намене.

Због своје архитектуре, намене, уређења и духовног значаја за заједницу ови објекти у просторном смислу представљају често реперне објекте који су од посебне амбијенталне вредности и који најчешће у насељеним местима представљају централне објекте.

Локација за изградњу новог објекта се обавезно разрађује урбанистичким пројектом на основу следећих функционалних, локационих и амбијенталних услова:

- провера генералне подобности места (број и концентрација верника, гравитационо подручје, веза са садржајима центра, саобраћајна приступачност),
- минимално потребна површина парцеле се одређује по стандарду 0,3-0,5m² по кориснику
- карактер функционалног окружења (места где се сустичу кретање и интерес житеља, у близини садржаја који им по традицији, функцији и обележју (припадају),
- повезаност са амбијенталним и природним целинама, визуре и сагледивост у слици краја.

У саставу грађевинске парцеле верског објекта, поред богомоље, треба обезбедити простор за изградњу пратећих садржаја и управно-административних садржаја. Садржаје комплетирати са образовно-културним, резиденцијалним и пратећим (комерцијалним) изграђеним простором и слободним површинама.

Ако се верски објекат ограђује и формира двориште (порту, код верских објеката Православне цркве) на том делу грађевинске парцеле дозвољена је само изградња објеката у функцији основног верског обреда, укупне површине 10% од површине верског објекта, спратности П+0. У порти је забрањена изградња објеката у функцији становања.

За грађевинску парцелу верског објекта максимални индекс заузетости је 35%. Сви објекти пратећих садржаја (укључујући и становање) својим положајем и габаритом не смеју да угрожавају верски објекат.

За реконструкцију постојећих објеката важе правила дата за изградњу нових објеката.

За објекте утврђене или евидентирание као културно добро за све интервенције на објекту или парцели обавезно је прибављање услова од надлежног завода за заштиту споменика културе.

Основне потребе за површинама стационарног саобраћаја обавезно се решавају у границама властите парцеле.

2.1.2.5 ИНФРАСТРУКТУРНИ ОБЈЕКТИ

Ову врсту објеката углавном треба планирати као површине јавне намене.

Изузетно, ако се раде на површинама изван површина јавне намене, за потребе појединачних инвеститора или групе, раде се по истим правилима која важе за објекте те намене на површинама јавне намене.

Управљање и одржавање ових објеката мора бити у складу са законском регулативом и на начин који обезбеђује њихово квалитетно коришћење, посебно ако су укључени у одговарајући јавни систем.

Саобраћај

Железничка пруга

- нормални колосек ширине 1435(1432) mm;
- труп пруге ширине у правцу мин. 6.0m за једноколосечну односно 10.7m за двоколосечну пругу;
- размак колосека на отвореној прузи у правцу је 4.70 m;
- слободан профил у правцу UIC-C;
- оптерећење за прорачун елемената трасе је 250 KN//80KN/m, класа Д-4
- или према условима надлежног предузећа која управља пругама и пројектном задатку;

Државни пут I реда

- коловоз се састоји од једне коловозне траке са две саобраћајне траке;
- саобраћајна трака је ширине 3,25-3.5m;
- ивичне траке 0.3-0,35m;
- елементи трасе су за рачунску брзину до 100 km/h (у зависности од услова рељефа);
- објекти и системи за, прикупљање, одвођење и заштиту од површинских и подземних вода;
- објекти за заштиту и обезбеђење трупа пута и косина.

Државни пут II реда

- коловоз се састоји од једне коловозне траке са две саобраћајне траке;
- саобраћајна трака је ширине 3,0-3.25m;
- ивичне траке 0.3m;
- елементи трасе су за рачунску брзину до 80km/h (у зависности од услова рељефа);
- објекти и системи за, прикупљање, одвођење и заштиту од површинских и подземних вода;
- објекти за заштиту и обезбеђење трупа пута и косина.

Општински пут

- коловоз се састоји од једне коловозне траке са две саобраћајне траке;
- коловоз је од асфалта или макадама на претходно обрађеној постељици и тампон слоју;
- саобраћајна трака је ширине мин. 2.75-3,00 m;
- ивичне траке 0.20-0,30 m;
- елементи трасе су за рачунску брзину од 50 km/h (изузетно 60 km/h у зависности од конфигурације терена);
- објекти и системи за, прикупљање, одвођење и заштиту од површинских и подземних вода;
- објекти за заштиту и обезбеђење трупа пута и косина.

Бицилистичка стаза

Бициклистичка стаза се изводи у појасу регулације јавног пута с тим што се појас у том случају проширује за смештај елемената трасе бициклистичке стазе или се изводи ван јавног пута као посебна јавна површина, у ком случају је ширина регулације 7.0m. Правила грађења у појасу регулације су следећа:

- а. уз коловоз јавног пута
 - коловозна трака ширине 1,25 m као обостране односно 2,5 m као једностране;
 - заштитна трака која дели коловоз од бициклистичке стазе је ширине 1,0 m за државне путеве (до 100 km/h) односно 0,75m за општинске
- б. као посебна јавна површина:
 - коловозна трака ширине мин. 3,0 m

Аутобуска стајалишта

Уз коловоз јавних путева (осим аутопута) могуће је поставити стајалишта за заустављање возила јазног превоза са следећим правилима грађења:

- ширина коловоза је мин. 3.0m;
- стајалиште је од коловоза јавног пута одвојено разделном траком 3.0m;
- дужина стајалишта без прилазних трака је 25.0m (за два возила);
- са стране је тротоар ширине 3.0m опремљен заштитним мобилијаром

- **Начин укрштања инфраструктурних система са саобраћајницама**

Код свих инсталација, паралелно вођење и укрштање са државним путевима треба:

1. Да је минимална удаљеност инсталација од државних путева 3,0 m од крајње тачке попречног профила - ножице усека или насипа, или спољне ивице путног канала за одводњавање (изузетно ивице коловоза уколико се тиме не ремети режим одводњавања коловоза).
2. Да се укрштање инсталацијама са државним путевима предвиди искључиво механичким подбушивањем испод трупа пута, управно на предметни пут у прописаној заштитној цеви, тако да минимална дубина предметних инсталација и заштитних цеви од најниже горње коте коловоза до горње коте заштитне цеви износи 1,35 - 1,50 m, у зависности од конфигурације терена. Заштитна цев мора бити постављена на целој дужини између крајњих тачака попречног профила пута, увећана за по 3,00 m са сваке стране. Минимална дубина горње коте заштитне цеви испод путног канала за одводњавање (постојећег или планираног) од коте дна канала до горње коте заштитне цеви износи 1,00 m.

Електроенергетика

Изградња објеката из домена електроенергетике на планском подручју може се градити на основу одобрене техничке документације изграђене од стране овлашћеног пројектанта и на основу прибављених решења и дозвола сагласно „Закону о планирању и изградњи“ (Сл.гласник Р.С. бр.72/2009) и уз поштовање услова надлежних институција.

Такође се морају имати у виду одредбе техничке препоруке Е.Д. Србије и важећи технички прописи који се односе на објекте ове врсте.

Надземни водови свих нисконапонских нивоа могу се градити сагласно „Правилнику о техничким нормативима за изградњу надземних водова од 1kV до 400kV (Сл.лист СФРЈ бр.65/88, Сл.лист СФР бр.18/92).

Нисконапонски надземни водови се граде уз поштовање „правилника о техничким нормативима за изградњу нисконапонских надземних водова (Сл.лист СФРЈ бр.6/92). ТС средњег напона (10/0.4kV до 35/10kV граде се сагласно техничкој препоруци Е.Д. Србије бр.1 и уз поштовање техничких услова надлежне Ед и других техничких прописа за објекте ове врсте.

Електроенергетски кабловски водови се могу полагати уз услов да су обезбеђени потребни минимални размаци у односу на друге врсте инсталација објеката који износи:

- 0,4m ... у односу на цеви водовода и канализације
- 0,5m.... у односу на телекомуникационе каблове и у односу на локалне и сервисне саобраћајнице
- 0,6m... од спољне ивице канала за топловод
- 0,8m... у односу на гасовод у насељу
- 1,2m... од гасовода ван насеља

Ако се потребни размаци не могу обезбедити, енергетски каблови се полаже у заштитну цев, дужине најмање 2m са обе стране места укрштања или целом дужином код паралелног вођења, при чему најмање размак не може бити мањи од 0,3m.

Код изградње надземне нисконапонске мреже са јавном расветом поред саобраћајнице, стубови исте се постављају на тротоару или у зеленом појасу непосредно уз ивицу каблова, пожељно на растојању 0,5m од ивице коловоза.

Јавна расвета на стубовима нисконапонске мреже или независно јавна расвета на челичним канделабрима треба да садржи савремене светлосне изворе као што су натријумове или металхалогене светиљке, које уз мању потрошњу електричне енергије обезбеђују већи осветљај.

Код пролаза преко саобраћајница каблови се полажу у заштитне цеви или кабловску канализацију на дубини минимално 0,8m испод површине коловоза.

Као укрштања надземних водова са саобраћајницама мора се обезбедити потребна сигурносна висина као и сигурносна удаљеност у односу на постојеће објекте.

Начин обезбеђења електричне енергије за потрошача у наредном планском периоду дат је на графичком прилогу - Реферална карта бр.2.

Табела бр. 13: Планиране ТС

Ред.бр.	Напонски ниво kV/kV	Назив ТС	снага	Прикључак на С.Н.мрежу	напомена
1.	35/10	- Лајковац 2 -	2x8	Д.В.35 kV из ТС 110/35 kV Јабучје и из ТС Лајковац 1	Нова Т.С
2.	35/10	- Лајковац 3 -	2x8	На постојећи Д.В.35 kV из ТС 110/35 kV Очага (после реконструкције)	Нова Т.С

Напомена: Напојни водови за планиране ТС напонског нивоа 35/10kV и 10/0.4kV градиће се сагласно опису из правила уређења овог просторног плана и према техничкој документацији надлежне Е.Д.)

Телекомуникације

Подземни телекомуникациони каблови полажу се у ров ширине 0,4 m на дубини од 0,8 до 1 m према важећим техничким прописима за полагање ТТ каблова у ров.

Код приближавања и укрштања ТТ каблова са осталим инфраструктурним објектима потребно је остварити следеће минималне размаци:

- са водоводном цеви код укрштања 0,5 m, а код паралелног вођења 0,6 m,
- са канализационом цеви код укрштања 0,5 m, а код паралелног вођења 0,5 m,
- са електроенергетским каблом од 10 kV код укрштања 0,5 m, а код паралелног вођења 1 m,
- од регулационе линије 0,5 m,
- од упоришта електроенергетских водова до 1 kV 0,8 m.
- при укрштању са енергетским кабловима најмање растојање мора бити веће од 0,5m, а угао укрштања треба да буде у насељеним местима најмање 30°, по могућству што ближе 90°, а ван насељених места најмање 45°. По правилу телекомуникациони кабл се полаже изнад енергетских каблова;
- уколико не могу да се постигну размаци из претходно наведене две тачке на тим местима се енергетски кабл провлачи кроз заштитну цев, али и тада размак не сме да буде мањи од 0,3 m;
- базне станице градити по техничким препорукама и стандардима Телеком Србија, непосредни простор око антенског стуба оградити (20-30m²) и спречити блиску изградњу која ће смањити ефикасност функционисања (умањити или спречити сигнал).

Код приближавања подземног телекомуникационог вода темељу електроенергетског стуба, хоризонтална сигурносна удаљеност износи 0,8 m, а не мање од 0,3 m уколико је телекомуникациони вод механички заштићен.

Приликом реконструкције и изградње нове месне телефонске мреже, код паралелног вођења и укрштања телефонских каблова са другим инфраструктурним објектима неопходно је у свему се придржавати важећих техничких прописа ЗЈ ПТТ и других услова која регулишу ову материју.

Паралелно јавном путу, у заштитном појасу, могу се планирати паралелно вођени објекти телекомуникацијске инфраструктуре на растојању од најмање 3,0 m од крајњих тачака дотичног инфраструктурног објекта до регулационе линије јавног пута

Могуће је укрштање објекта телекомуникацијске инфраструктуре са јавним путем уз израду одговарајуће техничке документације. Укрштање се изводи управно на осу пута, уз смештање инсталације у прописану заштитну цев која се поставља механичким подбушивањем испод трупа пута. Дубина на којој се налази горња кота заштитне цеви је на 1,35-1,50 m од горње коте коловоза и на 1,00 m од коте дна одводног канала. Цев је дужине једнаке целој ширини попречног профила, између крајњих тачака профила, увећаној за по 3,00 m са сваке стране.

Водопривреда

Табела бр. 14: Правила грађења у водопривреди

Објекат/мрежа	Заштитни појас/зона	Могћност изградње/правила грађења
Извориште подземних вода	На основу хидрогеолошких карактеристика терена и могућег хазарда, дефинисати заштитну зону изворишта	Изградња објекта и инфраструктуре условљена је режимом заштите изворишта (примењује се Законом о водама „Сл.лист РС“ бр.30/10 и Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања) „Сл.лист РС“ бр.92/2008.
Извориште површинских вода	На основу хидрогеолошких карактеристика терена и могућег хазарда, дефинисати заштитну зону изворишта	Забрањена је изградња стамбених угоститељских и производних објекта а евентуална укрштања са осталом инфраструктуром обавити по вљжећом прописима и нормативима уз обострану заштиту и под углом од 90°
Магистрални водовод	Појас заштите око главних цевовода износи са сваке стране по 2,5m	Забрањена је изградња стамбених угоститељских и производних објекта а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и коришћења ППОВ (Примењује се Закон о водама, „Сл.лист РС“ бр.30/1).
Постројење за пречишћавање отпадних вода привредних зона	Лоцирано у оквиру привредних зона. Заштитна зона је површина парцеле на којој је објекат	Забрањена је изградња стамбених угоститељских и производних објекта а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и коришћења ППОВ (Примењује се Закон о водама, „Сл.лист РС“ бр.30/1).
Општинска канализација	Са сваке стране габаритно око цевовода и колектора 1,5m	Забрањена је изградња стамбених угоститељских и производних објекта а евентуална укрштања за осталом инфраструктуром обавити по важећим прописима и нормативима, уз обострану заштиту и под углом од 90°.

Водно земљиште	Дефинисана површина представља заштићену зону	За евентуалне активности на свим површинама обавезна је сагласност и надзор ЈВП „Србијаводе“.
Земљиште које се не брани од поплава (плављени терени)	Дефинисана површина представља природну заштићену зону	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката а евентуална изградња мреже инфраструктуре на плављеном терену и у близини условљена је режимом заштите и коришћења (Примењује се Закон о водама „Сл.лист РС“ бр.30/1 За евентуалне активности на свим површинама обавезна је сагласност и надзор ЈВП „Србијаводе“.

2.2. УСЛОВИ ЗА ФОРМИРАЊЕ ГРАЂЕВИНСКЕ ПАРЦЕЛЕ

2.2.1. ВЕЛИЧИНА ГРАЂЕВИНСКЕ ПАРЦЕЛЕ

Минимална површина парцеле за изградњу објеката:

- вишепородичног становања
 - слободностојећи објекат 600,0 m²
 - објекат у прекинутом низу 450,0 m²
 - објекат у непрекинутом низу400,0 m² (само у зони центра насеља)
- породичног становања
 - слободностојећи објекат300,0 m²
 - двојни објекат 500,0 m² (2x250)
 - објекат у прекинутом низу250,0 m²
 - објекат у непрекинутом низу.... 250,0 m² (само у централној зони насеља)
- руралног становања (са економским двориштем)
 - за све врсте изградње 800,0 m²
- викенд становања
 - слободностојећи објекат 600,0 m²
 - објекат у прекинутом низу 500,0 m²

Минимална површина парцеле за изградњу слободностојећег објекта мешовите намене (преко 50% пословно, односно мање од 50% стамбеног) је 600 m²

- за појединачне пословне објекте у оквиру стамбене зоне (ван радне зоне) минимално :
 - пословање и услуга600m²
 - мешовито пословање800m²
 - мање производње800m²
- у радној зони за комплексе минимално:
 - слободностојећи производни и пословни објекти 1 500 m²
- туристичких објеката
 - слободностојећи објекат1 200,0 m²
- спортских објеката
 - спортски комплекс-са халом:
 - слободностојећи објекат 1 500,0 m²
 - игралишта са пратећим објектом (свлачионице, мокри чвор, администрација...):

- слободностојећи објекат 800,0 m²

2.2.2. ШИРИНА ФРОНТА ГРАЂЕВИНСКЕ ПАРЦЕЛЕ

Најмања ширина фронта грађевинске парцеле у зависности од намене простора:

За објекте вишепородичног становања:

- минимално слободностојећи објекат.....18,0m
- минимално објекат у прекинутом низу.....15,0m
- минимално објекат у непрекинутом низу.....12,0m

За објекте породичног становања:

- минимално слободностојећи објекат.....12,0m
- минимално објекат у прекинутом низу.....10,0m
- минимално објекат у непрекинутом низу.....8,0m

За објекте руралног становања (са економским двориштем):

- минимално слободностојећи објекат.....20,0m

За објекте викенд становања:

- минимално слободностојећи објекат.....15,0m
- минимално објекат у прекинутом низу.....12,0m

За објекте туризма:

- минимално слободностојећи објекат.....20,0m

За објекте спорта (код спортских хала):

- минимално слободностојећи објекат25,0m

За објекте спорта (игралишта са пратећим објектом):

- минимално слободностојећи објекат12,0m

За објекте мешовите намене:

- минимално слободностојећи објекат.....16,0m
- минимално објекат у прекинутом низу.....15,0m
- минимално објекат у непрекинутом низу.....12,0m

За појединачне пословне објекте (ван радне зоне) минимално:

- за објекте пословања и услуга16 m
- за слободностојеће објекте мешовитог пословања.....18m
- за слободностојеће објекте мање производње.....20m

У радној зони:

- за комплексе минимално20,0m

На парцели чија је ширина фронта мања од најмање утврђене, може се дозволити изградња објекта са параметрима за 30% умањеним од предвиђених за одређену намену.

2.2.3. ПОСТОЈЕЋЕ ИЗГРАЂЕНЕ ПАРЦЕЛЕ

За постојеће изграђене парцеле које су мање од прописаних или са ширином фронта мањом од прописане, дозвољена је реконструкција постојећег објекта у постојећим габаритима и са постојећом спратношћу, без могућности промене намене објекта.

2.2.4. ТИП ОБЈЕКТА

Тип објекта, у насељима руралног типа, је најчешће слободностојећи, ређе у прекинутом низу, а изузетно у непрекинутом низу.

Тип објекта се утврђује према: преовлађујућем типу у окружењу, облику и величини парцеле, конфигурацији терена, постојећим објектима на парцели и на суседним парцелама и сл. За изградњу "на међи" потребно је прибавити сагласност суседа само у случају када нови објекат није истог типа као објекат на суседној парцели.

2.3. ПОЛОЖАЈ ОБЈЕКТА У ОДНОСУ НА РЕГУЛАЦИЈУ И У ОДНОСУ НА ГРАНИЦЕ ГРАЂЕВИНСКЕ ПАРЦЕЛЕ

На изграђеној парцели, за доградњу постојећег објекта или изградњу другог објекта, задржава се постојећа грађевинска линија.

За изградњу новог објекта на неизграђеној парцели одређује се грађевинска линија као преовлађујућа постојећа грађевинска линија суседних објеката, али не мање од 3,0m (осим у случају да су претежно регулациона и грађевинска линија идентичне).

На неизграђеним просторима минимално одстојање грађевинске линије од постојеће регулационе линије је 5,0m, осим у случају када то услови терена или локације не дозвољавају када може бити мање, али не мање од 3,0m.

За територију насеља ван грађевинског подручја уз државни или општински пут, граница заштитног појаса представља грађевинску линију. Исто то важи и за мрежу и објекте техничке инфраструктуре код којих је граница заштитног појаса уједно грађевинска линија.

У случају изградње траса и објеката техничке инфраструктуре, у изграђеним просторима, морају се поштовати минимално прописана растојања ових објеката од постојећих објеката.

2.4. НАЈВЕЋИ ДОЗВОЉЕНИ ИНДЕКСИ ЗАУЗЕТОСТИ

○ Максимални индекс заузетости

Становање:

- вишепородично становањедо 40%
- породично становање30-40%
- рурално становање30-35%
- викенд становање.....до 30%

Пословање:

- мешовите наменедо 50%
- туристички и спортски садржајидо 40%
- производно-комерцијалне делатностидо 60%

2.5. НАЈВЕЋА ДОЗВОЉЕНА СПРАТНОСТ ОБЈЕКТА

Максимална спратност вишепородичног стамбеног објекта је **П+3+ПК**,

Максимална спратност породичног стамбеног објекта је **П+1+ПК**,

Максимална спратност објекта викенд становања је **П+ПК**,

Максимална спратност за економске и помоћне објекте је **П+0**,

Максимална спратност туристичких садржаја је **П+1+Пк**,

Максимална спратност објеката спорта је **П+1**.

Спратност објеката пословања, производње, комерцијалних делатности и слично зависи од технолошког процеса који се у њима обавља.

У зависности од намене објеката произилази спратност објеката, тако да су објекти у -оквиру појединачних парцела (ван радне зоне):

Пословање (услуге): максимално П+1+Пк (као и за становање) и
максимално П+3 за зону центра;

Мешовито пословање и „мања производња“: максимално П+1+Пк.

-оквиру радне зоне спратности:

пословни (услуге): максимално П+1+Пк;

мешовито пословање: максимално П+1;

производни: максимално П+1;

економски објекти максимално П;
помоћни објекти максимална спратност је П.

Максимална висина надзетка за етаже у поткровљу износи 1,60 m.
Не дозвољава се изградња две етаже поткровља.

Објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе.

Чиста спратна висина стамбеног објекта је: мин. 2,6 m. мах.3,0 m.
Чиста спратна висина пословног објекта је: мин. 3,5 m. мах.4,5 m.
Чиста спратна висина производног објекта зависи од технологије производње.

2.6. НАЈМАЊА ДОЗВОЉЕНА МЕЂУСОБНА УДАЉЕНОСТ ОБЈЕКТА И УДАЉЕНОСТ ОБЈЕКТА ОД ГРАНИЦЕ ПАРЦЕЛЕ

○ Међусобна удаљеност стамбених објеката

Међусобна удаљеност објеката према типу изградње износи:

- минимална удаљеност вишепородичног стамбеног објекта од суседног објекта је пола висине вишег објекта, уз услов да вишеспратни слободностојећи објекат не може заклањати директно осунчање другом објекту више од половине трајања директног осунчања.
- минимална удаљеност за објекте породичног становања је 4,0 m,
- постојећи објекти чија међусобна удаљеност износи мање од 3,0 m не могу на тој страни имати отворе стамбених просторија (у случају реконструкције).

○ Међусобна удаљеност пословног објекта од објеката друге намене

Минимална удаљеност пословног дела објекта или пословног објекта од објекта друге намене је 6,0 m.

Постојећи објекти чија међусобна удаљеност износи мање од 4,0 m не могу на тој страни имати отворе (у случају реконструкције).

○ Међусобна удаљеност стамбеног и економског објекта

- Одстојање сточне стаје од стамбеног објекта минимално је 15,0 m;
- Одстојање ђубришта и осочне јаме од стамбеног објекта је минимално 20,0 m;
- Одстојање ђубришта, осочне јаме и WC-а од бунара је минимално 20,0 m, с тим да бунар буде на вишој коти.

Међусобна растојања економских објекта зависе од организације економског дворишта, с тим да се прљави објекти могу постављати само низ ветар у односу на чисте објекте и да чисти објекти (стамбени) морају да буду на вишој коти од економског објекта без обзира на положај јавног пута.

Ако се економски делови суседних парцела непосредно граниче, растојање нових економских објеката од границе парцеле не може бити мање од 1,00 m.

○ Међусобна удаљеност производног објекта, у производном комплексу, од суседног објекта друге намене

Производни објекат, у производном комплексу, од суседног објекта друге намене мора се одвојити са минималним зеленим заштитним појасом од 10 метара, по ободу властите парцеле уз минималну удаљеност од суседног објекта од 15 метара.

○ Растојање од границе парцеле

Најмање дозвољено растојање основног габарита (без испада) објекта и линије суседне грађевинске парцеле је за:

- слободностојеће објекте на делу бочног дворишта северне оријентације 1,5 m
- слободностојеће објекте на делу бочног дворишта јужне оријентације 2,5 m
- двојне објекте на бочном делу дворишта 4,0 m
- пословне објекте на бочном делу дворишта 5,0 m.
- производне објекте на бочном делу дворишта 10,0 m.

За зоне изграђених породичних стамбених објеката чије је растојање до границе грађевинске парцеле различито од наведених вредности, нови објекти се могу постављати и на растојањима:

- слободностојећи објекти на делу бочног дворишта северне оријентације 1,00 m
- слободностојећи објекти на делу бочног дворишта јужне оријентације 3,00 m

2.7. УСЛОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ ДРУГИХ ОБЈЕКТА НА ИСТОЈ ГРАЂЕВИНСКОЈ ПАРЦЕЛИ

Грађевинска парцела за мешовита и пољопривредна домаћинства састоји се из две функционалне целине - стамбеног и економског дворишта (оптималан однос стамбеног дела дворишта према економском износи 40%:60%, али не мање од 30%:70%).

У случају нове изградње, код терена у паду стамбено двориште се формира на делу парцеле са вишом висинском котом, а код равних терена на делу парцеле до приступне саобраћајнице.

На парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут. Најмања ширина приступног економског пута на парцели износи 3,00m. Економско двориште се поставља иза стамбеног дворишта (наниже).

На парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут. Најмања ширина приступног економског пута на парцели износи 3,00 m. Економско двориште се поставља иза стамбеног дворишта (наниже).

Изричито се забрањује организовање парцеле на начин да се економско двориште градитеља наслања на постојеће стамбено двориште суседа.

У случају потребе реконструкције објеката у постојећој ситуацији када се стамбено двориште наслања на економско двориште, суседа реконструкција је дозвољена само у случају да постоје услови на парцели за поштовање свих минимално прописаних међусобних растојања објеката.

Грађевинска парцела за мешовита и пољопривредна домаћинства састоји се из две функционалне целине - стамбеног и економског дворишта (оптималан однос стамбеног дела дворишта према економском износи 40%:60%, али не мање од 30%:70%).

У случају нове изградње, код терена у паду стамбено двориште се формира на делу парцеле са вишом висинском котом, а код равних терена на делу парцеле до приступне саобраћајнице.

Изричито се забрањује организација парцеле у којој се економско двориште градитеља наслања на постојеће стамбено двориште суседа.

Минимална површина која на парцели мора остати слободна, односно уређене и озелењена, је:

Становање:

- вишепородично становањедо 30%
- породично становањедо 50%

- рурално становањедо 30%
- викенд становање.....до 60%

Пословање:

- мешовите наменедо 30%
- туристички и спортски садржајидо 35%
- производно-комерцијалне делатностидо 30%

Економски објекти су:

- сточне стаје (живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници), испусти за стоку, ђубришне јаме - ђубришта, и др;
- уз стамбени објекат: летња кухиња, млекара, санитарни пропусник, магацини хране за сопствену употребу и др;
- пушнице, сушнице, кош, амбар, надстрешница за машине и возила, магацини хране и објекти намењени исхрани стоке и др.

Међусобно растојање стамбеног објекта и сточне стаје је 15,00 m.

Ђубриште и WC могу бити удаљени од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде најмање 20,00 m, и то само на нижој коти.

Међусобна растојања економских објекта зависе од организације економског дворишта, с тим да се прљави објекти могу постављати само низ ветар у односу на чисте објекте.

Помоћни објекти

Уколико при изградњи објекта, парцела није искоришћена до максималног степена изграђености односно степена заузетости, може се градити и други објекат до потпуног искоришћења парцеле у границама дозвољених индекса.

Помоћни објекти могу се градити на парцели уз услов да њихови габарити улазе у обрачун индекса изграђености и заузетости и у складу са прописаним одстојањима.

Помоћни објекти могу бити спратности П+0, у дворишном простору иза главног објекта и на удаљености од минимално 1,5 m од суседа. Објекат може бити и на граници парцеле уз сагласност суседа.

2.8. ПОЛОЖАЈ ПОЈЕДИНИХ ГРАЂЕВИНСКИХ ЕЛЕМЕНАТА И НАЧИН ОГРАЂИВАЊА ПАРЦЕЛЕ

Испади на објекту не могу прелазити грађевинску линију више од 1,60 m, односно регулациону линију више од 1,20 m и то на делу објекта вишем од 3,00 m. Хоризонтална пројекција испада поставља се у односу на грађевинску, односно регулациону линију.

Грађевински елементи на нивоу приземља могу прећи грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то:

- излози локала - 0,30 m, по целој висини, кад најмања ширина тротоара износи 3,00 m, а испод те ширине тротоара није дозвољена изградња испада излога локала у приземљу;
- излози локала - 0,90 m по целој висини у пешачким зонама;
- транспарентне браварске конзолне надстрешнице у зони приземне етаже - 2,00 m по целој ширини објекта са висином изнад 3,00 m;
- платнене надстрешнице са масивном браварском конструкцијом - 1,00 m од спољне ивице тротоара на висини изнад 3,00 m, а у пешачким зонама према конкретним условима локације;
- конзолне рекламе - 1,20 m на висини изнад 3,00 m.

Грађевински елементи (еркери, дократи, балкони, улазне надстрешнице са и без стубова, надстрешнице и си.) на нивоу првог спрата могу да пређу грађевинску,

односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то:

- на делу објекта према предњем дворишту - 1,20 m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 50% уличне фасаде изнад приземља;
- на делу објекта према бочном дворишту претежно северне оријентације (најмањег растојања од 1,50 m) - 0,60 m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде изнад приземља;
- на делу објекта према бочном дворишту претежно јужне оријентације (најмањег растојања од 2,50 m) - 0,90 m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде изнад приземља;
- на делу објекта према задњем дворишту (најмањег растојања од стражње линије суседне грађевинске парцеле од 5,00 m) - 1,20 m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% стражње фасаде изнад приземља.

Грађевински елементи испод коте тротоара - подрумске етажне - могу прећи грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то:

- стопе темеља и подрумски зидови - 0,15 m до дубине од 2,60 m испод површине тротоара, а испод те дубине - 0,50 m;
- шахтови подрумских просторија до нивоа коте тротоара - 1,00 m.
- Стопе темеља не могу прелазити границу суседне парцеле, осим уз сагласност власника или корисника парцеле.

Отворене спољне степенице могу се постављати на објекат (предњи део) ако је грађевинска линија 3,00 m увучена у односу на регулациону линију и ако савлађују висину до 0,90 m. Степенице које савлађују висину преко 0,90 m улазе у габарит објекта. Степенице које се постављају на бочни или задњи део објекта не могу ометати пролаз и друге функције дворишта.

Грађевинске парцеле могу се **ограђивати** зиданом оградом до висине од 0,90 m (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,40 m.

Парцеле чија је ката нивелете виша од 0,90 m од суседне, могу се ограђивати транспарентном оградом до висине од 1,40 m која се може постављати на подзид чију висину одређује надлежни општински орган.

Зидане и друге врсте ограде постављају се на регулациону линију тако да ограда, стубови ограде и капије буду на грађевинској парцели која се ограђује.

Зидана непрозирна ограда између парцела подиже се до висине 1,40 m уз сагласност суседа, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.

Суседне грађевинске парцеле могу се ограђивати живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле или транспарентном оградом до висине од 1,40 m, која се поставља према катастарском плану и операту, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.

Врата и капије на уличној оградни не могу се отворити ван регулационе линије.

Парцела у сеоском насељу може се преграђивати у функционалне целине (стамбени део, економски део, економски приступ, стамбени приступ и окућница), с тим да висина унутрашње ограде не може бити већа од висине спољне ограде.

Грађевинске парцеле на којима се налазе објекти који представљају непосредну опасност по живот људи, као и грађевинске парцеле специјалне намене, ограђују се на начин који одреди надлежни орган.

Грађевинске парцеле на којима се налазе индустријски објекти и остали радни и пословни објекти индустријских зона (складишта, радионице и си.) могу се ограђивати зиданом оградом висине до 2,20 m.

2.9. УСЛОВИ И НАЧИН ОБЕЗБЕЂИВАЊА ПРИСТУПА ПАРЦЕЛИ И ПРОСТОРА ЗА ПАРКИРАЊЕ ВОЗИЛА

- **Излаз на јавну саобраћајницу**

Грађевинска парцела мора имати трајно обезбеђен приступ на јавну саобраћајницу. Ако се грађевинска парцела не ослања директно на јавну саобраћајницу, њена веза са јавном саобраћајницом се остварује преко приступног пута минималне ширине, за:

- стамбени објекат 3,5 m
- објекат мешовите намене 4,5 m
- производно-пословни објекат.....5,0 m
- производно-пословни комплекс.....5,5 m

Ако се приступни пут користи за повезивање две или више грађевинских парцела са јавном саобраћајницом, формира се као посебна парцела.

○ **Паркирање и гаражирање возила**

Паркирање и гаражирање возила је обавезно у оквиру сопствене грађевинске парцеле, изван површине јавног пута у односу:

- једно паркинг место (пм)/једна стамбена јединица, код породичног становања.
- једно паркинг место /две стамбене јединице, код вишепородичног становања

Број потребних паркинг места се одређује на основу намене и врсте делатности, и то по једно паркинг или гаражно место на следећи начин:

- банка, здравствена, пословна, образовна или административна установа- 1пм на 70 m² корисног простора;
- пошта – 1пм на 150 m² корисног простора;
- трговина на мало – 1пм на 100 m² корисног простора;
- угоститељски објекат – 1пм на користан простор за 8 столица,
- хотелијерска установа – 1пм на користан простор за 10 кревета;
- позориште или биоскоп – 1пм на користан простор за 30 гледалаца;
- спортска хала – 1пм на користан простор за 40 гледалаца
- производни, магацински и индустријски објекат – 1 пм на 200 m² корисног простора.

пм-паркинг место

Возила могу бити паркирана или гаражирана у објекту или на парцели.

Приступ парцели мора бити обезбеђен пролазом минималне ширине 2,5 m, а уколико је прилазни пут дужи од 20 m пролаз мора бити минималне ширине од 5,0 m.

2.10. КОМПАТИБИЛНИ САДРЖАЈИ И ВРСТЕ ОБЈЕКТА ПО ПЛАНИРАНИМ ПРЕТЕЖНИМ НАМЕНАМА

Претежне намене су преовлађујуће намене, односно заузимају преко 50% простора (блока или зоне). У оквиру одређене намене могу се наћи и друге компатибилне и комплементарне намене у функцији основне намене као допунске или пратеће, или као самосталне.

Принцип организације намена на подручју Плана мора да буде такав да се у оквиру исте просторне целине не могу наћи намене које једна другу угрожавају својим функционисањем. Целине се морају формирати тако да се конфликти између суседних намена сведу на минимум. На пример – индустрија – која није компатибилна становању, централним садржајима и туризму, треба да се граничи са пословно комерцијалним садржајима или занатском производњом или заштитним зеленилом.

У наредној табели је приказана компатибилност намена, односно која се намена као пратећа, допунска или основна може наћи у оквиру претежне намене, а да на графичком прилогу није приказана.

Табела бр.15: *Компатибилност намена*

	ПРАТЕЋА ИЛИ ДОПУНСКА НАМЕНА	ПРЕТЕЖНА НАМЕНА	ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	ЗЕЛЕНИЛО	СПОРТ РЕКРЕАЦИЈА	КОМУНАЛНИ ОБЈЕКТИ	САОБРАЋАЈНИ ОБЈЕКТИ	СТАНОВАЊЕ	ТУРИСТИЧКИ САДРЖАЈИ	УСЛУГЕ СНАБДЕВАЊЕ	ПРОИЗВОДНЕ ДЕЛАТНОСТИ	ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ	ПОЉОПРИВРЕДН О ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ
СА ОВОМ НАМЕНОМ ЈЕ КОМПАТИБИЛНА	ЈАВНЕ СЛУЖБЕ			X		X	X			X			
	ЗЕЛЕНИЛО	X			X	X			X	X		X	
	СПОРТ,РЕКРЕАЦИЈА	X	X						X	X		X	
	КОМУНАЛНИ ОБЈЕКТИ	X	X				X				X		
	САОБРАЋАЈНИ ОБЈЕКТИ	X	X			X				X	X		
	СТАНОВАЊЕ	X	X	X	X				X	X	X	X	X
	ТУРИСТИЧКИ САДРЖАЈИ	X	X	X				X		X		X	X
	УСЛУГЕ	X	X	X	X	X	X	X	X				
	ПРОИЗВОДНЕ ДЕЛАТНОСТИ	X	X	X						X			
	ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ	X	X							X			X
	ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ	X	X						X			X	

Зеленило (парковско зеленило, заштитно, линијско..), **јавне службе, спортски садржаји и услуге** се могу наћи, као допунска или пратећа намена уз све друге намене.

У случају да је пратећа намена доминантна на нивоу грађевинске парцеле, за њу важе урбанистички параметри дати за основну намену.

Ако је основна намена парк или зеленило, допунска намена не може да буде преовлађујућа на више од 50% површине парцеле.

Уз **становање** као основну намену могу се наћи и друге намене као пратеће и допунске, односно као потребне и пожељне.

Услугне делатности су пожељне у свим стамбеним зонама. Ограничења се односе код делатности са великим саобраћајним оптерећењем, као што су велике трговине, (мегамаркети, велетрговине грађевинским и другим материјалом,); већи угоститељски објекти; магацини, складишта и сл. Овакве објекте треба лоцирати у улазно излазним зонама насеља и пословним и пословно - производним зонама. Обавезна је примена заштитних мера од буке, вибрација, аерозагађења.

Спортски објекти и терени и дечија игралишта могу се наћи у свим стамбеним зонама. Потребно је предвидети заштиту од буке око отворених терена.

Производне делатности се могу наћи у стамбеним зонама само под условом да не угрожавају становање и животну средину. Дозвољени су производња и пласман хране у обиму и на начин који не угрожава основну намену становања, оријентисани на породичну производњу са чистим технолошким процесом и потребним мерама заштите. Занатски тип производње (мањег капацитета и чисте технологије) је дозвољен у свим зонама. Потребно је овај тип производње подстицати и везивати за јединствене туристичке понуде.

Пољопривреда (баште, воћњаци, виногради) се може наћи уз становање.

Уколико је простор инфраструктурно неопремљен, а постоји захтев за изградњу на више од 30% површине, потребна је израда одговарајућег урбанистичког плана.

2.11. КРИТЕРИЈУМИ КОЈИМА СЕ УТВРЂУЈЕ ЗАБРАНА ГРАЂЕЊА

У складу са законским обавезама, условима надлежних предузећа, установа и институција, одговарајућим уредбама или одлукама, техничким прописима и другим

обавезама установљавају се заштитни појасеви, заштитне зоне, зоне контролисаног коришћења и забрањене или ограничене изградње – заштићени простори или објекти. Заштићени простори и објекти су дефинисани у плану на одговарајући начин. текстуално и (или) графички.

Заштитни појас утврђен условима надлежног предузећа или институције је обавезујући за планове у изради или планове који ће се радити.

Прописане зоне или објекти се утврђују, на основу одговарајућег планског документа, одговарајућим одлукама на републичком или локалном нивоу.

За коришћење и изградњу на земљишту на коме је установљен вид заштите надлежан је орган који је утврдио заштиту и предузеће или институција која управља земљиштем.

У заштићеним просторима се морају поштовати утврђене мере заштите.

У зонама забрањене изградње није дозвољена изградња нових објеката осим у случају да дође до промене у режиму заштите па се у складу са тиме промене и услови надлежног предузећа или институције.

Постојећи објекти изграђени у зонама забрањене градње могу се реконструисати у постојећем габариту и са постојећом спратношћу само уз сагласност предузећа или институције која је утврдила зону заштите.

Посебно су дате препоруке за дефинисање мера заштите енергетске инфраструктуре, који су табеларно приказани.

Табела 16: Препоруке за дефинисање мера заштите од утицаја инфраструктуре⁶

ЕЛЕКТРОМРЕЖА И ОБЈЕКТИ		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Далековод 35 kV	Минимум 10m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV ("Службени лист СФРЈ", број 65/88).
Далековод 10 kV	Минимум 5m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење техничких прописа. За градњу објеката испод и у близини далековода потребна је сагласност надлежног електродистрибутивног предузећа.

⁶ Препоруке су дате за све енергетске системе различитих енергетских система, тако да имају општи (универзални) карактер и у том смислу коресподентни су планираним објектима и инфраструктурним мрежама.

ЕЛЕКТРОМРЕЖА И ОБЈЕКТИ		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
ТС 35/x kV	Минимум 1 ha.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња у близини Разводног постројења (ТС) условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (“Службени лист СФРЈ” бр. 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење техничких прописа. За градњу објеката у близини постројења потребна је сагласност надлежног електродистрибутивног предузећа.
Гасоводна мрежа и објекти		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Разводни гасовод (P=50 bar)	Минимум 30m, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода и објекта у функцији гасовода условљена је Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт (“Службени лист СФРЈ” бр. 26/85). За добијање сагласности за градњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката уважити стандарде Србијагаса.
Градски гасовод (P=6/12 bar)	Минимум 3m, обострано од ивице гасоводне цеви.	
Градски гасовод (P=4 бар)	Минимум 1m, обострано од ивице гасоводне цеви.	
Главна мернорегулациона станица (ГМРС)	50m у радијусу.	
Мернорегулациона станица (МРС)	15m у радијусу.	
Компресорска станица главни разделни чвор (КСГРЧ)	15m у радијусу.	
Остале енергетске мреже		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Топловод	Минимум 1 m, обострано од ивице цеви.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини продуктовода дефинисаће се из Привремених правила грађења и важећих законских прописа.

3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ЗА ПРОСТОРЕ ИЗВАН ГРАНИЦА ГРАЂЕВИНСКИХ ПОДРУЧЈА НАСЕЉА

3.1. ПОСТОЈЕЋИ ОБЈЕКТИ ИЗВАН ГРАНИЦА ГРАЂЕВИНСКОГ ПОДРУЧЈА

За постојеће објекте изграђене изван планираних граница грађевинских подручја, дозвољена је:

- Доградња и надградња постојећег стамбеног објекта са максималним урбанистичким параметрима за део стамбеног дворишта:

- спратност објекта.....П+1+Пк
- индекс заузетости стамбеног дворишта40%
- индекс изграђености стамбеног дворишта...0,8
- постојећа грађевинска линија
- Изградња и реконструкција објеката економског дворишта са максималним урбанистичким параметрима:
 - спратност објекта.....П+1
 - индекс заузетости стамбеног дворишта40%
 - индекс изграђености стамбеног дворишта...0,5
 - међусобна одстојања објеката и одстојања од границе парцеле у складу са важећим правилником
- Постојећи објекти нестамбене намене могу се реконструисати за потребе постојеће и компатибилне намене уз максималну доградњу:
 - За објекте до 200,0m² до 20% постојећег габарита и са максималном спратношћу од П+1
 - За објекте веће од 200,0m² до 10% постојећег габарита и са максималном спратношћу од П+1.
 - Изузетно више од 20% у случају да је у питању производни објекат па је доградња неопходна за функционисање основне намене

Обавезни услов за функционисање објекта нестамбене намене је решавање одводње отпадних вода, на еколошки прихватљив начин, унутар властите парцеле, или у складу са условима надлежног предузећа.

- Величина потребне грађевинске парцеле (у случају потребног одвајања грађевинског земљишта из пољопривредног) је:
 - за стамбени објекат без економског дворишта.....максимално 600m²
 - за стамбени објекат са економским двориштем.....максимално 1000m²
 - за објекте нестамбене намене.....оптимално 1 000-1500m²

3.2. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Пољопривредно земљиште се састоји од површина намењених пољопривредној производњи: оранице, баште, воћњаци, виногради, ливаде, пашњаци, плантаже, расадници, стакленици и пластеници, рибњаци, вишегодишњи засади и сл.

На пољопривредном земљишту је могућа изградња само под одређеним условима:

- На пољопривредном земљишту на коме је завршена комасација могућа је изградња само објеката инфраструктуре уз поштовање чл. 31-37 Закона о пољопривредном земљишту;
- За изградњу објеката инфраструктуре и објеката за производњу у функцији пољопривредне производње и прераде са листе 1 Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Службени гласник РС" бр. 114/2008) претварање пољопривредног земљишта у грађевинско земљиште је могуће само израдом Плана детаљне регулације
- За изградњу објеката у функцији пољопривредне производње, чувања, прераде и пласмана пољопривредних производа: магацини репроматеријала (семе, вештачка ђубрива, саднице и сл.), објекти за смештај пољопривредне механизације, објекти за производњу воћа и поврћа у затвореном простору (стакленици, пластеници), објекти за производњу гљива, рибњаци, сушаре за воће и поврће, хладњаче, објекти за финалну прераду пољопривредних производа и објекти намењени за интензиван узгој стоке и перади (фарме, кланице и сл.) дозвољена је изградња без промене намене пољопривредног земљишта у складу са чл.26 Закона о пољопривредном земљишту („Сл.гл. РС број 62/06 и 65/08 и 41/09)

- Промена намене пољопривредног земљишта у грађевинско земљиште могућа је само израдом одговарајућег урбанистичког плана.
- Парцелација и препарцелација пољопривредног земљишта је могућа у складу са Законом о државном премеру и катастру и Закону о изменама и допунама закона о државном премеру и катастру („Сл. гласник РС“ бр. 72/09 и 18/2010).
- У случају формирања зона повремених становања (викенд становања), зона се не може формирати за мање од десет објеката и за њу је обавезна израда Плана детаљне регулације
- Изградња мреже и објеката инфраструктуре као и објеката у функцији објеката инфраструктуре је дозвољена у коридорима саобраћајница уз сагласност надлежног предузећа за путеве
- Објекти туристичких и пратећих садржаја на парцелама непосредно наслоњеним на саобраћајницу, површине максимално до 0,5 ha, са решеним приступом на јавну саобраћајну површину, израдом Урбанистичког пројекта. Становање је дозвољено само као пратећа намена, за властите потребе, уз основну намену на парцели са површином габарита стамбеног објекта, или дела, до 10% од укупно дозвољеног индекса заузетости на парцели.
- Стамбени објекти у функцији пољопривредне производње, изван грађевинског подручја, могу се градити само за властите потребе у функцији обављања пољопривредне делатности, а у складу са Законом о пољопривреди.
- Без промене намене пољопривредног земљишта, дозвољена је изградња или реконструкција породичног стамбеног објекта пољопривредног домаћинства или у случају природног раздвајања пољопривредног домаћинства највише до 200 m² стамбеног простора.

• **Објекти и комплекси примарне пољопривредне производње**

У оквиру пољопривредног земљишта друге намене не смеју да угрозе основну намену, односно пољопривреду, могу се дозволити само компатибилне намене као допунске основној намени простора – пољопривреди.

Величина производног комплекса утврђује се зависно од врсте и интензитета производње. За све пољопривредне производне комплексе на површинама већим од 0,5 ha потребна је израда одговарајуће планске или пројектне документације. За производне комплексе (објекте и пољопривредне културе која се узгајају) оптимална величина парцеле дата је у табели бр. 18:

Табела бр. 17: Производни комплекси

пољопривредни објекти	оптимално потребна површина
виноград и објекти на поседу	0,5 ha
расадник цвећа и објекти	0,5 ha
воћњак или повртњак и објекти	1 ha
ратарска производња и објекти	2 ha
сточна фарма	5 ha

Објекти намењени пољопривредној производњи су слободностојећи објекти или групације објеката међусобно функционално повезаних.

○ **Урбанистички параметри**

Дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле је:

- за производне пољопривредне комплексе максимално 30%
- за туристичко-услугне намене максимално 40%
- за објекте повремених становања максимално 20%
- за рурално становање (пољопривредна домаћинства) по ободу грађевинског подручја по правилима датим у урбанистичком плану за зону становања на коју се парцела непосредно наслања.

Монтажно-демонтажни објекти (стакленици, пластеници, кошеви, настрешнице и сл.) се не обрачунавају индексом заузетости.

Дозвољени индекс изграђености грађевинске парцеле је:

- за производне комплексе максимално 0,6
- за туристичко - услужне намене максимално 1
- за објекте повремених становања максимално 0,3
- за рурално становање (пољопривредна домаћинства) по ободу грађевинског подручја по правилима датим у урбанистичком плану за зону становања на коју се парцела непосредно наслања

Дозвољена спратност објеката је:

- за производне објекте у складу са производним процесом П+3
- за туристичко-услужне садржаје максимална спратност је П+1+Пк
- за објекте повремених становања максимална спратност је П+Пк
- за објекте руралног становања максимална спратност је П+1+Пк

Положај објекта и позиционирање производног комплекса

Минимална заштитна растојања која се морају испоштовати при формирању нових производних комплекса или објеката за пољопривредну производњу су:

- од насељеног места – грађевинског подручја 500,0 м', у случају интензивнијег коришћења хемикалија-пестицида не мање од 800,0 м'
- од водотокова 100,0 м'
- од државних путева 200,0 м'

Минимална заштитна одстојања између границе комплекса сточне фарме и објеката у суседству су:

- од стамбених зграда, државних путева, као и речних токова – 200,0 м'
- од изворишта водоснабдевања - 800,0 м'.

Наведена растојања могу бити и већа ако то покаже процена утицаја на животну средину за фарме са преко 500 условних грла.

Минимални капацитет основне производње уз који може да се одобри изградња објекта примарне дораде или прераде (кланица, хладњача, и сл.) износи 100 условних грла.

3.3. ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

На шумском земљишту се не дозвољава изградња која би угрозила основну намену простора. Промена намена шума и шумског земљишта дефинисана је чланом 10 Закона о шумама (Сл.гл. РС број 30/10).

Планом развоја шумског подручја мора бити утврђена свака промена намене шумског земљишта.

Планирана техничка инфраструктура остаје у коридорима постојећих саобраћајница са минималним угрожавањем шумског земљишта. За формирање заштитних шумских појасева на контакту:

- изграђених стамбених зона и планираних привредних зона
- зона планираних за стамбену изградњу и планираних радних зона и
- канала и планираних привредних зона
- минимална ширина је 10,0 м' и то увек у оквиру нестамбених намена.

Објекти који могу да се граде на шумском земљишту, али искључиво на **непошумљеним површинама** (чистине, пропланци, девастиране површине уз пут и сл.) су:

- објекти за туристичко-рекреативне сврхе;
- пратећи објекти (шанк-барови, настрешнице, одморишта, просторије за опрему и сл.); и

– партерно уређење (одморишта, стазе и сл.).

За изградњу објеката и уређење површина обавезно употребљавати искључиво природне материјале (дрво, камен, шиндра) и традиционалне форме у склађене са окружењем.

Пратећи објекти (шанк-барови, одморишта, просторије за опрему и сл.) могу бити површине до 40 m², максималне спратности П+Пк.

Највеће дозвољене висине настрешница су 7 m'.

Објекти за туристичко-рекреативне сврхе могу бити максималне површине 400 m², максималне спратности П+1+Пк (уз услов да је изградња ових објеката утврђена планом развоја шумског подручја).

Правила за коришћење, уређење и заштиту ловишта су:

- санитарни лов у циљу очувања оптималне бројности животиња и спречавања заразних болести;
- забрану свих делатности које мењају услове станишта,
- заштиту ретких и проређених врста дивљачи,
- гајење главних гајених врста дивљачи (јелен обичан, срна, дивља свиња и фазан) и споредних врста дивљачи на "природан" начин за отворена ловишта, до постизања економског капацитета,
- заштиту дивљачи од болести, предатора, криволова и елементарних непогода (поплава), и
- уређивање ловишта изградњом ловно-техничких објеката, ловних објеката, одржавање просека, ловних путева и комуникација у ловишту.

У ловиштима предвидети и:

- изградњу ловно-техничких објеката у зависности од бројног стања дивљачи, а градити их од природних материјала и уклопити у природни амбијент ловишта,
- ограђивање делова ловишта ради интензивног гајења и заштите и лова дивљачи,
- изградњу ловно - производних објеката и
- подизање ремиза на оним местима у ловишту где нема природних површина које могу да пруже заштиту дивљачи.

3.4. ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

Саставни део насипа за **одбрану од поплаве** чине заштитни појас са шумом и заштитним зеленилом у инундационом подручју у ширини од 50,0 m' поред насипа, односно од границе корита при протоку велике воде 1%. Због феномена стварања ерозионе јаме при проласку поводња, сви стубови на мостовима и другим грађевинама у рекама морају да буду фундирани на стенској маси, испод речног наноса. Ово правило се односи на на крилне и потпорне зидове дуж путева, који су, такође, били рушени искључиво због плитког фундаирања и поткопавања.

У складу са чланом 77 Закона о водама („Сл.гл. РС број 30/10), земљиште и водене површине у подручју **шире и уже зоне заштите изворишта водоснабдевања**, заштићени су од намерног или случајног загађивања. Обавезно је уређење и одржавање уже зоне заштите изворишта, које обухвата редовну контролу наменског коришћења земљишта.

На подручју шире зоне заштите водоизворишта успоставља се режим селективног санитарног надзора и заштите од загађивања животне средине те на тим просторима није дозвољена интензивна употреба пестицида, хербицида и вештачких ђубрива на земљишту које се користи у пољопривредне сврхе.

У зонама тзв. **водног земљишта** око свих водотока не дозвољава се подужно вођење саобраћајних и инфраструктурних система. На преласку плавних зона линијски системи (саобраћајнице, објекти за пренос енергије, цевоводи) морају се висински

издићи и диспозиционо тако решити да буду заштићени од поплавних вода вероватноће 0,5% (тзв. двестогодишња велика вода).

Дуж магистралних цевовода којим се спајају сада изоловани водоводни системи успоставити непосредну зону заштите коридора (по 2,5 m од осовине), како би се омогућило несметано одржавање (исти Правилник).

Хидрантску мрежу за гашење пожара у индустријској зони реализоваати у складу са Правилником о техничким нормативима за хидрантске мреже (Сл. лист СФРЈ 30/91, који је још на снази).

Канализацију постојећих насеља реализовати по сепарационом систему, стриктно раздвајајући колекторе за отпадне воде од колектора за атмосферске воде. Забрањује се увођење вода из олука зграда и одводњаваних површина у колекторе за отпадне воде, као и обратно, отпадних вода у колекторе кишне канализације.

При реализацији и ревитализацији канализационих система придржавати се следећих пројектних критеријума: минимални пречници колектора $\varnothing 250$, степен испуњености при $Q_{\max.čas}$ 0,75 за секундарну мрежу, односно 0,50 за главне колекторе; брзине у колекторима: $V_{\min} = 0,75 \text{ m/s}$, $V_{\max} = 3 \text{ m/s}$. Опсеги укопавања канализационих колектора, због корисника система: $H_{\min} = 1,8 \text{ m}$, $H_{\max} = 5 \text{ m}$.

У канализацију за отпадне воде смеју се увести само оне воде које задовољавају услове прописане Правилником о опасним материјама у водама (Сл. гласник СРС, 31/82). Инспекцијским службама остварити контролу да отпадне воде из тзв. кућне мале привреде које се упуштају у канализацију задовољавају услове Правилника.

Упуштање отпадних вода индустрија у градску канализацију дозвољено је само уколико су испуњени сви услови правилника о МДК опасних материја које се смеју евакуисати јавном канализацијом.

Изградња **малих акумулација** дозвољена је на свим оним потезима на водотоцима који нису намењени другим корисницима простора. Мале акумулације градити након реализације антиерозионих радова. Мора се обезбедити гарантовани еколошки протока низводно према дефинисаним критеријумима. Мале акумулације се могу градити и само за потребе рибњака и спортског риболова.

Порибљавање вештачких језера сме се обављати само на бази ихтиолошких студија и пројеката, урађених од стране за то лиценцираних институција.

Експлоатација речних наноса врши се на основу члана 89 Закона о водама. Експлоатација се врши на локалитетима где је то од интереса за очување или побољшање водног режима. Експлоатација је дозвољена само уз одговарајућу пројектну документацију којом се пројекат експлоатације потпуно усаглашава са пројектима регулације река на тим ширим потезима. То подразумева и стриктан надзор, по принципима као да се изводе радови на регулацији реке.

За експлоатацију речних наноса, изградњу рибњака, успостављање МХЕ, потребно је прибавити услове Завода за заштиту природе Србије.

Захватање воде из водотока дозвољено је само уз одговарајуће водопривредне сагласности, уз обавезу обезбеђења гарантованог водопривредног минимума и гарантованог еколошког протока, дефинисаног за хладан и топли део године

($Q_{95\%}^{\min.mes.}$ и $Q_{80\%}^{\min.mes.}$), са ограничењима која утврђују колико се воде мора оставити у току након хватања воде за технолошке потребе, према важећој методологији за одређивање гарантованог еколошког протока.

Регулације река у зони насеља поред функционалних критеријума треба примерити и урбаним, естетским и другим условима, који омогућавају урбанистички складно повезивање насеља са акваторијом. Дуж тих водотока у зони насеља са обе стране предвидети кејове, односно, уређене обале које омогућавају несметан приступ реци. Дуж обала река се мора оставити слободан простор од најмање 7 m.

Сва локална коришћена **изворишта** у алувионима крај река заштитити по принципима заштите изворишта подземних вода, чак и ако се напуштају спајањем са регионалним системима, јер и даље задржавају важну функцију резервног изворишта водовода насеља за случај хаваријских ситуација. Та извориште се могу користити за потребе обезбеђивања воде за технолошке потребе, уз заштиту као у случају изворишта за снабдевања насеља.

У **сливовима акумулација** није дозвољено грађење производних погона и других објеката који као отпадне воде имају нутријенте и/или друге загађујуће материје. На том простору се могу реализовати објекти виших нивоа финализације, са "чистим" технологијама које немају чврсте или течне отпадне и опасне метерије.

Прикључење изолованих водовода на регионалне системе могуће је уз испуњење следећих услова: (а) губици воде у мрежи се морају свести на мање од 20%, (б) мора се успоставити поуздан мерни систем са контролом свих кључних чворова у мрежи, који омогућава да се тачно и континуирано региструје ко колико троши воде (обавеза увођења водомера свим потрошачима) и колики су губици у појединим гранама система, (в) продајна цена воде мора бити у складу са ценама дефинисаним Стратегијом дугорочног развоја водопривреде Србије, што значи да мора да покрије све трошкове просте репродукције система, трошкове заштите изворишта, као и део трошкова проширене репродукције (око 30%) који подразумева даљи развој система. Без испуњења тих предуслова регионални системи би брзо доживели економски, технолошки и физички слом, јер би се вода користила на непримерен, нерационалан начин, и не би било средстава за одржавање система.

На водном земљишту је:

- забрањена изградња индустријских и других објеката чије отпадне материје могу загадити воду и земљиште или угрозити безбедност водопривредне инфраструктуре;
- дозвољена изградња објеката компатибилних водном земљишту под условом да се у пројектовању и извођењу обезбеди каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са стандардима прописаним законом;
- дозвољена изградња објеката за рекреацију и туризам под условима заштите животне средине у складу са законом; и
- неопходно да сви постојећи објекти обезбеде каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са законом.

Водно земљиште се може користити без водопривредне сагласности, као пашњак, ливада и ораница.

Купање је дозвољено само на уређеним плажама, које имају санитарне уређаје и на којима се потпуно спречава уношење у језеро отпадних вода и чврстог отпада.

Објекти који могу да се граде на обали и водном земљишту уз предходно прибављање сагласности надлежног водопривредног предузећа, су:

- објекти за туристичко-рекреативне сврхе;
- пратећи објекти (шанк-барови, просторије за пресвлачење и сл.);
- дрвене сојенице и настрешнице;
- партерно уређење (спортски терени, опрема, мобилијар, плаже и сл.);
- рибњаци;
- мини акумулације; и
- системи за пречишћавање вода.

Пратећи објекти (шанк-барови, одморишта, просторије за опрему и сл.) могу бити површине до 40m², максималне спратности П+Пк.

Објекти за туристичко-рекреативне сврхе, комерцијални и угоститељски могу бити максималне површине 400 m², максималне спратности П+1+Пк.

Забране и ограничења коришћења водног земљишта прописана су чланом 133 Закона о водама („Сл.гл. РС број 30/10).

3.5. ЗАВРШНА ПРАВИЛА

Правила уређења и изградње служе за издавање локацијске дозволе, информације о локацији, грађевинске дозволе.

За парцеле које се налазе на граници или са друге стране одређених граница (грађевинског подручја, зоне, одређене намене и сл.) служба надлежна за издавање локацијске дозволе дозволу издаје на основу правила овог плана за доминантну намену у окружењу предметне парцеле.

Доминантна намена грађевинског земљишта, које није јавно, је становање или туризам или производња-пословање, док се поједине парцеле могу наменити компатибилним наменама.

Компатибилне намене су: становање, делатности, пословање, трговина, угоститељство, занатство и услуге, комунални и саобраћајни објекти у функцији становања, пословања или снабдевања горивом, паркинзи и гараже, уређене зелене површине, сви објекти јавних служби и верски објекти.

Објект може добити локацијску дозволу на површинама друге претежне намене, под условима прописаним законом и овим планом.

За помоћне објекте може се потврдити пријава радова у складу са наменом постојећих објеката на грађевинској парцели, а за помоћне објекте за пољопривреду на постојећем пољопривредном земљишту.

III ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

1. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Просторни план ће се спроводити директно и разрадом планских решења урбанистичким плановима, доношењем програма уређења грађевинског земљишта и гранских планова и програма у складу са законом.

План генералне регулације Лајковац ради се једновремено са израдом Просторног плана и усклађен је са овим просторним планом.

До доношења Плана генералне регулације Лајковац важи Генерални план Лајковца. За простор у обухвату Генералног плана Лајковца важе одреднице правила уређења и грађења из Просторног плана, за све намене и врсте објеката који нису били предмет разраде Генералног плана (обновљиви извори енергије и слично).

За 6 насеља на подручју општине Нацртом просторног плана су утврђене **шеме уређења насеља** по којима ће се спроводити план.

Преостали део планског подручја представља **зону директне примене Просторног плана** која ће се спроводити на основу правила уређења и правила грађења.

Локацијска дозвола за изградњу у **границама ПГР** Лајковац се издаје на основу Генералног плана Лајковца, до израде ПГР-е, а након усвајања ПГР Лајковац, локацијска дозвола ће се издавати у складу са условима који ће се утврдити у ПГР Лајковац.

Локацијска дозвола за изградњу на подручју Просторног плана (осим на подручју ПГР Лајковац) издаје се у складу са условима утврђеним у Просторном плану општине Лајковац.

За све површине и објекте јавне намене за које треба утврдити јавни интерес, као и просторе за које су потребна посебна правила грађења, обавезна је израда урбанистичког плана.

За све локације и објекте за које се процени значај у просторном, функционалном или било ком другом смислу, или су од утицаја на непосредно или шире окружење, постоји могућност расписивања конкурса од стране локалне управе, за све просторе и просторне целине процењене као значајне за урбани идентитет насеља или његовог дела, или обавезна израда урбанистичког пројекта у складу са правилима Плана.

Урбанистички пројекат се обавезно ради за објекте јавне намене за које не постоји урбанистички план.

У правилима грађења и уређења изван утврђених грађевинских подручја је прописано за које намене и капацитете је обавезна израда урбанистичког плана да би се створили плански услови за претварање земљишта друге намене у грађевинско земљиште.

Грађевинска подручја одређена Просторним планом се могу израдом одговарајуће урбанистичке документације мењати на начин и у обиму прописаном овим планом.

Правила уређења и грађења дата Просторним планом су усмеравајућа и могу се, урбанистичком разрадом, израдом урбанистичких планова и урбанистичких пројеката, мењати у складу са прописаним конкретним условима, у обиму који не угрожава основну намену, на нивоу целине или зоне.

1.1. ДЕЛОВИ ПЛАНског ПОДРУЧЈА ЗА КОЈЕ СЕ ПРЕДВИЂА ИЗРАДА УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА

Поред Плана генералне регулације за насеље Лајковац, који је у изради, овим планом се прописује да се обавезно мора радити одговарајући урбанистички план (план генералне или детаљне регулације) или урбанистички пројекат за потребе:

- изградње радних и привредних зона већих од 5,0ha;
- изградње или реконструкције саобраћајних и инфраструктурних објеката за које је неопходно одредити површине јавне намене.
- претварања пољопривредног или шумског у грађевинско земљиште (према условима прописаним овим планом – површина означених на графичким прилозима као резерве становања, пословања или радне зоне).
- урбанистички пројекат за заштићену околину и зоне заштите утврђених непокретних културних добара.
- урбанистички пројекат за изградњу складишно-дистрибутивних центара

Просторним планом општине Лајковац предвиђена је обавезна израда:

- Плана детаљне регулације индустријске зоне око инфраструктурног коридора Београд-Јужни Јадран

На основу Просторног плана урбанистички пројекат се доноси и за друге зоне, комплексе и локалитете са претежно истом наменом на 70 и више процената обухваћене површине, посебно за:

- (а) индустрију и МСП;
- (б) експлоатацију и прераду минералних сировина;
- (в) туристичке и комплементарне садржаје;
- (г) изградњу и/или реконструкцију верских објеката.

Препорука просторног плана је да се у првој фази уради Плана детаљне регулације за насеље Ћелије, а у другој фази спровођења Плана (после 2014. године), израде планови детаљне регулације за центре заједнице насеља, насеља са специфичном функцијом и туристичке пунктове, односно просторе дефинисане као подручја интензивирања туристичког развоја као и израда.

Уколико се, у било ком тренутку, укаже потреба за израдом урбанистичког плана (ради утврђивања јавног интереса) Одлуку о томе доноси надлежни општински орган у складу са чланом 46 Закона о планирању и изградњи и Просторни план општине Лајковац, у том случају, представља његов плански основ и садржи смернице за његову израду.

Скупштина општине Лајковац донеће одлуку о одржавању јавних и осталих зелених површина којом ће се утврдити услови и начин одржавања тих површина у центрима у мрежи насеља на руралном подручју општине, које ће се реализовати годишњим програмима надлежног општинског јавног комуналног предузећа.

Скупштина општине Лајковац донеће одлуку о комуналном реду, којом ће утврдити правила и обавезе власника и корисника изграђеног земљишта на уређењу и одржавању парцела у приватној својини.

1.2. СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА У ГРАНСКИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА И ДРУГОМ ПЛАНСКОМ ДОКУМЕНТАЦИЈОМ

Спровођење и разраду планских решења и правила утврђених Просторним планом у **гранским плановима и програмима и другом планском документацијом** у складу са законом обезбедиће:

- Скупштина општине Лајковац, у сарадњи са министарством надлежним за пољопривреду, асоцијацијама пољопривредних произвођача и власницима земљишта, доношењем програма уређења пољопривредно-шумског земљишта у зонама заштите изворишта водоснабдевања и других посебно осетљивих екосистема, програма унапређења пашњачког сточарења и програма развоја органске производње хране.
- Јавно предузеће за газдовање шумама „Србијашуме“ ревизијом опште и посебних основа за газдовање шумама; у сарадњи са власницима земљишта израдом програма газдовања шумама и пошумљавања земљишта у приватном власништву, којима би се поузданије утврдило стање ових шума, а плановима газдовања уважили општи заштитни и посебни поседнички интереси за сваки део шуме.
- Министарство надлежно за водoprивреду, тј. Републичка дирекција за воде, у сарадњи са Јавним водoprивредним предузећем „Србијаводе“ усклађивањем годишњих програма изградње, реконструкције и одржавања водoprивредних објеката у Републици Србији; израдом и реализацијом пројеката антиерозивне заштите за сливове акумулација; доношењем програма мониторинга квалитета вода,
- Корисници ловног подручја, односно ловишта доношењем ловних основа за газдовање ловним подручјем и ловиштем и годишњих планова газдовања ловиштем.
- Јавно предузеће „Путеви Србије“ надлежно за управљање државним путевима, у сарадњи са Општинском управом Лајковац, усклађивањем средњорочних и годишњих програма изградње, рехабилитације и одржавања државних путева.
- Општинска управа Лајковца, односно јавно предузеће надлежно за општинске путеве, усклађивањем средњорочних и годишњих програма развоја мреже општинских путева.

- Скупштина општине Лајковац, доношењем средњорочних и годишњих програма развоја водоводне и канализационе инфраструктуре; плана проглашења ерозивних подручја; плана и двогодишњих програма управљања отпадом и одлуком о комуналном реду у општини.
- Ј.П.“Електропривреда“ Србије у сарадњи са ЕПС-ПД „Електросрбија“ Краљево, њеним огранком „Електродистрибуција“ Лазаревац. Исти ће вршити усклађивање средњорочних и годишњих планова развоја енергетике, односно дистрибуције електричне енергије.
- Скупштина општине Лајковац кроз своје планове развоја енергетике, којима се утврђују потребе за електричном енергијом, начин обезбеђења потребних електроенергетских капацитета, ближе локације и услови за изградњу обновљивих извора енергије коришћењем расположивих енергетских потенцијала и програмом рационализације потрошње електричне енергије спровођењем мера енергетске ефикасности.
- Скупштина општине Лајковац, у сарадњи са надлежним министарствима, фондовима, јавним установама, месним заједницама, приватним сектором и невладиним организацијама, утврђивањем општинске политике здравствене заштите, социјалне заштите и развоја културе и физичке културе; доношењем акта о мрежи објеката дечјих вртића и основних школа и акционог програма пружања услуга здравствене и социјалне заштите у општини.
- Скупштина општине Лајковац, у сарадњи са министарством и агенцијама надлежним за туризам, доношењем акционог програма одрживог развоја туризма и двогодишњих програма изградње туристичке инфраструктуре и уређења туристичких простора.
- Скупштина општине Лајковац, уз помоћ надлежног министарства, агенција, туристичких организација и туроператера, различитих невладиних и других организација, доношењем програма промотивних активности за презентацију туристичких производа и понуде у простору.
- Завод за заштиту природе Србије, у сарадњи с Општинском управом Лајковца и приватним сектором, усклађивањем средњорочних и годишњих програма заштите и уређења природних добара.
- Републички завод за заштиту споменика културе и Завод за заштиту споменика културе Ваљево, у сарадњи с Општинском управом Лајковца приватним и невладиним сектором, утврђивањем средњорочних и годишњих програма истраживања и заштите непокретних културних добара.

ПОСТОЈЕЋА ПЛАНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ МОЖЕ СПРОВОДИТИ ПО ДОНОШЕЊУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ ЛАЈКОВАЦ

- Просторни план Републике Србије („Службени гласник РС”, број 88/10)
- Просторни план подручја експлоатације колубарског лигнитског басена („Службени гласник РС”, 37/06, 31/10)
- Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд-Јужни Јадран деоница Београд-Пожега (“Службени гласник РС”, број 37/06)
- Регионални просторни план подручја Колубарског округа погођеног земљотресом („Службени гласник РС”, број 70/2002)
- ПГР подручја ТЕ „Колубара Б” - прва фаза („Сл. лист града Београда“ бр.29/06)
- Регионални план управљања комуналним отпадом за 11 општина Колубарског региона („Сл. гл.општине Лајковац”, бр. 7/2011)
- Урбанистички пројекат са идејним решењем за регионални центар управљања отпадом „Каленић“

- Измена и допуна ПДР-а Заштите површинског копа „Тамнава-Западно поље“ од великих вода међуслива Кладнице, низводно од ретензије „Кладнице“ укључујући воде Дубоког потока („Сл. гл.општине Лајковац“, бр. 3/2004 и 8/2008)
- ПДР за отварање и експлоатацију површинског копа „Велики Црљени“ („Сл. лист града Београда“, бр. 16/06)
- ПДР спортско рекреативног центра на реци Колубари Лајковац („Сл. гл.општине Лајковац“, бр. 5/2004)

2. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА

Приоритетна планска решења су одређена у складу са стратешким опредељењем Локалне управе Лајковца који су опредељени у Стратегији одрживог развоја општине Лајковац 2010 – 2015 и ЛЕАП-ом. У складу са стратешким (општим, посебним, специфичним, ...) циљевима и опредељењима дефинисани су најважнији приоритети, који представљају оквир за развој, уређења и заштиту простора општине Лајковац:

- Квалитетно и квантитетно унапредити саобраћајну инфраструктуру
Специфични циљ 1. Развој саобраћајне инфраструктуре
- Успоставити модерну и ефикасну локалну самоуправу
Специфични циљ 1. Успостављање одговарајућег пословног окружења
Специфични циљ 2. Унапредити ефикасност општинске администрације
Специфични циљ 3. Унапредити квалитет и квантитет јавно – комуналних услуга
- Достићи одржив економски развој
Специфични циљ 1. Повећати конкурентности локалне привреде
Специфични циљ 2. Ојачати пољопривреду и рурални развој
Специфични циљ 3. Унапредити туризам коришћењем локалних потенцијала
Специфични циљ 4. Образовање за економски раст и развој
- Енергетика
Специфични циљ 1. Унапређење енергетске ефикасности на територији општине Лајковац
- Специфичности општине Лајковац
Специфични циљ 1. Координација рада са ЕПС – ом
Специфични циљ 2. Заштита животне средине

Утврђени приоритетни задаци и циљеви, са конкретним задацима у појединим областима за текући период, су:

2.1. Приоритети у пољопривреди (за плански период од 10 година)

Планирани приоритети развоја пољопривреде који су дати за плански период од 10 година и обрађени у закључцима треба спроводити на следећи начин:

- Смањити негативне последице губитка земљишта услед ширења површинских копова
- Израдити и спровести план развоја пољопривреде на територији општине
- **Сточарска производња**
Повећање броја грла и то до 2015. године код говеда на 2.500 код свиња на 5.500 и оваца на 3.000 грла и повећање грла стоке до 2020. године код говеда на 3000, код свиња на 6.000 и код оваца на 4000.

- **Ратарска производња**

У ратарској производњи повећати производњу крмних биљака и то кукуруза, силаже, сена, детелина и ливаде.

Организатори су пољопривредни произвођачи, удружења пољопривредних произвођача, а извршиоци су пољопривредни произвођачи.

- **Производња воћа**

Подизање нових засада и повећање производње у постојећим засадама. Увести густу садњу. Испитивање пољопривредног земљишта од стране овлашћене пољопривредне регионалне станице.

Организатори су пољопривредни произвођачи Министарства пољопривреде које финансира садни материјал са 70% вредности у виду безповратних средстава а пољопривредне станице које обављају бесплатан преглед земљишта за све регистроване произвођаче.

Извршиоци су пољопривредни произвођачи.

- **Едукација пољопривредних произвођача**

Организатори су општина Лајковац, Центар за пољопривреду Лајковац, регионална пољопривредна станица, регионални задружни савез и Министарство пољопривреде.

- **Формирање удружења пољопривредних произвођача**

Формирати удружења, у производњи воћа, код производње ратарских производа, крмног биља.

Организатори и извршиоци су Пољопривредни произвођачи, општина Лајковац, Центар за пољопривреду Лајковац, и регионалне стручне службе.

Стручне службе треба да помогну гранска удружења пољопривредника у њиховој бољој организацији и функционисању.

- **Укрупњавање земљишног поседа**

Користити подстицајна и безповратна средства Министарства пољопривреде.

Организатори су општина, регионалне службе и република.

- **Селекција и одабирање женских и мушких приплодних грла у сточарству**

Организатори и извршиоци су Центар за развој пољопривреде, Пољопривредне станице и ветеринарска служба општине и региона.

2.2. Приоритети у шумарству

- дугорочно газдовање шумама – интензивирати пошумљавање, омогућити отвореност шума путем изградње шумских путева и спроводити већу контролу експлоатације
- извршити пошумљавање голети и еродираниог земљишта као и мелиорацију деградираних шума
- искоришћавање природних и еколошких предности општине у развоју – сакупљање лековитог биља и шумских плодова (печурке, глог, боровница, жир и храстова кора), као са брежуљкасто-брдског тако и са брдско-планинског дела планског подручја, стимулисање производње лековитог биља на ораничним површинама, формирати центре за сакупљање лековитог биља и центре за прераду, дораду и паковање и маркетиншку обраду са екоознаком
- прераду самониклог биља и шумских плодова требало би заокружити изградњом мањих погона за производњу разноврсних финалних производа, који би били лоцирани, првенствено, у сеоским насељима

- упоредо са дугорочним газдовањем-унапређењем шума треба предузети мере за даље унапређење ловне привреде у оквиру постојећег ловишта.

2.3. Приоритети у хидрологији

Општа концепција развоја и коришћења вода и водног земљишта:

- Спровођење све три фазе измештања тока реке Колубаре
- Интензивирање хидротехничких активности на регулисању бујичних речних токова, заштити од поплава, побољшању водоснабдевања насељених подручја и изградњи система за наводњавање.
- Коришћење антиерозионих радова, не само као еколошка мера, већ и са економско-развојним циљем да се применом техно-биолошких и биолошких мера (подизање нових и мелиорација деградираних шума и пашњака), приведу култури и привређивању сада непродуктивна земљишта, како би се оствариле економске функције које омогућавају задржавање радно способног становништва на тим подручјима.

2.4. Приоритети у развоју људских ресурса –становништва, социјалних ресурса и становања

- оживљавање природних прираштаја и регенерације становништва – стварање услова за повратак одсељених;
- искорењивање сиромаштва и унапређење друштвено-економске основе; борба против сиромаштва, стварање услова да одсељени (барем један део од њих) инвестирају у подручје општине Лајковац;
- обучавање и виши ниво образовања: усклађивање образовања са актуелним потребама привреде, модернизације система образовања, увођење кратких образовних семинара, посебно за водеће кадрове;
- реинтеграција и флексибилност: интеграција дела становништва без посла и економских миграната кроз отварање «радних» клубова, посредовање у запошљавању младих људи, подршка за превођење «сиве» економије у легалне токове, и сл: такође фиктивно пријављене (90%) од 300 радњи превести у доходовно на ову општину;
- побољшање услова за «маргинална» групе, као што су хендикепирани, мањинске популације (ромска, бугарска и друге), старих људи, недовољно образовани, жене и др;
- подршка самозапошљавању: стварање повољних услова у руралним подручјима за самозапошљавање, преоријентацијом и преквалификацијом;
- стамбена изградња: за младе брачне парове и младе стручњаке
- формирати међусекторска тела и институције на нивоу Општине која ће координирати рад различитих ресурса, бавећи се бесправном проблематиком на свеобухватан начин;

2.5. Приоритети у индустрији и развоју малих и средњих предузећа

Развој привреде, а у оквиру ње индустријске производње, представља према Стратегији локалног одрживог развоја општине Лајковац за период 2010-2015. године, приоритет са високим степеном, чијој се имплементацији у наредном планском периоду мора дати већи значај.

Реализацијом програма и пројеката, обезбеђује се позитиван амбијент, тј. обезбеђују се потребни услови за привлачење нових инвеститора- привредних субјеката, који би развијањем сопственог приватног бизниса, а уз поштовање принципа одрживости и не нарушавања здравог животног амбијента, обезбедили, на дужи период, сигуран развој и квалитетан живот општине Лајковац.

Поред даљег развоја рударско-енергетског сектора, основни стратешки правац локалне економије општине Лајковац треба да буде у развијању сектора МСП. Развој МСП у општини Лајковац би, бар делом, морао бити везан за предстојеће промене у ЕПС-у.

Процес реструктурирања и приватизације предузећа у саставу РБ „Колубара“ носи значајне проблеме транзиционе рецесије, међу којима је посебно наглашен прикривен вишак радне снаге и могуће укудање знатног броја радних места. По овом основу само из система РБ „Колубара“ могло би да остане без посла око 3000-5000 радника, и то запослени у заједничким службама (углавном са ССС). По неким грубим проценама, између 700-1000 ових радника би били становници општине Лајковац, а значајан проценат истих је женског пола. Привреда општине Лајковац је у великој мери зависна од ЕПС-а. У циљу даљег привредног развоја општина Лајковац би морала да обезбеди следеће опште претпоставке:

- примену стимулативних мера из републичке регулативе за развој приватног предузетништва;
- максималне олакшице у захватањима из дела обавеза према СО, посебно за предузећа која предвиђају запошљавање нове радне снаге;
- ангажовање на привлачењу стратешких инвеститора и промовисању повољности улагања на сопственој територији;
- помоћ у изналажењу најбољег решења са власницима постојећих пословних и складишних објеката и простора, који су дуги низ година ван употребе, да неискоришћене капацитете, објекте и земљиште дају у закуп или продају заинтересованим правним и физичким лицима ради обављања пословне делатности;
- подршка у изналажењу могућности сарадње са предузећима у области производње и услуга;
- обезбеђивање локација за изградњу додатних привредних погона, уз стимулативне мере и активности урбанистичко-комуналне политике, политике цена грађевинског земљишта и пословног простора;
- организовање обуке, курсева и предавања из области за које су заинтересовани предузетници;
- подстицање реализације програма производних и услужних садржаја уступањем или давањем у закуп атрактивних локалитета, обезбеђивањем локалних инфраструктурних услова за нормално функционисање пословних објеката;
- спровођење принципа локалног одрживог развоја у свим сегментима развоја, и заштите општинске територије, у складу са усвојеном Декларацијом о одрживом развоју у градовима и општинама (2005).

2.6. ПРИОРИТЕТИ У РАЗВОЈУ ТУРИЗМА

- развоја транзитног туризма: изградња пропратних садржаја на одмориштима типа О-2 по завршетку коридора Београд-Јужни Јадран, организација посета археолошких налазишта на преко 14 локација, споменика народне архитектуре, меморијалних природних споменика;
- развоја сеоског туризма: организацијом едукативних предавања; различитим бонификацијама мотивише се становништво; укључивањем РТВ „Пруга“ тј. медија;
- развој спортско- рекреативних туризма: завршетак радова на спортско- рекреативним објектима; организовање пројекта стазама заштићених културно- историјска и природних добара (манастир Боговађа, црква Св. Николе у Степању и спомен-костурница Ћелије);
- развој пословног туризма: изградња одговарајућих смештајних капацитета.

2.7. ПРИОРИТЕТИ У РАЗВОЈУ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Приоритети у саобраћајној инфраструктури

- изградња (усвојен је коридор) будућег аутопута Београд-Јужни Јадран (Е-763) са програмом веза (петља Лајковац)
- планирана изградња обилазнице на државном путу I реда М-4 око Лајковаца
- планирана изградња другог, левог, колосека на прузи (Београд) Ресник-Врбница са реконструкцијом службених места за двоколосечну пругу
- планира се и изградња инфраструктурног коридора у коме ће се сместити ново корито реке Колубаре, деоница пруге Ресник-Пожега-Врбница и деоница државног пута I реда М-22.
- планира се, такође, изградња општинских путева како би се употпунила и обогатила путна мрежа и успоставили директни и алтернативни путни правци између насеља општине Лајковац али и веза са основном државном путном мрежом.

Приоритети у водопривреди

- Реконструкција и проширење водозавата на постојећем изворишту у Непричави, чиме би се омогућило снабдевање насеља на западном делу простора општине Лајковац ка Словцу, на источном делу ка Јабучју и на јужном делу ка Пепељевцу, Боговађи и Врачевићу.
- Очување свих природних извора у брдском делу општине Лајковац.
- Изградња дистрибутивних резервоара у сеоским срединама, уз изградњу одговарајућих црпних станица, како би водоводни систем могао квалитетно да обавља водоснадевање у више висинских зона, јер је за сада цео Лајковац и централни водовод функционисао у једној висинској зони, где су понегде притисци били превелики, а понегде и недовољни за потрошаче.
- Изградњом Регионалног цевовода од Ваљева ка Лајковцу, омогућило би квалитетно водоснадевање свих успутних насеља.
- Изградња канализационих система ЦППОВ за Лајковац, Рубрибрезу, и Јабучје са уређајем капацитет 9.000 ЕS.
- Изградња канализационих система ППОВ за сеоска насеља, која представљају заокружене и економски оправдане целине,
- Изградња мањих уређаја за пречишћавање отпадних вода за мања насеља у брдском делу општине Лајковац.
- Овера резерви подземних вода за сва јавна изворишта
- Одређивање зона санитарне заштите према Правилнику („Сл.гласник РС“ бр.92/08)

Приоритети у енергетици

Електроенергетика

Приоритетима развоја се утврђује редослед мера које треба реализовати у планском периоду да би се обезбедило квалитетно и сигурно напајање подручја електричном енергијом а то су:

- Квалитетно одржавање постојећих електроенергетских објеката и сукцесивно отклањање слабих тачака у ЕД систему у циљу повећања поузданости напајања и квалитета испоручене електричне енергије.
- Правовремено планирање и изградња и реконструкција објеката у циљу задовољења потреба потрошача електричне енергије.
- Реализација мера за повећање економичности пословања, смањењем потрошње мерама енергетске ефикасности и смањењем губитака у дистрибутивној мрежи

- Обезбеђење резервног напајања закључне електроенергетске објекте. Приоритет ће својим плановима утврдити надлежна електродистрибуција.

Гасификација

Изградња гасоводне мреже

Телекомуникација

Стварање услова за проширење ТТ капацитета:

1. Полагање планираних оптичких каблова (као на рефералној карти бр.2),
2. Монтажа планираних МСАН-ова,
3. Изградња приступних и разводних мрежа.

Комунални објекти

- Организовање комуналне службе у руралним насељима општина/градова;
- Затварање и санација локалних сметлишта у руралним подручјима и формирање санитарно уређених сеоских одлагалишта комуналног отпада у складу са Националном стратегијом управљања отпадом.

2.8. Приоритети у заштити животне средине, природних и културних добара

- заштита ваздуха, воде и земљишта – стварање услова за превенцију и заштиту ваздуха, воде и земљишта,
- идентификација угрожених и хазардних подручја – израда катастара свих врста загађивача, успостављање система мерења/мониторинга.
- доношење локалних прописа за санацију и превенцију.
- затварање и санација сметлишта у руралним подручјима и формирање санитарно уређених сеоских одлагалишта комуналног отпада у складу са ревидованом Националном стратегијом управљања отпадом;
- израда и спровођење програма заштите земљишта од водне ерозије, загађивања и других деградационих процеса, заштите вода од загађивања и неповољних промена хидролошких режима, заштите ваздуха од загађивања, заштите од прекомерне буке и свих елемената животне средине;
- успостављање система сталног мониторинга свих параметара квалитета животне средине на подручју општина/градова (земљишта, воде, ваздуха и вегетације, квалитета живота);
- израда и реализација програма за санацију и ревитализацију сливова водоакумулација;
- забрана и спречавање непланског каптирања и коришћења извора и врела, као и непланског локалног коришћења хидроенергије водотока;
- Спровођење мера заштите животне средине и уређења заштитних појасева саобраћајница (државних путева I и II реда) које угрожавају животну средину;
- Очување/одржање станишта и разноврсности дивље флоре и фауне, њено јачање (бројчано снажење) и просторно ширење,
- Очување разноврсности и слике предела, унапређење његове чистоће и уређености, спровођење приоритетних активности санације и рекултивације деградираних површина ,
- Примена међународних конвенција о мочварама (Рамсарска конвенција); трговини угроженим биљним и животињским врстама (CITES); биолошкој разноврсности; очувању миграторних врста дивљих животиња (Бонска конвенција); очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернска конвенција) и пределима;

3. МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАВНОМЕРНОГ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА И КООПЕРАЦИЈА СА СУСЕДНИМ ОПШТИНАМА

○ Национални контекст

- Након што је формулисан јединствен национални систем и програм развоја у Просторном плану Републике Србије тај Програм ће служити не само као инструмент за свеобухватни просторни развој земље у целини, већ ће он бити од користи општинама у вези постављања генералних локација и дистрибуције индустрије, саобраћаја, туризма, становања, управљања водопривредном мрежом, производњом енергије, заштите животне средине
- Искористити ове националне/територијалне програме развојних активности за формулисање нових инвестиционих стратегија општине Лајковац, укључујући дистрибуцију, рокове и остварења улагања која ће се финансирати из државног буџета.
- Сачинити просторне развојне планове за центре заједница насеља у општини. Томе додати формулисање сличних планова за зоне туризма и рекреације, индустријске зоне и сл.
- Започети примењивање мера за унапређење демографске обнове/подмлађивања, како се не би суочили са проблемима економског развоја, тј. немогућности отварања радних места, а самим тим и са проблемом даље урбанизације.
- Утврдити стопу раста бруто друштвеног производа, народног дохотка која ће минимално износити преко 7% годишње и достићи овај циљ промоцијом пољопривреде, туризма, индустрије/МСП.
- Промовисати дефинисану политику насељавања која се базира на извесној концентрацији извора у одабраним центрима заједнице насеља.

○ Регионални контекст

Подручје Просторног плана припада перипанонској Србији и обухвата, готово у целости, географске крајеве: Доњу Колубару и Тамнаву. Представља доминантно низијски предео у коме се издвајају:

- простране долинске/алувијалне равни Колубаре и њених притока (Тамнава, Кладница, Бељаница, Турија, Пештан и др.)
- југозападни (Непричава) и југоисточни делови подручја (Ђелије, Петка) представљају, у морфолошкој погледу, брежуљкасто-брдовити предео изграђен делом или претежно од палозојских метаморфита, мање терцијарних вулканита и јурских магматита и још мање - тријаских кречњака.

Територија општине Лајковац као планско подручје третирано је у оквиру административних граница, међутим у просторно функционалном смислу одређени природни и антропогени елементи се прожимају и представљају део регионалних функционалних веза.

Остваривање уравнотеженијег регионалног развоја и јачања територијалне кохезије оствариваће се уз нужну подршку државе. Потребан је развој система функционалних урбаних подручја, односно повезивање урбаних центара, односно повезивање урбаних центара са насељима у функционалном окружењу, преко којих ће се знатније активирати ресурси и капацитети појединих области.

Посебно су важни простори са значајним природним ресурсима и вредностима, као што су Боговађа са слабо или погрешно коришћеним потенцијалима за развој туризма. Активностима и мерама из своје надлежности општина ће обезбедити: Формирање оперативног тела за развој туризма; Комплетирање локалне инфраструктуре; Разраду и утврђивање повољнијих услова за развој мале привреде и приватног предузетништва; смањивање и ослобађање инвеститора за дужи период од обавезе плаћања земљишне ренте за програме којима се највише доприноси убрзаном развоју туризма и свестраном развоју општине; Доношење оперативног програма заштите

животне средине; Израда оперативног програма пошумљавања целокупног подручја општине; Израда Плана генералне регулације; Израда Плана детаљне регулације за индустријску зону 2.

Део подручја Просторног плана ће свој развој заснивати на експлоатацији и преради ресурса угља. За део поменутих општина експлоатација и прерада угља јавља се и као ограничавајући фактор, највише због угрожавања пољопривредног земљишта, пресељења становништва (и делова насеља), поремећаја режима вода и, посебно, запошљавања чланова домаћинства, која остају без пољопривредног земљишта-економског основа егзистенције.

○ Локални / урбани контекст

Лајковац, као мали град, је одлучујући фактор за демографски и привредни развој општине. Због тога је неопходно обратити посебну пажњу на његову привредну структуру, пораст броја становништва и потенцијале за отварање нових радних места.

- Одредити за циљ стопу раста целокупног производа (БДП) на 7% до 2015. и изнад 7 (па и 10%) до 2021. године. Средња вредност стопе раста продуктивности би требало да буде 2,5% годишње до 2015. године и око 5% годишње до 2021. године.

- Да би се постигао овај циљ, велику улогу треба дати производњи и услугама. Ова препорука се односи како на производњу/услуге већих размера тако и на мале и средње индустрије (МСП) у сеоским насељима, нарочито центрима заједница насеља.

- Поддржати гајење високородних житарица, примену развијених метода и оних у којима је људски рад врло интензиван, сточарска и биљна производња, садња воћа, узгој стоке на фармама, фарму за производњу млечних производа и сл., производњу биолошки вредне хране, производњу меда, како би се достигла што је могуће већа самостална производња, где год је то могуће и подмириле, пре свега, потребе урбаног и осталог локалног тржишта.

- Побољшати ниво услуга (трговина и финансије, саобраћај, здравство, образовање итд.) да би се ишло у корак са побољшањем стандарда услуга.

- Реализовати систем за управљање отпадом на територији целе општине у смислу не само побољшања квалитета него и територије са које се врши евакуација отпада. Локалним планом управљања отпадом који се ради за целу територију општине, а осим евакуације отпада са целе територије општине предвиђена је и изградња трансфер станице са рециклажним центром, изградњу рециклажних дворишта, зелених острва и места за привремено одлагање кабастог отпада и друге садржаје по насељеним местима, чији просторни распоред и концепт (садржај) је у складу са предложеном мрежом насеља, функција, јавних служби и инфраструктурних система у Плану.

- Ублажити ниво незапослености у локалној самоуправи, развојем привреде уопште, а посебно у сектору где је производња у успону (прерада пољопривредних производа, прерада минералних сировина и сл.). Да би се ово постигло потребно је повећати обученост и спремност радника погоднијом едукацијом и њиховим школовањем, проширити могућност усавршавања и давати иницијативе за више образовање.

4. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ

За ефикасну реализацију просторног плана потребно је остварити координацију предвиђених активности и различитих актера – учесника у имплементацији.

Учесници у спровођењу просторног плана су у складу са својим надлежностима и делокругом рада: органи управљања општине Лајковац и општинска управа, републички ресорни органи и фондови, републичка и општинска јавна преузећа, јавне установе и посебне организације, регионалне и локалне пословне асоцијације, домаће и стране банке, заинтересовани пословни субјекти, трећи сектор (невладине организације) и становништво општине Лајковац.

Кључни учесници **на републичком нивоу** управљања су министарства са одговарајућим управама за послове пољопривреде, шумарства, водопривреде, саобраћаја, туризма и услуга, просвете, здравствене заштите, социјалне политике, изградње објеката и заштите животне средине; затим јавна предузећа надлежна за послове водопривреде, електропривреде, шумарства, железничке пруге и телекомуникација, посебна организација/јавно предузеће надлежно за путеве; као и заводи надлежни за заштиту природе и споменика културе и други републички ресорни органи, организације, агенције и фондови.

Кључни учесник **на локалном нивоу** управљања органи општине Лајковац, општинска јавна комунална предузећа, дирекције, агенције, фондови, јавне установе и месне канцеларије са подручја општине Лајковац.

Поред наведених учесника неопходно је анимирати и организовати **учешће других актера** у спровођењу овог просторног плана, у првом реду пословне (привредне) субјекте (“РБ Колубара“ и др.), пословне асоцијације, невладине организације, удружења грађана и становништва општине Лајковац.

5. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ

Основне мере и инструменти за имплементацију решења Просторног плана за период до 2015. године, односно 2025. године базирани су на постојећем систему управљања у Србији, а у одређеној мери се сугеришу мере и инструменти који ће у овом периоду бити дефинисани и примењивани током процеса приступања ЕУ.

Захтеви за спровођење/остваривање произилазе из захтева за објектима и услугама да би општина достигла прихватљив стандард за своје становништво. Ови захтеви/циљеви су вредновани и прорачуни/биланси полазе од претпоставки и норми који ће се мењати са временом. Да би се они остварили биће потребне промишљене (а понекад и болне) одлуке о употреби земљишта, о коришћењу финансијских средстава од стране локалне власти.

За ефикасну реализацију просторног плана потребно је остварити координацију предвиђених активности и различитих актера – учесника у имплементацији.

Код спровођења мера опште економске политике рачуна се на могућност коришћења различитих фондова на нивоу Републике Србије, и Европске Уније.

Мере и инструменти других политика обухватају обезбеђење и удруживање средстава из буџета републике Србије преко надлежних Министарстава и средстава јавних предузећа за реконструкцију постојећих и изградњу планираних инфраструктурних система и објеката.

5.1. АКЦИОНИ ПРОЈЕКТИ

Док се овај План карактерише особинама за акцију, пројекти се остварују у реалности. Идентификација, првенствени облик и изводљивост мера пројекта, треба да буде наставак одговорности локалне владе уопште и предузећа која ће на себе преузети рад око Главног пројекта.

При процени разних развојних пројеката развоја општине требало би, претходно, урадити детаљну анализу добитака и трошкова, укључујући како економске тако и не-економске критеријуме и приближне цене за обрачун пројекта, изворе средстава - страних улагања: девизних и динарских (а у неким случајевима и цену земље).

5.2. Будућа расподела/алокација средстава

Изградња и развој општине је процес који траје. Програми и планови изражавају краткорочне и дугорочне циљеве у просторном смислу. Они су израз жељеног стања. Али се они мењају са условима, у зависности од реакције становништва, са појавом непредвиђених потреба, са променом алтернатива, са променом политике. Стога расподела мора да задовољи два доста очигледна критеријума: први је да потребе долазе испред свега, а други критеријум је да програм мора да буде финансијски изводљив/одржив. Наиме, нпр. за развој комуналних делатности и комуналне инфраструктуре су потребна велика улагања. Чињеница да ове инвестиције имају дуг период активирања и повраћаја уложених средстава са једне стране, као и да улагања у развој, пре свега, треба обављати на бази средстава из цена комуналних услуга, с друге стране, увек су потребна велика прединвестирања. Зато је неопходно истражити економску изводљивост/исплативост ових улагања. Један од модела на основу којих је могуће проверити исплативост ових улагања је МОДЕЛ ПРАГА РАЗВОЈА, који се јавља у два вида: 1) поједностављен модел минимизирања инвестиционих трошкова и много чешће као 2) модел инвестиционих прагова заснован на анализи трошкова и ефеката /cost/benefit/. Модел треба да се заснива на анализи разних ограничења која настају у развоју општине, као што су топографска, инвестициона, намена површина, и сл.

Визија економског развоја општине Лајковац у наредном периоду, мора да обезбеди:

- Смањење и елиминацију економског заостајања у односу на околне средине и суседне земље и прогресивно смањење заостатка за промењеним условима у Европској унији применом стандарда и правила који се у њој примењују.
- Повећану конкурентност локалне привреде као основ даљег развоја и економског раста, већу упошљеност и повећање дохотка по становнику.
- Смањење негативног утицаја привредних и ванпривредних активности на животну средину као услова дугорочне економске, привредне и друштвене стабилности.

Крајем 2005. године Европска унија је почела спровођење новог концепта – нове политике развоја индустријске производње, чији је циљ стварање боље климе за развој свих индустријских сектора, а након свестране и свеобухватне анализе која је дефинисала најважније потенцијале и проблеме сваког сектора понаособ. Нова политика ЕУ у односу на развој индустрије, поред раније усвојених принципа којима је омогућено слободно кретање људи, роба, услуга и капитала у наредном периоду ставља највише акценат на:

- конкурентност привредне гране и производа,
- употребу обновљиве енергије и заштиту животне средине,
- заштиту права интелектуалне својине,
- ревизију законодавства у складу са најзначајнијим захтевима развоја,
- стално унапређење и раст знања и вештина свих учесника,
- активнији наступ на страним тржиштима,
- боље управљање неопходним структурним променама.

Потребно је обезбедити средње развијену привреду, базирану на интензивној индустријској производњи која усмерава, организује и сарађује са предузетницима у кооперативним ланцима високе флексибилности или самосталним малим и средњим предузећима и пољопривреди, која обезбеђује храну за локално становништво, тржне вишкове за пласман на другим тржиштима и сировине за прераду на начин и у складу са принципима потпуне здравствене и безбедносне сигурности у свим фазама производње, транспорта и чувања, чиме се обезбеђује динамика привредног раста виша од раста у окружењу.

Коришћење расположивих природних и привредних ресурса и усмеравање инвестирања, приватних предузетника, у развој производа и услуга, који су пре свега оријентисани ка потенцијалима који постоје на простору територије Лајковац, јесте приоритет у даљим привредним активностима овог простора.

Развој прерађивачких капацитета на територији општине Лајковац одвија се у два паралелна правца:

- стварање нових погона малих и средњих капацитета путем бројних предузетничких акција (углавном сопственим средствима и ређе, уз помоћ скуких кредита) и
- приватизација и реструктурирање ранијих капацитета.

Један од основних предуслова успеха у свакодневном такмичењу српских општина да привуку нове, углавном стране инвеститоре је квалитетна понуда грађевинског земљишта. То подразумева постојање добро позиционираних парцела, инфраструктурно опремљених, које се могу понудити по повољним ценама. Уочавајући привредне потребе, као и потребу планирања урбаног развоја зона посебне намене усмерених на привлачење нових инвестиција, општина Лајковац се определила за развијање постојећих и отварање нових радних зона за производне, складишне и сервисне функције. У радним зонама треба обезбедити простор за мала и средња предузећа, складишне капацитете, бизнис инкубаторе и друге садржаје.

У оквиру ових постојећих радних зона планирају се значајна проширења комплекса за смештај компатибилних функција или изградњу додатних погона који би заокружили производне просеце постојећих компанија. Сви постојећи комплекси за производњу биће задржани уз услов увођења мера заштите окружења од загађења било које врсте. Посебно треба разрадити моделе заједничког финансирања изградње комуналних објеката са власницима грађевинских парцела и потенцијалним инвеститорима.

Додатне напоре локална самоуправа чиниће да обезбеди квалитетну понуду грађевинских парцела за потенцијалне инвеститоре. Потребно је разрадити механизме договора са садашњим власницима земљишта у радним зонама, о заједничком наступу према купцима заинтересованим за изградњу привредних објеката. Размотриће се финансијске могућности локалне самоуправе да приступи откупу земљишта у радним зонама које би се инфраструктурно опремило и по повољнијим условима понудило потенцијалним инвеститорима. Тиме ће општина Лајковац показати своју решеност да улаже у привредни развој и привлачи нове инвестиције.

5.3. Документи спровођења/имплементације

Развитак општине не зависи само од израде мањих или већих пројеката. Компоненте било ког програма ове општине сачињавају и елементи као што су: спровођење запошљавања, развој друштвених делатности (здравства, образовања), управљање локалном самоуправом, итд. Документи спровођења се усредсређују на један посебан детаљ, односно анализирају конкретан проблем развоја, и препоручују широку скалу алтернатива које би се могле применити на постављени проблем из одређеног подручја проблема.

5.4. Организација локалне самоуправе

Локална власт треба да припреми или неке друге да у налог да припреми како стратешке тако и акционе планове и програме из домена просторног развоја, економског развоја и друштвених услуга; да припреми буџет и програме улагања; да додели пројекте на извршење другим агенцијама или да потпише уговор за његово извршење или, уколико је неопходно да сама спроведе пројекте; да надгледа програм пројеката који су у току и да их модификује уколико је потребно; да купи или прода земљу и имовину и да установи земљишну банку; да позајми новац; и да у сваком случају игра улогу развојне агенције за општину Лајковац, итд.

Важно је закључити да завршетак овог Плана представља завршетак само првог корака у планирању и процесу развитка. У неку руку план никада није завршен. Остваривање политике и пројекта/плана су у конфликту са стварношћу. Због тога су модификације неопходне. Тако ће, у већој или мањој мери, и сам економско-развојни програм морати да буде промењен. Важно је да се одржи почетни моменат текућих остваривања, и то кроз постојећу локалну власт.

IV ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ ПЛАНА

Општинска управа Лајковац ће пратити примену Просторног плана општине Лајковац и најмање сваке четврте године подносити Скупштини општине Лајковац извештај о спровођењу Просторног плана. Саставни део тог извештаја је оцена спровођења Просторног плана, с евентуалним предлогом допуне и измене плана.

На основу извештаја из претходног става, Скупштина општине Лајковац ће утврђивати потребу да се приступи допуни и измени Просторног плана.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ЛАЈКОВАЦ

Број: 06-18/12-II од 13.03.2012. године

СЕКРЕТАР
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ
Јелена Живојиновић,с.р.

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ
Ранко Филиповић,с.р.

С А Д Р Ж А Ј

<u>Назив акта</u>	<u>Страна</u>
Просторни план општине Лајковац	1

ИЗДАВАЧ: Скупштина општине Лајковац, Омладински трг 1, Лајковац
ТЕЛЕФОН: 014/ 73 – 109
ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Јелена Живојиновић, секретар Скупштине општине Лајковац
РЕДАКЦИЈА: Н. Ковачевић Милошевић, М. Марковић, Г. Илић, С Јовановић, Д. Милинковић